

The Project Gutenberg eBook of Puulusikka

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: Puulusikka

Author: Onkel Adam

Translator: Tapani Kärkönen

Release date: June 2, 2008 [eBook #25679]

Language: Finnish

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK PUULUSIKKA ***

Produced by Tapio Riikonen

PUULUSIKKA

Kirj.

Onkel Adam [Carl Anton Wetterbergh]

Suomennos ["Träskeden", Tapani Kärkönen]

Tampereella,
Tampereen kirjapainossa, 1882.
[Jalander]

SISÄLLYS:

Joutsenvesi
Kamreeri Miller
Kahdeksan vuoden perästä
Annetten kamarissa
Vastapäätä kadun toisella puolella
Vanhukset
Hätää yhä kestää
Muuan kohtausta
Pitkämatkainen tervehdys
Suoramielisyys
Mietinnöitä
Syntymäpäivä
Olkia kadulla

Lähettiläs
Kihlaus
Aika sen jälkeen
Muuan päivä myöhemmin
Huolia
Huomioita
Kanssapuhe
Kuulutuspäivä
Nuoret rouvat
Joutsenvesi

JOUTSENVESI.

Hiljaisuus vallitsee metsässä. Onko herttaisempaa kuin käveleminen kauniina, valoisana kesäpäivänä mäntymetsissämme, joissa siellä täällä vaihtelee koivulehtoja; yksinäistä on niillä harvoilla avonaisilla paikoilla, jotka sijaitsevat alkuperäisessä jylhydessänsä ja joissa kenties joku kaadettu puu, mihin talvisin on viritetty pauloja teille, on ainoana todistuksena että ihmisiä on siellä liikkunut. Miten erilainen on tämä näyttämö siihen verrattuna, jossa toiset meitä kaikin puolin ahdistavat, sekaannutetaan heidän riitoihinsa ja maalitauluna työnnetään esille toisten suojelukseksi, katoamme vilisevään joukkoon, unhotamme itsemme ja joudumme unhotuksiin.

Aivan toisin on yksinäisessä metsässä, mihin suuren koneiston pauhina, jonka nimitämme yhteiskunnaksi, ei ulotu, jossa yksistään ajatustensa kanssa luulee olevansa kokonaisempi, totisempi, kuin tuolla, jossa lainaa muotoja, valoja ja varjoja toisilta eikä milloinkaan hallitse itseänsä, vaan on toisten oma.

Jokaisessa pohjoismaalaisessa on tarve olla yksinään itsensä kanssa, mieltymys äänettömään, piiloutuneeseen luontoon, jonka helmassa leikitsimme lapsena... Aina, suurimpain tapausten aikana, ihastuksen ja kansan hurraahuudon paraillaan kansallisjuhlassa kaikuessa, kuulemme ikäänkuin äänen hiljaisista metsistämme, joka houkuttelee meitä sinne rauhan ja levon valtakuntaan, voidaksemme oikein sätehikköön koota kaiken ihanan, pyhän ja hyvän mitä olemme kokeneet.

Mutta teollisuus on tungeinnut kaikkialle, ja ainoastaan Norrlannin ikuisissa metsissä, joissa ei yhtään ole kanavia sen hyväksi käytettävänä, on kynnäspäätilaa, ja saa kulkea pitkät matkat auringon, lintuin ja omaan ajatustensa keralla.

Siellä lähellä sijaitsee se tunturiselänne, joka sulkee meidät pois veljeskansastamme, ahdas laakso tunturien välissä. Vaaleanviheriä koivumetsä ympäröipi sitä pientä järveä, joka on täynnä saaria ja jonka rannoilla joukko niemiä jakaa veden kokonaisuun kuvastin-riveihin. Järvi kuvattiin rajaa järjestettäissä kartalle, mutta se olikin ainoa tilaisuus, jolloin siitä puhuttiin maailmalle, ja Jumalan kiitos, tuon vähäisen veden pitävät kartan nähneet vaan kaikkein pienimpäin vuorimäkien välissä olevana vesilätäkkönä.

Se on onni; sillä muutoin olisi luultavasti joku keinoilija naulannut kokoon siellä lautasuojuksen sveitsiläiseen tapaan, vouratakseen sen jollekulle englantilaiselle, joka tahtoi parantaa synkkämielisyytensä onkimalla siinä pienessä järvestä.

Joutsenvesi on sen vähäisen järven nimi, joka lepää niin piiloutuneena ja unhattuneena; mutta joka sitä on kerta käynyt katsomassa, ajattelee monasti, kun hänen karkoittaa yhteiskunnan virta, Joutsenvettä.

Koivumetsän takana korkenee maa penkereittäin. Mänty- ja kuusimetsä seisoo ylähällä metsän päävoimana, tummanviherinä ja korkeakasvuisena, suorana ja vakavana; mutta vielä ylempänä tuntureilla ilmestyy taas koivumetsä, sillä koivu on pohjolan metsäin etu- ja jälkiväki.

Yli koko maiseman kohottavat tunturit lumisia huippujansa — ja sadottain puroja lirisee läpi metsän ja kiiruhtaa valkovahtoisenä tunturin halkeamain ja kivilohkareitten lomitse, kunnes ne heittäytyvät Joutsenveteen tahi yhdistyvät jokeen, joko virtaa pois siitä.

Jos veisin teidät sinne, huomaisitte paikalla tuvan, joki sijaitsee muutamain aituusten ympäröimänä järven laidassa, ja vähäisen ohrapellon, mikä joskus antaa siementä enemmän; kun se tapahtuu kahtena vuonna kolmesta, kylvetään se joka vuosi. Ei vaadita paljon hyvältä äidiltä, luonnolta, ylähällä tunturein

välissä, sillä hän on köyhä, äiti raukka — mutta sentähden sitä rakkaampi.

Ainoa yhteys tuon pienen tuvan asukkaille muun maailman kanssa oli joka vuosi marraskuulla, jolloin isä "vyötti itsensä" ja matkusti lähimpään kylään, se tahtoo sanoa yhdeksän peninkulman päähän, myydäksensä rikkaalle Eerikille muutamia nelikoita nieriäisiä, joilla tunturijärvissä on aivan omituinen, oivallinen laatunsa, ja pari sataa riekkoa, jotka olivat pyydetty pauloilla tuntureilla.

Se matkustus oli tärkeä tapahtuma tuolle pienelle huoneväelle, ja lapset olivat erittäin ahkeria toimittamaan isänsä matkakapineet järjestykseen ja ruokkimaan talon kahta poroa, jotka ahkiossa veivät kalleudet määräpaikallensa.

Muuanna vuotena olivat ne oikein juhlallisessa mielentilassa, sillä isä oli päättänyt matkustaa markkinoille, joita pidettiin kahdenkymmenen peninkulman päässä.

"Luulen että isä ostaa jotain korutavaran äitille", sanoi Anna, "minä luulen äitin saavan jotakin".

"No, sitäpä hän ei toki miettine", sanoi äiti, joka ymmärsi Annan tarkoituksen. "Mutta kenties te, lapset, saatte jotakin".

"Luuleeko äiti niin?... Kuuleppas, Antti! Äiti luulee isän ostavan meille jotakuta alaalla Gregorista... Oi, miten lieneekään hauska Gregorissa, paljon väkeä, monta sataa, sanoo isä, sillä huomaappas, isä on ollut siellä kauan ennenkuin me synnyimmekään, kuuleppas, hän oli silloin renkinä Suuritalossa, alahalla rikkaan Anundin luona".

Antti, joka istui ja veisteli puulusikoita, mikä kuului sivuelinkeinoon, nosti silmänsä ja hymyili.

"Anna toivoo itselleen koristuksia, hän; ihmettelen mitä hän haluaa, kaularihman tahi sormustimen pieneen sormityppyyksensä".

Annan pienet iloiset kasvot ilmaisivat tyytymättömyyttä.

"Oi, mitä Antti loruaa! En minä mitään tahdo, kun en hyödytäkkään; toisin on Antin laita, joka asettaa satimia ja on jo täysi mies; sinä olet kahdentoista vanha, niinpä oletkin, ja minä vaan kymmenen; mutta..."

"Mutta sinä kudot sukkia isälle", virkkoi Antti veitikkamaisesti; "ja se on kuitenkin Anna sisaren kunniallinen tehtävä".

"Te olette hyvántapaisia lapsia, molemmat", muistutti äiti, "kun vaan opitte luettavanne, mutta se käy, Jumala paratkoon, hitaasti".

"Niin, minulle ei anna milloinkaan rauhaa Antti", sanoi tyttö. "Nyt et saa katson minuun, Antti, sillä silloin minulta kaikki sekaantuu".

Syntyi äänettömyys, sillä Annan piti lukea, mutta nuo vilppaat, siniset silmät eivät voineet kiintyä kirjojen mutkikkaisiin kirjaimiin. Tuokion perästä sanoi hän:

"Tiedätkös, Antti, sinä et milloinkaan ole kuullut satua Joutsenen poikasesta. Mummoni puhui siitä monta kertaa, ja minä olen usein miettinyt enkö sitä muistaisi; nyt tuli se kuin lentäen luokseni".

"Niinkuin joutsenen poika", huomautti Antti nauraen.

"Se ei ole naurettava. Äiti muistaa aivan hyvin, sillä mummo puhui sen useasti... Se on erittäin miellyttävä satu."

"Niin, minä muistan että mummo jutteli teille monta satua. Miten se oli Anna?" kysyt äiti enemmän ilahuttaaksensa tyttöä, kuin sadun tähden.

"Vai niin, äiti tahtoo sen kuulla, huomaatkos sitä, Antti!" virkkoi tyttö jonkinlaisella mielen ja näön arvoisuudella. "Niin oli kerta niin ... ei, niin se ei ollut ... niin että ... no niin, se on satu; nyt sen muistan".

Ja tyttö kertoi tavallansa seuraavan pikku sadun:

Nuoresta Joutsenesta.

Monta — monta Herran vuotta sitten oli täällä Joutsenveden rannalla pieni tupa, jossa muuan köyhä leski ja hänen poikansa asuivat.

Huoneessa vallitsi suuri köyhyys, ja jos leski ei olisi kehrännyt rohtimia ja ansainnut niillä vähän rahaa, ja poika onkinut ja asettanut loukkaita metsälintujen eteen, eivät ne olisi voineet elää.

Tuo pikku järvi on aina kuin kirkas kuvastin, sillä tunturi ja metsä estää tuulen sinne puhaltamasta, ja keltaiset ja valkoiset nipukat uivat sen pinnalla.

Poika istui aina suuren kiven päällä veden syrjässä, te tiedätte, ja heitti ongensuimensa ulpukkakukkain väliin ja nosti ylös hopeankiiltäviä kaloja, jotka hän laski pieneen koriinsa ja kantoi äitillensä, niinkuin Antti tekee. Keväällä, heti auringon sulattua viimeisen jääkappaleen järvestä, istui poika kivellä veden laidassa ja onki; mutta hän katsoi ani harvoin pikkuista kuoripoloa, joka nyökki ja nyökki kynällänsä vedenkalvossa, ja jos kala näppäsi, hän tuskin sitä huomasi, ennenkuin se alkoi kiittää siiman kanssa. Vasta sitten hän muisti työnsä, sillä sitä ennen hän lakkaamatta silmäili tuon pienen järven eteläpäähän, ikäänkuin hän olisi odottanut sieltä jonkun tulevan. Niin sai hän odottaa kauan. Mutta muuanna ihanana aamuna, juuri kuin ensimmäiset kultasäteet kimelsivät kukkuloilla, metsässä ja vedessä, kuului suhina korkeudessa, niinkuin myrsky olisi tullut, ja joutsenparvi lenti sinilaelle ja laukuili yhä ahtaampaan piiriin, alituisesti laulaen järvellä, kunnes se vihdoin laskeutui veden tyynelle pinnalle. Joutsenet tunsivat aivan hyvin tuon pienen, vaalean pojan, jonka ne näkivät joka vuosi istuvan kivellä ja joka joutsenia oli nimittänyt nimeltään. Ja ne uivat hänen luoksensa ja taivuttivat komeita kaulojansa, ikäänkuin tervehtien pientä ystäväänsä ja kysyen, miten olet voinut sen jälkeen kuin viimeksi sinun näimme.

"Minä olen ollut kovin kipeä, rakkaat pienet joutseneni", sanoi poika, "kovin kipeä, mutta katsokaas, minä en voinut kuolla, vaan tulin taas tänne ainoastaan teitä nähdäkseeni."

Niin puhui vaalea poika, sillä joutsenet olivat hänen ainoat ystävänsä täällä maailmassa, hänen ainoat tuttunsa.

Joutsenet jäivät koko kesäksi Joutsenveteen ja hautoivat munansa poikasiksi saarella, joka oli aivan vastapäätä sitä kiveä, jolla poika tavallisesti istui; mutta syksyllä valmistautuivat ne matkalle.

Kun tuli synkkä ja kolea ilma ja kylmä vihasade putosi taivaalta ja teki tuhansittain tuhansia renkaita veteen, kokoontuivat joutsenet, ja väkevimmän merkin annettua, kohosivat ne voimakasten siipeinsä kannattamina ja lentelivät yhä avarammissa piireissä ylös harmaalle taivaalle, johon ne pian katosivat hajaantuneitten pilvien sekaan, jotka kiitivät yli puitten latvain ja lakasivat vuorten sivuja rääsyillensä. Silloin alkoi poika katkerasti itkeä, sillä hänen ystävänsä matkustivat, ja pitkä ja ankara talvi lähestyi ilmanvetoista majaa, johon talvi hengitti jokaisesta raosta ja kurkisteli rikkinäisten ruutujen lävitse.

Niin istui hän eräänä syksy-iltana järven laidassa kivellä ja itki, jolloin kuuli hiljaisen kahinan.

Oi! Hän tuli jotenkin iloiseksi, uskotteko sitä; sillä se oli poikajoutsen, joka ei jaksanut seurata vanhoja. Hän huuteli kaunista poikasta, joka enemmän ylönannettu kuin hän itse, ui vedenkalvolla, ja joutsen tuli ja hiipi pojan rinnoille ikäänkuin suojelusta saadaksensa.

"Jumala siunatkoon sinua, pikkuinen poikajoutsen!" kuiskasi poika ja pyyhki kyneleensä röijyysä hihalla. "Jumala siunatkoon sinut, kun jäit tänne etkä hyljännyt minua, lapsi raukkaa!"

Mutta poikajoutsen jäi koko talveksi, ja poikasen tultua taas kipeäksi ja vaipuessa maahan voimatonna, laskeutui joutsen lämmittämään hänen kylmiä jalkojansa; ja kun poikanen illemmalla luuli palavansa kuumuudesta ja veri kiehui hänen suonissansa, leyhytti joutsen viileyttä oivallisilla hopeasiivillensä.

Kevään saapuessa, jolloin vuokot taas heijastivat sinisenä ja valkoisena metsässä, ja linnut visertelivät ja vesi aukeni ja jäät uiskentelivat ympärinsä kuin kristallit, tuli poika paremmaksi, kulki järven rantaan ja istuutui kivelte veden laidassa, ja ihana joutsen uiskenteli järvessä, ikäänkuin odottaen toisia.

Ne tulivatkin niin pian kuin viimeinen jääharkko sulii järvessä, ja taivuttivat tavallisuuden mukaan upeat kaulansa pojalle ja kysyivät miten jaksat.

"Niin, nyt on parempi, mutta jos ei olisi pikku valkoinen joutseneni ollut luonani talvella, niin minä olisin kuollut. Hän lämmitti minua, kun värisin, ja leyhytti viileyttä ylitseni, ollessani nääntymäisilläni kuumuuteen. Jumala siunatkoon sitä!"

Poikanen oli kuin haamu koko kesän, mutta hänen sydämensä oli iloinen niin kauan kuin joutsenet uiskentelivat järvessä, ja ystävä-joutsenensa tuli useasti hänen luoksensa ja sively hänen laihoja poskiansa tahi levitti suuret siipensä ja suojeli niillä häntä auringon säteiltä. Se oli kiltti joutsen.

Mutta syksyn lähestyttyä ja kun vihasade taas teki tuhansittain renkaita tyynen veden pinnalle, tuli raskas sydänsuru; sillä nyt matkustivat joutsenet ja nuori joutsen seurasi niitä heidän pitkällä retkellensä.

Silloin ei itkenyt tuo pikku poika, sillä oikein ikävän ollessa ei voida itkeä; vaan hän istui äänetönnä ja hiljaa ja katseli taivaalle ja ajatteli: Jos toki olisi siivet, niin lentäisin minä tuonne ylös, minäkin, ja niinkuin Noan kyyhkyinen tulisin takaisin öljypuunlehden kanssa äitini luokse, sillä äiti raukka on köyhä, hän, ja murheellinen useasti. Voi, jos minulla vaan olisi siivet, niin muuttuisi kaikki hyväksi.

Niin valitti poika ja istui. Ja joutsenet lentivät metsäin ja tasankojen, vuorten ja laaksojen, erämaitten ja merien ylitse, mutta kahdentena kymmenentenä päivänä laskeutuivat ne ales vähäiselle järvelle, joka oli ihmeellisten, muhkeain puitten piirittämä, jotka olivat paljon kirkkaamman viheriät, kuin kaikkein kauneimmat koivut, ja olivat tavattoman suuret lehdet, jotka muodostivat kruunun, ja tuhannen tuhatta kukkaa tekivät nurmikon sen ympärille. Mutta meren yhdessä päässä lepäsi komea linna, kultaisten porttien ja marmori muurien ja hopeakattojen kanssa.

Sillä järvellä uiskentelivat nyt joutsenet.

Mutta kukkien seassa rannalla leikitsi muuan poika, vaateettuna kalleisiin, silkkisiin ja kultaisiin vaatteisiin, ja hänellä oli kanssansa joukko palvelijoita, jotka lankesivat polvillensa hänen heitä puhutellessa. Hän oli Persian kuninkaan poika, joka ilakoitsi isänsä puistossa.

Joutsenet uiskentelivat edestakaisin siinä kuvastin kirkkaalla järvellä ja notkistivat pulskia kaukojansa kuninkaan pojalle; mutta häneltä ne eivät kysyneet miten hän jaksoi, sillä mahtavat voivat aina hyvin. Vaan köyhän pojan nuori joutsen ui lähimmäksi ja räpytteli kauniita siipiänsä, niinkuin hän olisi rukoillut jotain.

"Mitä tahtoo lintu?" kysyi kuninkaan poika vanhalta noitamieheltä. "Oi, joka toki ymmärtäisi lintujen kieltä!"

"Korkeasukuinen herra ja ruhtinas", sanoi noita, "minä sanon sinulle mitä lintu tahtoo".

"Puhu mitä hän tahtoo, hyvä noitaukko", sanoi kuninkaan poika.

"Joutsen sanoo: suurisukuinen ruhtinas, anna kultanen rengas minun kaulaani viedäkseni köyhälle pojalle, joka on minun ystäväni. Niin sanoo nuori joutsen".

"Sen teen mielelläni. Minä rukoilen isäni kuninkaan antamaan kultasen renkaan ja panen sen kauniin linnun kaulaan".

Ja kun heidän syksynsä tuli — se tahtoo sanoa kun tuli kevät köyhän pienen majan luona ja jää sulii Joutsenvedessä — sillä niin vaihettaa Jumala syksyn ja kevään tasan rikkaille ja köyhille, niille, jotka voivat käskeä tuhansia ihmisiä, ja niille, jotka kaikki ovat unhottaneet — niillä molemmilla on siellä syksy ja kevät, päivä ja yö, kukkia, jotka puhkeavat silmikoistansa, ja kukkia, jotka lakastuvat kuivaksi heinäksi — silloin kutsui kuninkaan poika kauniin joutsenen luoksensa ja pani kultarenkaan hänen komeaan kaulaansa, ja siinä renkaassa oli sata jalokiveä, yksi jokaista valtakuntaa kohtaan, jotka hänen isänsä omisti; sillä hän oli mahtava kuningas.

Mutta täällä Joutsenveden vieressä istui pieni poika vaaleampana kuin vuosi sitä ennen; hänen poskensa olivat vielä enemmän vaipuneet eikä hän jaksanut enää ongenvapaa pitää kädessänsä. Kuitenkin oli hän kompuroinut kivelle ja istui siinä ja odotti joutsenia.

Siinä istuessaan ja odottaessaan lauloi hän aina laulunsa joutsenista maan päällä ja taivaassa. Oletteko kuulleet sitä laulua? Muutoin on se näin:

Kun kevät aallot kuohuu
Ja metsä kukoistaa,
Etäältä ääni kuuluu...
Vaan sen ma ymmärrän.
Se ään' on joutsenten,
Ne uimaan tuli lampehen.
Vaan kun ma siivet saan
Tulen myöskin.

Ja vielä iltamalla
Mä näen joutsenet;
Ui tähdet taivahalla,
Ja niitä ymmärrän.
Ne mua öisin viittailee,
Maa tuntuu silloin ahtaalle.
Vaan kun ma siivet saan
Tulen myöskin.

Niin kuuluu laulu, jota köyhä poika lauloi joutsenista; mutia nyt tuskin kuultiin sen heikkoa ääntä. Pojan silmät pimentyivät, sillä hän oli raukea, niin raukea.

Mutta nyt kuuli hän tavallisen suhinan ilmassa. Joutsenet tulivat ja laskeutuivat alas järvelle ja tervehtivät häntä ja sanoivat:

"Mitten jaksat?"

"Pian on kaikki hyvin", sanoi poika. "Minun kanssani on aivan hyvin, mutta tuolla sisällä lepää äitini kipeänä ja nääntyy nälkään; vaan minä en jaksakaan enää onkia ainoatakaan vähäistä kalaa ja antaa hänelle".

Silloin tuli nuori joutsen kultanen rengas kaulassansa ja uskoi että sen piti auttaman kaikissa; mutta poika ei nähnyt sitä herttaista kuninkaallista lahjaa, sillä hänen silmänsä olivat pimentyneet, ja kun joutsen pudisti itsestään kultarenkaan, niin että se putosi pojan helmaan, ei hän sitä ottanut, vaan rengas vierä kiveä myöten ales ja vajosi järveen.

Mutta poika oli kuollut.

Nyt tuli nuori joutsen surulliseksi; hän sukelsi sen ihanan renkaan jälkeen — mutta ei sitä löytänyt, sillä pohjassa asui noita, joka otti sormuksen ja antoi tyttärelleensä Merineitsyelle.

Mutta kun nuori joutsen eräänä päivänä uiskenteli yksistään sen suuren kiven ympärillä, katso, silloin näki hän vähäisen hopeavalkoisen joutsenen poikasen uivan hänen sivullansa; ja hän tunsikin jälleen ystävänsä.

"Sinä kadotit sormuksen", sanoi joutsen ystävänsä; "nyt lepää se järven syvyydessä, minä en voi sitä löytää".

"En minä sitä tarvitse, eikä äitinikään, sillä nyt juuri istuu kuolema hänen sänkynsä vieressä ja auttaa häntä irrottamaan yhdistyneitä siipiä!"

Mutta nuori joutsen katosi — ja joutsenet lentivät tiehensä — ja maja vaipui tomuksi; ja Joutsenveden pohjalla lepää kultarengas, jonka näkee kuun paisteessa, mutta jota ei kukaan voi saada sieltä.

"Mitä pidätte siitä sadusta?... Se olisi jotain, jos Antti taitaisi onkia ylös sen renkaan, kuljeskellessaan ympäri järveä; sitten tulisimme rikkaaksi ja ylhäisiksi, emmekä olisi paljaita raukkoja!"

"No no, lapsi, ei onni ole ainoastaan rikkaudessa", sanoi äiti.

"Niin, mutta olisi kuitenkin hyvin hauskaa olla rikas ja ylhäinen ja mahtava; ja kovin ikävää kun ei mitään ole".

Antti käsitti sadun aivan toisella tavalla kuin sisar; hän hymyili ja sanoi: "Sisar Anna on kuin puulusikka."

"Kuin puulusikka! Olenko minä puulusikan muotoinen. Sepä on sukkela!"

"Niin, kuuleppas Anna, oli kerran puulusikka..."

"Minä en kuuntele sitä".

"Se ei haittaa asiaa; mutta kerran oli puulusikka, joka oli niin sievä ja soma ja kaunis, kuin hienosta katajasta tehty voi olla, kauniiksi somistetulla varrella. Ei koskaan voitu nähdä siistimpää puulusikkaa juomuinensa, jotka vivahtivat valkoisen, keltaisen ja punaisen väreillä, ja kaikki kehuivat puulusikkaa ja sanoivat: oi, miten kaunis sinä olet! Niin tuli puulusikka ylpeäksi, sillä ylpeys tarttuu kaikkiin luotuihin kappaleisiin; ja sentähden taitavat puulusikat kopeilla sydämässään, kun heidän sydämensä on keskellä kaitaa elämää — varressa. Voi, mieltä puulusikka, jos minä toki olisin hopealusikka, sillä nyt ei minua niin pistele muut kuin piikat ja rengit mutta olisinko hopealusikka, niin voisi tapahtua että itse kuningas söisi minulla riisrynivelliä täytetystä hopeamaljastansa... Kun minä olen puulusikka, niin en saa muussa kuin jauhopuurossa lioittaa itseäni".

Mutta puulusikka sanoi emännällensä: "rakas rouva, minä pidän itseni liian hyvänä olemaan alhainen puulusikka, minä tunnen itsessäni, etten sovi olemaan kyökissä, vaan että minun tulee olin suurella pöydällä ... en voi oleskella piikain ja renkien kanssa, niillä ovat huonot tavat ja menettelevät pahasti kanssani... Rakas rouva, laita niin että minä pääsen hopealusikaksi!"

Emäntä tahtoi tehdä pienen lusikan mieliksi ja kantoi hänen kultasepälle, joka lupasi sen hopeoida. Ja hän päällysti puulusikan hopealla, niin että se kimelteli kuin aurinko, ja se oli iloinen sydämässään, tuntui kuin sydän olisi sykkinyt varressa. Kotiin tuotua laskettiin se hopeakoriin ja joi sinä-maljat

kaikkein hopealusikkain kanssa, antoi tinalusikkain nimittää itseänsä tätiksi ja sanoi serkuiksi hopeakahvelia. Paitsi sitä laski hän olevansa sukua hopeakauhan kanssa, jota hän nimitti mummoksi, vaikk'ei ikinä ennen ollut sitä nähnyt. Mutta lusikoita käytettäissä sai se aina jäädä hopeakoriin, vaikka yhä asettui päällimmäiseksi, ettei joutuisi unhotuksiin, niin ettei ollut hänen syynsä poissa oloon. Kun se tapahtui useamman kerran ja aina sai jäädä koriin, valitti se rouvalle ja sanoi: "Minä pyytäisin kertomaan neitsyille että minä olen hopealusikka ja yhtä hyvä kuin joku toinen. Minä en käsitä miten he taitavat minun eroittaa toisista lusikoista, sillä minä olen paljota kiiltävämpi kuin kaikki muut".

"Niin", sanoi emäntä, "ne tuntevat painosta, että sinä olet vaan hopeoitu puunappula".

"Paino, paino!" matki puulusikka; "se ei ole siis ainoastaan ulkopuolinen loiste, joka eroittaa todellisen hopealusikan puulusikasta".

"Ei, lapseni; hopea on paljota painavampaa kuin puu, siinä on pää-asia".

"No tehkää minut painavammaksi; tahdon paikalla tulla yhtä hyväksi kuin toiset, sillä sellaista halveksimista en kärsi".

Emäntä tahtoi kernaasti tehdä pienen puulusikkansa mieliksi ja kantoi sen taas kultasepälle.

"Rakas ystävä", sanoi hän, "tehkää tämä lusikka yhtä painavaksi kuin hopealusikka on".

"Mahdotonta muutoin kuin valamalla lyijyä varteen", sanoi mestari.

"Ahaa", mietti puulusikka, "sitten täytyy lävistää sydämeni ... kaikkia täytyy kärsiä kunnian tähden; hän kaivakoon läven sydämeeni ja valakoon sen lyijyä täyteen ... kun minä vaan tulen todellisen hopealusikan arvoiseksi".

Ja kultaseppä lävisti syvälle kurjan puulusikan sydämeen; teki kipeätä, kovin kipeätä, mutta se vaiken ja kärsi... Hän valoi lyijyä porattuun reikään, lyijy vuoti läpi sydämen ja kangistui siellä; senkin hän kärsi ... kaikki kunnian tähden.

Vihdoinkin oli puulusikka valmis ja uudestaan hopeoitu, ja tuli jälleen hopeakoriin.

Mutta nyt otti neiti sen oikeana hopealusikkana ja se olisi tuntenut siitä iloa, jos ei olisi ollut sydämessä lyijymöhkälettä, joka esti hänen iloitsemaan kunniaastansa.

Kului useampia vuosia ja se pidettiin oikeana hopealusikkana, niin hyvästi se oli hopioittu ja niin hyvästi paino punnittu; mutta emäntä kuoli.

Se melkeen ilahutti puulusikkata, sillä emäntä oli ainoa, joka tiesi että se oli hopeakuorinen ja lyijysydäminen puulusikka.

"Nyt ei kukaan tiedä muuta kuin että minä olen hopealusikka", mietti se; "nyt on kunniani vahvistettu". Mutta kaikki hopeakin täytyy tehdä uudestaan. Kun puulusikka raukka näki sulatusuunin ja huomasi sinne itsensä heitettävän, peljästy hän ja alkoi puhua toisten lusikkain kanssa siitä hirmuvaltaisuudesta, jota heitä turvattomia raukkoja kohtaan harjoitettiin... "Me poltetaan, me tehdään mitättömäksi", sanoi hän.

"Eipä niin, sulattakoot vaan meitä", sanoivat hopealusikat, "meissä on, jumal' armahtakoon meitä, vähän vaskea, jonka kernaasti saavat polttaa pois, sitten tulemme puhtaammiksi ja paremmiksi kuin ennen olimmekaan".

Mutta puulusikka oli lohduttamaton, ja kun aiottiin heittää sulattimeen, sanoi se vapisevalla äänellä:

"Rakas mestari! kyllä minä olen hopealusikka, se on tietty, joka nähdään päältä ja tunnetaan painoltakin; mutta kuitenkin en minä ole samaa lajia hopeata kuin toiset; minä olen hienompaa lajia, joka ei siedä valkeata, vaan lentää pois samassa".

"Oletkos sitten elohopeasta?"

"Mitä, elohopeasta, sillä minä olen vilpas itsessäni".

"No sinä et ole elohopeasta, mutta kenties tinasta?"

"Jopa jotakin, miten mestari taitaa minusta niin ilkeästi ajatella?"

"Tahi kenties lyijystä?"

"Lyijyä? Hyi, mestari kyllä näkee etten minä ole lyijyä."

"No, minä katson", sanoi mestari ja tahtoi taivuttaa vartta mutta nauskis! se meni poikki ja lyijyharkko putosi ales.

"Niin muodoin vaan puulusikka..."

"Niin", sanoi puulusikka, joka lyijysydämmestä päästyä tunsu itsensä oikein keveäksi ja iloiseksi; "niin, minä olen vaan puulusikka ja tahdon olla nyt ainoastaan puulusikka. Ota pois, rakas mestari, hopeoitus, liimaa kokoon minä ja pane kyökkiin, yhteen toisten puulusikkain kanssa, niin sanon minä heille miten tyhmästi on puulusikalle tahtoa ollakseen hopeainen".

"Ja se pitäisi olla minulle", sanoi Anna. "Mutta, rakas Antti, puulusikkain tekijä kun sinä olet, minä luulen kuitenkin että voi olla parempi kuin metsässä ja torpantuvassa. En minä ole nähnyt ketään, mutta niin paljon olen kuullut, että rikkaan on aina parempi kuin köyhän, että hän elää ilossa ja riemussa, samalla kuin köyhä kärsii surua ja puutetta".

"Mutta emmehän me kärsi puutetta, rakas Anna", muistutti äiti, joka oli muuan niistä tyytyväisistä ihmisistä, joita tavataan yhä harvemmin. "Me emme kärsi yhtään puutetta, Anna, sillä isä ja Antti hankkii aina niin paljon kuin tarvitsemme, ja vielä enemmänkin. Nyt saat nähdä että isällä on mukanaan kahvia ja sokuria, kenties koko naula kumpaakin lajia, ja silloin otamme ales kupit, jotka kyllä pitävät, vaikka ne ovat pantu kokoon, ja ovat kyllä meille kauniita, vaikka eri paria".

"Mutta, äiti, on monta, jotka saavat kahvia joka päivä ja ei tarvitse juoda eri parisista kupeista", sanoi Anna, "ja ovathan ne toki onnellisempia kuin me".

"Se on epäiltävä, lapseni, sillä Jumala ei ja'a niin epätasaisesti, kuin me luulemme".

"Jumala antaa meille aina niin paljon, että meidän tulee olla tyytyväisiä, mutta hän ei milloinkaan voi antaa niin runsaasti, että meidän täytyy olla tyytyväiset; sillä siihen hän ei voi meitä pakoittaa", muistutti Antti.

"Antti puhuu kuin pappi", huomautti Anna.

"Niin teen, sillä ne sanat lausui pastori lukusijoilla Koivukylässä kaksi vuotta sitten, jolloin siellä olimme".

"Sitä en minä muista".

"No no, sinä olit silloin vaan kahdeksan vuoden vanha, paitsi sitä taisit katsella vaan pastorin tyttöä, joka oli koreana".

"Niin, hänellä oli kaunis punakivinen kaulanauha, tahi jos se oli lasia tai jonkinlaisia punasia marjoja, sillä niin toiset luulivat, mutta minä arvelen että ne olivat lasikiviä".

"Ja niitä sinä katselit, lapsi, kuin olisi pitänyt kuulla Jumalan sanaa", sanoi äiti.

"Hän oli vaan lapsi, äitini", puollusti Antti, "hän on kai nyt jo viisaampi".

"Niin kaiketi, tietysti kuulen minä, mutta en taida torkkuakkaan, kun näen oikein koreata ja ... sitä kaulanauhaa en ikinä unhota. Olen monasti ajatellut: Herra Jumala, jos isällä olisi rahoja ... mutta se ei ole ajateltava".

"Ei, sitä ei käy ajattelemisen".

"Mutta, äiti kulta, jos minä nyt olisin rikas tyttö, niin saisin paikalla mitä toivoisin, aivan niinkuin tahtoisin; ja se olisi kuitenkin hyvin hauskaa, kun saa mitä haluaa."

"Sinä olet erittäin lapsellinen, Anna".

"Mutta", alkoi Anna keskeyttääkseen keskustelua, joka ei näyttänyt tulevan hänen hyödyksensä, "mutta minä ihmettelen jos isä ei tule kotia tänä iltana ja — mitä uusia silloin saamme kuulla. Me asumme niin kaukana, ettemme edes saa tietää mikä kuninkaan nimi on, ennenkuin vasta vuotta jälkeen kaikista muista".

"Isä tulee tän' iltana, se on varmaa", virkkoi Antti. "Meidän pitää pimeään tultua virittää valkea takkaan, niin että hyvin leimuaa".

Näin puhuen meni poika ulos ja toi risuja, jotka majakkatulta pitäissä olivat parhaat, kun heittivät korkealle ilmaan säkeniä. Aivan oikein, synkkä-pimeään tultua kuuluivat porojen kellot kilisevän järveltä, ikäänkuin säestäen sitä yksitoikkoista kaviolin kalsketta, joka kuului niiden hangella kiireesti kulkiessa.

Muutamain minuutein kuluttua oli isä kotona, ja koko väestö joutui liikkeeseen hänen vastaan ottoa varten.

"Hyv'iltää, mummo, hyv'iltää, Anna, kiitoksia, Antti! Nyt saat viedä porot loukkuun", virkkoi uudistilallinen. "No, onhan kaikki hyvin täällä totona?"

"On, rakas Sakari, kaikki on hyvin!"

"Voinetko uskoa, äiti", alkoi mies, riisuttuaan poron-nahkasen turkkinsa, "voinetko uskoa miten paljon siellä oli väkeä. Hauskaa on nähdä välistä kansaa, vaikka olen oikein iloinen päästyäni taas niistä vapaaksi, sillä ne pitivät kauhistavaa näytelmää kotiin tullessa... Jumalan kiitos, kun olen taas kotona!"

"No, mitä kuuluu uutisia, isä?" kysyi Anna.

"Eipä juuri mitään ... niin, se on tosi, minulla on teille lahjoja ja antimia".

"Oi, oi! isällä on lahjoja ja antimia!" huusi Anua ja taputteli käsiänsä. "No, mitä ne ovat, isä?"

Isä alkoi kaivella syviä taskujansa.

"Kas täällä ... ahaa, nämä ovat Antille, — joita hän pyysi — ongenkoukkuja, huomaatkos, nämä hän san ... äiti, sinä saat ahkiossa pakattuna olevat; mutta, hm, mitä lempeä nyt ... se on harmillista!"

"Onko jotain pois, isä!"

"Niin totta tosiaan luulen ... se oli sinulle", kaulanauha, jonka kauppias lähetti".

"Kaulanauha, Herra Jumala! Minkälainen se oli, isä? Eihän se vaan ole kadonnut..."

"No helkkari, onko se nyt poissa ... se on harmittavaa, mutta, niinhän sanoin: mitä minun tyttöseni tekee kaulanauhalla, sillä hän ei voi sitä muille näyttää kuin äitille ja minulle ja Antille, kun eroitellaan pukkeja, lemmiä ja poroja; me kolme emme pidä lukua sellaisilla tarpeilla, ja ne toiset eivät sitä käsitä".

"Oi, Herra Jumala, minä olen aivan onneton jos en saa kaulanauhaani... Minkänäköinen se oli?" kysyi Anna itkien.

"Se oli kaunis kuin papin neitsyellä, lasihelminen, tai mikä sen nimi oli".

Anna itki sitä ankarammin.

"No, kuinka sinä olet lapsellinen; ethän sinä tarvitse kaulahelmiä; sinä et mene paljon ulos tuvasta, etkä näe vuosikausiin ihmisiä".

Anna itki edelleen. Vihdoin tuli Antti sisään.

"Minä loistan ja minä palan, mitä tekee se, joka pantin tuntee?" hän huusi ja piti pientä pakettia kädessään.

"Niin, hänen tulee kuivata silmänsä; katsopas, Anna, tässä on kapineesi".

Tyttö, suunniltaan ilosta, hypähti ylös ja otti paketin. Se sisälsi oikein kauniin sinisen kaulanauhan.

"Se on sininen, isä", lausahti hän, vähemmän iloisena kuin ennen.

"No, eikö se olekin kaunis?"

"Kyllä, tietysti se on kaunis, mutta papin neitsyellä oli punainen".

"No, mitä se sinua liikuttaa?"

"Eipä juuri, mutta hänen oli punainen ja..."

"Ja puulusikka tahtoo olla hopealusikka", lisäsi Antti, nauraen. "Nyt ei voi sisar Anna olla onnellinen, jos hän ei tule samanlaiseksi kuin papin neitsyt, ja jos hän tulisi yhtä koreaksi kuin tämä, niin haluaisi hän olla yhtä korea kuin maaherran rouva, sitten haluaisi hän tulla yhtä somaksi kuin kuninkaan rouva ... siitä ei tule loppua koskaan; mutta muista, että tuo ylpeys johti siihen, että puulusikka sai lyijymöhkäleen sydämeens."

"Oh, kylläpä sinä puhut! Olen hyvin tyytyväinen siihen, vaikka se onkin sininen", sanoi Anna. "Kiitoksia, isä!"

"Eipä kestä", vastasi hilpeä isä, joka tunsu olonsa sangen hyväksi mökissään. — "Tiedätkös, äiti?"

aloitti hän hetken hiljaisuuden jälkeen, "minä en viivy kauan kotona, vaan matkustan kauaksi tänä talvena".

"Minne sitten? Mikä se niin pitkä matka on?"

"No, katsos, se on saksalainen tai englantilainen, ja tulos voi olla sama — mutta ei sillä väliä; hän on antanut ostaa 25 poroa, jotka on vietävä Tulkolmaan ulos lähetettäväksi, minne, en tiedä niin tarkkaan; mutta se voi olla aika yritys, kenties. 'Silloin sinun täytyy muuttaa tunturit myös ja jäkälä ja metsä ja koko roska', sanoin kauppiaille; ja hän nauroi ja sanoi: 'Oikein sanottu, Sakari!' — sillä hän tuntee minut vanhastaan — 'mutta antaa heidän olla, se ei koske meitä'. Kuitenkin olen ottanut tehtäväkseni viedä ne Tukholmaan, sillä kauppias ei näet halua lähettää niitä kuin luotettavan väen kera".

"Voi kuinka pitkä matka!" virkkoi vaimo, "aika käy pian ikäväksi".

"Ah, kyllä se pian kuluu, ja se sopii sinulle, joka olet kotona; pahempi se on minulle, joka joudun avaraan maailmaan, jota en juuri tunne sitten monen herran vuoden, Jumala paratkoon, lähes yksinäni... Ja tuntuu jotenkin raskaalta joutua lähtemään matkoille; mutta saanhan siitä maksun ja — nyt tulee yllätys, äiti — otan Annan mukaani; pojan täytyy jäädä kotiin, mutta jonkun pitää tulla mukaani".

Anna nyt aivan puhkui riemua eikä tiennyt, miten sen ilmaisisi. Hän hyväili äitiään, suuteli isäänsä ja taputteli Anttia.

"Ah, sitten saan nähdä kuninkaan ja kuninkaan rouvan, pienen kuningattaren ... niin, tiedän kyllä, kuinka he ovat puettuja", lisäsi hän, kun kaikki hymyilivät hänen ihastukselleen. "Kyllä tunnen heidät, sillä olen selvillä, miten heillä on tapana menetellä".

"No, kuinka sitten?"

"Katsos, kuninkaalla on yllään punainen, kultaremssuinen villapaita, ja hän seisoo pöydän vieressä, jolla on kultakruunu punaisen kankaan päällä, ja kuningatar on pukeutunut punaiseen, kultaremssuiseen mekkoon ja kenkiin, joissa on niin korkeat, niin korkeat korot".

"Kuinka tiedät tuon?"

"Kas, äidin kirstunkannessa on taulu, jossa sekä kuningas että kuningatar on kuvattu juuri sellaisina kuin he ovat ja elävät tässä maailmassa. Ja sitten saan nähdä..."

"Ah kyllä, kyllä vaan, ellet vain kadota silmiäsi", sanoi isä nauraen.

Kahdeksan päivää sen jälkeen olivat Sakari ja hänen tyttärensä porolaumoineen matkalla suureen maailmaan. Ei voitu nähdä mitään kauniimpaa kuin Annan kauniit silmät, kun hän sai lähteä matkalle hiljaisesta kodistaan. Hän olisi suorastaan unohtanut hyvästellä äitiään ja Anttia, elleivät he molemmat olisi muistuttaneet siitä. Äiti itki, kun hän suuteli tytärtänsä, mutta Anna oli niin onnensa vallassa, että hän miltei piti äitinsä kyyneliä naurettavina. Niin erilaisia ovat usein sieluntilat, ja juuri siksi ihmiset niin harvoin ymmärtävät toisiansa.

KAMREERI MILLER.

"Tänään on kymmenen vuotta pikku Annetten kuolinpäivästä", huokaili Millerin rouva, noukkiessaan piirongin laatikosta muutamia vähäisiä kapineita, jotka olivat kuuluneet heidän ainoalle lapsellensa. Huonoksi kulunut läkkikalkku, jolla tyttönen oli useasti leikkinyt, vähäinen hopealusikka, josta hän aina otti lääkkiä viimeisen tautinsa ajalla, ja kullan-keltainen hiuskutri olivat ne jäännökset, jotka äiti kätki tyttärensä muistoksi. Se oli sydäntarasittava häviö, hän kun oli heidän ainoa lapsensa.

"Tänään olisi hän täyttänyt kuusitoista vuotta", sanoi äiti; "kuusitoista vuotta ... hän olisi suuri tyttö; mutta Jumala tahtoi toisin".

Hän ei huomannut näissä mietinnöissään, että miehensä oli tullut sisälle ja seisoi hänen vieressään.

"Niin, mamma", sanoi hän vihdoin, "tänään on kuusitoista vuotta siitä ... ja kuitenkin, kuitenkin..."

"Ja kuitenkin kaipaamme pientä tyttöämme", virkkoi hänen vaimonsa hymyillen surullisesti; "onhan se lapsellista, Miller, kovasti lapsellista?"

Kamreeri oli kunnian mies, vaikka miten sanotaan vähän mieliteleväinen; hän oli harras, rakastettava olento, mutta häpesi ollaksensa sellainen, kun ei löytynyt mitään koko maailmassa, jota hän pelkäsi enemmän kuin miehuuttomana pitämistä, vähän hyvänluontoiseksi mieheksi katsomista, jommoinen hän olikin. Kamreeri oli koettanut muodostaa luonnettansa, mutta ei onnistunut; sillä luonnon antamaa tahi kieltämää emme voi muuttaa, vaan sen minkä voimme, on lahjain kykymme mukaan käyttäminen. Ei kaikkein ole suotu ky'yllä tahi älyllä hallitsemaan maailmaa, niinkuin ei kaikki puut ole kylliksi valtavia lahjoittamaan suojelusta ja varjoa; mutta ketään ei ole, joka ei voi hyödyttää, joka ei voi täyttää jotain sijaa, mikä muutoin lepäisi hedelmätönnä, jos vaan tyydytään olemaan pajupensas tahi maahumala, eikä yritetä olla tammi. Kamreerilla oli kuitenkin pieni vika, hän tahtoi olla mikä hän ei ollut — ja sentähden hän ojensi itsensä, vaikka se häntä kirveli, ja sanoi:

"Ole järjellinen, Emilia kulta, järkevä ja älä murehdi tyttöä kauemmin".

"Murehdi häntä? Minä en murehdi, mutta rakastan hänen muistoansa ... ja sentähden ovat nämä pikkukalut minulle rakkaat".

"Vai niin, aivan oikein, Emilia kultani, mutta tämä muisto on hyödytön, on jotain, joka ... joka ... tahdoin sanoa ... sinä et saa aina ajatella tyttöä. Minä ajattelen, Jumalan kiitos, harvoin sitä surettavaa historiaa ... minä katsoin jo alussa tyynesti ja maltteellisesti asiaa".

Siinä ei sanonut rehellinen kamreeri totta, sillä hän virui monta yötä valveilla ja suri aivan katkerasti tyttöänsä, vaikka hän nyt piti itsensä vaimonsa takana eikä ollut olevinaan murheellinen.

Aviopuolisot tukevat toki parhaiten toisiansa, kun ne tahtovat ymmärtää toisensa ja jakavat onnen ja onnettomuuden keskenänsä. Miehelle on yhtä arvollista osan-otto vaimonsa suruissa tahi iloita hänen kanssansa rakkaimmista muistoistansa, kuin kylmyyden kuoreen vetäyminen ja selittäminen kaikki vaan heikkoudeksi ja lapsellisuudeksi, joka kuitenkin ei ole muuta kuin naisellinen jättiläisvoima, mikä muistaa paljon ja kieltäytyy paljosta — eikä kuitenkaan nurise, vaan kiittää Häntä, joka antoi ja otti.

Kamreeri ja hänen vaimonsa eivät ymmärtäneet toisiansa, vaikka molempien oli kiittäminen luonteensa samoista peri-aatteista, mutta hän oli väkinäisyydellä teeskennellyt itselleen voiman, joka ei ollut luonnollinen — jota vastaan vaimo oli koko olennessansa totinen ja vilpittön.

"Sinun täytyy mennä ulos kävelemään", sanoi hän, "sinun tarvitsee huvitella etkä saa istua kotona vaipuen kaipaukseesi".

"Mutta, hyvä mieheni", hymyili vaimo, — "en minä murehdi; tyttöäni ajatteleminen ei tapahdu surulla, vaan sisällisellä ilolla, sillä minusta tuntuu niinkuin hän näkisi minun, nyökkisi ja kertoisi minulle, että hän on onnellinen, vapaa ja iloinen, eihän tämä ole surua".

"Mutta se on kuitenkin surettavaa", sanoi kamreeri, joka ei milloinkaan taitanut ajatella pientä tyttöänsä, sielussansa kipua tuntematta; vaan se tuli siitä, ettei hän totellut tunteitansa. Jos hän olisi kuullut niitä eikä tavallansa tahtonut olla mies, olisi murhe, niinkuin se aina tekee, lopullisesti tuottanut hedelmiä — mutta sen repi hän pois ehdon tahdon, ja niin muodoin jäivät ainoastaan okaat jälille. "Et sinä saa istua kotona ja vaipua suruusi", sanoi kamreeri, "sinun täytyy huvitella".

"Mutta huvitus vaivaa minua".

"Vaivaa? Mitä kanssa, armas Emilia, se on mielikuvitus. Meidän tarvitsee ajella ulkona raitista ilmaa nauttimassa; sitten saat nähdä että kaikki tulee paremmaksi. Raitis ilma ja vaihettelevaisuus ovat oivallisia lääkeneuvoja murheessa ja kuvitelluissa onnettomuuksissa".

Sanottu ja tehty. Kamreeri ajoi puoli tuntia ylöspäin Kuningaattarenkatua ja ulos pohjoistullista.

Tallimestarin talon vieressä söi porolauma, joka tuli nyt kamreerin huomiollisuuden esineeksi.

"No no, katsoppas tuota pientä tyttöä", virkkoi hän vaimollensa, "eikö hän ole kuin meidän Annette?"

Hän oli Anna, joka punaposkisena ja hilpeänä istui ahkiassa ja katseli suurta joukkoa, mikä oli kokoontunut katselemaan poroja.

Tytön siniset silmät olivat todella ihastuttavat, ja hänen verevät poskensa, pienet syvänteet poskipäissä ja naurava suu täydensi kuvan koko ihanuudeksi, pirteydeksi ja elämän iloksi.

"Mikä on nimesi, lapsi?" kysyi kamreeri.

"Anna", kuului vastaus.

"Anna! Hän minulle sanoi Anna; Emilia, kuuletkos, aivan kuin meidän pikku tyttö".

"Kuinka vanha sinä olet?"

"Kymmenen vuoden".

"Kymmenen vuoden, meidän tyttömme kuolinpäivä... Mitäs sanot, Emilia?"

Rouva hymyili, sillä hänen kohtelias miehensä oli todella unhottanut itsensä ja näyttäytyi nyt, miten ajatus lapsesta oli juurtunut sieluun; sillä ei muu kuin se, joka alituisesti hautoo samaa aatetta, voi löytää näin ilmasta otettua yhtäläisyyttä.

"Tyttö on todella niinkuin meidän Annette", kertoi uudelleen kamreeri, "tosiaankin meidän tytön lainen, tahi mitä sinä sanot, Emilia?"

Sakaran tyttärellä Annalla Joutsenvedeltä oli nähtävästi kaukainen yhtäläisyys kamreerin pienen tytön kanssa, mutta vainajalla ei ollut samallaista tunteellisuutta mielessä. Joutsenveden Anna oli hilpeämpi, näytti ilmaisevan pikaisempaa käsitystä ja suurempaa vireyttä, kuin pikku Annettella oli milloinkaan huomattu. Mutta kamreeri tahtoi nyt välttämättömästi tavata yhtäläisyyksiä, harvinainen sallimuksen kohtalo, kun hän oli liiaksi viisas, niinpä niin, miettimään mitä hän oli kadottanut!

Kun molemmat puoliset palasivat kotia, ei kamreeri voinut lakata puhumasta pohjoismaalaisen Annettesta, joksi hän nimitti tyttöä, ja vihdoinkin tuli hänen sisällisyytensä ilmi. Hän oli nimittäin huomannut itsensä yksinäiseksi näinä kymmenenä vuotena, sittenkuin Annette kuoli. Ennen oli hän leikitellyt lapsen kanssa, iloinnut hänen edistyksestensä, oli oikein tieteellisellä innolla seurannut hänen sielunsa kehkeämistä — ja kun hän erkani niistä, tunsu kamreeri syvemmin mitä hän oli kadottanut, juuri sentähden että hän tahtoi olla mies ja heittää pois surun. Se vaikutti ettei hän taitanut löytää lohdutusta siinä että olisi vaimonsa kanssa puhunut ajatuksensa alituisesta esineestä.

Kamreeri oli siis kauvan miettinyt ottaakseen jonkun köyhän lapsen, ja oli sitä varten käynyt melkeen kaikkein äitien luona, jotka anoivat yleisön apua omillensa; mutta, Jumala nähköön, kaikkialla kohtasi hän vastenmielisyyttä. Hän oli huomannut epäjärjestyttä ja siivottomuutta köyhäin majoissa; hän oli kuullut kirouksia ja sadatuksia, vähään tyytymisen verosta. Hän tapasi nimittäin aivan harvoin köyhiä niin hyvinä ja jalomielisinä, kuin hän luki niitä kirjoissa kerrottuna, ja hänellä ei ollut kylliksi voimaa tunkeutua sen raa'an kuoren lävitse ja tajuta miten äärettömän paljon löytyy hyvää, joka kätkeytyy rääsyjen peitossa, ja miten runsaasti rakkautta piiloutuu pilkassa ja nurinassa.

Hän ei kuitenkaan voinut milloinkaan tehdä päätöstä; mutta Annan vilkkaat, hilpeät silmät, hänen selvät vastauksensa, kamreerin mieltymys, erinomainen yhteensattumus, kun juuri Annetten kuolinpäivänä sai nähdä lapsen, joka oli hänen tyttärensä muotoinen ja jonka nimi myös oli Anna tahi, jos niin tahdotaan. Annette: tämä kaikki vaikutti että hän oli tehnyt päätöksensä — jos se vaan toteentui. Tämän ehdotuksen hyväksyi hänen vaimonsakin, mutta hän ei ollut läheskään niin innokas sen perille saattamiseen, vaikka hänkin kuvitteli itselleen monta iloista hetkeä lapsen kanssa.

Kamreeri alotti keskustelut Sakari ukon kanssa, joka ensin sanoi jyrkästi ei; mutta kun kamreeri vei hänen ja Annan kotiansa, jossa kaikkialla ilmaantui hyvinvointi, vieläpä rikkauttakin, ja selitti että hän tahtoi ottaa Annan omaksi lapseksensa ja perilliseksensä, alkoi Sakari vertailla majaansa tuntureilla siihen komeaan huoneeseen, ja perintöä, jonka hän taisi jättää tyttärensä, nimittäin; poro ja kenties muuan riksi rahassa — tämä vertailu vaikutti että hän rupesi peräytymään päätöksestensä; sillä ei hän tahtonut olla vastoin lapsensa onnea. Anna itse näytti myöskin haluavan niin innokkaasti, että Sakari vihdoin päätti koetteeksi jättää lapsen.

Se oli juhlapäivä hyvälle kamreerille, kuu Anna muutti heille, ja pian sai hän taas kuulla pappa nimen ja tuntea tytön hyväilyjä, joka kyllä oli viisas huomaamaan että kamreeri oli heikko naisille.

Anna oli pian kamreerin ja uuden äitinsä lemmikki, ja sai kaikki mitä hän toivoi, niin että tyttönen oli todellakin tullut siihen onnelliseen tilaan, jota hän usein oli uneksunut.

KAHDEKSAN VUODEN PERÄSTÄ.

"Kuka on tuo tyttö harsohameessa, tuota vaaleanpunaista minä tarkoitan, jolla on valkoinen ruusukukka

hiuksissa?"

"Mikä? Täällä löytyy aivan monta vaaleanpunaista harjatyttöä ... tuo, joka tanssii, maltas katson ... niin, hän on meidän hyvän Klewing'in kanssa, hän on läänin rahastonhoitajan tytär maalta, sanotaan olevan sangen rikas tyttö; ukolla, hänen isällä rahastonhoitajalla, lienee suurehko varallisuus."

"Voi ei, ei tuo. Kas tuossa hän nyt on, hän menee meidän vierestä ... siinä hän on, todellinen keijuinen".

"Onpa solakka!"

"Pienokainen, piti sinun sanoa; Hän ei ole tosiaan kasvanut kuin ampiainen, niin ettei hän ole ainoastaan solakka, vaan..."

"Keijukainen, minä ymmärrän. Hm, kummallista olisi, jos minä en olisi tuota ihmistä ennen nähnyt. Odotahan, minä näen huonosti näin kaukaa."

Puhuva herra, käsikiikari silmälle puserrettuna, tunkeutui edemmäksi tanssisaliin, saadakseen keijukais-olennon lähemmin katsellaksensa.

Hänen ystävänsä, vähäinen keikari kiharaan poltetuilla hiuksilla, silohansikkaissa ja upea kultaketju matalalla rinnalla, seurasi tarkkaavaa johdattajaansa, joka oli muuan niistä onnellista, jotka tuntevat kaikki ihmiset ja ovat ikäänkuin yhteiskunnan hermosolmuja. Toisilla ihmisillä on kylläkin usein paljon toimimista yhden asian kanssa; jollaisilla taas on käsittämätön kyky työskennellä koko maailman mukana.

"Nyt hän on minulle selvillä; niin, siinä ei ole halveksimista", sanoi kaikkitietävä, "hän saa periä paljon, erinomaisen paljon!"

"Ken hän sitten on? Minä näen että luutnantti Hjalmar tanssii hänen kanssansa".

"Helkkarin kaunis mies, tuo Hjalmar ... viisas mies, joka tietää tehtävänsä, kun hän livertelee tuon tytön edessä ... erinomaisen herttainen kuvio; hän nauraa sievän-sievästi ... tietää myös että hänellä ovat kauniit hampaat, ja on tutkinut taitonsa".

"No, kuka hän sitten on?"

"Vai niin, sitä minä en ole sanonut. Niin, hän on noin näennäisesti rikkaan kamreeri Millerin tyttö, joka asuu eli oikeimmin omistaa suuren omaisuuden etelässä, puutarhan kanssa, sinä tiedät. Rikas ukko, ukko Miller; minä sanon häntä enoksi, niin että minä, jos tahtoisin, voisin esittää itseni huoneessa ... mutta minä en ole taipuvainen antamaan sitoa itseäni"

"Hm, vai niin, hän on siis Millerin tytär; hm, työstä kulkee historia; eikös hän ole avioton?"

"Ei... Hän on ... tytär, annahan olla; niin, se lienee erittäin sekaantunut historia. Minä olen kuullut että hän on jonkun reivin ... jonkun reivin tytär, jolla oli rakkausseikkailuja erään näyttelijättären kanssa; ja sanotaanpa että he olivat naimisessa salaisesti ... koska tuo reivi (nimi ei vaikuta mitään asiaan, vaikka minä tunnen hänen aivan hyvin ja olen monasti ollut huvimatkoilla hänen kanssansa, vaikka hän nyt on tullut vanhaksi, muutoin lemmon iloinen, hupaisa vanhapoika) koska tuo vanha reivi naimiseen mentyänsä (sillä hän on naimisessa oikein säädyllisen ihmisen kanssa, jolla on kosolta kolikoita) tahtoi säännöllisesti erota armaastansa, joka lienee maksanut noin kaksi tahi kolmekymmentä tuhatta riksiä; hän tahtoi näet välttämättömästi tulla reivinnaksi, kyllä kai. Ja..."

"Ja tuo tyttö on?"

"Heidän tyttärensä, jonka ukko Miller otti äitin suruun kuoltua. Näyttelijättäretkin voivat kuolla surun tähden ... ha, ha, ha! Se on naurettavaa, mutta lienee tosi".

"Se on harvinaista ... niin, saattaapa nähdä..."

"Aatelillista hänen pienissä kasvoissansa; totta tosiaan, katsoppas vaan ... katsos miten viehättävästi hän nostaa kättänsä, oi! pienet, kauniit sormet ... hän osaa teeskennellä".

"Hän nauraa sangen kauniisti".

"Ja erittäin somat jalat, ainakin yksi, sillä toista en näe".

"Mahtaakohan tuolla luutnantilla olla tarkoitus?"

"Tarkoitus? miten sitä voit kysyä? Tyttö on, veljesten välillä sanottu, vähintään sadan tuhannen riksin

perijä, ja se voi olla kyllä hyvä köyhälle luutnantille... Satatuhatta ja sievä ulkomuoto, ne eivät ole pieniä muruja".

"Mutta mies on henkilö, jonka tuskin kukaan tuntee".

"No, lieneepä niin. Hän on luutnanttina pohjoisessa päin, tahi jossain rykmentissä Lapinmaalla".

"Hm!" Eihän tyttö tahdo muuttaa sinne! Niin ihana ruusu pitää olla pääkaupungissa".

"No, ei ruusu siellä huonosti jaksaisi, sillä Arvid on kertonut, joka muuan vuosi sitten matkusti pohjoistietä Norjaan, että ylähällä on hyvin kaunista väkeä. Siellä kasvaa kukkia tuvassa, sanoi Arvid, ihanampia kuin Vergianin puutarhassa; ha, ha, haa!"

"Nyt alkavat ne taas tanssin; tulee aivan raivoiseksi noille Lapinmaalaisille", virkkoi pieni mies, jolla riippuivat suuret kultavitjat rinnalla.

Molemmat ystävät erosivat, ja pitkä "kaikkitietävä" kuiskasi toiselle ystävälle: "Mahtanet uskoa että pieni Pierro on aivan hurmaantunut Millerin tyttäreen, Pierro raukka, ei Jumala saattanut itsellensä suurta vaivaa luodessaan hänen maallista majaan; siinä kohdassa on hän melkeen oma luomansa; hän on vähäinen, rattoisa mies, meidän Pierro".

"Me ivaamme häntä!"

"Eikö mitä, pikku Pierro on viisas kappale... Minä esittelen hänen, hänellä on hyvä tapa käyttäytyä ... ja vaikka hän onkin pieni ja, niinkuin vahtimestari Sundström vainaja raastuvan oikeuden kolmannessa osastossa sanoi: vaikka hän on pieni ja 'halvan näköinen', sanoi vahtimestari Sundström, kykenee hän miellyttämään naisia".

"No, mitä sitten?"

"Mitä sitten? Häät, ja sitten autamme ystävä Pierroa nauttimaan hyvänsä... Mutta häiritä häntä emme saa. Ei voi ajatella mitään oivallisempaa, kuin jos meidän pieni ystävämmme tulee heiskuroiten ihanan vaimon kanssa — sillä ihminen on kaunis, sitä ei voi kukaan kieltää — ihana vaimo vierellä. Se on aina ylentävä ilmaus, kun näkee eriskummaisen parin yhdessä. Pieni, melkeen kääpiö mieheksensä, pitkän ja suunnattoman leveän vaimon rinnalla, juuri jättiläinen pienen tassukkamaisen naisen kanssa, tahi vanha kivuloinen ukkoraukka luuvaloisilla jaloilla kömpii ihanan, nuoren vaimon sivulla, joka on köykäinen kuin höyhen ja iloinen kuni lintu. Mitä pahempia vastakkaisuuksia, sitä parempi ihmissuvulle".

"Sinä olet mielestäni ihmeellinen mies... Mutta sinä voit olla oikeassa: emme häiritse pikku Peria".

"Sano Pierro; niin minä häntä nimitän".

"No, olkoon niin, Pierro saa olla häiritsemättä".

"Niin minäkin mietin".

Kaikkitietävä tunsikin jonkun hiljaa koskettavan käsivarteensa. Hän oli ystävä Pierro.

"Vai niin, sinä tahdot puhua minun kanssani".

"Niin, ainoastaan pari sanaa. Menemme johonkin huoneeseen".

"Olkoon menneeksi. Anna kuulua... Mitä?"

"Eipä juuri mitään; mutta ... tunnethan sinä kamreerin, hm, tunnethan..."

"Kamreeri Millerin, yhtä hyvin kuin oman herra isävainajani. Mitä vielä?"

"Niin, näetkös, minä kävelen täällä ja olen ikävilläni, sillä nyt minä olen Jumalan nimessä jaksanut kaikki velvollisuustanssini ... ei ei ole totta tosiansa helppoa tanssia koko puoli tuntia paksun mummon kanssa muutaman pasteijan (= piirakan) tähden tahi kupillinen lihalientä pari kertaa vuodessa, tahi muutamia kupillisia teevettä; mutta niin on maailman tapa".

"Vai niin, sinä olet kyllästynyt tanssiin".

"Eipä niinkään, sitä en oikeastaan tahtonut sanoa; mutta sinä voit esittää minun ukko Millerille ja mummolle, niin että minä saan..."

"Saan tanssia tyttären kanssa, ha ha ha! Luuletkos niin? Ei, rakas veli, hänellä on pieni elehvantinluinen kirjansa täyteen töherretty nimiä. Taitaisitko sinä kuvitella itseksesi, että sellaisella

tytöllä on yhtään tanssia annettavana sinun laskuusi, vaikka sinä tiedät että..."

"No minä tiedän kaikki".

"Se pitäisi sinun tarkasti tietämän, nimittäin että Tukholmassa on suuri linna-väki, ja niin muodoin lukuisa upsierikunta, ... ja siis seuraa siitä, että rikas, nuori ja kaunis tyttö ei tarvitse istua, vaan on pyydetty kaikkiin tansseihin, joita voi ilmaantua — ja vielä paljon enemmän".

"Mutta tuo mies Norrlannista, tuo luutnantti ... mikä hänen on nimensä..."

"Hjalmar; niin, juuri se todistaa, että hän on sydämellinen ystävä perheessä. Hän on aivan varmaan saanut tytön lupauksen neljätoista päivää sitten".

"Luuletko sinä sen?"

"Minä en luule mitään, vaan olen varma siitä. Mutta nyt asiaan: sinä tahdot tulla esitellyksi kamreerille, joka taas esittelee sinun tytölle; ja sitten..."

"Ja sitten?"

"Ja sitten minä luulen... Tämä on kuitenkin minun yksityinen mietteeni ja, veli, sinä teet miten tahdot omassa asiassasi".

"No, mitä sitten?"

"Niin huomaatkos, sitten on paras, ettet tänä iltana ole mistään tietävinänsikään; sinä juttelet papan ja mamman kanssa, ja annat tytön tanssia miten hän haluaa. Sinun pitää avata puhelaatikkosi ja kertoa Napoleosta, sillä ukko on Bonaparten ihailija ja haastella moittivasti lordi Castleghista, joka pani niin hyvän patruunin S:t Helenan saarelle. Olet kai lukenut Las Cases'in päiväkirjan ja Antomarchis'en kirjeen?"

"Olen kyllä, minä luulen jotain tietäväni".

"Mutta se täytyy sinun oikein tutkia, se on välttämättömyys siinä perheessä".

"Mutta mummo?"

"Mummo! Niin, sinun on lukeminen hiukan Wallin'in saarnoja, sillä hän lienee hyvin hurskas ihminen, ja paljon huvittellee uskonnolla ja sellaisella; mutta mitä tyttö haluaa en tiedä niin tarkasti, vaan sen saat kyllä tietää."

"Kiitoksia neuvoista! Bonaparte on siis..."

"Muuan ukon lempiaineista; minä en milloinkaan häntä kohdannut sekaantumatta Napoleon nimeen, joko se sitten sopi tahi ei; mutta, yhtä hyvä, hän alkaa ja sinä pitkität".

"Sinä luulet siis?"

"Ei, minä en luule, kunnan veljeni, minä tiedän ... nyt minä tiedän tiet. Tule nyt! Meillä ei ole aikaa yhtään hukattavana, sillä kello on jo kohta kaksitoista, ja jos tahdot ennättää puhua kamreerin kanssa Napoleosta, ja hänen rouvansa kanssa avuista ja taivaan enkeleistä eli niinkuin autuas Hjortsberg sanoo, enkelien taivaasta, niin vie se kauniin ajan".

"Nyt vasta huomasin hyvän enoni", virkkoi kaikkitietävä, lähestyen kamreeria, joka oli saanut sijansa oven vieressä, josta mentiin loistoisasti valaistuun kerrokseen. "Vasta nyt sain selvän hyvästä enostani... Se on onnetonta kun ovat heikot silmät, muutoin olisi minun jo kauan sitten pitänyt tehdä nöyrä kumarrukseni kunnian arvoiselle enolleni... Suokaa anteeksi, minä unhotan esitellä ystäväni kuninkaallisen sihtierin, (protokollasihtierin itseksensä) sanalla sanoen, erinomattain hyvän ystäväni Svaningin".

Molemmat herrat kumarsivat.

"Onko enon rouva täällä?"

"On, se on tietty; kun tyttömme on täällä, täytyy mamman olla mukana, niin on tapa".

"No kas, onko enon tytär täällä, erinomaisen huvittavaa, minun ei ole kunnia olla tuttu enon rouvan eikä tytön kanssa, me olemme, niinkuin tiedämme, ainoastaan satunnaisesti kohdanneet toisiamme siellä täällä mies-illallisilla, mutta minä en todellakaan ole uskaltanut vaivata perheissä käynnilläni".

"Veli olisi kuitenkin varsin tervetullut".

"Minä kiitän, eno on ylen hyvä, tahtoessaan nähdä nuoren miehen luonansa, ja minä käytän lupaa hyväkseni, kun saisin onnen tullakseni esitellyksi enon rouvalle".

"Se voi kyllä tapahtua," virkkoi kamreeri, "hän istuu tässä vieressäni... Muuan tuttujani, hyvä Emilia, kuninkaallinen sihtieri ... kuninkaallinen sihtieri ... suo anteeksi, minä en todellakaan osaa tuokiassa..."

"Kuninkaallinen sihtieri Gabriel", sanoi hän hymyillen, "minä olen ainoastaan sattumaltansa muutamilla iltasilla kohdannut kamreerin ja, jos en väärin muista, oli se eräässä kukkaisjuhlassa, jossa sain sen kunnian..."

"Ha ha, veli suopi anteeksi; vanhaksi tultua on muisto heikko... Ja tämä on veli Gabriel ... Gabriel, nyt muistan hyvin veljen nimen. Veli Gabriel mahtaa esitellä..."

"Ystäväni, kuninkaallinen sihtieri Svaning".

Sellaisissa esittelyissä ei oikeastaan ole paljon sanottavaa, ja sentähden erkaantuivat herrat taas pian, tehtyään ensin muutamia huomautuksia lukuisasta väestä, ahtaasta huoneuksesta ja miten tanssimusiikki kaikuu korvissa monta päivää kemujen jälkeen.

"Se tulee nyt sinun asiaksesi, nyt jätän sinun omaan valtaasi, veli Svaning... Suo anteeksi, mitä on tarittimella?"

"Punssia".

"Vai niin; tuo tänne, vahtimestari! Maljasi, veli, onnellinen alku ja hyvä loppu! Hyvästi kanssasi!"

* * * * *

"Nyt olen minä esitellyt Pierron pikku kamreerille ja kaatanut hänelle lasillisen punssia, että rohkeus mahtaa kasvaa. Hän on hieman sievä, pikku Pierro, hieman kaunis ja korea, suuret kultavitjat litteällä rinnallansa. Se on erinomaista, voi olla tuollainen lautapeli rinnaksi".

"Sinä olet kuitenkin ilkeä, rakas Gabriel", virkkoi joku toisista ystävistänsä. "Per Svaningilla on hänen ansionsa, hänelläkin; tyhmä ei hän ainakaan ole".

"Mitä kanssa, liukas kuin kettu; hänellä on kuitenkin paljon kykyä ja..."

"Menee edemmäksi kuin minä", sanoi kaikkikitietävä, "niin, se on hauskaa, sillä minä olen iloinen poika, vaikka ei ole mieltävää ymmärrystä; minä annan päivän tulla ja päivän mennä, kerrassaan sanoen, minä olen hyvän Pierroni vastakohta... Mutta hän ei tiedä oikein miten alkaisi, siinä on eroitus; minä aloitan hyvästi enkä milloinkaan lopeta ... hän alkaa vähällä ja huonosti, mutta lopettaa hyvin. *Finis coronat opus.*" [Lopussa kiitos seisoo.]

* * * * *

"Erittäin säädyllinen mies oli tuo Svaning, sivistynyt," virkkoi kamreeri istuissaan vaunuissa ja mennessään Tukholmin katuja etelään päin, "erittäin säädyllinen mies".

"Hän näyttää olevan enemmän tunteellinen kuin nuoret miehet tavallisesti ovat", sanoi rouva.

"Hän on ihminen, jolla todella oli terävä silmäys ja laava tieto euroopalaisessa valtio- ja sivistyshistoriassa. Minä olen harvoin tavannut ketään, joka niin selvästi ja järkevästi käsittää esimerkiksi Napoleonin suuren luonnonlaatua, sitä roomalaistahtoa ja samalla lapsellista, puhdasta ihmisellistä, joka näyttäytyi siinä, kun hän S:t Helenassa luki katkismusta lapsen kanssa. Hän ymmärsi Napoleonin, ja totta puhuen niitä ei ole nykyaikana monta, jotka voivat käsittää sellaista jättiläisluonnetta".

"Minä en puhunut valtiollisista hänen kanssansa", sanoi rouva, "mutta harvoin saadaan kemuissa, hällinän paraillaan kestäessä, kuulla niin kauniita ajatuksia, kun hän lausui".

"Mutta, Annette, sinä olet vaiti; olisihan todellakin jotain sanottavaa. Onko ollut hauskaa?" kysyi rouva.

"Oi, mamma, hauskaa! Milloin paremmin hauskaa on täällä maailmassa?"

"Sinä olet tyytyväinen kohtaloosi, armas Annette".

"Olen niinkin, tietysti minä olen tyytyväinen, mamma... Hyvä mamma, ette saa luulla minua tyytymättömäksi".

"Sinä olit kenties loistavin koko pidoissa; olipa tosiaankin hauska nähdä miten perhoiset kieppuivat

meidän pikku ruusun ympärillä", sanoi kamreeri ylenmääräisessä isän ilossansa.

"Minun ympärilläni, pappa kulta! Pappa ei siis nähnyt neiti Tilldorfia... Voin sanoa että hän mahtoi väsyä siitä ijankaikkisesta liehtimisestä ... jos hän väsyä sellaisesta; mutta hän suvaitsee jumaloitsemista ... pappa! Kuka se on josta kerroitte, jonka täytyy istua useita tunteja paikallansa, eikä saa mennä ulos ellei hänellä ole kuuden tuuman korkuisia puujalkoja, joilla hän kävelee?"

"Dalai Lama Itä-intiassa, lapseni, eli hengellinen hallitsija Japanissa, minä en muista aivan tarkasti, mutta katson kotiin tultuani".

"Niin, Julia Tilldorf kävelisi, luulen minä, mielellään koko ikänsä puujaloilla, kun vaan tulisi ihailluksi", virkkoi Annette, "ja kuitenkin, mitä merkitsevät tällaiset kohteliaisuudet?... Ei mitään, ei yhtään mitään!"

"Siinä olet sinä oikeassa, Annette kultani, siinä olet sinä aivan oikeassa; ne ovat vaan pieni raha, lausuu muuan kirjailija", sanoi kamreeri...

"Niin", lisäsi rouva, "Annette on kyllä viisas kiintyöksensä sellaisiin".

"Mutta, mamma!... Luuleeko mamma että mies milloinkaan ajattelee vilpittömästi; minä en usko sitä".

"Totta kai, ne miettivät yhtä rehellisesti kuin me ... mutta..."

"No, Emilia kultani, 'yhtä rehellisesti kuin me' on liian vähän; te naiset ajattelette harvoin vilpittömästi ... suo anteeksi, Emiliaseni, *harvoin* sanon minä ... jota vastoin meillä miehillä on sanantapa: '*miehen sana on miehen hyvästijättö*'".

"Niin, mutta sitä et voi sanoa tanssikeskusteluista ... sinä et ole milloinkaan tanssinut, kultaseni, mutta se on joksikin tietty, että sellaiset kohteliaisuudet ovat paljasta lorua".

"Minä arvelen samoin kuin mamma; se on ainoastaan paljasta lorua", lisäsi Annette.

"Puhuiko kuninkaallinen sihtieri Svaning kanssasi?"

"Puhui".

"Niin kaksitavuisesti *puhui!*"

"Rakas pappa, minulla ei todellakaan ole muuta sanottavaa kuin puhui; minä tuskin kuulin mitä hän sanoi".

"Se oli vahinko; sitä miestä kuulla kelpaa".

"Ainakin on hänen puhetapansa vastenmielinen ja suhiseva, aivan kuin käärmeen!"

"Sinä et saa säilyttää valeluuloja hänen ulkopuolisuuttansa vastaan; se on sisällinen ihminen, jolle armo on annettava".

"Oi, mamma, lause on aivan tosi, mamma kultani; mutta ... minä, minä en uskalla sanoa vähäistä vertausta".

"Aivan hyvin, puhu vaan, Annette, sinulla on usein oikein näppäriä sutkauksia".

"Niin, puhuakseni vilpittömästi, sisällisen arvon on aivan niin, kuin jos sanottaisiin: Älä halveksi tuota nurkkaan käärittyä putelia; se tosin taitaa sisältää vaan kiiltomustetta, mutta voihan tuo huonosti koristettu puteli olla täynnä *Lachrymae Christi*. [Kristuksen kyyneleet, eräs viinilaji Vesuviolla.] On antaminen minulle ja toisille anteeksi, kun ne eivät paikalla usko, että inhoittava kuori kätkee jalonsielun".

"Annettella voi tavallaan olla oikein", virkkoi kamreeri. "Mutta sinun pitää puhua miehen kanssa; minä vakuutan, että niin selvä katsanto, jonka hän heitti Napoleon suureen, ei ole joka miehen lahja ... ja ettei sellainen mielihartaus niin suureen mieheen ilmaannu kylmässä, itserakkaassa sydämässä; niin paljon minä tiedän".

Vaunut seisahtuivat kotona.

Se oli luonnikas huone, ihanan Annetten kamari. Seiniä kaunistivat piirroskuvat ja muutamat arvokkaat öljymaalaukset, jotka yhdessä pienen mutta uljaasti koristetun, kirkkaan kuvastimen ja upean vaatetuksen kanssa, sekä useampain erilaatuisten somain ja sieväin, tarkalla kauneuden aistilla valittuun esineitten sopusuhtaisuudella teki huoneen jonkunlaiseksi taidekamariksi. Merkillistä kyllä, kun katseli maalauksia, tapasi yhdessä nurkassa pienessä taulussa kuvauksen Joutsenveden rannassa olevasta tuvasta; mutta se oli piiloitettu ja riippui siinä pappa Millerin mieliksi; sillä hän oli antanut sen kuvata erään kasvienkeräilijän, jota hän oli auttanut sillä ehdolla, että tunturimat kallansa tervehtäisi ja piirustaisi Joutsenveden ja tuvan. Tuo hyvä ukko antoi taulun tyttärelensä hänen kahdeksantenatoista syntymäpäivänensä; hän luuli siinä tekevänsä hyvää. Muutamia kyyneleitä ilmaantuikin tyttären silmiin ... mutta hän ripusti sen niin kauas kuin mahdollista.

"Miksi piiloitat tuon taulun niin tarkasti?" kysyi ukko; mutta sai vastaukseksi:

"Se on minulle niin rakas, ettei kukaan muu kuin minä saisi sitä nähdä".

"Kaunis ajatus", virkkoi äiti liikuttettuna.

"Ihana ajatus!" kertoi kamreeri juhlallisesti.

Oli jo aamu, kun Annette jäi yksin huoneeseensa, jossa hän miettivänä vaipui sohvalle, silmäykset jäykästi eteensä tähdättynä.

Nuori tyttö oli kenties nyt ihanampi, kuin maatessansa tahi puhuissansa; jotain vakavaa lepäsi silmillä, joka ylensi hänen luonnollista suloisuuttansa hengellisen voiman hempeydellä.

Hän istui kauan hiljaa, ikäänkuin unelmissansa tietymätönnä.

"Ja niin", alkoi hän vihdoinkin, "ja niin on se huvi loppunut... Hän yksistään ei sanonut minulle mitään kohteliaisuuksia, ainoastaan hän ei nauranut, katsoessaan silmiini ... erinomaista, ja se vaikutti minuun hyvästi.

"On tapa että tytön pitää näyttäytyä isoiselta ja onnelliselta, vaikka hänen olisi miten tahansa ikävä; hänen pitää aina olla mielessänsä iloinen, hyväilty ja ylenmäärin onnellinen kuulemaan niitä nerottomia kohteliaisuuksia, joita hän on kuullut tuhannen kertaa ennen, ja jotka hän osaa ulkoa — mutta hän ei puhunut mitään kohteliaisuuksia, hän ei esittäytynyt veikistellen, hän oli vakava mutta kuitenkin iloinen; hän katsoi minun sieluuni, luulen minä. Oi, kyyneleet tahtoivat tulla silmiini, olin niin onnellinen; mutta minä pusersin iloni tavallisella hymylläni, muuan niitä sievistyksiä, jotka ovat usein viekoitelleet hyvät keikarit kertomaan minulle, että ainoastaan jalo ihminen taitaa nauraa jalosti — arvattavasti ei minulle tarkoitettu, vaan ainoastaan miete, kuin kaikki toisetkin".

Hetken äänettömyys.

"Mitä hän mahtoi minusta ajatella? Ajatteliko hän ollenkaan minua puhuessansa, tahi olinko minä vaan henkilö, jonka kanssa hänen täytyi puhua?... Mutta siltä ei laverrellessa näytetä.

"Nyt sinä olet heikko, Annette", kuiskasi hän, "kovin heikko. Mitä se oikeastaan kuuluu sinulle, jos köyhä luutnantti tarkoittaa jotain, tahi ei mitään tarkoita, kun hän puhuu kanssasi? Mies paitsi sitä on minulle harmittava ... hän on ylähäältä päin, kenties hän tietää kaikki ... Annette raukka!

"Ja kuitenkin — en tiedä miksi — palajavat minun ajatukseni alituisesti pikku järvelle tunturin alla, ja vähäseen tupaan. Minä uneksun kotona olemista ... ja miten huonosti minä siellä voisin?!

"Ihmeellistä on kun lapsuuden muisto yhä palajaa takaisin, kun se niinkuin perhoinen lakkaamatta leijaillee sielun ympärillä, etsiäksensä jos sen kukissa olisi vielä hunajata, niinkuin silloin kun ne puhkesivat erämaassa... Ei, ei, hunaja on loppunut, hyvä muiston perhoinen — minun täytyy olla viisas".

Oltuaan muutaman minuutin ääneti meni hän ja otti esille pienen, Joutsenvettä kuvaavan taulunsa.

"Siellä siis ... tuolla on minun vanha kotoni", sanoi hän, "ja miten onnellinen enkö ollut siihen aikaan — onnellinen ja iloinen; toivoin ainoastaan omistavani sen sormuksen, jonka nuori joutsen järveen kadotti... Nyt olen saanut sen rikkauden; ja mitä nyt vielä toivoisin? Niin, että voisin unhottaa sen majan, sen lapsen ilon — ja tulla toiseksi ihmiseksi kuin silloin olin.

"Minä pelkään lakkaamatta isäni tulevan tänne — tuon raa'an uudisasukkaan. Me emme sovi toisillemme — ja kuitenkin on hän minun isäni.

"Hän on kai nyt jo vanha ukko, mutta veljeni voi tulla.

"Miten kävisi, jos kaikki ihmiset saisivat nähdä kömpelön, laaduttoman talonpoikais-kuvion, hiukset

kasvoilla ja kädet kovat kuin puu, syleilevän minua ja sanovan: Oi, Herra Jumala, miten sinä olet tullut suureksi ja hienoksi, Anna! Oi, minä kuolisin häpeään.

"Ja kuitenkin en voi olla ajattelematta kotona olevia, kuitenkin en voi unhottaa sitä vanhaa kelloa, joka napsutti nurkassa, ja kattohirttä, jonne minä aina laskin katkismukseni, ja miten iloinen olin Antin tullessa sisälle hyppivät kalat korissa, tahi silloin kun isä tuli ansaan joutunut jänis mukana. Silloin oli juhla huoneessa ja minä — niin lapsellinen voidaan olla, — olin paljon iloisempi kuin nyt, tahi istuessani parvekkeella ja huomattessani miten minua kiikarilla tähystellään. Silloin kuiskaa moni nimeni... Mutta kenties yksi ja toinen lisää: Hän ei ole kuitenkin se kuin näyttää, hän on torpparin, uudisasukkaan tytär Jumala tiesi mistä.

"Mutta kenties se on unhotettu.

"Jo kolme... Ui! miten tuskauttavalta kuuluu, kun vasarat lyövät vieteriin ja syvä hautasointi kumajaa pöytäkellostä ... kello on kolme. Vanha puuviisari lytistyneessä tuvassamme Joutsenvedellä osoittaa sekin kolmea ... ja ne kaikki makaavat; äitini kenties rukoilee!? Kenen edestä?"

On kokonaan toinen asia miettiä ainetta, kun aurinko ystävällisesti ja kirkkaasti paistaa ikkunasta ja kultaa jokaisen esineen, tahi joutua tutkinnoihin yölampun hämärässä valossa; erilainen selvyys on sielussa, jos osittain voimatonna koko yön valvottua puoliksi oikoo sohvassansa, tahi tarpeeksi maanneena, tuntee jokaisen hermonsä vahvistuneeksi ja jänteväksi jokaisen lihaksensa. Niin oli nyt Annetten laita, joka puolenpäivän aikaan toisena päivänä näyttäytyi äitinsä salissa, tavallisen iloisena. Hän taisi tuskin käsittää miten voi olla niin lapsellinen, että toivoi takaisin vanhempainsa tupaan Joutsenvedellä; sillä silmäys kuvastimeen osoitti hänelle että hän ei sinne soveltunut ... mahdollisesti kyllä joku hänen sielunsa ajatus sinne ikävöitsi, mutta hän itse ei milloinkaan enää voinut vajota niin syväälle, että tahtois mennä entiseen asemaansa.

Jälkeen puolenpäivän ilmoitti palvelija kuninkaallisen sihtierin Svaningin.

"Hän on suuresti tervetullut", virkkoi rouva; mutta Annette pisti esille ruusunpunaisen alihuulensa ja näytti nyreiseksi kuin lapsi.

"Annette kulta, mitä nyt mietit, hän on aivan säädyllyinen mies, sinun tulee olla huomiollinen häntä kohtaan".

"Hän on tuskauttava, mamma, ihan tuskauttava sihisevällä äänellänsä; mutta se ei haittaa... Minä voin hillitä itseni jos tahdon, mamma kulta!"

Kuninkaallinen sihtieri astui sisälle. Hän oli tavallisuuden mukaan hyvin sievästi vaatetettu, vieläpä vähän enemmän kuin tarvittiin, joka kuitenkin vaatetuksen suhteen teki Pierron — joksi ystävänsä nimittivät häntä keskenänsä — arvoitukseksi.

Hän joutui pian syvään ja perinpohjaiseen keskusteluun rouvan kanssa ihmisen määräyksestä.

Kuninkaallinen sihtieri tunnusti ettei hän vielä milloinkaan ole kohdannut ketään, jolle hän olisi taitanut avata koko sielunsa. Hän antoi hiljaisena valituksena värehtiä sanansa, puhuessaan vanhemmistansa, miten jalot ne olivat, miten hellästi hän niitä rakasti; mutta kuitenkin — kuitenkin eivät he olleet kaikki kaikissa. Hän tunsu sydämellisen tarpeen mielen sopuisuudesta, ja olisikin luullut sen löytäneensä, jos sisarensa Emma olisi elänyt; heillä oli paraiten suostumus toisiinsa.

Annette tunsu että hymyily tahtoi häneltä näyttäytyä; hän olisikin voinut nauraa sisar Emma vainaalle, joka teki sangen viisaasti kuollessaan pois tästä maailmasta, mutta rouvan kasvot olivat aivan vakavat, — hurskaimman luottamuksen haamoitus ja hartain sääliväisyys lepäsi hänen kasvoillansa, ja siis Annette aivan sävyisesti katsoi työhönsä. Hän vielä huomasi että mamma tahtoi hänenkin liittymään keskusteluun, ja sentähden alkoi hän vähin jutella herra Svaningin kanssa sielun sopusuuntaisuudesta.

"Minä en toki rohjenne kysyä", sanoi rouva juhlallisesti, keskeyttääkseen tyttärensä vastaväitteitä, "minä en toki rohjenne kysyä mikä mies kuninkaallisen sihtierin isä oli".

"No eipä mikään, ei juuri mikään... Oi, minä rakastan sitä ukkoa enemmän kuin elämäni ... muutoin hän oli hovikamreeri ... se tahtoo sanoa vaan arvonimen ... hän oli muutoin mitä sanotaan nimismies, vakaa, vilpiton, jalo luonne".

"Jalo nimismies", mietti Annette. "Oi, niin liikuttava!"

"Oletteko usein kotona?" kysyi kamreerin rouva, joka ei laisinkaan miettinyt nimismies-arvoa.

"En, en todellakaan, minä en ole moneen vuoteen ollut kotona", kuului vastaus.

Oikeastaan ei kuninkaallinen sihtieri ollut aivan tervetullut kotona, sillä hänen isänsä, tuo jalo mies, oli saanut suorittaa summia rakkaan poikansa tähden, ja oli muutoin joksikin kireä ukko ja niin hyvin pojan kauhuna, kuin jokaisen torpparin ja köyhä-raukan koko piirikunnassa. Ukon suoramielisyys ilmaantui erittäin siinä, että hän illoin, jos ei joku ryöstö tahi muu toimitus häntä estänyt, pelasi keskievearin kanssa lautapeliä totilasista ja kertoi miten hän oli puserthanut totuuden "varkaitten ja konnien" suusta.

Mutta rouva ei kuvailut mielessään jaloa ukkoa sellaiseksi, vaan vanhaksi perheenvanhimmaksi, jolla oli valkoiset hiukset ja lempeä, vakava silmäpari, jotka kostuivat ilokyyneleihin, ajatellessaan rakasta poikaansa Tukholmissa.

Vieraiskäynti oli luonnollisesti mahdollisen lyhyt.

"Mutta voiko mamma tosiaankin suvaita tuota ihmistä?" kysyi Annette.
"Minä en voi häntä kärsiä".

"Lapsi kultani, se kuuluu ylen pahalta; hän on sivistynyt, hyvä-sydäminen ihminen, sen huomaa hänen puheestansa".

"Lienee niin, mamma kulta, mutta ... minä en häntä voi kärsiä."

* * * * *

Kuninkaallinen sihtieri Svaning oli muuan niistä, joilla koulu-ajasta alkain lakkaamatta on sama päämaali, ponnistella nimittäin eteenpäin. Hän oli siis oikein ahkera poika, säästäväinen ja säännöllinen ja niin muodoin opettajain mieliksi. Yliopistoon tultuansa tekeytyi hän professorein luona tutuksi ja kävi tarkasti kaikkein niiden opettajain oppiluennoissa, jotka antoivat sille arvon, työskenteli ahkerasti ja ansaitsi hyvät todistukset; mutta sai sitä paremmat. Tultuaan maailmaan katsoi hän tarpeelliseksi seurustella "parempain" kanssa ja ymmärsikin pian niin paljon, että hän kernaasti otettiin pelipöytään. Sitten ei ollut kysymys säästämisestä, ja sitten vasta hän kiusasi rakasta isäänsä, joka ei tahtonut suorittaa tarpeellisesti paljon pojan ylhäisistä tuttavuuksista.

Jokaiselle eteenpäin pyrkivälle tulee aikakausi, jolloin täytyy naida itsellensä rahoja. Se ajanjakso tulee, kun hänen onnensa alkaa kypsyä, se tahtoo sanoa, kun hän on päässyt tavalliseksi ihmiseksi, jolla on arvonsa, mutta ei mitään muuta. Silloin pitkittyy tosin entinen olo, mutta se ei tahdo mennä edemmäksi, vaan alkaa seisatella, niinkuin kieporatas, jolle vähän väliä täytyy lisätä vauhtia, mutta sillä välin kulkee kuitenkin niin tasaisesti, että tuskin huomaa miten se joka silmänräpäys kadottaa alkuperäistä voimaansa.

Se hetki oli nyt tullut herra Svaningille, ja sentähden hän katseli ympärillensä vaan tyttöihin ja antoi mielellään hyvän ystävänsä "kaikkietävän" näytellä etevämmän osaa, kun se miellytti tuon sävyisän miehen turhamielisyyttä — ja tämä ei loukannut mitenkään Svaningia, joka salli kumppaniensa nimittää itseään Pierroksi ja suoritti oppilaan osan heidän ylevässä seurataiteessansa, samalla kun hän viisaalla menetystavalla tiesi jokaisen ihmisen heikkoutta käyttää hyödyksensä.

Nyt oli hän tutkinut kamreerin rouvinensa ja voittanut tarkoituksensa; sillä kamreeri näki selvästi että hänen uudella ystävällensä oli yhtä valistunut pää kuin lämmin sydän, koska hän siltä näyttämättä, ei ollut mikään muu kuin uskollinen kaiku kamreerin omista ajatuksista. Hän antoi aina kamreerin puhua niin kauan, että sai selvän aatteen yhdestä päästä, ja sitten liestytti hän koko langan, paljoa enemmän kuin kamreeri ajattelikaan, ja loppu oli että kamreeri huomasi nuoren miehen etevämmäksi itseänsä, mutta kuitenkin sama-uskolainen, ja siis täytyi hänen olla ensimmäisen luokan valo.

Tämän saavutti hän omia ajatuksiaan sepittämättä, ainoastaan toisen sepitystä jälittelemällä.

Samalla tavalla hän voitti kamreerin rouvan; hänenkin aatelankansa oli hänellä selvällä ja hän kehitti jokaisen pienen viihtisen niin taitavasti ja käteliäästi, että hyvä rouva, jolla oli enemmän sydäntä kuin päätä, katsoi hänen jaloluontoiseksi, joka omisti taikasauvan kaikkiin hänen synkkiin mieltelmiinsä.

Mutta vielä puuttui pää-asia; hänellä ei ollut avainta Annetten sydämen kieleen.

Sepä oli jotenkin vaikea saada; sillä Annette oli, se on tunnustaminen, oikeastaan ei mikään muu, kuin vallaton, itseluuloinen lapsi, joka ei vielä ollut käsittänyt mitään varmaa aatetta, vaan oli oikkujensa johdettavana. Ainoa mitä hän suorasti mietti oli ajatustensa Joutsenveden tuvassa lenteleminen; mutta se oli hänelle kahdesta syystä vastenmielinen. Hän tunsu omantunnon nuhteita, kun oli unhotannut isänsä ja äitinsä, mutta samalla hän kauhistui sitä, että ne todella olivat hänen vanhempansa.

Mutta hänenkin aikansa oli tullut, ja enempi kuin milloinkaan ennen hän vaipui ajatuksiin, se tahtoo sanoa, hänen ajatuksensa harhailivat ympäri maailman, ei niinkuin ennen edestakaisin, sinne tänne

kuin onnen tuuli puhalsi, vaan ne muodostivat avaramman kiertokulun, alituisesti jonkun pidättämänä, joka esti ne pakenemasta tiettyä piiriä ulommaksi. Hän ei taitanut nimittäin ajatella muita, miettimättä samalla tuota nuorta, siveää luutnantti Hjalmaria, jonka mielevät silmät olivat hänen ikäänkuin lumonneet.

Hän tahtoi vakuuttaa itseänsä ettei hän voinut suvaita Hjalmaria ja hänellä oli siihen syynsä, se nimittäin, että Hjalmar luultavasti tunsikin ainakin hänen todellisten vanhempainsa nimen, asia joka kaiken muun edellä häntä pahoitti; sillä hän ei tahtonut olla uudisasukkaan tytär, ja punastui niin usein kuin hän kuvitteli että seuraelämään astuissansa voidaan kuiskata: Hän on uudisasukkaan tytär Norrlannista.

Voisihan sitä Hjalmar ajatella — ja siinä oli kyllä, ja kuitenkin...

VASTAPÄÄTÄ KADUN TOISELLA PUOLELLA.

Vastapäätä kamreeria ja yhtä ylähällä maasta asui eräs katteinin rouva. Kauan aikaa oli nähty tuon hyvän rouvan kissa istuvan ikkunalla, aivan kanarilinnun häkin alla, ja silloin tällöin saatiin nähdä nuorekkaitten kasvojen vilahdus, jotka kurkistivat muutamain kukkien lävitse, joita joka aamu pari valkoista kättä puhdisti ja kasteli. Hän oli katteinin rouvan tytär, Teodora Bernhard. Rouvaa itseä nähtiin tuskin milloinkaan, ja yleisesti katsoen nähtiin niissä kahdessa ikkunassa, joissa hän hallitsi, harvoin toisia eläviä olennoita, kuin kaunis musta kissa ja pieni kellertävä kanarinlintu; yksi lepäävässä asemassa tahi korkeintaan nuolemassa kypäliänsä, jotka olivat lumivalkoiset ja näyttivät kummallisen erilaisilta muutoin mustaan pukuunsa verrattuna; toinen alituisessa liikkeessä kolmen vaarnansa välissä.

Ilmaukset olivat kuitenkin ainoastaan merkiksi, että siellä löytyi pari toisiakin eläviä olennoita.

Tuo hyvä rouva oli nimittäin köyhä leski, joka tyttärensä kanssa eli hattujen ompelemisella ja kukkain tekemisellä, jossa työssä oli Dora edistynyt joksikin pitkälle. Työhuoneensa oli talon sisäpuolella, ja sentähden nähtiin aivan harvoin heitä, sillä kadunpuoleinen huone oli oikeastaan loistohuone, kaikkein pyhin. Heillä oli vaan kaksi huonetta — kuitenkin ne pidettiin paremmassa kunnossa, kuin koko kerros. Työhuoneessa oli sijaa kaikille ja kaikki sijallansa; tämä sanantapa nähtiin täällä käytetyksi tarkimmassa johdonmukaisuudessa ilman turhamaisuutta, ilman tuskauttavaa jäykkyyttä, sen laatusetta järjestyksettä, jota huolimattoman tapaiset välistä harrastavat, ja joka tuopi mukanansa sen auttamattoman vian, ettei se ole luonnollista.

Mutta siellä oli somaa, jopa kaunistakin, ja kuitenkin ei voinut kieltää siellä olevan romua, sillä hattujen neulominen ja kukkien tekeminen vaati paljon tilkkuja, ja tiedetäänhän mitä tilkkukäärö tahtoo sanoa ja miten sellaiset luullaan yksistään olevan kylliksi todistamaan, että järjestys on joissakuissa kohdissa aivan mahdoton.

Siellä istuivat äiti ja tytär päivät kauttaaltansa ahkerassa toimessa, sillä he eivät voineet työssänsä paljon ansaita; mutta muistivat tuskin milloinkaan olevansa köyhiä. Kun neljänneksen hyyry piti maksaa, oli mammalla aina rahaa pienessä piirongissansa; jos tahtoivat saada vähän kaloja sunnuntaiksi, silloinkin oli mammalla riittävästi rahaa vähäisessä mustassa samettipussukassa ja vielä joku penni kotiakantajalle juomararahaksi. Siinä huoneessa ei mitenkään puutetta ollut — sen tiesi Jumala paremmin kuin kukaan muu.

Dora oli seitsentoista vuotinen, ei erittäin kaunis, mutta ei rumakaan, ei älykäs, vaan eipä tyhmäkään — ei oppinut, mutta ei taitamaton; sanalla sanoen, hän oli aivan tavallinen tyttö.

Kuitenkin oli jotain erinomaista siinä perheessä, ja se oli heidän tyytyväisyytensä, joka näytti sitä ihmeellisemmältä, kuin rouva oli nähnyt onnellisempia päiviä.

Hän oli syntynyt ei rikkaassa vaan hyvin voivassa perheessä. Isänsä oli pappi maalla ja hän ainoa lapsi; ja niin paljon on tietty että Jumalan lahjoja löytyi riittävästi pappilassa ja että isä-ukolla nähtiin kauniit hevoset, vaikka vaunut olivat hieman huonomaiset, mutta se vaikutti vähän, kun niitä käytettiin harvoin. Se juuri olikin synnyttänyt paksulle berliiniläiselle luunsäilöstystä vietereihin, jotka narisivat joka nykäyksessä; sillä vaunut tulevat niinkuin ihmiset työttömyydestä kipeäksi.

Ukko tunnettiin kuitenkin varakkaaksi, ja niin tuli sinne kosijoita, ja vihdoinkin kohdastaan pakoitettiin vanha papinperhe toimittamaan kemut pitäjän nuorisolle; sillä niitä oli karttunut jommoinen joukko,

jotka olivat yksiä ikäiset papintyttären kanssa.

Ja sitten tulivat tanssit ja hovit — ja lemmentuskat ja huokaukset — ja sitten isä vihastui tuohon "naittilaaseen", joka tahtoi viedä hänen tyttärensä; vaan rovastin rouva ryhtyi vihdoin asiaan eikä päästänyt isää, ennenkuin hän antoi rakastuneille siunauksensa.

Sitten saatiin häät ja häitten perästä tiloittuminen, vähän rahaa, mutta monta opetusta.

Viimein kuoli rovasti ja nuoret saivat perinnön. Rovastin rouva muutti heidän luoksensa. Luutnantti arentierasi erään kartanon; hän ei ymmärtänyt maanviljelystä, rakennutti komean puimakoneen ja uusia latoja, mutta ei saanut puitavaa eikä latoihin pantavaa; ja anopin kuoltua huomattiin että hän oli joutunut häviölle, niin että koko perintö meni ja silloinen katteini joutui konkurssiin. Sitten otti hän virka-eron ja muutti Tukholmiin, jossa hän eli puolella pensionilla ja — kuoli. Siinä koko historia.

Siitä huolivatta oli leskellä taipumus säästäväisyyteen ja tulemaan toimeen vähällä; mutta miehen eläissä kävi, niinkuin sananlasku sanoo: "ei käy laatuun ammentaa tinalusikalla, ja toisen kauhalla ajaissa".

Molemmat naiset olivat erittäin ahkeria; mutta lauantai-illoin korjattiin kaikki pois, kaikki asetettiin laatikoihinsa, pieni huone siivottiin ja järjestettiin huomispäiväksi, ja jos oli kukkia, niin Dora teki niistä seppeleen pappansa varjokuvan ympärille, joka riippui aivan pienen pulpetin ylipuolella; sillä miten olikaan, rakastivat kuitenkin mamma ja Dora hyvää hutilusta ja kunnioittivat hänen muistoansa, vaikka heidän tuttunsa kaikissa tilaisuuksissa vakuuttivat, että vainaja oli syössyt vaimonsa ja lapsensa viheliäisyyden mereen. Ei olla varsin tarkkoja muutamain riksituhansien kanssa, ei pidetä virheistäkään tarkkaa vaaria, kun vaan rakastetaan toistansa; silloin menee kaikki hyvästi, miten pahasti tahansa näyttäisi käyvän, ja silloin kasvaa rakkaus ja luottamus paremmin kukistuneen hyvinvoinnin raunioilla, niinkuin muratti ja orvokki menestyvät turpeimmin sortuneen rakennuksen sorassa.

Sunnuntain tultua oli heillä todellinen lepopäivä. Kaikki oli järjestyksessä, niin että se päivä kuluisi mahdollisimman vähällä työllä.

Päivän koittaissa kiiruhti Dora pieneen kyökkiinsä, joka väliverhollansa soveltui miksi sitä käytettiin, nimittäin sellaisten vierasten vastaanottohuoneeksi, jotka eivät olleet kyllyiksi tuttuja pääsemään työhuoneeseen tahi tarpeeksi oikeutta menemään vierashuoneeseen, se tahtoo sanoa siihen huoneeseen, jonka ikkuna sijaitsi vastapäätä Annetten asumusta ja jossa kissalla ja kanarinlinnulla oli paikkansa, sentähden että molemmat suosivat auringonpaistetta, mitä ei ollut pihanpuolella.

Oli nimittäin kahvipäivä joka sunnuntai, ja sen vuoksi oli Dora aikaisin kyökissä. Ei kauan viipynyt ennenkuin hän avasi vierashuoneen oven hymyillen, ja kumarsi äitillensä ja sanoi:

"On jo valmis, mamma kulta!"

Molemmat työtelijäät ihmiset istuivat sohvapöydän ääressä niin onnellisina, kuin joku muu Tukholmissa, ja Dora käytti tilaisuutta katsoaksensa salavihkaa ikkuna-eteisen takaa kadulle, sillä hän ei hyväksynyt jos joku hänen näkisi, kaikista vähimmin kadun toisella puolen oleva tyttö, joka oli pöyhkeästi vaatetettu ja jonka sohva lepäsi aivan ikkunan kohdalla, niin että hän sai nähdä kaikki. Kahvin juotua, joka tapahtui jonkinlaisella juhlallisuudella — sillä se oli sunnuntai — valmistautuivat molemmat naiset menemään kirkkoon. Oi, miten Dora raukan kappi oli huonohko ja vanha, ja erosi silmiin pistävästi alhaisesta mutta kuitenkin sievästä hatusta, jota kaunisti kukka, jonka kanta ei ollut onnistunut ja sen vuoksi käytettiin kotona; mutta Dora ei edes ajatellut kulunutta päällystakkiansa, vaan meni sievästi ja vakavasti äitinsä vierellä, jonka kappi näytti paremmalta, vaikk'ei suinkaan loistavalta.

Niin viettivät he pääkaupungissa hiljaisesti säästävää elämää, ilman erityisittä suruitta, mutta paljon iloa nauttien; sillä jonkun kerran — ainoastaan joku kerta — menivät he sulkuin ulkopuolelle ja katselivat kaupungin varsinaista alaa. Dora sai nähdä kuninkaallisen perheen ulos matkustavan ja kumartaa kuningaattarelle, joka kumarsi melkeen suorastaan hänelle, niin että hän punehtui.

Muutaman kerran, vaikka kovin harvoin, joutuivat he sunnuntai-iltoina Eläintarhaan, kävelivät siellä käsi kädessä ja iloitsivat vilisevän kansan paljoudesta, soitannosta, joka kuului teaterista ja useista upeoista vaunuista, mitkä vierivät monilla eri teillä.

Mutta heidän rauhallinen onnensa sai raskaan kohtauksen, äitin sairastuissa muuanna talvena. Kyllä hän alkoi parata, kun piirikunnan köyhäinlääkäri kävi häntä usein katsomassa ja antoi lääkkeitä, joita Dora jakoi hänelle. Mutta hän parani erittäin hitaasti ja mamman tyhjentyvätön rahalaatikko tuli tyhjäksi, huolimatta Doran ahkeruudesta, valvomisesta ja rukouksista.

"Et sinä saa valvoa niin paljon", sanoi äiti, "sinä et saa polttaa niin kauan yöllä lamppua, sinä

heikonnat silmäsi".

Dora valitti nyt ensi kerran köyhyyttä.

"Olisiko mulla oma huone, niin olisin saanut valvoa ja tehdä työtä; sillä muutoin ei meillä ole mitään ja mamma tarvitsee lihakeitosta".

Siellä lepäili suuri joukko kukkia valmiina, mutta ne jotka tavallisesti niitä ostivat, eivät huolineet, sillä eiväthän ne olleet näet mieleisiä. Toiset olivat tuottaneet maahan tukuttaisin niin nimitettyjä ranskan kukkia, Jumala tiesi missä valmistetut; ja ne menivät kaupaksi, sillä haluttiin niitä, vaikka huonompia kuin oman maan kukat. Doran kukilla oli aina se vika, että olivat kotona tehdyt, köyhän lapsen valmistamat, jolla oli kipeä äiti, eikä rikkaan kauppayhtiön toimittamat. Niin muodoin oli se arvoton pääoma.

Silloin juolahti Doran mieleen tarjota ensi kerralla itse teoksiansa kaupaksi, ja hän mietti raskaalla sydämellä mihin menisi. Hän ei tuntenut ketään, sillä köyhä perhe ei seurustellut kenenkään kanssa, paitsi erään vanhan rouvan, joka oli yhtä köyhä kuin he itse. Hän oli täti Printfell, muuan mummo, joka eli jollain pääomanlaisella, jonka korko ei tahtonut riittää ja jota paitsi sitä, niinkuin hän väitti, ei säännöllisesti maksanut hänen veljensä tyttären mies.

Täti Printfell istui pienessä kamarissansa, kun Dora sunnuntaina jälkeen puolenpäivän tuli vähäinen kori takkinsa alla hänen luoksensa.

"No, kas vaan pikku Dora ... hm, minä istun täällä ja asettelen vähän korttia... Miten mamma jaksaa?"

"Jumalan kiitos, paremmin!"

"Niin, minä juuri ajattelin nähdäkseni miten käy hänen kanssansa; ja vaikka se meni huonosti alussa, kävi lopussa hyvästi, ja se menee aivan niinkuin olisi toimitettu... Katri! Katri! onko sulla mitään pannussa? Niin, istukaa, Dora kulta, ja pitäkää hyvänänne! Herra Jumala, Printfell vainajan eläessä tapahtui monasti että hänellä oli kotona koko kolme naulaa kahvia syysmarkkinoilta. Se riitti toisin kuin neljännesnaulaa silloin ja neljännes tällöin. Mutta tästä kaikesta on minun kiittäminen häntä, tuota ilkeää ihmistä; eikö hän asettainnut niin maireeksi ... tuletkos, Katri? ... eikö hän asettainnut maireeksi ... ota parhaat kupit, Katri! ... ja suudellut käsiäni ja sanonut: Hyvä, rakas täti, ja minä olin yksinkertainen... Mutta ken voi nähdä lähimmäistänsä hampaita kauemmaksi".

Vihdoin oli vanhan yksinpuhe lopussa, ja Dora alkoi:

"Täti kulta! Kotona ei voida hyvin!"

"Ohoo ... hän sanoi että mamma on parempi, ja oikeastaan ei se ole muuta kuin sellainen kevät-ilman vaikutus ja ruusukuume, jonka usea ihminen saa nyt keväällä. Oli, maltappas, kolme vuotta sitten, kun minä lepäsin kolme viikkoa kipeänä ja hyvin huonona, ja lääkäri antoi minulle niin voimakkaita lääkkeitä, että ne ottivat värin sinisestä saalistani ja tekivät tulipunaisia pilkkuja, niin hirveän väkevää; niin, saattepa nähdä saalin... Katti, tuo sisälle villasaalini!... Se oli oikein polttavaa lääkettä; mutta, Jumalan kiitos, se kävi hyvin. Hän, ihminen, jonka näjin Päivälehdessä, oli ollut Tukholmissa, mutta tuliko hän tätinsä luokse, kyllä kai! Eikö mitä, hän asui 'Fredenissä' ja söi pirteitä merirapuja ja maksoi riksien suupalalasta ja antoi tätinsä maata kipeänä. Sellaisia ihmiset ovat; mutta heitä ei voi nähdä kauemmaksi kuin..."

Nyt tuli Katri kahvin kanssa ja sinisen villasaalin kaunistamana, jossa aivan oikein näkyi punaisia pilkkuja, joista Dora sai uuden, seikkaperäisemmän ja tarkemman selityksen.

"Ei suinkaan se ole hyvää kahvia; minä tiedän kuitenkin, Katri, ettet sinä anna pikku Doralle aivan huonoakaan".

"Ei, täti kulta, tämä on oikein hyvää. Mutta en minä sitä miettinyt, että mamman terveys olisi vaarassa, vaan rahavarat".

"Älkää puhuko minun kanssani rahavaroista", alkoi rouva Printfell.

"En, minä tahdon vaan koettaa hankkia rahaa". Ja nyt kertoi hän aikeensa kaupita itse kukkiensa.

"Hm, en tiedä kenen tykö menisitte. Ahaa, hiljaa! ... hm, se ehkä käy päinsä' ... kas niin, Millerin tytön luokse, tuon mamsellin, joka elää ilossa ja riemussa ja joka päivä herkullisesti, hän kyllä tarvitsee kukkia. Ihmeellistä tuon Millerin kanssa; Katri tietää koko historian sisältä ja ulkoa; sillä katsos, tyttö ei ole niiden oma tytär, vaan jonkun eläinkuljettajan tahi silmänkääntäjän tytär, joka söi palavia tappuroita ja kehräsi silkkinauhaa suustansa... Eikös se niin ollut, Katri?"

"Oli, rouva kulta".

"Hm, — se oli niinkuin sanoin, silmäkääntäjä. Mutta nyt on välttämätöntä että Dora menee sinne, ja näyttää kunnolliselta ja ottaa hyvän maksun".

Dora vapisi kuin haavanlehti; jotain selittämätöntä oli siinä kauhussa, jota hän tunsi tuota tyttöä kohtaan, häntä, jonka hän joka päivä näki kadun toisella puolella. Hän olisi mennyt mihin hyvänsä mielukkaammin, kuin sinne. Vaan mitä oli tehtävänä? Siitä hän oli varma, että hänen piti tavata naisia, ja hänellä ei ollut muuta neuvoa kuin totella ja uskoa, vaikka täti Printfelliä.

Hän pääsi viimein vapaaksi tädin pitkästä kertomuksesta, ja meni alakuloisempana ja surullisempana kuin milloinkaan ennen, niin raskaaksi ei hän koskaan ollut tuntenut osaansa; mutta se oli välttämätöntä, sillä äitinsä täytyi saada apua, tuli se mistä hyvänsä.

Hiljaa hiipi hän matoilla peitettyjä rappuja ylöspäin kamreerin kerrokseen, kolmannessa kerroksessa; sillä toisessa asui hyryläisiä, kuin kamreeri piti terveellisempänä asua ylempänä ja oli itse valinnut sen paikan.

Hän huokasi syvästi ja tunsi tuskan koko ruumistansa vapisuttavana; vihdoin naputti hän ovelle.

"Astukaa sisään!" kuului miehen ääni.

Hän vetäytyi takaisin; mutta ovi avautui ja palvelija seiso i hänen edessään, katsellen häntä nenäkkäällä ihmettelemisellä.

"Mitä mamselli tahtoo?"

"Minä tahtoisin puhua ... mamseli Millerin kanssa."

"Sisällä on vieraita, mamseli ymmärtää; hän saa tulla huomenna".

Dora huokasi.

Samassa tuokiossa tuli muuan herra kiiruusti ylöspäin astuimia, meni tytön sivuitse, ja otettiin vastaan kohteliaalla hymyllä.

"Herra luutnanttia on kauan odotettu, kamreeri on kysynyt kaksi kertaa... Niin, hän saa mennä, mamseli, meillä ei ole nyt aikaa hänen kanssansa".

Nuori mies huomasi, eikä tarvinnut kuin kerta heittää tyttöön silmäyksen, nähdäkseen sen tuskan, mikä kuvautui hänen kasvoillansa.

"Kenen kanssa tahdotte puhua?" kysyi hän ystävällisesti.

Dora vaikeni ja tahtoi mennä.

"Vastatkaa," sanoi nuori mies, "kenen kanssa tahdotte puhua, minä ilmoitan teidän ... jos tämä herra ei tahdo tehdä sitä", lisäsi hän nuhtelevalla silmäyksellä palvelijalle, joka kiiruhti huomauttamaan, että hänelle oli antanut herrasväki ankaran käskyn ettei..."

"Olla epäkohtelias kunniallisia ihmisiä kohtaan", keskeytti hänen luutnantti.

Dora ei tiennyt, mitä ajatteli, mutta rohkasi mielensä.

"Kas niin, mamseli, mikä on asianne?"

"Minä tahtoisin myydä kukkia mamseli Millerille."

"Niiden kanssa saatte tulla huomenna".

"Ei, ei, sitten en saa tulla ulos äitini tähden, joka on kipeänä... Oi, voi, hän ei tiedä että minä nyt olen ulkona kukkia myymässä, sitä ei hän milloinkaan suvaitsi."

"Sitten teette väärin, kun ette tottele äitiänne."

"Mutta se on välttämätön; en minä voi nähdä kun äitini ei tule paremmaksi hyvän keitoksen puutteessa."

"Se on siis hänen tähtensä. Minä sanon mamseli Millerille. Mamseli voi istua eteisessä. Sinä seisot ovelle ja odotat vieraita", lisäsi hän palvelijalle, joka kumarsi sanatonna. Muutaman silmänräpäyksen perästä tuli Annette ulos. Hän oli kuin tavallisesti loistavasti puettu, mutta silmäyksensä olivat

vilkkaammat ja iloisemmat kuin milloinkaan.

"Mikä asia, onko teillä kukkia?"

"On, hyvä mamseli."

"Vai niin, antakaas nähdä!"

Ja Annette alkoi huiskin haiskin heitellä kukkia.

"No niin, menevät mukiin; mitä ne maksavat?"

Tyttö ilmoitti hinnan.

"Se on aivan suunnaton: Kuulen että äitinne on kipeänä ... tässä on!"

Hän laski setelin Doran käteen.

"Ei niin, ei niin mamseli Miller ... tätä en minä ole ansainnut" Ja kyneleet juoksivat hänen silmistänsä.

"Rakas lapsi, älkää asettauko näytelmäksi, vaikka minä en voi käyttää kukkianne," virkkoi Annette ja palasi vierasten joukkoon.

"Hän oli pikku naapurimme tuolla ylhäällä ikkunassa", sanoi Annette hymyillen. "Minä en voinut ostaa hänen kukkiensa".

Luutnantti Hjalmar ilmasi levottomuutta, mutta hän malttoi itsensä.

"Te kysyitte minulta jonakuna päivänä, jos minä voisin sanoa teille jotain aivan uutta pukua, joka olisi uusi presidentin luona pidoissa; nyt olen keksinyt yhden."

"Kiitoksia, hyvä luutnantti Hjalmar, kiitoksia! No, mitä sitten? Minä olen kyllästynyt paimentyttöihin, Skoonin talonpoikaistyttöihin ja taalalaisnaisiin, vaikkapa ei heidän korkeat korkonsakaan jalan keskustan alla olisi mahdollomat kävellessä käyttää".

"Te ette siis ole vielä löytäneet minä olla tahtoisitte?"

"Olenpa jo, linnaneitsyttä minä olen miettinyt; mutta en kuitenkaan tiedä miten saisin kokoon sellaisen vaatetuksen, tulematta kuin matammi Aleksandrini, konstiratsastajatar, joka kuvaili ritarillista naista niin hyvin ... muistattehan?"

"Kyllä minä muistan sen."

"Turkkilaisnainen, kreikkalaisnainen, kaikki on vanhaa, ikävää, inhottavaa. Mutta teidän ehdotuksenne?"

"Minä esitän Jemtlannin morsiamen hänen ihailtavassa vaatetuksessaan."

Annette punastui.

"Vai niin, Jemtlannin morsian, miksi juuri se?"

"Miksikä niin, se on mielijohde; minä luulisin että se puku vaatettaisi teitä hyvin, ja olisi paitsi sitä jotain aivan uutta."

"Ei, hyvä herra luutnantti, siihen esitykseen en taida suostua."

"Suokaa siis anteeksi; minä olen muutoin aina arvellut että sellainen puku luonnistuu teille aivan hyvin vaatetushuvissa. Muutoin voitte te..."

"Vai niin, täällä ollaan hartaissa keskusteluissa", keskeytti kamreeri, joka lähestyi. "Niin, minä tiedän mistä kysymys; sillä Annette on puhunut mammalle, että te olette luvanneet auttaa häntä keksimään jotain ihan uutta".

"Mutta sitä ei hyväksytä," hymyili luutnantti.

"Pappa saa tietää että minun pitäisi esittelemän Jemtlannin morsianta, päässä leveän isoja kukkakimppuja".

"Vai niin, vai niin. Mutta mitä sanotte Florasta?... Flora, kukkajumalatar," virkkoi kamreeri; "sen minä olen miettinyt Annetelle."

"Aivan oikein," sanoi Hjalmar, "aivan oikein."

"Ja siitä tekin pidätte," muistutti Annette; "siis minulla on kahden laillis-ikäisen miehen takaus, ja minä hyväksyn ehdotuksen. Nyt tarvitsen tuon köyhän perheen kukat, sillä kynttilän valossa ei nähdä niin tarkkaan, vaikk'eivät olekaan ranskalaisia."

Palvelija lähetettiin, joka osti koko tuon pienen varaston.

"Siinä näet Jumalan sormen," virkkoi katteinin rouva heikosti nauraen. "Siinä näet, Dora, miten Jumala auttaa ihmeellisesti hädän suurimmallaan ollessa. Dora, sinä et saa itkeä... Nyt on taas kaikki hyvästi ja kassa uudestaan kunnossa; ennenkuin se loppuu, voimme tehdä työtä, ja sitten autamme Jumalaan turvaten itseämme."

Dora, joka tuskin taisi pidättää kyyneleitänsä, jotka pusersi se kylmyys, musertava halveksiminen, mikä ilmausi äänessä Annetten sanoessa: "minä en voi käyttää teidän kukkianne," pyyhki kyyneleensä ja hymyili.

"Niin, Jumala auttaa ihmeellisesti," sanoi hän. "Jumala siunatkoon kaikkia hyviä ihmisiä!"

"Uskottava on että joku on kertonut mamseli Millerille, tuolle rikkaalle, kauniille tytölle, meidän hätämme; ja kun hän, niin sanotaan, itse on köyhä ottolapsi, jolla ainoastaan on Jumalan hyvyys kiitettävänä onnestansa, niin ajattelee hän köyhiä. Terveeksi tultuani menen sinne ylös ja kiitän oikein sydämellisesti häntä."

"Ei, Jumalan tähden, mamma, Jumalan tähden, älkää sitä tehkö!" rukoili Dora. "Ei, ei, se ei ole hän ... se ei ole hän."

"Mutta, Dora, nyt sinä olet kummallinen, palvelija tervehti nimenomaisesti häneltä, ja hänellä on oikeus, vieläpä vaatiakin, että häntä kiitämme."

"Ei, kiittäkää ainoastaan Jumalaa, mamma, ei ketään toisia, ei ketään toisia!"

"Mutta," alkoi äiti uudelleen vakaasti, "enhän toki tarvinne uskoa, että sinä kadehdit tuota kaunista tyttöä hänen ihanuutensa ja rikkautensa takia. Kateus, lapseni, ei synnytä yhtään onnea; sillä on, miten hyvänsä saisimmekin täällä maailmassa, aina useita, jotka luulemme olevan onnellisempia kuin me itse olemme; ja jos me kadehdimme, olemme onnen helmassa onnettomia."

"Ei, mamma, se ei ole kateus ... ei Jumalan nimessä, mamma; mutta ette saa mennä sinne, luvatkaa se minulle, ettehän mene sinne."

"No niin, saamme kyllä aikaa keskustellaksemme siitä asiasta; mutta minä en käsitä nyt sinua; sinä olet niin liikutettu, sinä olet entisestään aivan erilainen."

"Niin, mamma, minä olen erilainen. Mutta antakaa minun istua itsekseni vierashuoneessa, niin kaikki menee hyvin päin, kun saan mieltä yksistäni."

Dora meni vierashuoneeseen.

Kynttilät olivat viritetyt kruunuissa rikkaan kamreerin asunnossa, ja valo loisti sieltä niin kirkkaasti, että Dora näki melkeen jokaisen esineen huoneessaan valaistuksi. Mutta ikkunainpeitteet laskettiin ales, ennenkuin hän siinä lainehtivassa joukossa taisi ketään tuntea.

"Eipä siinä ollutkaan hän," kuiskasi tyttö, "siinä oli sama herra, joka nuhteli palvelijaa, hän se oli. Jumala olkoon hänen apunsa ja turvansa, niin jalon ihmisen! Jumala palkitkoon häntä siitä, mitä hän silloin sanoi, ylevästi hän teki!"

Nyt näki hän varjon näyttäytyvän ohuilla, maalatulla ikkunavaatteilla.

"Hän on tuo kopea, kovasydäminen tyttö, hän, joka, vaikka itse köyhänä syntynyt, pilkkaa köyhiä ... niin, siitä olen varma, se on hän, minä tunnen hänen hoikasta vyötäisestä ja hiuspukimesta kutrit kaulan ympärillä, ja kukasta kuin otsaseppele. Nyt kääntäytyy hän ... niin, hänpä se on."

Vielä yksi varjo näkyi ... ja Dora luuli tuntevansa hänen, jonka hän piti hyväntekijänänsä.

Tuntui kuin tikarinpisto sydämessä, nähdessään ne molemmat varjot seisovan ikkunan luona, ikäänkuin ne olisivat vaipuneet innokkaasen keskusteluun.

"Miksikä? Miksi tuntuu se niin kipeältä?" kysyi hän itseksensä ja lasi kätensä sydämellensä; "miksi? Hyi, Dora, sinua vaivaa kateus ... aivan niinkuin mamma sanoi. Ei, ei, ei se kuitenkaan ole kateus... Ei, ei se ole kateus," kertoi hän toistamiseen, ikäänkuin vakuuttaakseen itseänsä, että hän oli selvällä

tunteistansa siinä tuokiossa.

"Nyt olen taas itselaiseni, mamma kulta," hymyili Dora, kun hän ankaran itsetutkinnon jälkeen väkisin tukahutti sen kipinän, joka tahtoi päästä valloilleen hänen sielussansa. "Nyt on taas kaikki hyvästi."

"Jumala siunatkoon sinua siitä, lapseni; mutta muista, ettet milloinkaan vasta saa sellainen olla."

"Ei, ei, rakas mamma! suokaa anteeksi minulle ainoastaan tämä kerta."

VANHUKSET.

"Mutta miltä näyttää nyt ylhäällä Joutsenvedellä?"

Sakari oli heikko mies, tullut ennen aikaansa kivuloiseksi ja vanhaksi, jonka työ tekee kovassa ja tilyssä ilmanalassa.

Se ei ole ainoastaan ylhäisimpäin kansanluokkain siveellisempi kehitys köyhäin suhteen, joka tekee heidän vanhuutensa raittiimmaksi ja säilyttää heidän voimansa. Epäilemättä on hyvä lukea jalostetun sydämen ansioiksi kaikki ne etuisuudet, jotka johtuvat hyvästä pöydästä, pehmeästä sängystä ja terveellisistä asuinhuoneista; kaikki on siis mukavaa ja hyvää täällä maan päällä ja kallista saadakseen arvosija toisessa maailmassa; mutta oikein ei se ole. Minkäänlaista vertausastetta ei nimittäin ole niiden välillä, joilla on kaikki mitä elämä taitaa hyödyllisenä tarjota, ja niiden, joilla ei ole mitään siitä kaikesta. Yksi juoksee aivan luontevasti virran mukana, antaa tuudutella itseänsä eteenpäin sen köykäisillä laineilla; toisen täytyy uida vasten virtaa ja jokainen silmänräpäys kuluttaa voimiansa paikalta pääsemättä, välttääkseen ainoastaan takaperin viemistä. Mutta silloin istumme me toiset, joilla on ruoka ja juoma, lämpymät vaatteet ja lämmin, hauska koti ja niiden vaikutuksesta terveys ja pirteä vanhuus, ja luulemme että se on meidän sisällinen kykymme, tarmomme, joka teki kaikki niin keveäksi, ja että se on köyhäin voita kun tekee työtä turhaan... Silloin syytämme hänen säädyttömyyttensä, siisteytensä ja puhtautensa puutetta, paloviinaansa ... emmekä tahdo muistaa, ettei kapineita voi pitää kuivana ja somana itsekohtaisesti virrassa uידessa, vaikka se käy aivan hyvin laatuun, kun niinkuin meillä on kannellinen pursi ... ettei ole helppo olla sievä ja korea, kun täytyy mudassa kahlata, ja että me olemme, jotka valmistamme viinaa ja voitamme siitä ... ja sitten halveksimme niitä, jotka ostavat meidän tavaraamme.

Siis näemme, jos tahdomme, että työläinen paitsi kaikkia vikojansa, joita niin kernaasti heitetään hänen päällensä, vanhenee ennen aikaansa, että hän vaivaloisella elämällensä ja kieltäytyksillensä aikaisin taivutetaan ... aikaisemmin kuin hyvillä päivillä ja yltäkylläisyydellä. Ylellisyydessä voidaan kuolla halvaukseen, mutta vanhaksi ei tulla ennen aikojansa.

Sakari oli siis ukko siinä iässä, jolloin "paremmilla" on terveys enimmittain vakaantunut ja omaavat vielä runsaan jäännöksen paraista voimistansa. Antti oli ottanut huoneen ja hoiti sitä pientä taloutta. Peltopalstat olivat suuremmat; heillä oli kolme lehmää ja hevonen; he olivat siis uudisasukkaiksi varalliset.

He olivat tosin silloin tällöin jonkun kaupungissa kävijän kautta saaneet kuulla, että heidän Annansa voi hyvin, mutta ei enempää; sillä he eivät osanneet kirjoittaa eikä Anna kirjoittanut heille. Kun rouva oli erittäin arkatuntoinen siinä, että häntä pidettäisiin Annetten todellisena äitinä, hän ei tahtonut muistuttaa tyttöä hänen tuolla ylhäällä tunturilla asuvista vanhemmistansa; ja kamreeri lahjoitti hänelle taulun, ainoasti antaakseen esineen hänen koti-ikävällensä. Sillä vaikei Annette tahtonut kuulla puhuttavan entisestä olostansa tahi vanhemmistansa, ahdisti häntä välistä selittämätön ikävä päästäkseen ulos jylhään, hiljaiseen pohjoisluonnon helmaan. Se oli kuitenkin aina metsä, jonka kuiskutuksia hän ei milloinkaan voinut unhottaa; se oli lapsensielussa heijastunut luonnon kuva, mikä houkutteli häntä ajatuksissa alituisesti palaamaan kieltämänsä kotiin.

Viimein tuli ukko Sakari vuoteen omaksi ja ... kuoli.

"Mutta," virkkoi Sakarin muori vähän aikaa jälkeen hautajaisten, "minä en voi milloinkaan olla ajattelemta Annaa, pientä tyttöäni. Tietysti hän on onnellinen, mutta totta kuitenkin hän muistaa vanhempiansa".

"Jumala tiesi, äiti; kyllä Anna on unhottanut meidät kaikki".

"Ei, Antti, se on mahdotonta ... sitä hän ei voi; sillä ei Jumala ole niin löyhästi yhteen sitonut

vanhempia ja lapsia, että he eivät muistaisi toisiansa. Tiedätkös, Antti, minä haluaisin häntä nähdä ennen kuolemaani. Herra Jumala, en voi ennen kuolla ... niin paljon minä tunnen".

"Oi, mutta sinne on pitkä matka; ja ilman sitä ei äiti voi sinne yksin matkustaa".

"En, se on tietty; mutta saathan sinä hanttia sinne matkakuorman, ja sitten voin minä mukana seurata".

Antti nauroi.

"Minä luulen että äiti arvaa".

"Mitä pitäisi minun arvaaman?"

"Hm, minä aion naida".

"Jopa nyt jotakin! Aiotko sinä naida? Sinä olet vaan lapsi".

"Vaan lapsi, äiti? Olenhan jo kolmenkolmatta vuotinen," nauroi tuo reipas nuorukainen.

"No onko sen niin hirmuisen kiiru ... etkö voi odottaa?"

"Mutta, äiti, jos minä nyt toimitan teille siveän pojan-vaimon, joka hoitaa mummoa vanhuudessa ja olisi Annan sijassa, niin ei tarvitsisi matkustaa."

"Annaa en kuitenkaan saa milloinkaan takaisin ... hän oli minun lapseni; ja miten olikaan ... vaikka Jumala siunatkoon isää, jossa hän nyt lepää! ... niin ei milloinkaan ollut hyvä välimme, sitten kuin hän antoi jäädä tytön sinne."

"Mutta sehän oli hänen onnensa?"

"Niin, kuka sen tietää ... vaikka niin isä luuli, hän teki sen hyvässä tarkoituksessa, hän; mutta Jumalan yhdistämiä eivät ihmiset saa eroittaa; ja jos joku on yhdistetty, niin ovat vanhemmat ja lapset, niin paljon minä tiedän, sillä sitä tyttöä en koskaan unhota."

"Niin mutta, äiti, se ei ole oikein."

"Sitä en tiedä, mutta sen tiedän että olen lapsen äiti, ja Jumala ei ole kieltänyt äitiä lastansa rakastamasta ja ikävöimästä; paitsi sitä antaa Jumala kasvaa ihmisien kuin yrtit maassa, eikä ole sovelias ympätä vierasta oksaa vanhaan puuhun, sen sanoin Sakarille monta monoista kertaa; ja vaikka hän sen aina piti tuulen tuomana, niin ... kosketti se usein hänen sydäntänsä."

"Sitä minä en milloinkaan taitanut huomata."

"Mutta minä uskon sen, minä tiedän sen paremmin."

"Miten niin, äiti?"

"Niin, kuuleppas, yöllä ennen hänen kuolemaansa istuin minä takan ääressä pitääkseni valkeata vireillä. Minä luulin hänen makaavan; mutta silloin pyysi hän tulemaan minun luoksensa. Minä en saa laisinkaan lepoa, sanoi hän, jos sinä luulet minun tehneen väärin jättäissäni tytön pääkaupunkiin ... kenties hän nyt ylpeydessä ja ylellisyydessä kadottaa iäisen autuutensa; mutta, äiti, sano minulle, luulethan ehkä sinäkin että minä tein aivan vointini mukaan? Mitä muuta piti puhumani, kuin lohdutuksen sanoja ... niin, minä sanoin hänelle, että minä uskoin olevan sen Jumalan tahdon, muutoin ei olisi se niin tapahtunut. Mutta Jumala tietää, sen sanoin vaan lohduttaakseni ukkoani. Jos se oli väärin, niin ei hän sentähden saa ankaraa tuomita; sillä hän tarkoitti hyvää, ja Jumala ei katso seuraukseen, vaan tarkoitukseen."

"Ajatteleme sitä, äiti ... ajatteleme sitä asiata; sillä niin ette saa sanoa, äiti, kuollessanne," virkkoi Antti ja taputti äitiänsä olkapäähän.

"Jumala siunatkoon sinua niistä sanoista, Antti! Jumala siunatkoon sinua ... sinä olet kuitenkin sievä poika ... ja hän on Tilta Mäntyjärvi-raivauksella, jota sinä mielit?"

"Niin on, äiti."

"No niin, hän on kyllä oivallinen; hänellä on viisikymmentä riksiä perintöä vanhan Topiaksen jälkeen tunturituovalla."

"Niin minäkin luulen; mutta se paras on, että hän on sievä ja ahkera tyttö."

"No, se on tietty; mutta ei rahojakaan ole halveksiminen; ja hänellä on kaksi lehmää ja vähän muutakin, niin että se kyllä auttaa."

HÄTÄÄ YHÄ KESTÄÄ.

Tuon hyvän katteinin rouvan toiveista huolimatta kävi parantuminen kovin hitaasti, ja kukkasista saatu säästö loppui. Sitten ei löytynyt mitään apua, ja Jumala ei näyttänyt millään uudella ihmeellä tahtovan auttaa köyhiä, unhotettuja olentoja.

"Mitä on meidän tekeminen, mamma?" kysyi Dora, joka mitä kauimmin viivytteli rahavarojen huonon, surkean tilan ilmoittamista äitillensä.

"Toivotaan Jumalaan," sanoi äiti. "Hädän suurimmallaan ollessa on apu lähinnä."

Mutta nyt ei se näyttänyt toteutuvan.

Äiti ei toki milloinkaan joutunut neuvottomaksi; hän mietti miten tekisi, ja vaikka se tuntui vaikealta täytyi apu löytyä.

"Toiset, Dora kultani, panevat kalujaan pantiksi; sitä en minä, Jumalan kiitos, ole tarvinnut vielä tehdä... Nyt ehkä tarvitaan."

"Mitä veisimme pantiksi, mamma?" oli vastaus, ja tyttö katseli tutkivasti ympäri huonetta eikä huomannut yhtään kapinetta, joka olisi ollut panttitavaran arvoinen, sillä sen piti hänen käsityksensä mukaan olla hopeaa tahi kultaa ... eikä mamma suinkaan tahtonut milloinkaan ajatella vihkisormuksensa panttaamista ... ainoa kulta mikä hänellä oli. "Mitä siis, mamma?"

"Niin, lapseni, tietty on että sen panemme pantiksi, mitä vähimmin tarvitsemme, ja sitten..."

"Sitten välttämättömmimpiä, kunnes mitään ei ole; mutta me tarvitsemme kaikki mitä meillä on."

"Ei, lapseni. Tiedäthän että sohvan takana vierashuoneessa tallitetaan jotain, jota emme tarvitse, kun emme voi sitä käyttää."

"Papan sapeli?"

"Niin, papan sapeli. Tiedätkös, minä luulen sillä kyllä olevan arvoa, sillä pappa sai sen kenraali v. Döbeln'iltä Suomen sodassa. Niin, lapseni, se on kuulunut niin mainiolle miehelle, ja ilman sitä on kahva siinä hopeata."

"Mutta ken lainaa rahaa sellaisesta kalusta? Se on kai vanhan aikuinen, niin luulen, sillä muoti muuttuu alinomaan."

"Ei, lapsi kulta, se on ihan turkkilainen sapeli, niin kertoi Bernhard vainaja monta kertaa, tamasko-miekka, joka koetetaan teräväksi hiottuna sillä tavalla, että hiljaa juoksevan veden päällä saa kellua säkillinen villoja, jonka vastassa pidetään sapelin terä. Jos se leikkaa säkin poikki, on se puhdas tamasko-sapeli."

"Mutta onko se mahdollista, hyvä mamma?" kysyi Dora; "sitä minä tuskin uskon."

"Mitä sinä nyt ajattelet? Luuletkos että isä vainajasi valehteli ... hän itse kertoi minulle sen monta kertaa."

"Mutta mitä meidän on tekeminen?"

"Niin, katsos, minä olen miettinyt sinne tänne, ja niin muistin ukko Löfstedtin tuolla alhaalla, halonhakkaajan. Saatuaan muutaman lantin, menee hän ympäri ja koettaa lainata jonkun rixsin sapelista."

"Mutta uskotaanko se olevan hänen omansa?"

"No kaikkia, sitä ei tarvitse kukaan uskoa ... hän voi kernaasti sanoa totuuden, en minä häpeä köyhyyttäni ja sairauttani."

Dora huokasi, sillä hän piti sen melkeen kerjäämisenä; mutta hän oli ääneti, sillä kun äiti ei sitä siksi

katsonut, olisi ollut väärin sen vastustaminen. Dora kutsui Löfstediä, joka oli portilla puita hakkaamassa, ja pian oli ukko ylhäällä.

"Oho ... katsokaas vaan, katteinin rouva istuu," sanoi hän ja pyyhki mustanharmaalla paidanhihalla ryppyisiä kasvojansa; "pyydän anteeksi, tulen niinkuin olen, sillä mamseli kiiruhti minua, niin etten saanut mennä sisälle siivoamaan itseäni ... hakkaan tänään oikeusneuvokselle, joka eilen osti koko kasan halkoja, jotka kuivuvat kesällä, sillä, katsokaas, oikeusneuvos polttaa aina vuoden vanhoja puita."

Sellainen oli johtopuhe, jonka jälkeen rouva esitti asiansa, että Löfstedt menisi koettamaan saada lainaksi sapelin panttaamalla.

"Se on hieno ja oivallinen miekka."

"Vai niin, vai niin (katsellen terää); tällähän voi, anteeksi, ratsastaa myllyn katolle... Tämäpä hauska, on väärä kuin vesuri."

"Mitä Löfstedt arvelee?"

"Noo, minä en arvele juuri mitään ... tämä ei ole paljon arvoinen."

"Mutta kahva on hopeainen."

"No herranen aika, sitäpä en tiennyt; mutta katsokaas, tähän aikaan on vaikea tavata säädyllisiä ihmisiä. Eikä maksa vaivaa," sanoi hän ikäänkuin kysyen, "mennä jonkun koronkiskurin luokse, joita on kyllä, eikä panttilaina-laitoksiinkaan."

"Ei, ne jätämme mahdollisen kauimmaksi."

"Hm, hm, minä koetan, poikani juoksee sinne ja tänne, ja tuolla asuu koko joukko herroja, jotka kenties ottavat huviksensa sapelin tahi mikä tuo on; sillä välistä tapahtuu että ne tekevät hyvää huviksensa."

"Eikö mitä, rakas Löfstedt, ne tekevät hyvästä sydäimestä."

"Mitä kanssa, lempo vieköön, antakaa anteeksi, rouva kulta; mutta minä muistan kun kerta olin Eläinpuistossa. Sinne tuli pikkuinen tyttö, laiha ja vaalea, käsivarrella kori, jossa oli Siirappinekkoja ... rouva tietää, keitetyt siirapista ja pantu pieniin tuotteihin ... ja sitten ... hän oli pikkuinen, hän ... hän meni herrojen luokse ja rukoili niiden ostamaan; mutta kukaan ei ostanut, vaan häristivät häntä kuin koiraa. No, mitä tapahtuikaan? Ei kukaan kuullut hänen valittavan. Silloin tuli sinne pari iloista veikkoa, hieman hiivassa, Sinisestä portista, ja niiden tykö hän meni. — Mitä pirua tahtoo kerjäläissikiö? — Myydä nekkvoja. — Ha ha ha! Saakelin viisaasti, olemmehan jo nekattuja... Ei, mene hiiteen! — Ostakaa, hyvät herrat, nyt tulee jo myöhäinen, ja äitilläni ei kotona ole mitään syötävää, jos en saa myydyksi! — Mitä hittoa meillä on sen asian kanssa tekemistä? Ha ha ha! Mitä se haittaa jos yhdellä akalla on syötävää tahi ei! — Tyttö meni itkien, ja tietääkö rouva, vähältä piti etten minä mennyt ostamaan kaikki kaikkimensa rovoillani. Mutta silloin näkivät herrat poikajoukon leikkimässä. Huusivatpa takaisin tyttösen: Tänne nekkvoines! Nyt pidämme hauskaa. Ja yksi herroista heitti hänelle setelin... Hän ei katsonut miten suuri se oli, mutta se oli kymmenen kertaa suurempi arvoinen, kuin nekat. — Kas niin, pojat! Tapelkaas kuka teistä saa useimmat nekat! huusi hän ja kylvi tuutin sisällön poikajoukkoon. Ne juuksivat yhteen läjään ja tappelivat, herrat nauroivat, niin että tahtoivat turmeltua."

"Niin, ne ovat välistä kevytmielisiä, mutta samalla hyväsydämisä."

"Ja niin, rouva kulta, tarvitsee meidän koettaa; voipi siellä olla joku herra, joka tahtoo huvittautua tällaisella sapelilla ja näyttää sitä toisille herroille."

Sanottu ja tehty, ja Löfstedt meni matkalle.

Toisena päivänä hän tuli muutaman rixsin kanssa, mutta sapelikin oli mukana.

"En minä sitä ymmärrä," sanoi kunnan ukko Löfstedt, jolla yleensä ei ollut hyviä ajatuksia herrain hyväntekeväisyydestä. "En minä sitä ymmärrä, mutta oli muuan herra, joka, nähtyään sapelin ja nimen, antoi paikalla minulle tämän, mutta ei tahtonut panttia; hän luulee kuitenkin rouvan maksavan ... niin, se on päivän totuus, enkä minä olisi sitä milloinkaan uskonut, jos en itse olisi siellä ollut ja mennyt hänen luoksensa ... ajattelin: eihän käy pahemmin kuin että ajaa minun pois, ja se ei tee minua huonommaksi eikä paremmaksi ... ja niin kiipesin sinne."

"Ken oli tuo jalo ihminen?" kysyi rouva.

"No niin, hän oli kai joku upsieri, niin luulen, vaikka hän silloin oli aamunutussa, mutta huuliparta hänellä oli ja näytti kauniilta mieheltä."

"Kenties hän tunsi meidät?"

"Eipä suinkaan, sitä en taida sanoa."

"Milloin lupasi Löfstedt sen takaisin maksettavaksi. Sanoitte kai kuukauden tahi kuuden viikon perästä? Sillä Jumala tiesi, jos ennen sitä..."

"Sitäpä en niin tarkoin muista, mutta sen hän kyllä käsitti, että hän saa odottaa, se on tietty."

MUUAN KOHTAUS.

Luutnantti Hjalmar oli siihen aikaan melkeen joka päivä kamreerin luona, vaikk'ei hän papan eikä mamman mielessä saanut samaa suosiota kuin asessori Svaning, joka ihan säännöllisesti kerta viikossa tervehti heitä, puhuakseen kamreerin kanssa Napoleosta ja rouvan kanssa hyveistä. Annette ei näyttänyt yhtään kiintyvän hänen kohteliaisuuksiinsa; luutnantti Hjalmarilla oli päättävästi etuoikeus tuon ihanan tytön sydämessä. Mutta se ei mitenkään häirinnyt asessori Svaningia, joka hyvin tiesi vanhan sananlaskun totuuden: "Ahkera voittaa," eikä tuokioksikaan jättänyt tuumaansa näkyvistänsä.

Kuitenkin oli, ei kukaan tiennyt miten, luutnantti Hjalmar tullut paremmin tutuksi, kuin itse lemmitty; sillä luonnon taipumus on tutustua ihmisiin, asia, jota ei ole helppo tutkia. Hjalmarilla oli sitä kykyä suuressa määrässä; sillä mahdoton oli voida pitää niin rehellistä, vilpittömää ja kuitenkin kohteliasta luonnonlaatua pois itsestensä; täytyi kohdata jo puoli matkalla, tahtoi tahi ei.

Hjalmar rakasti Annettea sangen vilpittömästi, mutta oli jo kauan sitten huomannut, että hän on pilaantunut lapsi, että hän tarvitsi kasvattaa uudestaan, jos hän piti itse tuleman onnelliseksi ja tehdä miehensä samoin; mutta rakkaus toivoo kaikki, miksi ei siis paljon ... ja Hjalmar siis toivoi että asia olisi helposti tehty.

Mamman puolelta oli vartioiminen joksikin kireä; mutta se ei toki estä milloinkaan rakastavaa paria toisiansa puhuttelemasta. Sellainen äitillinen vartioiminen auttaa yhtä vähän kuin varokeinot tarttuvaa tautia vastaan; rakkaus on kulkutauti ja tarttuvainen, niinkuin tiedetään, ja hiipii yli saartolinjan.

Niin oli tässäkin tapahtunut, ja Hjalmar ja Annette puhuivat aivan vakaasti keskenänsä, saatuaan silmänräpäyksenkin loma-ajan ... ja Hjalmar oli monta kertaa kysynyt, jos hän ei ilmoittaisi kaikkia vanhuksille; mutta siihen ei Annette suostunut.

"Se ei ole kuitenkaan oikein, rakas Annette; heidän on tietäminen välimme ja sanominen ajatuksensa. Minä luulen heitä pettäväni, jos viivytän kauemmin."

"Ei, hyvä rakas Kustaa," kuiskasi tyttö, "älä sitä vielä nyt te'e ... he voivat hyljätä meidän rukouksemme, ja miten sitten kävisi?"

Vaikk'ei Hjalmar hyväksynyt tätä salaperäistä naimisliittoa, suostui hän kuitenkin siihen, sillä hän näki miten äärettömästi Annette rakasti; Annetten jokainen ajatus, jokainen sana, jokainen liikunto oli hänelle pyhä.

Annette ei ollut tutkinut sydämensä tilaa; mutta jos me, istuessaan muuanna iltana yksistään sohvalla, seuraamme hänen ajatusjuoksuansa, näemme sen laadun ja luonteen.

"Hjalmar tahtoo että kaikki tulisi tietyksi ... oi! hän ei käsitä miten ihanaa on omistaa jotain verrattoman kallista, sitä kenenkään tietämättä."

"Paitsi sitä niin ... paitsi sitä niin ovat pitkät kihlausajat kärsimättömiä; tullaan seura-elämään, koko maailma tietää että ollaan kihloissa; ollaan ikäänkuin pois sysätty heistä kaikista; ei olla rouva, ei istuta sohvalla, ei saa olla osallinen heidän viisaissa neuvoissansa eikä jonkun turvattoman olennon kaitsijana ... mutta eipä olla tyttöjenkään piirissä sama kuin ennen ... entinen luottamus on kadonnut, kateuskin on vajennut, sillä kaikesta toivosta on luovuttu hänen suhteensa, jonka kanssa tuo raukka on kihlauksella yhdistynyt; ei olla kenenkään muun huomaavaisuuden esine kuin sen, jolle kapine on lahjoitettu ... ollaan liikatavara, niinkuin sinne muutettu, ei kuulu sinne eikä kuulu kenellekään. Se on ikävää, tuskauttavaa!"

"Ei, juuri voittojen kulussa, kun puoli maailmaa lepää jalkain juuressa ja toinen puoli on kuolemaisillaan kateudesta ... juuri kun seisotaan suuruutensa kukkulalla ... ojennetaan kätensä

onnelliselle, ja koko maailma on sanova: hän tuli onnelliseksi!

"Yhden *voitolla* on koko nuoruuden elämä loppuva — äkkinäinen kuolema saa tulla kukan elämälle; mutta kuihtua seura-elämästä, antaa voitto-aikakautensa kulua vuosia pitkällä hivistustaudilla, ennenkuin rouvana alkaa uutta loistavaa kulkua, se on tuskauttavaa ... ei, ei!"

Sellainen oli hänen päättelynsä. Turhamielisyyden, tarpeen viimeisessä tuokiossa noukkia yleisön ihailemista säilytti hän itseänsä sillä edellyttämällä, että rakkaus on sitä pyhempää, mitä enemmän se oli salattuna.

Tällainen väli oli kestänyt lähes vuoden, kun muuana iltapäivänä vanhukset, Annette ja Hjalmar istuivat tavallisuuden mukaan seurusteluhuoneessa.

Oli pilvinen talvipäivä, taivas riippui harmaana ja raskaana yli pääkaupungin, jonka takanpiippujen päällä se näytti ikäänkuin lepäävän, niin raskas oli se ja niin alahalla pilvet ajelehtivat.

Seura oli synkkämielinen; sillä ei Annettekaan ollut tyytyväinen. Hjalmar oli nimittäin lujasti päättänyt ensi tilaisuudessa ilmoittaa kaikki vanhemmille, ja se oli Annetten mielestä enemmän kuin tottelemattomuus. Kamreeri rouvinensa olivat tavallisessa mielentilassa, joka ei ollut erinomaisen hauska, ja Hjalmar mietti miten asia oikeastaan onnistuisi; sillä epävakasta on valmistautua kosoimaan, uhalla että vanhemmat antavat rukkaiset. Ensi alussa ei hän pitänyt sitä mahdottomana.

Silloin tuli palvelia sisälle ja ilmoitti:

"Katteini Bernhardin rouva."

"Katteini Bernhardin rouva, kuka hän on?" kysyi kamreerin rouva; "katteini Bernhardin rouva?"

"Vaiti, odota!" virkkoi kamreeri; "ahaa, hän on varmaan leski tuon Bernhard raukan, joka kuoli useampia vuosia sitten."

"Mitä hän voi tahtoa?" sanoivat molemmat. "Pyydä hän olemaan tervetullut."

Nyt tuli katteinin rouva sisälle.

On suuresti mieltä masentavaa astua huoneeseen, jossa muutamat henkilöt ovat laskeutuneet aivan mukavasti istuimillensa ja heittävät hätäisiä silmäyksiä tulijaan. Niin tapahtui tässä. Rouva Bernhard sai astua esille, ennenkuin kukaan paitsi luutnantti Hjalmar oli hänen huomaaviansa.

"Minun ei ole kunnia," alkoi rouva Bernhard vanhan tavallisen käsikirjan mukaan, "minun ei ole kunnia olla tuttu täällä vaikka asun kadun toisella puolella."

"Vai niin, onko hän katteinin rouva; olkaa hyvä ja istukaa, rouva kulta," virkkoi rouva Miller, joka mieltäytyi tuon ihmisraukan ulkonäköön, vaikka se olikin vaalea ja laihtunut; "istukaa ales!"

"Asiani," pitkitti tullut, "on ainoasti kiittää mamseli Milleriä siitä hyvydestä, jota hän osoitti meille viime keväänä, jolloin minä olin kovin kipeä."

"Minä? Minä en mitään tiedä."

"Niin, hyvä mamselini, jos te ette muista, niin kyllä minä muistan. Te ostitte meiltä jalomielisesti kaikki kukat... Te teitte sen meitä auttaaksenne; ja..."

"Ei, todellakin? Ahaa, kenties pukupitoihin; luutnantti Hjalmar muistaa varmaan Jemtlannin morsiamen?"

"Te olette jalo, kun ette tahdo muistaa hyvää tekoanne, mutta niin se on; te ette ole kopea, kuten useammat Jumalan avun saaneet... Te olette itse ollut köyhä lapsi... Mutta, Jumalan tähden, mikä teille tuli ... te vaalenette."

Annette vaaleni tosiaankin ja hänen huulensa vapisivat liikutuksesta; hän tyhjensi äkkiä vesilasinsa.

"Kiitoksia, jalo mamseli Miller!"

"Mutta, Herran nähköön, Annette kultani, sinä varmaan pyörriyt," virkkoi rouva Miller huolellisena; "tule, tyttöseni, ja mene huoneeesi."

Tuo hyvä mummo tarttui tytön käsivarteen ja meni.

"Mutta, hyvä katteinin rouva," alkoi kamreeri, "ilahuttava oli tutustua kanssanne, mutta kun Annette on tyttärenne ... meidän oma tyttärenne, ja me tunnustamme hänen siksi, niin teidän vanhat

historianne eivät oikeastaan kuulu tänne."

"Hyvä herra kamreeri!..."

"Niin, kun sanottu on, ne eivät kuulu tänne, koska ne täytyvät liikuttaa lastamme. Jos minä, esimerkiksi, tahtoisin muistuttaa teitä, rouva kulta..."

"Mistä, minä luulen etten minä mistään niin vaalenisi tahi pahaksuisi."

Säyseä kamreeri oli nyt vihastunut ja sanoi: "Jos minä esimerkiksi muistuttaisin teitä, hyvä rouva kulta, hra miesvainajastanne, jonka minä näin köyhyydessä ja kurjuudessa ... hulltio toimissansa, huono puoliso..."

"Ei, herra kamreeri, niin ei hän milloinkaan ollut," virkkoi rouva arvoisasti; "mutta sellainen kun hän oli, ei silmänräpäyksikään ole tullut mieleeni hävetä häntä, sillä hän oli *minun mieheni*, hän, jolle olin luvannut rakkautta myötä- ja vastoinikäymisessä."

Katteinin rouva meni pois niiaten.

"Eikö ole suupalttia kansaa, tuo väki? Kun hänen miehensä oli virkamies, luulee hän olevansa oikeutettu sanomaan meille tyhmyksiä. Eikö se ole kauhistavaa, herra luutnantti, peräti kauhistavaa?"

Kamreeri kiirehti tyttärensä luokse ja Hjalmar jäi niin muodoin yksinänsä. Hänen kasvonsa olivat silloin synkät, kuin taivas. Hän meni ikkunaan ja silmäili yli kadun.

Miten erilaiset olivat nämä molemmat perheet: täällä oli ihana tyttö kaikilla etuisuuksilla, mitä taisi toivoa itsellensä, ja kuitenkin ei milloinkaan tyytyväinen, ei milloinkaan oikein iloinen ... tyttö, jolla luuli olevan suuren ihanuuden tunteen, mutta joka tuli kipeäksi, muistutettua että hän oli köyhä lapsi. Ja tuolla toisella puolella vaimo, joka jalolla itsetunnolla puolusti miestänsä, ja tytär, mikä auttaakseen äitiänsä kerta vapisten seisoi etuhuoneessa ulkopuolella tuon onnellisen asuntoa.

Hjalmar oli niin ikään kuullut useampia kertomuksia Annetten lapseksisottamisesta, yhden toistansa kummallisemman, mutta hän ei ollut niihin kiintynyt; hän ei pitänyt erittäin tärkeänä, mistä Annetten syntyperä johtui, kun hän vaan oli hyvä tyttö. "Hänen täytyy tehdä selko itsestensä," sanoi hän miettien, "hän on minulle aivan käsittämätön."

Sen päätöksen tehtyään hän meni.

Seuraavana päivänä oli hänellä olevinaan asiaa katteinin rouvalle. Hän toivoi ettei hän ollut tyynni tarkasti katsellut häntä, ja että hän oli ollut liaksi liikutettu tunteuksensa hänet, kun kirkkaan päivän valossa meni häntä tervehtimään.

Hänen veti sinne selittämätön sääliväisyyden tunne; sillä hän oli kaksi kertaa kohdannut samassa paikassa tuon pienen perheen jäsenet, ja molemmiin kerroin oli heitä köyhyytensä tähden poljettu.

Hän meni siis ylös synkkiä kivrappuja, mutta pysähtyi ylimmäisillä astuimilla, kun takaperin tuli ovelta vastaansa mies, joka kumartaen sanoi:

"Niin, se pitää tapahtuman, hyvä rouva kulta, niin kyllä, vaikka halot ovat nyt tähän aikaan kalliita. Hm, vai niin," pitkitti mies, kääntäytyään ympäri ja tunnettuaan Hjalmarin. "Suokaa anteeksi! Hm, sepä oli oikein hauskaa. Herra ei taida tuntea minua; mutta minä olen sama, joka olin luonanne sapelin kanssa, josta sain maksun. Nimeni on Löfstedt ja asun täällä alhaalla kartanossa."

"Vai niin. Onko rouva, joka neuloo hattuja, sisällä?" kysyi Hjalmar, päästäkseen tutustansa.

"Onpa niinkin, se oli hän, joka rahaa tarvitsi, se oli hän; mutta nyt on hän taas terve."

Hjalmar tunkeutui ystävällisen halonhakkaajan sivuitse, joka näytti olevan iloinen tuttavuuden uudistamisesta, ja astui huoneeseen.

Pikainen puna levisi rouva Bernhardin vaaleille kasvoille, vastaan ottaissaan niin harvinaisen vieraan, kuin herrasmiehen. Hän kuuli Löfstedtin puheen ja oli hämillään aineesta.

Hjalmar toki lievitti hänen neuvottomuuttansa. Hän tahtoi, sanoi hän, lahjoittaa äitillensä hatun ja oli kuullut rouva Bernhardin tekevän niitä tarkalla kauneuden aistilla.

"Minä teen tavallisesti ainoastaan tilaamalla muotikauppiaille, jotka antavat minun neuloa," sanoi hän, "mutta minä tahdon koettaa ymmärrykseni mukaan".

Tuo kunnioitettava vieras vietiin sisälle, niin ettei Dora nähnyt ken hän oli.

"Tahdotte kenties nähdä kokeita," sanoi rouva. "Dora, tuo sisälle ne kolme hattua, jotka ovat oikealla."

Muuan silmänräpäys sen jälkeen tuli Dora, tuon keveän mutta laajan kuorman sälyttämänä.

Tyttö-poloinen muuttui kuin "tippuva veri," nähtyään suojelijansa. Hän katseli alas ja niiasi tavallista syvempään, sillä jollain tavalla tahtoi hän osoittaa kiitollisuuttansa.

Hjalmar ei ollut mitään huomaavanansa; hän katseli hattuja ja tilasi niistä yhden.

Niin kävi hän tervehtimässä köyhää perhettä ja, merkillistä kyllä, hänelle näytti melkeen mukavammalta tuo pieni, siisti vierashuone, kuin kaikki komeat kamarit kamreerin kerroksessa.

Köyhällä upsierilla, ja niin oli Hjalmar, on ensi silmänräpäyksestä alkain oma mielikuvituksensa ihmisellisestä onnesta ja perheellisestä autuudesta. Hän ei voi milloinkaan aatella tulevaisuudesta (edellyttäen että hän on eräässä maarykmentissä), näkevänsä tuon loistavan taulun perässä punaiseksi maalattua päärakennusta kuninkaallisen sota-hallituskunnan kaavanmukaisilla ulkonurkilla, se tahtoo sanoa katteinin virkataloa. Siellä on hänen parain toivonsa, korkein päämaalinsa — enin mitä hän voi itselleen uneksia. Ja niin vähäisissä huoneissa hyväntahtoinen katteinin rouva, joka hoitaa talouttansa ja on sydämellisesti iloinen, kun saa tulla johonkin kemuihin, joita toimitetaan leirissä oloaikana.

Hjalmar rakasti virkaansa liiksi paljon, voidakseen siitä pois päästäksensä tahi laskeutuakseen lepoon, niinkuin sanotaan, ja elääkseen vaimonsa rahoilla; siihen hän oli kopea ja ylenmäärin tarkkatuntoinen, kun oikeutensa tulivat kysymykseen. Hän mietti, jota useat eivät välitä, ettei mies omista vaimonsa varallisuutta ellei hänellä ole kykyä kartuttaa sitä yhtä paljon. Sanalla sanoen, hän ei ajatellut Annettea hänen rahainsa takia.

"Se vierashuone," mietti hän itsöksensä, "näytti minusta muodostetuksi sellaisen asunnon mukaan katteinin virkatalossa."

PITKÄMATKAINEN TERVEHDYS.

Annette säpsähti kun Hjalmar muuan päivä sen jälkeen astui huoneesen. Hän istui syvissä keskusteluissa äitinsä kanssa. Hänen silmänsä olivat itkeneet, koko ulkomuotonsa muuttunut. Jotain arkaa ja samalla surettavaa näkyi hänen olossansa; ne muutoin ihanat, puhuvat silmät hehkuivat. Hän ei ollut itsensä kaltainen. Hän kääntyi pois Hjalmarin lähestyessä, tervehti hätäisesti ja meni jonkin tekosyyin varjossa ulos.

"Annette raukka pelästyi muuanna iltana," virkkoi rouva vihdoin; "oi — niin te tiedätte jo kaikki — hän on todellakin köyhän perheen tytär Norrlannista; me olemme ottaneet hänen omaksi lapseksemme."

"Niin, minä tiedän, mutta miksi hän sitä häpeää?"

"Te voitte helposti huomata, hyvä Hjalmar ... te suotte anteeksi kun niin sanon, sillä Annette on antanut minun ymmärtää ... ja tällaisissa asianhaaroissa ei minulla ole mitään vastustettavaa. Mutta, mitä te arvelette, nyt ovat hänen äitinsä ja veljensä tulleet tänne ... isä on, Jumalan kiitos, kuollut... Mutta hänen äitinsä ja veljensä ovat," toisti rouva, kun Hjalmar ei näyttänyt tahtovan vastata; "ja, Jumalani, ne ovat aivan mukaumattomia. Raukka Annette kultani! — Te voitte hyvin kuvailla itsellenne," alkoi taas rouva, kun Hjalmar ei tahtonut yhdistyä huudahduksiin eikä vastauksiin, "nyt voitte kuvailla itsellemme miltä äiti näyttää: hyvänluontoinen, huonosti vaatetettu, siivoton talonpoikais-ihminen, joka tulee tänne koko *kahdeksankymmentä* peninkulmaa tervehtimään tuota tyttö raukkaa. Hän tahtoi nähdä häntä ennen kuolemaansa, ja... Jumalani, voittehan kuvitella itsellenne ... missä Annette taitaa alkaa ja lopettaa hänen kanssansa? Hän asettautui pitämään puhetta, hänen tulisi aina muka pitää Jumala silmänsä edessä, joka kuului niinkuin me emme olisi tyttöä hyvästi kasvattaneet. Ja Jumala tietää, jos äidin rakkaus ja siunaus tekee hyvää lapselle, niin olen minä hartaasti, sydämellisesti ja vilpittömästi rakastanut häntä kuin omaa lastani, vaikk'en minä alussa oikein hyväksynyt Millerin tuumia. Mutta hän on tullut lapseksemme ja on liittynyt meihin niin hellästi, niin sydämellisesti... Mutta nyt tulee äiti pitämään kauniin puheen. Luonnollisesti ei Annette voinut uskoa muuta kuin että äiti tahtoi nauttia meidän hyvinvointia; ja kun on välttämätön niin pian kuin mahdollista päästä niistä molemmista, äitistä ja veljestä, joka on pitkä, sangen säädyllyinen talonpojan renki, ei muu ollaksensa, niin tahtoi Annette antaa mummolle vähän rahaa ja pyysi hänen ei puhumaan mitään oloista. Sehän oli luonnollisin maailmassa."

"Suokaa anteeksi, rouva kulta, sitä minä en katso luonnollisimmaksi maailmassa," muistutti Hjalmar.

"Miten niin? Pitikö hänen lankeaman äitinsä kaulaan ja kiittävän häntä? ... mistä? Mutta tapahtuipa enemmänkin; mummo alkoi itkeä ja pitämään hälinätä, ja veli nauroi katkerasti, otti äitinsä käteen ja sanoi: Anua, tunnetkos taas puulusikan. — Ja niin ne menivät."

"Ja Annette ei ole jälleen heitä nähnyt?"

"Ei, ei; mutta hänen täytyy nähdä. Me olemme lähettäneet sanan että he tulisivat tänne; mutta veli on vastannut että Annalla ei enää ole äitiä eikä äitillä Annettea... Ja tyttö raukka on toivotonna. Mitä meidän on tekeminen? Jos Miller tämän tietäisi ... mutta hän on, Jumalan kiitos, maalla ... niin ei kävisi laisinkaan hyvin; hän ei suvaitse muita viittauksia, kuin että Annette on meidän todellinen tyttäremme."

"Erinomaista; mutta mitä pahaa siinä on että äiti on köyhä; vaikkapa hän olisi köyhä siitä sivistyksen muodostakin, jonka me katsomme parhaaksi! Niin, vaikkapa vanhempani olisimme langenneita olentoja ... ovat ne kuitenkin minun vanhempani, ja velvollisuuteni on tunnustaa ne siksi, vaikka en taidakkaan ilahuttaa, lohduttaa ja auttaa niitä."

"Te ette siis hyväksy Annettea?"

"En, minä en voi hyväksyä."

"Sitten ette häntä rakastakkaan niin suuresti, kuin hän luulee."

"Oi, hyvä rouva, juuri sentähden, kun minä rakastan häntä niin paljon, tahtoisin minä että hän olisi tunnustanut ja niinkuin sanoitte, syleillyt äiti-raukkaansa. Ei tavaroilla ja kullalla eikä kaiken maailman jaloudella tulla äitiksi, vaan se ostetaan silloin, kun leikitään ymmärtämättömän lapsen kanssa ja ilahutetaan itseään sen ensimmäisellä naurulla."

"Siinä olette oikeassa," huokasi kamreerin rouva, muistaessaan oman Annettensa, "siinä olette oikeassa; mutta tyttö raukka on kuitenkin lohduton; hän luulee joutuvansa lauluksi kaupungissa ja ... minä pelkään että niin tapahtuu."

"No mitä vielä?" Voipiko kaupunki sanoa muuta, kuin että Annettella on köyhä äiti, joka tahtoi nähdä häntä ennen kuolemaansa? Se tulee puheen aineeksi, se on tosi, mutta sen voi Annette tehdä vahingottomaksi. Ei kukaan tarvitse hävetä vanhempiansa, paitsi hän, joka vaipuu niitä alemmaksi; joka korkenee niitä ylemmäksi, voi rehellisesti tunnustaa: Niin, vanhempani ovat köyhät, vieläpä viallisetkin, mutta minä en saa niitä tuomita."

"Tosi, aivan tosi; mutta ... kuitenkin, saamme nähdä mitä aika vaikuttaa."

Annettella oli kamarissansa kovin raskas hetki; oli taistelu lapsen sydämen vaiston ja väärän sivistyksen välillä ylivallassa. Se oli kilpailu metsien suhinan jo valhettelevain hyvien iloisten soittokappalten välillä, kumpi niistä häiritsisi äänellään toisensa. Se oli taistelu, jonka loppupäätös oli melkeen ennalta tietty. Jokainen huonekalu tuossa kauniissa kamarissa, jokainen poimu ikkunaverhoissa, kirkas kuvastin ja kimeltelevät kristallit, kaikki tukivat järkeä, joka koko yhdentoista vuoden ajan hyväksyi määrätyn, mutta kenties väärän suunnan.

Annette ei ymmärtänyt kuin kristitty korottautua yli kohtalonsa ja rakkauden ja tottelevaisuuden voitonmerkki otsassansa, Jumalan nimessä, seurata sisällisesti varoittavaa ääntä — hän tahtoi voittaa kuin pakanallinen Aspasia ihanuudellansa, kenties myös äyllänsä, jota tuo mairitteleva joukko oli saattanut hänen ylen korkeaksi arvaamaan. Hän arvosteli ihmisiä väärin nurjasti sivistyneitten esimerkistä, joita hän oli kohdannut — ja niitäkin väärin, sillä ne eivät olleet niin typeriä, kuin ne hänen oikkujansa alinomaan noudattaen hänelle näyttivät, ja taistelu hänen sydämessään päättyi niin, että hän vaiensi tunnon äänen ja totteli turhuuden. Hän oli päättänyt niin vähän huomion nostamalla kuin mahdollista poistaa äitinsä luotaan, sillä hän ei voinut kauhutta ajatella, että ystävänsä kuiskaisivat: "hänen äitinsä, kerjäläisakka, on ollut täällä."

Annette tuumaili kamreerin rouvan kanssa, joka hyvin huomasi Hjalmarin sanain totuuden, mutta kuitenkin piti itsensä liiksi loukatuksi vanhan "Sakaran muorin" äkkinäisestä ilmaantumisesta ja oli mielestäänsä huvitettu, kun Annette yksistään kuului hänelle; sillä se on usein hyväsydämisten vaimojen heikkous, että he tahtovat olla *kaikki* toiselle olennolle, äiti, sisar, ystävä; mutta vaativat takaisin ettei heidän ystävällänsä ja sielunheimolaisellansa saisi olla koko maan päällä ketään toista, jolle hän antaisi luottamuksen.

Ja kun, niinkuin nyt tässä, vanhempi nainen tahtoo olla kaikki kaikissa nuoremmalle, niin johtuu siitä että nuori ystävä, tytär, ei saa kannattaa ajatusta, ei toivoa, johon ei vanhempi ystävä, äiti, möisi suostua ... ja niin teki hän sillä tavallisella seurauksella, että pilasi rakkaansa.

Sellaiset ystävyysliitot katkeavat tavallisesti äkkiä, rakkauden väliin tullessa; sillä sitten ei enää totella ystävän älykästä neuvoa. Ystävä katsoo aina ihailtavasta joukosta juuri sen, joka tuskin voi riistää häneltä entistä etuisuuttansa, ja tämä tulee sitten lemmikikseen, samalla kun tuo nuori ystävä ei taida suvaita häntä. Silloin ilmestyy erimielisyys ... ja niin oli nyt tapahtunut rouvan ja Annetten kesken asessori Svaningin suhteen.

Annetten luottamus äitiinsä ja rakkaus Hjalmariin harmitti hyvää kamreerin rouvaa, sillä Annette rakasti niin muodoin jotain toista, kuin häntä itseänsä, ja hän olisi tunnossaan nuhdellut tyttöä kiittämättömyydestä, jos ei kohtaus äitin kanssa olisi häntä miellyttänyt.

Hänen rakkautensa oli repinyt kaikkein vahvimmat luonnon siteet eikä ollut siis mitään pelättävänä, vaikkapa Annette tahtoisikin rakastaa Hjalmaria, joka kuitenkin oli tyhmyys, kun Svaning, sanottiin hänestä muutoin mitä tahansa, kumminkin oli oikea järjellisesti ja kestävästi tekemään vaimon onnelliseksi.

Kaikesta siitä huolimatta oli kamreerin rouva sydämellisesti hyvä, oikein jalo ihminen, jonka itsekkyyks oli peittynyt niin rakkauteen ja hyvyteen, että hän itse vähimmin huomasi sen lepäävän kaikkein muiden uhrauksiansa pohjalla. Hänen vihansa oli heikkous ... ja heikkous on anteeksi annettava.

Kamreeri sai nyt tiedon toisesta onnettomuudesta, joka pian tapahtui, että Annetten köyhä äiti oli tullut, eikä siis ollut kylliksi katteinin rouvan onnettomassa kiitoksessa.

Kamreeri vihastui, sillä hän oli heikko, ja sentähden kiukustui aina kun joku haitta ilmaantui, hän ryhtyi asiaan, ja miten hän sitä toimittikin, tuli äiti muuana iltana kamreerin luokse ja sai koko tunnin olla yksistään tyttärensä kanssa.

"Sinä et ole siis unhottanut, et kokonaan unhottanut minua?" sanoi äiti kyynelsilmin ja kysyen.

"Ei, äiti, ei, tietysti ei, äiti kulta," oli Annetten vastaus noukkien samalla neuvotonna avattua laatikkoa, "tietysti ei; mutta äiti mahtaa ymmärtää ettei kamreeri suostu..."

"No no, lapseni! en minä tahdo estää sinun onneasi, halveksikoot kernaasti minua, kun sinä vaan olet onnellinen ja iloinen; mutta sinä et voi, ethän sinä taida halveksia äitiäsi?"

Annette tunsu itsensä liikutetuksi.

"Ei, ei, äiti, minä en suinkaan teitä halveksi, ei, sitä en tee, en! Ei, äiti," hän tarttui mummon käteen, "ei, älkää sitä uskoko, äiti, en minä ole niin paha ... se olisi ilkeyttä minussa, ei ... ei milloinkaan ei!"

Äiti piti hienoa kättä kuivuneitten sormiensa välissä, hymyili ja nyökytti hiljaa päätänsä.

"Niin, minä tiedän sen hyvin, Antti sanoo toista; mutta minä en usko häntä. Tiedätkös, hän sanoo että sinä olet puulusikka, joka tahdot olla hopealusikka ja täydyt sentähden kantaa lyijyä sydämessäsi... Tunnetkos lyijyn painavan sydäntäsi?"

Annette vapisi.

"Ei, sinä et sitä tunne, lapsi; Antti on erehtynyt."

Tyttö tunsu kuitenkin syvästi veljensä sanain totuuden. Hänellä oli todellakin lyijypaino sydämessä, kun ei hän tahtonut tunnustaa olevansa unhotetun kansan lapsi ... kun hän tahtoi lainata vaan luuloitellun arvon loisteen. Sillä ainoastaan on otaksuttu hopea paremmaksi puuta — totuus on vastakohdassa, puu on välttämättömämpi, hyödyllisempi kuin hopea; sillä jos metsämme olisivat hopeapuita, paleltuisivat ihmiset kuoliaaksi eivätkä milloinkaan olisi joutuneet siihen sivistystilaan, missä nyt ovat.

Annetten mieli tuli enemmän liikutettua, ja äkkiä heittäytyi hän äitinsä kaulaan ja itki katkerasti.

"Älä itke, lapseni," sanoi äiti ja suuteli tyttärensä valkoista otsaa, "hyvä Anna kulta, älä itke."

Tuo "Anna," jota hän ei ollut kuullut moneen vuoteen, tyrehytti kerrassaan tunteitten kuohon; hän irroittui äitinsä käsivarsilta ja ajatteli: nyt minä olin lapsellinen.

Koko tuo näkö-ala, joka niin äkkiä esiintyi muistojen hämäryydestä, vaihettui toiseen, saapuvilla olevaan, sen vaatimuksiin, valeluuloihin ja onneen. Hän vertaili pukuansa, hieno ja köykäinen kuin pilvenhattara, äitinsä karkeisiin vaatteisiin, valkoista saaliensa vanhuksen siniraitaiseen kaulaliinaan, sieviä silkkikenkiänsä, jotka pehmeinä ja notkeina taipuivat soman jalan ympärille, äitinsä paksuihin, tylppänenäisiin jalkineihin.

Kaikki tuo jäähdytti häntä, ja hän alkoi puhua järjellisesti ja vakuuttaa äitiänsä, ettei hänen pitänyt

olla mistään tietävinänsä eikä käydä häntä katsomassa. Heidän piti ajatteleman toisiansa; Annette lupasi kirjoittaa ja kertoa, jos hän joutuisi naimiseen. Viimein lahjoitti hän äitillensä koko joukon pieniä kaluja, joista mummolle ei ollut muuta arvoa kuin minkä ne saivat siitä, että antaja oli hänen ainoa tyttärensä.

Vihdoin meni mummo tuhansittain siunaten tytärtänsä ja niitä, jotka ottivat hänen lapseksensa. Kamreeri rouvinensa jättivät myös sydämellisesti hyvästi vanhuksen, joka niin kernaasti ja kiitollisesti luopui kaikista oikeuksistansa,

"Nyt on Annette minun, ainoastaan minun," sanoi rouva ja syleili tytärtänsä. "Minä pelkäsin kovasti tätä yhtymistä. Jumalan kiitos että siitä nyt on päästy. — Minun täytyy sanoa sinulle," virkkoi rouva, sitten kuin he olivat jääneet yksinänsä, "että sinun kummallinen käytöksesi toissa päivänä pakoitti minun sanomaan kaikki Hjalmarille."

"Hjalmarille ... vai niin, hän tuli siis tälläkin kertaa alennukseni todistajaksi."

"Ei, kaukana siitä, lapseni. Hän paheksui kun et tyttärenä ottanut vastaan äitiäsi; hän sanoi sen olevan sinun velvollisuutesi."

"Velvollisuuteni! Oi, mamma, se on kuitenkin ankaraa, kun Hjalmar arvostelee minun tekojani... Muutoin hänen pitäisi tietämän millinen maailma on ja mitä pilkan esineeksi joutuminen tahtoo sanoa."

"Minä sanoin hänelle aivan niin; mutta hän ei ottanut sitä ymmärtääksensä, hän pysyi mielipiteessänsä."

"Kenties hän on oikeassa," huokasi Annette ja painoi päänsä käteensä, "kenties hän on oikeassa."

"Kuitenkin teit sinä mitä voit, ja äitisi erosi iloisena ja tyytyväisenä sinusta ja meistä. Hän on siveä ihminen, äiti raukkasi."

Annette ei vastannut, vaan huokasi raskaasti, sillä juuri se, että äiti täydellisesti uhraavalla rakkaudella tyytyi kaikkeen, rasitti häntä enimmin. Siinä juuri oli — lyijypaino.

"Mutta, Jumalani, olin melkeen unhottaa, täällä on kutsu huomen illaksi presidentti K:n luokse. Siellä tulee tanssi, suuri juhla taitaa olla vapaaherrattaren nimipäivä."

Annette heräsi horroksistansa.

"Pidot presidentti K:lla! Siellä on kai aina loistava seurue. Mitä mamma vaatetuksestani arvelee?"

"Niin, lapseni ... meidän keskemme, se on meidän keskemme ... kun kutsu tuli, sanoimme Miller ja minä, sinne pitää pikku Annetten; Annette poloinen, hän kyllä tarvitsee huvittaa mieltänsä näiden tukalain päivän perästä... Ja pappa meni hankkimaan jotain uutta näkemäänsä... No, lapseni, älä ole utelias, sinä saat nähdä."

Myöhemmällä tuli pappa kalliin reunusteen kanssa kotiin — ja Annette unhotti niin sanotun nöyryytensä, äitinsä ja koko maailman tuon upean lahjan takia.

Kirje reivi Konrad M:lta paroni Kaarlo K:lle.

Tukholmissa Tammikuulla 18—

Hyvä Kaarlo!

Samalla kun sinä Smålannin korpimetsissä metsästät ja tulet kotiin illoilla väsyneenä ja lämpöisenä, mutta kuitenkin iloisena, kun on pari oikeita, tuuman paksupohjaisia metsästysaappaita ... se tahtoo sanoa, samalla kuu sinä elät raakalaisena siellä alhaalla, huvittelen minä itseäni sivistyneen miehen elämällä täällä valtakunnan sydämessä, pääkaupungissa.

Miksi sitä taas nimitetäänkään, mikä se on, jota meidän kunniallinen entinen kamarineuvos aina halveksien arvostelee — niin keskikaikkisuus — tällä maanvoimalla, joksi sitä kamarineuvos vakuuttaa, on kuitenkin se hyvä mukansa, että yhdessä paikassa on kaikki mitä kansa omistaa — ainakin kaiken maassa olevan oivallisuuden näytekartta.

Kuitenkin näyttää minusta muhkea pääkaupunki köyhässä maassa aivan kuin jos näkisin herran, joka ei tunnusta olevansa köyhä lainaavan kauniin silkki-huopahatun, mikä herättää huomiota. Se onnistui; mutta, Jumalani, jos katselee läntällään olevia saappaita, rikkiäisiä hansikkoja ja yleensä koko pukua, niin arvelee että hän olisi voinut pitää tavallisen lakin ja antanut laittaa saappaitansa; ainakin se olisi ollut viisaampi teko. Mutta tämä on vaan kamarineuvoksen oppien huomioita. Tuo kunnan ukko ajatteli aivan toisin siihen aikaan, jolloin itse asui pääkaupungissa, vaikka hän sitten on joutunut toisiin

mietinnöihin. Kuitenkin on katsominen päästä mihin ihminen kelpaa, ja pääkaupunki on siis se ohja, jonka mukaan verrataan vaan onni.

Minulla on hauskuutta, hupaisuutta, iloa; täällä on äärettömän paljon oivallisia ihmisiä, ja voi valita itselleen seuran, jonka kanssa on yhtätunteinen. Ei ole niinkuin maaseuduilla, varsinkin maassa, jossa täytyy seurustella niiden kanssa, joihin kohtalo tahtoo meitä sulloa pitäjissä. Herra Jumala! täytyy — se juuri vika on.

Sinä et saa sentähden luulla, että minä tahtoisin sanoa sinulle tyhmyyksiä naapureistasi ja ystävistäsi, joita minun oli ilo nähdä luonasi ollessani — ei ensinkään; mutta ei voida kieltää että sinä teet tarpeesta lain ja laista minkä tahansa, jonka on matkustaminen sinua ilahuttamaan; sillä sinä olet pakoitettu älyämään pastorin ja kamarineuvoksen ja pitkän asessorin ja pikkuisen paksun katteinin, puhumattakaan pastorin rouvasta, kamarineuvoksen tyttäristä, asessorin rouvasta ja katteinin rouvasta — huvittaviksi. Parempi kuin on, niinkuin minulla, vaalioikeus ja vaalivapaus. Se on ainoa vapaus, jota minä tavoitan, sillä muutoin luulen minä että me olemme kyllä vapaita tässä maassa.

Jos sinä edes olisit sellainen henkilö, joka siivosti istuisi kamarissansa, asettelisi korttia, lukisi sanomia ja hoitaisi virkaansa säädyllyisesti ja sievästi, niin olisi toivominen että sinä lukisit kirjeen loppuun, että ikäänkuin imisit kaikki sen hunajan, jonka se ehkä sisältäisi. Mutta, valitettavasti, sinä et ole sellainen henkilö; hyödytön tehtävä on sinulle kirjoittaminen, sillä sinä katsot vaan alkuun ja loppuun ja sanot: hän voi hyvin. Kenties sinä sitten sieltä ja täältä silmäilet kirjettä, tietääksesi likimäärin sisällön, ja sitten heität sen paperikoriin ja vastaat siitä *arviolta*, se tahtoo sanoa, et vastaa mitään, näkeehän selvästi ettet sinä lue kirjettä; mutta ykskaikki, minä en kirjoita sinulle, vaikka minä kirjoitan täyteen kirjeeni — vaan, arvaappas! — tyynnyttääkseni tunteitteni kuohua.

Minä olen nähnyt, olen puhunut, olen tanssinut erään tytön kanssa, joka on ihanin, luontevin, sievin ja miellyttävin kuin minä olen nähnyt.

Ihastuttuani ovat muutamat ystäväni, jotka ovat kokeneita ja säysyjä katselijoita, tieteellisiä kavalieria, sanoneet minulle että ihmislapsi — oi, tahdoin sanoa enkelilapsi, mutta se kuuluu ylituntoiselta — ei ole aivan vähän keimaileva. Mutta jos se on keimailua, on todellakin vahinko, kun kaikki eivät ole sellaisia; niin rakastettava, lapsellinen, iloinen ja notkea näyttää hän olevan. Minä voin sanoa että minä olen välistä koettanut malttaa mieltäni ja ajatellut melkeen samoin, kuin upsierikemuissani tultuani riemastuneeksi: "Nyt sinä, Conrad, olet varmasti juovuksissa, nyt pitää sinun mennä siivosti laattiapalkkia myöten, eikä enää juoda." Melkeen niin minä mietin katsellessani kynttiläruunuja, jotka vilkkuivat korkeudessa, tahi nähtyäni jonkun herran, mikä otsansa hiessä oli iloinen poika; mutta kun katsoin hänen päällensä ja hän hymyili ja puolittain tuttavallisesti, melkeen kuin iloinen lapsi, teki jonkun viattoman muistutuksen ja antoi minun katsoa kirkkaan heleään silmäpariinsa, silloin oli aikeeni mennyttä ja sydämeni ei kyennyt kulkemaan järjen puumaisia laattiapalkkia myöten.

Tuo tyttö on jotain enempi, kuin tavallinen tyttö. Kuvittele itsellesi enkeli, jonka ensimmäiset elämän vaiheet kätkeytyvät hämäryydessä — hän on tullut keskuuteen, ei tiedetä mistä, hän on saapunut aivan samoin kuin enkelit kuvaillaan alttaritauluissamme, pilvestä, ei kukaan tiedä mistä päin. Nyt on hän kuitenkin upporikkaan miehen tytär, joka on oikein hupainen henkilö, puhuu valtiollista kehnemmin kuin kamarineuvos siellä alhaalla, mutta pitäytyy aina aikamme historian yhdessä kappaleessa nimittäin S:t Helenan jättäläisessä; niinpä niin, mutta hän on kuollut ja kääpiöt ovat nykyajan miehiä.

Vaan kylläksi ukosta — Jumalan kiitos, hänestä ei juokse veripisaraakaan tytön suonissa.

Tietty on että hänen epämääräinen syntyperänsä on antanut ainetta sadoille eri historioille. Muutamat ystävästäni, jotka muutoin tietävät kaikki, joutuvat aina kiivaasen väitteeseen keskustellessaan tätä asiata, ja todellakin tulistuvat; sanalla sanoen, ne eivät tiedä mitään. Sillä silloin kun ei oikeastaan mitään tiedetä, tullaan "*pitkänenäisiksi*" — anteeksi, kun käytän eräältä veljeltäni lainattua muotoa. Mahdollista että hän on koketti; kun mietin oikein, lienee niin, sillä minä pidin häntä tarkasti silmillä koko illan.

Oli nimittäin illallinen presidentti K:lla, jossa minä olen käynyt vieraisa (hän ja isäni olivat nuoruuden tuttuja) ja nytkin kutsuttiin.

Minä en tarvinnut oikeastansa tuttujeni osviittaa, huomatakseni että hän hymyili yhtä lapsellisen herttaisesti toisille kuin minullekin; mutta kuitenkin — jos se on teeskelyä, niin se on taivaallista teeskelyä ja pitäisi olla ensimmäinen kaikista ihannetaiteista. Ihanain naisten kujeet, eivätkö ne olisi ihannetaidetta?

Erinomaista kyllä, minä huomasin yhden pulman, jota en taida selittää. Hän hymyili, niinkuin sanottu on, ja oli suloinen kaikkia kohtaan, paitsi yhtä; ja hän oli luutnantti Hjalmar, ihan varmaan kaunein mies

koko joukossa, sinun nöyryyden palvelijasi siihen luettuna. Minä en ole milloinkaan nähnyt niin jalosti mieheviä ja samalla leppeitä kasvonneita, kuin hänellä. Minä join lasillisen hänen kanssansa; sillä kaikki sanoivat että hän on kelpo mies, kunnollinen virassansa, reima ja rakastettu kumppani — kerrassaan sanoen, mies on hyvä. Ja juuri hänelle ei hän hymyilyt, vaan näytti ikävältä, niin ikävältä kuin hänen ihanat silmänsä myönnyttivät. Ei Hjalmarillakaan ollut tavallista kasvon muotoa; hän näytti hyvältä, mutta ei iloiselta.

"No tuhat tulimmaista kun Annette ja Hjalmar ovat kihloissa," kuulin äänen kuiskaavan takanani; hän oli pitkä kuninkaallinen sihtieri, jota nimitettiin "kaikkietäväksi," toista nimeä en kuullut tuolla laihalla kuviolla. Minä vihastuin mieheen — sillä Annette ei saa olla kihloissa, ei siitä syystä että minä aion pyytää hänen kättänsä, vaan sen takia että tuttavuus kadottaa siten kiihoittavaisuutensa.

Kihlattu tyttö ... ei mikään ole harmittavampaa, edellyttäen että hän on ihana, vilpas, viehättävä; vaikka hän säilyttäisikin kaikki ne omaisuudet ja voisi hurmaannuttaa ylen autuaaksi, seitsemänteen taivaasen, niin tulee tuolla, kas kummaa, haamu väliin, joka sanoo häntä *sinä*, ja sekaantuu keskusteluun, aivan kuin häntä siinä tarvittaisiin. Jos hän on taas sitä lajia, joka erkaantuu valittunsa saatua maailmasta, niin seisotaan siellä ja puserretaan yksi kohteliaisuus toisensa perästä ja koetetaan olla varan ja tilan mukaan miellyttäviä — ihanuus nauraa, mutta se ei ole mitä sanotaan, hän näyttää taivaalliselta ja — ajattelee miten kauniit seinäkuvastimet hän tahtoo huoneesensa ja miten hän ottaa papan ja mamman vastaan ja kokonaan ihastuttaa heitä viisaudellansa rouvana. Ei, hän ei ole kihloissa, se on tietty; hän olisi sitten menettänyt puolen arvostansa.

No, mikä tuon kalliuden nimi on? Minä luulen sen unhottaneeni sinulle sanoa. Niin, minä panen yhteen meidän nimet... Hänen nimensä on yhtä varmasti Annette Miller, kuin minun

Konrad M.

Tukholmissa Helmikuulla 18—

Vastoin luuloani olet lukenut viimeisen kirjeeni; syy on selvä, postin tullessa oli pyry-ilma ja rakkaan veljen täytyi siis kauniisti istua kotona.

Minä toivon että nytkin olisi pyryä, sillä minulla on erinomaisia asioita kerrottavana.

Minä olin kutsuttu Millerin luokse ja siellä ei ollut Hjalmaria, siis eivät ne ole kihloissa. Minä olen tuttu Hjalmarin kanssa ja olen noin sattumalta maininnut Annette Milleriä; mutta tuo mies on viisas mies tahi aine ei ollenkaan häntä miellytä. Minä uskon jälkimäistä, ja siitä voin löytää syyn miksi hän on niin kylmä. Annette tuntee luonnossansa että yhtä turha on hymyillä Hjalmarille, kuin Kustaa ensimmäiselle Ritarihuoneen torilla.

Minä olen nyt tuttu Millerillä ja tahdon tunnustaa totuuden. Minä rakastan tyttöä äärettömästi; mutta naida häntä se ei koskaan voi juolahtaa mieleeni. Hän on lumoaava; mutta siinä on jotain joka kuitenkin lykkää minua takaperin, huolimatta kaikesta kokemuksestani — en tiedä mitä. Jonkinlaista jokapäiväistä on hänessä, jotain valettua, jotain josta näkee tuhansia samallaisia kuvauksia.

Minä en taida selittää tunteitani muutoin kuin vertauksella.

Ihmisen tulee olla omatapainen kuva itsestensä, jokainen pitää olla kuin taiteilijan loihdima muotokuva marmorista, kokonaisuus itseksensä. Mutta useimmat ovat kuitenkin ainoastaan jäljennöksiä, vartalokuvia seeveriposliinista [S'Evres, maailman mainio posliinitehdas lähellä Pariisia] tahi hienoksi poltetusta savesta. Siksi Annette näyttää minusta lähemmin tutkittua. Jos tahdon nukkekaapin, niin on sellainen kuva aivan oivallinen asettaa päällimmäiseksi; mutta minä haluan kuvan, jota joka päivä voin enemmän ihaila, jossa löydän yhä useampia oivakuntoisuuksia — enkä onttoa kuorta, joka ei uhoittele häviötä eikä aikaa.

Annette Miller on huvittava kuin joulukalenteri, hauska katseltavaksi, mutta ei enempää. Miten tahansa selailee hänen tunne- ja ajatusvarojansa, tapaa niissä uudestaan vanhoja tuttavuuksia, sanasolmuja, aatteita, jotka ovat hyviä, mutta tuhannen kertaa kerrottuja, vaikka ne nyt saavat toisen soinnun, kun hän lausuu ne pehmeällä, taipuvalla äänen liirityksellä, ja liittää niihin silmäyksen — "kuninkaan valtakunnan arvoisen."

Kuitenkin minä olen nyt turvassa siellä ja tervehdän niitä sangen usein. Minua kohtaan ollaan erinomaisen kohteliaita, ja minä ja Annette olemme ikäänkuin tehneet äänettömän sopimuksen huvittaa itsiämme eräällä hyväntahtoisella asessorilla, jonka minä tapaan siellä yhtä varmasti, kuin vaatehankin tampoissa.

Tuo säyseä mies on kuitenkin mamman lemmikki, vähäinen henkilö, jota on lystillinen katsella, vaikka hänellä pitäisi oleman hyvä pää ja runsaasti kuntoa, sanoo enoni presidentti R.

Mutta tiedätkös miten sellaiset vanhat virkamiehet arvostelevat ihmisiä: ne katselevat niitä aivan kuin kapineita, eivätkä milloinkaan puhu muusta kuin heidän käytöllis-soveliaisuudestaan, ikäänkuin ei suurimmat ja jaloimmat älyniekat olisi olleet epäkäytöllisiä melkeen kaikissa kohdissa. Tahtoisin nähdä miten Mozart olisi onnistunut hovioikeudessa rikosasiain pöytäkirjan notariona tahi Göthe kamarikirjoittajana. Koko maailma tietää että Schiller menestyi erittäin kehnosti rykmentin haavalääkärinä. Siis ei käyttökelpoisuus ole mitään minun silmissäni, vaikka se on tarpeellinen.

Käyttökuntoiset ihmiset ovat yhteiskunnan ruoholaji; mutta jos minä tahdon jonkun luonnon mykistä lapsista ikkunalleni lähelle minua lemmikiksi, niin otan minä mielukkaammin neriokasvin tahi sammalruusun, vaikk'ei niistä kumpikaan kelpaa syötäväksi tahi edes kerinpuikoksi, eivätkä siis voi olla puutarha-heinän tahi solmukauran arvoisia. Mies voi olla miten tahansa käyttökelpoinen, mutta minä autan Annettea — ja meidän on oikein hauska.

Minua suututtaa että hän on papan ja mamman lemmikki. Olen varma että he mielellään näkisivät Annetten yhdistettynä hänen kanssansa, tuon uskollisen ystävän, joka aina istuu sohvan ääressä ja puhuu viisaustiedettä mamman kanssa, niin että siitä on ilo ja riemu. Mies on varmasti lukenut, niin kauniisti hän puhuu, ja mamma kuuntelee niinkuin hän olisi Jumalan enkeli. Mutta Annette sekaantuu keskusteluun ja kiertelee asian suosiolliselle herralle, niin ettei hän lopulla tiedä mistä on kotoisin, ja sitten kuin hän on saanut eläimen pois aatteestaan, ryhdyn minä pitämään ajoa; sillä minäkin olen lukenut kirjan ja kiepun ympäriinsä sanoilla, niin että säikähdytään oppiani.

Mutta huomaatkos: minun hurskauttani ei kunnioiteta; sillä mamma luulee synniksi rakkaan asessorin tähden, kun hänen on vaikea selvittäytyä siitä hyve-verkosta, jonka me kudomme hänen ympärillensä.

Kun hän alkaa punnita ihmisen tunteita hiukka painolla ja tahtoo päättää mikä on oikein tahi väärin, on meillä aina joukko hienoja aate-selityksiä valmiina ja halomme moraali-rahtuset atoomeiksi (hiukkeiksi), jotka jokainen erikseen pitää sitten punnittaman. Hän on samassa tilaisuudessa kuin poika, jota, marjoja hattuunsa otettuaan, toinen poika tuuppaa niin, että sisältö menee maahan. Niin tulee hän mamman luokse koko kortteli täynnä makeimpia ja tuleentuneimpia perusjohteita, niin että vesi suuhun valahtaa — ja koko herkkumaisuus hyvältä ja olisi ratkaistu muutaman tuokion kululla — vaan silloin me suvaitsemme ja pakoitamme tuon ihmisraukan noukkimaan varaston murena murenalta ja tutkimaan jokaisen hiukkeen kultavaakalla. Se on kuitenkin huvia.

Sanalla sanoen, tyttö on miellyttävä, tosiaankin miellyttävä olento, vaikka hän kaikkien johteiden mukaan on seeveriposliininen vartalokuva, ontto, kova, kylmä, mutta kuitenkin ainoastaan valelma.

Tukholmissa Marraskuulla 18—

Niinmuodoin, veljeni, alat sinä huomata minun kirjeitäni — se miellyttää minua, ja niihin vastaaminen — se ilahuttaa minua.

Kaikki on vanhallansa; mutta, mutta että hyvän ystäväni, luutnantti Jalmarin, on nuori, iloinen ja huvittava reivi heittänyt syrjään kauniin, rikkaan ja miellyttävän tytön luota, josta puhuin edellisessä kirjeessäni, ei taidakaan olla aivan paikallansa.

Mies on palannut — kaupunkiin. Tuo kunnan poika on ollut poissa kokonaista kuusi viikkoa, juuri minun voittoaikani, ja nyt tulee hän takaisin ja astuu sisään aivan harmittavasti huolettomana.

Näyttääpä ettei hän silmänräpäyksikään olisi joutunut siihen, että sellainen mies kuin minä voisi olla hänelle vaarallinen. Muutoin hän ei voisi niin lujamielisellä jäykkyydellä katsella miten ystävällisesti minä seurustelen tytön kanssa, ja miten nähtävällä etuoikeudella hän kohtelee minua. Mies on kunnan ihminen ja sydän oikealla paikalla, mutta taipumusta luulevaisuuteen taitaa hän kuitenkin puuttua.

Hän on siis todellinen pohjoismaalainen, ei pisaraakaan laavaa (joksi sitä sanotaan) hänen suonissansa. Se kummastuttaa minua samalla kun se närkeästyttää; sillä se on verraton huomaamattomuus, kun köyhä luutnantti uskaltaa luulla itsellensä olevan varman sijan tytön sydämessä, ettei jotenkin varakas luutnantti ja sen lisäksi reivi ja todellakin, tunnustakaamme se, nuori mies, jolla on sellainen hieno käytös ja — vaan kylläksi siitä, nuori mies, jolla on koko joukko satunnaisia etuisuuksia, ei voisi astua hänen sijaansa. Hänen täytyy se tajuta — kunniani vaatii että hän oivaltaa vaaransa.

Jumala tietää että minä eilen tein parastani ja puhuin melkeen yksinomaisesti Annetten kanssa. Niinkuin näytti, tähytivät sekä hänen että minun silmät uhria. Annetten täytyi kuitenkin varoa, että Hjalmar pahaksuu meidän tuttavuuttamme, sillä välistä, ollessani paraillaan ilahuttava, huomasin minä miten hänen kauniit silmänsä olivat häneen kiinnitettyt, ja vasta sitten kuin esitelmäni loistekohta oli sivuitse, tuli hymyily — tuo enkelin-lainen naurahdus.

Minä huomasin että hänen sydämensä on vähän pilalla, niin ettei se käsitä eikä tunne ennenkuin jonkun ajan perästä. Se on harmittavaa, aivan samoin kuin tahdoin vanhan tätini suurella messinkitussarilla harjoitella. Välistä se toisti paikalla; mutta joskus nykäistään jänteeseen — ei mitään! nykäistään uudestaan — mahdotonta! mennään matkoihinsa, ei maksa vaivaa; mutta neljänneksen perästä alkaa se tykyttää ja vastata kysymykseen.

Jotenkin noin oli minun ja Annetten väli, sillä kaikki kohteliaisuuteni, liehakoitsemiseni, oikkuni olivat ainoastaan riittävät saamaan tytön vastauksen — sisäkoneiston soimaan, niin että kuurot sen kuulisivat.

Ja kuitenkin on hän paljon ystävällisempi minua kohtaan kuin häntä, ja näyttäisi pitävän minua kuin veljeänsä; mutta puhuessaan Hjalmarin kanssa on käytös kankea, jokapäiväinen, vieläpä karttava. Minä olen kamreerin perheen, rouvan ja herran, lemmitty, vaikk'ei siitä ole juuri suurta kunniaa mukansa, sillä asessori Svaning litteän rintansa kanssa on niinikään lemmitty, kuitenkin sillä eroituksella, että minä olen vaan tavallansa ihminen, mutta hän melkeen pyhimys. Oi, jos minä kuitenkin saisin nähdä tuon ruman pyhimyksen katumusta harjoittavan munkin tavalla seisovan pilarin päässä maan ja taivaan välillä — hän on tarpeeton kumpaankin paikkaan. Sinä, sydämeni ainoa uskottu — enempi joku toinen kerta.

SUORAMIELISYYS.

"Sinä olet vaiti," sanoi Annette luutnantti Hjalmarille, sillä rouva oli jättänyt ne muutamaksi tuokioksi yksinänsä.

"Niin, Annette; oletkos huomannut että minä jonkun ajan olen ollut vaiti?"

"Sen kyllä olen huomannut. Kuuleppas, taidotkos asettaa tällaisen kiinalaisen pelin, muutamia puupaloja, joista voidaan muodostaa ääretön joukko kuvauksia; kas tässä koko kirja sellaisia kuvioita."

"Annette kulta, sinä et ole kaltaisesi," sanoi uudestaan Hjalmar; sinäkin olet muuttunut."

"Minä? Ei, Hjalmar, sinä muuttunut olet."

"Ei, minä olen kaltaiseni; mutta, Annette, minä rakastan sinua niin suuresti, ettei..."

"Näetkös, se on osavasti numero kaksitoista, joka kuvaa veräjätä."

"Älä hyljää minun sanojani, Annette."

"Ei, rakas Hjalmar, sitä en suinkaan tee, mutta voihan olla vähän häärinää sen ohessa, ei se vahingoita... Sinä pidät siis minusta, siinä sinä teet hyvin."

"Niin, sen tietää Jumala, sydämellisemmin ja totisemmin, kuin sinä kenties nyt ymmärrät, ja sentähden..."

"Ei, katsos, minä olen todellakin jotenkin taitava kiinalaisessa pelissä, näetkös, numeron kolmetoista laskin paikalla uurnaani jalallensa ... ja sentähden, sanoit sinä?"

"Ja sentähden, Annette, täytyy minun sanoa, että käytöksesi äitiäsi kohtaan viilsi sydäntäni. Mikä eroittaa sinua hänestä, joka antoi ensiksi sinulle rakkautta täällä maailmassa, hän joka — sinä saat erhettyä miten tahdot — antaa sinulle viimeisen siunauksensa; mikä eroittaa sinua hänestä? Satunnaisuus, varallisuus, joka ei ole koottu sinun ahkeruudellasi, työlläsi, kieltäytyksilläsi, vaan toisten; sivistys, jonka sattumus on antanut sinulle ja jota paitsi olisit kenties ollut paremmalla, jalommalla, korkeammalla ihmisyyden asteella kuin nyt. Sanalla sanoen, on syvästi surettanut minua, luullessani olevan sinun niin nurjasti sivistynyt, että sinä..."

"Kas tuolla, neljästoistakin numero meni, mutta se oli työläämpi... Sinä puhuit äiti raukastani, hän on nyt taas matkustanut kotia."

"Äiti raukkasi? Miksi häntä niin nimität?"

Annette katseli ihmetellen kysyjää.

"Niin, miksi sanot sinä 'äiti raukkani.' Minä en katso häntä surkuteltavaksi kuin yhdessä kohdassa."

"Ei, anteeksi, kahdessa kohdassa, että hän on köyhä ja sivistymätön; jos yksi voidaan auttaa, joka tapahtuisi, jollei minun — minun veljeni joutuisi kerjäläisylpeyteen, niin toista ei voida milloinkaan auttaa."

"Ei, se ei ole hänen onnettomuutensa, vaan ainoastaan — Annette, minä puhun sydämellesi suorasti ja rehellisesti — että hänellä on kiittämätön, itsekäs tytär."

"Minä olen todellakin sinun ilkeän luontosi esineenä," naurahti Annette; "mutta sinä et kenties ole maannut hyvästi tahi olet huonolla tuulella; silloin tullaan tavallisesti erittäin siveelliseksi ja uskonnolliseksi. Tiedätkös mitä kotilääkärimme sanoi muuanna päivänä? Et, sitä et sinä tiedä. Niin, me ihmettelimme kun lukuhartauskokouksia muodostaissa oli yli koko valtakunnan, aina alusta alkain, niiden ytimenä suutarit ja räätälit. Hän sanoi että se johtui heidän paikallaan istuvasta elämästänsä; niiden täytyi, jos jonkunkaan, tulla haaveksivaksi ja rangaistusta pelkääväksi, sillä ne ovat kaikki raskasmielisyysyteen taipuvaisia. Sinun täytyy liikkua enempi. Ei, ei, Kustaa, älä niin minua katsele," sanoi hän, kun ei saanut vastausta, "älä niin minua katsele ... se tekee sydämeeni kipeätä, kovasti kipeätä."

"Kiitoksia. Annette, sinulla on siis sydän," sanoi Hjalmar lempeästi. "Miten siis taidat olla niin kova? Vastaa, Annette, miksi, miksi olet siis sellainen, miksi et tottele varoittavaa ääntä?"

Annette katseli alespäin; hän ei vastannut, mutta äkkiä juoksi pari kyyneltä ales ruusun punaisia poskia myöten.

"Olenko minä siis niin häijy, Hjalmar, sano, olenko min häijy?"

"Et, Annette; mutta et tahdo kuulla hyvää sydäntäsi. Seuraa luontoasi ... sen täytyy jalostua eikä huonontua sivistyksestä. Sen tulee onnessa ylentyä eikä alentua."

"Hjalmar, sinä suot siis minulle anteeksi," pitkitti hän. "Tiedätkös, kun viimeksi puhuin äitini kanssa, tuntui minulle niinkuin nyt, aivan kuin nyt. Oi! minä rakastin häntä sydämmellisesti, muistaessani miten pienenä sain leikitellä hänen vokinensa kanssa, miten hän opetti minua kehräämään, kutomaankin, senmukaan kuin voimani myönsivät... Hän opetti mitä taisi, nyt aivan hyödyttömiä oppeja."

Hjalmar hymyili.

"Ei mikään taito, hyvä Annette, ole hyödyttöntä."

"Niin, se on sinun mielenjohteesi, Hjalmar, mutta ei minun... Mutta siitä kylliksi, minä rakastan sydämmellisesti äitiäni, ilkeää veljeänikin, tuota häijyä ihmistä, joka vertaa minua puulusikkaan ... mutta koko elämäni eroittaa minun hänestä. Usko minua, vaikeata on tuntea itsensä pois asemastansa — ja minä en vielä ole kesytettynyt rikkaitten saleihin. Köyhyyden riemuja, Hjalmar, en milloinkaan voi unhottaa."

"Mitä siis?"

"Niin, katsos, nyt tarvitsee olla koko maailma ja kaikki mitä siinä on tarjolla, että jollain tavalla ... jollain lajilla, Hjalmar, ilahuttaisi minua. Toisin oli ennen: silloin kasvoi keltaisia kukkia soilla keväisin, koivut puhkesivat lehtiin ja sinä et voi käsittää miten minä olin iloinen, nähdessäni pienet lehdet oksissa, joiden sisällä minä istuin. Siellä kasvoi punaisia neilikoita hiedassa, siellä lauloivat varpuset puissa... Oi, miten se oli hupaista! Ja kun ei siinä ollut kylliksi, niin tiesin hyvästi mitä mummo useasti kertoi, että Näkki asui koskessa ja soitti kultakielellä ja että tunturissa, joka riippui jyrkkänä Joutsenveden sivulla, oli kulta- ja kalliskivisiä pilarisalia; sanalla sanoen kaikki, kaikki oli arvokasta, kuviteltua, mutta iloni ei ollut kuvittelua."

"Annette, tämän hetken perästä en milloinkaan enää epäile sinun sydäntäsi," virkkoi Hjalmar, "mutta kun se on niin lapsimielinen, miten voit sinä..."

"Sysätä kaiken tämän pois itsestäni," liitti tyttö lempeällä hymyllä. "Niin, minun lapsuuteni muistot ovat niinkuin nykyinen äitini ja hänen tyttänsä. Kukaan ei saa hänen läheisyydessänsä puhua tytöstänsä, hän harmistuu siitä, tuntee itsensä loukatuksi — miksi, Hjalmar?"

"Siksi että tyttö on hänen rakkain omaisuutensa."

"Niin, niin se on... Ei kukaan saa puhua rakkaimmasta, jollei sitä voi palkita, tahi se on solvaus."

Samassa silmänräpäyksessä tuli kamreerin rouva, katuen, kun oli jättänyt tytön niin kauaksi yksistään Hjalmarin kanssa. Hän oli nimittäin ollut jonkin ajan omituinen, joka rouvan käsityksen mukaan ei ollut muuta, kuin että hän oli tullut mustasukkaiseksi reivi M:lle; sillä naisväki ei tavallisesti milloinkaan voi käsittää muunlaisia tyytymättömyyden syitä.

MIETINNÖITÄ.

"No, tyttöseni," virkkoi äiti Hjalmarin kauemmaksi mentyä, "sinä olet surullisen näköinen. Tein kovin yksinkertaisesti, ollessani ulkona niin kauan, mutta minun täytyi puhua useain henkilöitten kanssa; sillä me vietämme papan syntymäpäivän juhlallisesti, ja sentähden täytyy jotain tehdä. Minä toivon että pappa menee vähäksi aikaa maalle, ja sillä aikaa voi koristelija ja tapisieraaja tehdä työnsä. Niiden kanssa minä puhuin. No?"

"Ei mitään, hyvä mamma," sanoi Annette ja katsoi ales työhönsä, päärlyompelus uudenaikaiseen kellon-nauhaan, jota oli niin varavalta otettu, että näytti aiotun rautatiellä käytettäväksi kippunnan painojen nostamista varten, vähäisen kellon soittamisen verosta.

"Ei mitään? Mutta, lapseni, kyllä minä ymmärrän."

"Mitä sitten, mamma?"

"Niin, se voi olla oikein hänen mielestänsä; hän on niin kireä siveysopin saarnaaja toisista, että minä oikeastaan alan epäillä hänen uskollisuuttansa sinuun ... meistä hän ei laisinkaan huoli. Tiedätkös? hän sanoi papalle päin silmiä, että Napoleon oli hirmuvalti, mitä sinä arvelet?"

"Sanoiko hän niin? Se oli hänen luonteensa mukaista. Mamma kulta, hän sanoo aina mitä mieltii."

"Se voi olla sama mitä hän ajattelee, sillä enemmän sivistyneet miehet, en tahdo nimittää sydämet, ajattelevat aivan toisin. Pappa on niin valistunut ja kunniallinen ihminen että..."

"Niin, mutta Hjalmar tarkoittaa hyvää."

"Mutta, palaitakseni aineesen," toisti äiti pilkallisesti nauraen. "Hän ei vaan aikone kaksintaistelua reivin kanssa?"

"Reivi M:n kanssa?"

"Niin, lapseni. Hän, joka on niin vilpitön, sanoi kai olevansa mustasukkainen; sen on jok'ikinen ihminen nähnyt, joka tahtoo huomata, että tuo hyväntahtoinen Hjalmar..."

"Ei, mamma," virkkoi Annette; mutta salaman nopeudella lensi ajatus hänen sielunsa lävitse: "hän ei rakasta minua, sillä silloin häntä surettaisi reivi M:n täällä olo."

"Sinä sanot ei; mutta, lapsi, se on varma; sillä niin hyvä kuin pappa onkin, hän tuskin suvaitsi minun katsomaan jotakuta toista ... ja sinä lasket leikkiä reivin kanssa, hän on sinun apulaisesi kaikissa meidän pienissä kemuissa, ja nyt perjantaina on hän sinun rakastajasi näytelmässä ... se on vähäinen kaunis näytelmä."

"Niin, se on tosi, minun täytyy se hyvästi lukea."

"Se on välttämätön, lapsi, sillä huomenna on ensimmäinen taistelu; ne tulevat tänne teelle."

"Ja minä unhotin kutsua tänne Hjalmarin."

"Hänellä ei täällä ole mitään tehtävää, lapseni; hän hämmästynee nähdessään teatterin. Onpa hauska katsella, jos ei se käy hänen sydämellensä, nähtyään reivin jalkaisi edessä."

"Ei (huoaten), ei, mamma, miehet eivät ole nykyaikana sellaisia kuin mamman nuoruudessa; ne ovat nyt vakavia ja maltteellisia, että..."

"Vakavia ... uhkamielisyyttä olisi, jos Hjalmar tekeytyisi lujaksi; sillä jos luonteenne eivät ole myötätunteellisia, niin ei muuta varmempaa, kuin että..."

"Ei, ei, mamma! Minä rakastan Hjalmaria ja ... jos en saa häntä, niin..."

"Et mene milloinkaan naimiseen?"

"En."

"Sepä jotakin, se on tavallista lörpötystä; koskaan ei saa sanoa 'ei milloinkaan.'"

"Ei, mamma kulta, älkää puhuko siitä aineesta."

"Ei, Annette. Minä, Jumala sen tietää, en tahdo johdattaa mieltäsi; mutta tietysti minä älyän, yhtä

hyvin kuin toiset, että sinun laisella työllä on oikeus suurempiin toivomuksiin."

"Suurempaa ei voi olla, kuin tulla onnelliseksi rakastettunsa kanssa."

Kamreerin rouva ei tahtonut oikeastaan eroittaa Annettea ja Hjalmaria; mutta hän ei kuitenkaan voinut olla toivomatta, että Annetten vaali olisi langennut asessori Svaningia kohtaan joka ei voinut syrjäyttää häntä itseänsä. Itsekkyys lepää pohjalla hyvinluontoisissakin ihmisissä.

Kun Annette pääsi itseksensä, vaipui hän, miten viime aikoina useasti tapahtui, syviin ajatuksiin.

Hänestä tuntui kuin olisi hän ollut liiaksi vilpitön Hjalmarille.

Kaiken naisellisen kasvatuksen ensimmäinen sääntö on, ettei millään tavalla anna tunteillaan valtaa tahi ilman verukkeita ja lisäyksittä ilmaise mitä sydämessä lepää. Tämän ohjeen hän oli rikkonut — ensimmäisen ja viimeisen kuulemansa viisaus säännön — hän oli ollut varomaton, hän oli nyt jättänyt Hjalmarille vapaan pääsön sydämeensä, oli antanut hänelle tilaisuuden milloin hyvänsä satuttaa hellimpään kohtaan; hän oli siis heittäytynyt hänen mielivaltaansa, tekemättä edeltäpäin mitään verrallisuutta. Hän ei tuntenut vielä siinä tuokiossa mitään kohtaa, johon Hjalmaria taitaisi koskettaa, ei mitään, jota hän voisi käyttää tarpeen tullessa, ei mitään, joka asettaisi heidän yhtävertaisiksi. Hän oli näyttäytynyt olevansa heikko tyttö; mutta Hjalmar tyyneydellensä ja sydämellisyydellensä esiintyi jalona miehenä. Peli oli hävitetty. Ja hänen levollisuutensa — tämä poissa olo kaikesta varovaisuudesta reivi M. ja toisia perhoisia kohtaan, jotka liehuivat hänen tyttönsä ympärillä...

"Minä en häntä käsitä," sanoi hän itseksensä, "minä en voi tutkia hänen omituista luonnettansa. Onko tuo tyyneys luonnollista, tahi onko se teeskenneltyä?"

"Kenties hän vaan otti aineeksensa, saadakseen selville miten suuri valta hänellä on minun ylitseni. Koko keskustelu taisi olla koetus."

Tämä ajatus valloitti häntä yhä enemmän. Hän luuli huomaavansa, että hän teki väärin itseänsä vastaan että hänelläkin oli oikeus tutkia häntä — nähdä häntä heikkona. Sitten tahtoi hän langeta Hjalmarin kaulaan ja sanoa: Jumalan kiitos, sinä et ole minua lujempi, jalompi ja parempi... Muutoin Jumala tietää miten meille käy.

"Mutta," toisti hän kauan tutkittuaan ainetta, "mutta minulla ei olekaan oikeastaan aikaa sitä nyt miettiä. Minun näyttö-osani, minun näyttö-osani! Muistanhan paremmin luettuani illalla ennen nukkumistani, ja paikalla herättyäni kerron läksyn.

"Se tulee kuitenkin kummalliseksi tilaksi armaalle Hjalmarilleni, kun näkee minun ja reivi M:n puhuvan rakkaudesta keskenämme. Jos minä olisin hänen sijassansa, tulisin vähän levottomaksi. Mutta hän ... kyllä kai, olen vakuutettu ettei se häntä vähääkään liikuta — ei vähintäkään, kun vaan saa minun ja rah...

"Hyi, Annette! Mistä se ajatus tuli? ... se ikäänkuin kohosi manalasta sieluun. Ei, ei, siinä hän on viaton; ei kukaan voi olla omaa voittoa pyytämättömämpi kuin hän.

"Oi! jos toki olisin köyhä, ei niin synkkä ajatus voisi lentää sieluuni; nyt vaivaa se alituisesti minua. Hän on köyhä, minä rikas... Raukka, kurja, viheliäinen Annette, joka et tiedä mitä sinun pitäisi ajatella, joka rakastat paljon ja lakkaamatta näet aaveen seisovan meidän välillämme."

SYNTYMÄPÄIVÄ.

"Äärettömän luonnikasta," virkkoi neuvosmiehen rouva K., "äärettömän luonnikasta! Näyttää että tämän järjestäjällä on kauneudenaistia."

"Niin, asessori Svaning, ja nuori reivi M. auttoivat minua aatteissa," sanoi kamreerin rouva. "Onnistuminen ilahuttaa minua suuresti."

"Äärettömästi onnistunut, ihanata!" sanoi koko seura ikäänkuin yhdyslaulussa.

"Eikö kamreeri tiedä tästä mitään?"

"Ei. Niin ainakin luulen."

"Ja kaikki on voinut niin hiljaisesti tapahtua."

"Mieheni on ollut maalla muutamia päiviä eikä muistanut syntymäpäiväänsä, ennenkuin minä hänelle siitä huomautin ja mainitsin, että minä tavallisuuden mukaan kutsuin muutamia ystäviä. Se onkin tärkeä päivä, mieheni täyttää kuusikymmentä vuotta."

"Siltä ei hän todellakaan vielä näytä."

"Kamreeri on tavattoman notkea iällensä; minä olisin arvannut viidenkymmenen vanhaksi."

"Niin, tuskin siksi."

"Useat ovat viidenkymmenen vanhoina oikeita ukkoja."

Näin keskustellen lisääntyi joka silmänräpäys seura.

"Kun Miller ei tietänyt muuta kuin että minä kutsuin tänne vaan joitakuita läheisimpiä ystäviäni, niin kehoitin minä ja Annette menemään häntä huvimatkalke vaunuilla Eläintarhaan. Hän aikoi jäädä kotiin, sillä hän ei tahtonut olla epäkohtelias, mutta minä vakuutin hänelle ettei tulla ennen kuin teen juonnin aikaan, ja ukkoni matkusti."

"Viaton petos," virkkoi oikeusneuvoksen rouva, jolla olivat terävät harmaat silmät ja niuha luonne.

"Se on maksanut kauniit rahat," kuiskasi hän eräälle rouvalle, jolla oli samettinen pääpuku; kauniit roivot, mutta..."

"Mutta?"

"Niin, tahdoin sanoa, Miller peri kaikki mitä hän omistaa; hän sai sen, niin sanoakseni, ilmasta."

"Mitä mä kuulen, eikö hän olekaan rikas omasta ansiostansa."

"Niin, sillä tavalla. Totta tosiaan, minä muistan Millerin naimattomana miehenä ja jonkunlaisena kirjurina eli sellaisena ... hän on kirjoittanut puhtaaksi monta arkkia miesvainajalleni ... maksolla."

"Voiko se olla mahdollista?"

"Mahdollista! Niin todellisesti kuin minä sanon."

"Mutta mistä rahat tulivat?"

"Niin, minä luulen että se oli joku isän orpana, tahi mikä hän oli, joka kuoli, ja Miller oli lähin perillinen. Muutamain lasten holhooja, joilla oli perintö-oikeus, laiminlöi määrärajan."

"Herra nähköön, sellainen hotikko."

"Joko hotikko tahi tahdolla ... siitä ollaan erimielisiä; mutta minä en muista niin tarkasti."

"Ei saada nähdä päivän ruhtinatarta," kuiskasi muuan vähäinen, lihavan pyöreä, hiukan mulkosilmäinen rouva, joka istui oikeusneuvoksen rouvan toisella puolella.

"Päivän ruhtinatarta, se tahtoo sanoa..."

"Niin, Annette. Hän nyt kai niinkuin tavallisesti asetetaan kaikkein etummaisiksi."

"Ohoh, ei hän mahtane lentää korkeammalle toisia tyttöjä," sanoi rouva oikeusneuvos ja katsoi sukkelamaisesti samettipäähineistä rouvaa, kun pyöreäsilmäisellä rouvalla oli kaksi tytärtä seurassa.

"Jopa jotakin," alkoi pieni rouva. "Minä en tiedä mitään tilaisuutta, jolloin ei Annette ottaisi ensi sijaa, niinkuin se olisi hänelle syntyperäistä."

"Syntymä on todella jotenkin epäselvä," huomautti rouva oikeusneuvos.

"Niin arvelee vähän jokainen, mutta rikkaus tasoittaa kaikki suhteet."

"Sanotaan, keskemme puhuen, että nuori reivi M..."

"Eipä niin, hän on luutnantti Hjalmar."

"Ei, suokaa anteeksi, hän on asessori ... asessori... Mikä onkaan hänen nimensä. Hän on alhaisesta kansasta, mutta mies, joka tahtoo yletä."

"Svaning!"

"Niin, jotain vesilintumaista se oli."

"Vai niin, hän."

"Ei, reivillä on..."

"Voisiko uskoa hänen sinne asti itsensä unhottaneeksi?"

"Hän on nuori ja verkko kehrätty taitavasti."

"Mutta hänen äitinsä on elossa, ja hän on kopea, viisas ja rikas myönnyttäöksensä jotain sellaista; paitsi sitä on nuori reivi sangen ymmärtäväinen."

"Hän tanssi molempain tyttöjeni kanssa viimeisessä unhottumattomassa juhlatilassa. Hän on ollut sota-oppilaskumppani meidän pojan kanssa."

"Vai niin. No, mitä sanoivat nuo suloiset tytöt?"

"Niinpä niin, hän on hyvin kohtelias ja miellyttävä nuori mies."

"Mutta merkillistä kyllä, tuolla näemme luutnantti Hjalmarin... Hän ei ole juhalla kanssapelaaja. Täällä kai annettanee 'Ensimmäinen rakkaus' niminen näytelmä, ja sitten..."

"Se on niinkuin sanoin: Hjalmarilla ei ole mitään toiveita tässä huoneessa. Paitsi sitä taitaa tytär katsoa korkeammalle."

"Niin," lisäsi rouva oikeusneuvos, "vahinko kun kuningatar Kristina evättiin nimittämästä ruhtinoita, sillä siten..."

"Mutta asessori Svaningia kaivataan."

"Ohoh, hän on sotaministeri ja suorittaa luultavasti rakastetun osan."

"Ei, sen toimittaa kai reivi M."

"Reivi M.! Se olisi todellakin suuri kohteliaisuus."

Nyt astui sisään kamreeri, joka äskettäin tuli ulkoa ja äkkiä pukeutui mustaan hännystakkiinsa.

Vanha mies kumarsi kaikille suunnille, sillä kaikki kiiruhtivat häntä onnittelemaan syntymäpäivänensä ja vakuuttamaan, miten liikuttavaa oli nähdä häntä rivakkaana kuin nuorukainen.

Tuskin loppui tämä hälinä, ennenkuin erään sisähuoneen ovet avattiin, ja siellä lauloi laulajisto, joka liikutti kamreerin kyöneihin. Värssyt oli sepittänyt asessori Svaning, joka taisi kaikkea, ja olivat aivan lihoitetut mairittelulla kamreerille. Olisipa melkeen luullut, että joskus olisi maailma ollut hukkumaisillaan, jonka pelasti kamreeri Miller, että valta-istuin ja alttari oli kukistumisen vaarassa, ja hän ne jälleen vahvisti; sanalla sanoen, kamreeri pyyhki silmiään punaisella silkkiliinallansa ja sanoi naapurillensa:

"Se on ylen paljon, se on ylen paljon!" jotka eivät mitään väitelleet.

Tämän herttaisuuden jälkeen aukeni esirippu, kuului pianon ääni ja pitemmän soittokappaleen loputtua alkoi "Ensimmäinen rakkaus," joka venyi kolmessa näytöksessä, vaikka se tavallisesti näytellään yhdessä.

"Hän on kuitenkin ihastuttava," kuiskuteltiin seurassa, juhlan ruhtinaan Annetten näyttäytyttyä.

Näytelmä oli tunteellista laatua ja Annette sai siis lukemattomissa tilaisuuksissa osoittaa taitoansa. Hän kuvaili rakkautta niin hyvästi, niin suurella totuudella, että jokainen alkoi luulla että reivi M. oli tuo onnellinen.

"Hän taitaa kääntää silmiänsä," kuiskasi oikeusneuvoksen rouva läheisellensä, ei kuitenkaan niin matalalla äänellä, ettei Hjalmar olisi sitä kuullut, joka ahdingossa joutui naisten taakse. "Jotenkin selvästi näkyy että hän oikoo hänen kahlehtia... Katsoppas vaan, mitkä liikkeet; voidaanpa sanoa!"

"Minun tyttöni eivät saaneet noin esiintyä," sanoi pyöreäsilmäinen rouva.

"Hänen maineensa, jos se ei olisi ylen korkealla alhaisen kansan saavutettavaksi, voisi vahingoittaa noin selvästi ja silmin nähtävästi, noin hyvästi kuvaillusta rakkausnäytelmästä."

Hjalmar kiusaantui kun täytyi kuulla hyvän rouvain arvostelua Annettesta — hänestä, jota hän nyt

rakasti enempi kuin milloinkaan. Hän oli laskevinansa sentähden hansikan putoamaan laattialle, niin että huomattaisiin hänen siellä seisovan; mutta se auttoi vähän, sillä varmana pidettiin että hän oli onneton rakastaja, että häntä poltti sukkamielisyys ja mielellään kuunteli (jos hän voi kuulla kuiskutuksia) että tuo kaunotar kärsi rakkautensa tähden kilpakosijaan.

Annette näytteli osansa kadehdittavasti hyvin, reivi M:n rakastajattarena. Niin täydellistä ei voitu odottaa, varsinkin kuin nuori reivi, iloinen ja hyvä mielessänsä, tunteittensa valtaamana esitti aivan luonnollisesti mikä hän oli, onnellisin ihminen maailmassa.

Hjalmar ei sitä tarkannut, mutta paljon enemmän silloin kuultua keskustelua. Se suretti häntä, kun kateus ja pahansuomus purskusi myrkkyyänsä tuon jalon tytön päälle, peitti tomuun lapsiraukan, joka näytteli niin hyvästi ja kenties ajatteli häntä juuri siinä tuokiassa.

Niin olikin asian laita. Annette ajatteli häntä, ainoastaan häntä, mutta ei rakkauden lämmöllä, vaan melkeen samallaisella tunteella kuin tiedemies tehdessään koetta, jonka menestyksestä hän ei ole varma.

Hän tahtoi nähdä eikö Hjalmar osoita vähän tyytymättömyyttä — jos hän todellakin katsoi itsensä niin välttämättömän tarpeelliseksi, kuin tyyneytensä näytti todistavan.

Näytännön loputtua sekaantui seura keskenänsä. Nyt saatiin kuulla että asessori oli kuiskuttelijana ja istui erään oven takana näytelmäkappale edessänsä; toiset kaikki olivat näyttäytyneet, jo pukujen ollessa tavalliset pidettiin ne päällä.

Annetten ei kuitenkaan ollut aivan tavallinen, mutta se vaatetti hänen oivallisesti, kun oli kallis ja luonteava; vaan se tulikin runsaaksi aineeksi rouvien huomautuksiin hiljaisuudessa.

Annette ei näyttänyt uneksuvan mitään sellaista; hän oli vielä jotenkin kokematon maailman arvosteluista, hän oli vaan lapsi ja leijaili eteenpäin miettimättä että syvyys taisi olla hänen jalkainsa edessä. Hän ajatteli ainoastaan Hjalmaria ja heitti välistä veitikkamaisia silmäyksiä häneen, samalla kun hän, viipymättä niinkuin ennen vastauksen annossa, keskusteli nuoren reivin kanssa.

Hän tanssi Hjalmarinkin kanssa, mutta ei taitanut huomata että hän olisi millään tavalla tullut loukatuksi tahi olisi häiritty tavallisen tyyneestä ja iloisesta mieli-alastansa.

"Se on kuitenkin erinomaista, vaikka näytän reivi M:lle niin selvästi etuoikeuden. Hän on joko jäätä tahi voi niin teeskennellä itsensä, tahi hän pitää minun niin heikkona, että milloin tahansa voi pakoittaa minun rakastamaan itseänsä."

Kaikki nämä mielihohteet häntä vaivasivat, ja hän jäi vahvaksi päätöksesssä, nöyryyttääksensä kopean ritarinsa.

Ilta kului, ja niin paljon hän voitti, että Hjalmar kotiin mentyänsä kuiskasi:

"Nainen on kuitenkin ihmeellisin olento."

OLKIA KADULLA.

"Mamma, tuolla kadulla on olkia; minä en taitanut käsittää mistä se johtui, että kuului kuin jokainen vaunu olisi pysähtynyt tälle kadulle, mutta kun katsoin, niin oli leveä ja paksu olkikerros yli koko kadun."

"Naapurissa on joku kovasti kipeänä, joka ei kärsi jyrinätä. Kuka hän lienee?"

"Kyllä sen tietää Löfstedt, ja hän sai eilen rahaa halkoja varten, niin että pian tulee."

Tämä keskustelu rouva Bernhardin ja Doran kesken oli muuanna syys-aamuna sen komean juhlan jälkeen kamreerilla, josta ennen on puhuttu.

Hetkisen kuluttua naputettiin ovelle, ja hyvänluontoinen Löfstedt, tavallisen pukunsa koristamana esiliina edessä, kaikki asianmukaisesti kuorivärissä, tuli sisälle. Hänen nenänsä ja kasvonsa olivat joksikin punaiset, sillä kylmä oli ulkona ja hän oli kulkenut "ikuisen ajan," niin sanoi hän itseksensä, "jaalojen seassa tuolla alhaalla, tinkimässä hintoja katteinin rouvalle."

"Eivät ne häpeä tullakseen tuoreitten puitten kanssa tänne, tietääkö rouva, ne kitisevät ja vikisevät pahemmin kuin vaarnat, rouva kulta. Niitä pitää köyhän ottaa, hänen; ja jos ostaisi painon jälkeen, ei sekään olisi parempi, sitten olisi aivan hullusti, kun saisi ostaa vettä puoliksi... Niin köyhän kanssa menetellään."

"Niin."

"Ja sen minä sanon: olisinko minä kuningas, ajaisin maanpakolaisuuteen vetisten puitten kanssa tulijat, ja katsokaas, laki olikin vanhaan aikaan, joka määräsi suuret sakot tammien kaatajille, eikä tuoreitten koivujen ja mäntyjen hakkaaminenkaan ole parempi."

"Mutta täytyyhän ne hakata niin märkiä kuin ovatkin, rakas Löfstedt," naurahteli rouva, joka huomasi että hänen kaikkensa kaikissa, ukko Löfstedt, oli saanut asian nurin-narin. "Mutta mistä se johtuu että on..."

"Olkia kadulla, voin ymmärtää?"

"Niin."

"Niinpä oli laitani, kun aamulla avasin luukun ja pistin jalkani ulos, meni se niin syvälle, etten laisinkaan luullut pohjautuvan. Mitä tuhat lempoa, sanoin minä, anteeksi, sillä täällä oli vaskenvalajan mies kanssani; mitä lempoa ... mitä nyt on tekeillä, sanoin minä. En minä tiedä, sanoi pitkä keljuuttarin Pelle. Etkö sinä tiedä, pitkänokka, sanoin minä, sinä hoikkasääri, sillä katsokaas, me jaarittelemme niin keskenämme ja sanomme toisillemme niitä näitä huviksemme; on muutoin hupaisa mies, tuo keljuuttarin Pelle."

"Ja Löfstedt ei tiedä mitään?"

"Tiedän, sillä asia on niin, että minä sain yhtä ja toista selville, eikä kukaan muu kuin rikas kamreeri toisella puolella, joka..."

"Onko hän kipeä?"

"Onpa niinkin, hän sai juurikuin halvauksen tois' päivänä, ja sitten on hän on tullut yhä huonommaksi, niin että hän on mennyttä kalua. Niin käy rikkaalle kuin köyhällekin".

"Hän ei ole kuitenkaan vanha; hän oli hyvä ja kohtelias mies".

"No niin, mutta saakelin rikas mies hän oli, ja varustautui isosti, mutta ei häneltä köyhät mitään saaneet, vaan ilveilijät ja tapisieraajat ja maalarit ja kultaajat, ja sellaiset. Niinpä niin, hän oli kohtelias ja rouva myös, ja mamselli samoin, Jumala varjelkoon niitä, jotka toisin sanovat; mutta kyllä ne viettivät yllellistä elämää ja oikein, luvalla sanoen, kevytmielistä".

"Ei, rakas Löfstedt".

"Hm, sen mahdan minäkin tietää."

"Hyvä Löfstedt, emme tahdo kuulla teidän kielittelemisiänne".

"Ha ha, se on tosi, minä kielittelen kuin vanha akka, luvalla sanoen ... rouva älköön pahaksuko... Niin, kamreeri on kipeänä, ja viisi tohtoria on juossut siellä tän' aamuna, ja palvelija, tuo ketterä jalka, on juossut itsensä jalattomaksi, edes ja takaisin pullojen ja purkkien ja kaiken romun kanssa. Niin, se on Jumalan totuus, että siellä on käynyt viisi lääkäriä, niin ettei viivy kauan ennenkuin tuo mies on kuollut, sillä katsokaas, sen minä olen aina huomannut, että kun on niin monta, käy se pikemmin".

"Mutta olihan Löfstedtkin kipeänä viime vuonna ja sanoi: jos tohtoria ei olisi ollut, niin..."

"Ei, niin minä en sanonut, rouva kulta".

"Sanoitte niin".

"En, minä sanoin: jos ei 'kuolontohtori' ollut, olisin pyyhkäisty pois kuin koira; mutta Jumala siunatkoon kuolontohtoria, hän on mies, josta minä pidän niin kauan kuin kipinä on elämää minussa".

"Vai niin, Löfstedt".

"Luuleeko rouva", sanoi Löfstedt, "että minä sen unhotin ... ei, sen tietää Jumala, kuolontohtori kävi luonani joka päivä, hankki minulle ruokaa ja juomaa, ja antoi ukko Löfstedtille vähän vaatteitakin, voimistuttuani niin, että pääsin kävelemään ja läntystämään ulkona; ja niin lohdutti hän minua, vaikka hän oli harvasanainen, mutta jokainen sana oli kullan arvoinen. Mutta minä seison ja lörpöttelen enkä

muista mennä pois".

"Niin muodoin kamreerin", sanoi katteinin rouva Löfsteditin pois mentyä, "huoneessa on surua. Viime vuonna oli meidän vuoromme; mutta Jumala sovitti kaikki hyväksi, nyt on heidän... Jumala auttakoon niitäkin!"

Puolenpäivän aikaan haravoittiin oljet kadulta, Löfsteditin ennustus oli käynyt toteen: kamreeri ei enää kuullut maailman meteliä.

* * * * *

Päivä sen jälkeen tuli Millerin pulska palvelija katteinin rouvan luokse ja pyysi häntä tyttärinensä mahdollisen pian heille saapumaan, sillä tarvittiin apua kaikissa niissä vaatekoristuksissa, jotka murhehuoneessa piti tehtävän, niiden useissa käytäntö muodoissa, joilla on se hyöty, että kiinnittävät huomion puoleen ja lievittävät surun katkeroita hetkiä.

He olivat paikalla valmiit.

Sinne tultuaan osoitettiin he yhteen huoneeseen, jossa oikeusneuvoksen rouva (tuntemme hänen entiseltä) heitä kohtasi.

"Tervetuloa! Minä olen saanut tehtäväkseni pyytää teitä auttamaan niissä toimissa, joita tarvitaan hautajaisissa. En tiedä syytä, sillä muutoin olisivat vaatehtijat verhonneet tuolia ja sohvia paremmin, kuin muutamat naiset."

Hän erkaantui ja jonkun tuokion perästä laskettiin he puoleksi pimiään huoneeseen, sillä lakanat ikkunassa levittivät vaan vähän sisälle valoa. Siellä kohtasivat he rouvan ja Annetten.

Molemmat olivat suuresti liikutetut, varsinkin tyttö, joka puhumatonna katseli suorastaan eteensä. Vihdoin heittivät he silmäyksen sisääntulijoihin, viittasivat Doraa ja ojensivat hänelle äänetönnä kätensä.

Dora niiasi; hän ei tiennyt mitä piti tekemän.

Oikeusneuvotar oli mennyt edemmäksi.

"Rouvani", sanoi kamreerin rouva heikosti ja hitaasti, ja osoitti samalla neuvottomuuden merkkejä, "teidän täytyy meitä auttaa."

"Jos taitaisin; mutta minä en osaa vaatettaa huonekaluja,"

"Minä sanon siis kaikki. Mieheni sanoi että jollain tekosyillä on antaminen teidän ansaita vähän rahaa. Sinä et voi, sanoi hän, antaa hänelle mitään, hän ei ota vastaan, mutta anna hänen tehdä työtä."

"Miksi siis kamreeri kuolinpäivänänsä minua esitteli?"

"Niin, kuulkaapas: hän tutki elämänsä ja huomasi ainoastaan kaksi, te ja eräs toinen, joille hän oli saattanut murheellisen hetken. Hän käski minun anomaan teiltä anteeksi hänen rukouksensa tähden."

"Oi! sitä en milloinkaan ajatellut; minä älysin itse miten tyhmästi ja tunteettomasti silloin käyttäytyin. Voi, ken kerran saisi kuolla kuin hän, ikäänkuin lapsi, joka nukkuu iltarukouksen aikana."

"Te suotte siis hänelle anteeksi?"

"Suon, suon, sen tietää Jumala, etten ole silmänräpäystäkään häntä vihannut."

Kamreerin rouva nauroi. "Kiitoksia, rouva Bernhard, kiitoksia, kiitoksia... Nyt on meidän ajatteleminen mitä tehdä voitte; oikein ... tyttärenne taitaa ... tehdä valkoisia kukkia ruumiinarkun kanteen kiinnitettäväksi ... valkoisia kukkia ja valkoinen perhoinen ... tahdotteko tehdä niin?"

Dora oli syvästi liikutettu, sillä Annette piti vielä hänen kättänsä ja katseli häntä luopumattomilla silmäyksillä, joissa sädehti jotain selittämätöntä.

"Tulkaa", sanoi viimein Annette, "tulkaa luokseni, tahdon puhua teidän kanssanne."

Molemmat tytöt menivät, Dora suuresti ihmetellen kutsua.

Oltuaan yksinänsä, katseli Annette Doran hyvää ja lempeää muotoa, ikäänkuin urkkiakseen hänen sisimmät ajatuksensa. Äkkiä otti hän hänen syliinsä, suuteli häntä otsalle ja sanoi surullisesti hymyillen:

"Ja sinua olen voinut kohdella kylmästi... Suo anteeksi, tyttö, kun olin kopea... Tahdotko tulla

ystäväkseni?"

Dora vapisi, mutta ojensi hänelle kätensä.

"Teillä on monta, kuiskasi hän, jotka teitä rakastavat, ja minulla..."

"Sinulla ei yhtään — ja et tahdokkaan ketään."

"Ei, minulla ei ole muita ystäviä paitsi äitini."

"Sinä pelkääät saadaksesi sellaisen, jonka paikalla kadotat, sinä pelkääät antaa kukan juurtua sielussasi, kun tiedät että se kenties pian temmataa juurinensa ylös — ja repii rikki sydämen".

"Niin", kuiskasi Dora tuskin kuuluvasti.

"No, Dora, anna minun olla ystävänäsi niin kauan; pian, Dora kulta, huomaat, että sinä olet saanut sisaren, ja sitten jäät minulle".

Dora katseli uutta ystäväänsä muutaman silmänräpäyksen.

"Ei", sanoi hän vihdoinkin, "ei, ei! *Sinä* et petä minua ... ei, ei! Minä olen ja tulen sinun ... tahdon iäisesti olla sinun ystäväsi!"

Molemmat tytöt istuuntuivat pehmeälle sohvalle. Dora luuli häälyvänsä ilmassa, sillä mamman hatunlastuilla täytetyssä sohvassa ei ollutkaan ponnittimia.

"Kuuleppas, Dora", toisti Annette, "sinun pitää sanoa minulle yksi asia".

"Mielelläni."

"Miten työssä voi huvia saada?"

Dora katseli häntä ihmetyksellä.

"Niin, työnteko on hupaista".

"Onko se todellakin hauskaa?"

"On, se on niin".

"No, miten käytit itsesi, ollaksesi vähään tyytyväinen?"

"Oi, Annette kulta, sen ymmärtää itsestänsä".

"No," alkoi Annette ja äänensä vapisi, "sano minulle, Dora?"

"Mitä?"

"Sano minulle..."

"Mitä pitäisi minun sanoman? Sinä vapiset".

"Niin, tiedäthän sinä, miten sopii olla onnellinen kuin sinä, ja kuitenkin on kaikkein unhottama?"

"Eipä niin, en minä ole unhotettu".

"Jos sinä elät tahi kuolet, ei maailmassa ole ketään, joka iloitsee tahi murehtii sinua".

"Paitsi mamma, niin".

"Niin, paitsi sinun äitisi".

"Niin on; mutta, Annette kulta, hän suree yksistään niin paljon kuin tuhannen ruumiinsaatoissa kulkevaa ystävää, samoin kun hän iloitsee tuhannen edestä minulle hyvin käydessä."

"Sinä et kuitenkaan tiedä mitä tahtoo sanoa olla unhotettu — oikein unhotettu".

"Se johtuu kai siitä, etten minä milloinkaan unhota".

"Mitä sinä sanot? Etkö sinä voi unhottaa?"

Dora pudisti päätänsä.

"Minä tuskin uskon".

"Onko joku kiintynyt sinun sieluusi niin, että..."

Dora nauroi, vaikka hän oli juhlallisessa mielentilassa.

"No ei, mutta tunnossani tuntuu niinkuin pyytäisin ystäviä, mutta sysäisin pois luotani vihollisia; vaikka se on tyhmästi sanottu, minulla ei ole yhtään vihamiehiä".

"Puhu selvästi, Dora".

"Se on helposti puhuttu, pienenä ollessani elimme maalla, minä leikitsin seudun lasten kanssa, ja minä muistan ne kaikki, nuo pienet kiltit tytöt; nyt ovat ne suuria piikoja, ja ovat kenties minun unhottaneet, mutta minä suosin niitä vielä. Sitten tulin vanhemmaksi ja menin rippikouluun; minä tunnen monta lukukumppaneistani, ja kohdatessani niitä kadulla nyökkäämme ystävällisesti toisillemme. Ne palvelevat välistä täällä, välistä siellä kaupungissa; Jumala tietää miten ne nyt ovat, mutta minä näen totta kuitenkin, että ne kaikki ilolla tuntevat lukukumppaninsa".

"Minulla ei ole yhtään lukukumppania, sillä minä lu'in kotona ja ainoastaan yhden kerran julkisesti; minulla ei ole yhtään sellaista ystävää".

"Se on vahinko, sillä niitä ei milloinkaan unhoteta".

"Mutta, Dora", pitkitti Annette, "sinä olet onnellinen, sinä, joka olet elänyt unhotettuna ja piiloutuneena, joka ei... Siinä kyllä, Dora, olethan ystäväni?"

"Olen, sen Jumala tietää".

"Minä olen ollut kopea. Oletkos nähnyt luutnantti Hjalmaria?"

Dora punehtui.

"Olen".

"Milloin?"

"Hän on tervehtinyt meitä pari kertaa ja tilannut hattuja, uskottavasti meitä auttaaksensa. Kerran lainasi hän meille rahaa mamman ollessa kauan kipeänä, mutta ei tahtonut ottaa papan sapelia pantiksi. Mutta sen velan on mamma maksanut", lisäsi tuo tarkkoihin laskuihin totutettu tyttö.

"Sinä olet siis nähnyt hänen?"

"Olen".

"Sinä tiedät, kenties, että hän pitää täällä seuraa?"

"Tiedän, olen nähnyt hänen tänne kerran tulevan".

"Vai niin, Dora, sinä näit hänen silloin, juuri silloin?"

"Mutta miksi kysyt häntä minulta?"

"Oi, Dora! minulla ei ole keneenkään luottamusta! Muuan siunaus polttaa päätäni kuin kirous; enkä itseäni voi kehenkään luottaa".

"Kuka siis minä olen?"

"Sinä ... niin, sinä, hyvä lapsi, sinä olet ainoa".

"Siunaus, sanoit sinä?"

"Niin, siunaus".

Tuli pitkä äänettämyys.

"Isäni ollessaan kuolemaisillansa kutsui minun tykönsä ja laski, sanaa virkkamatta, kätensä päähäni. Hänen oli työläs puhua, hän oli melkeen mykkä... Viimein hän kuiskasi, tuskin kuuluvasti, mutta minä kuulin sen: Jumala siunatkoon teitä molempia... Hjalmar on kunniallinen ihminen ... te'e hänet onnelliseksi, rakasta häntä myötä- ja vastoinkäymisessä ... myötä- ja vastoinkäymisessä, kuiskasi hän vielä kerran; mutta hänen kätensä vapisi, ja niin hän nukkui".

"Isän siunaus, Annette, seuraa läpi koko elämän... Rakasta häntä myötä- ja vastoinkäymisessä".

"Dora, nyt et tietänyt mitä sanoit. Nyt vuodatit sinä kirouksen ylitseni".

Annette kallistui Doran olkapäälle ja oli kauan aikaa äänetönnä. Vihdoin oli hän koonnut kylliksi voimaa puhuaksensa.

"Mutta, Dora, se on lopussa ... ikuisesti lopussa, näetkös".

"Lopussa?"

"Niin ja ikuisesti!"

"Mutta..."

"Ei, ei! Jonkun täytyy se tietää, jonkun".

"Äitisi, Annette".

"Ei, ei, ei hän, ei hän; minä en voi, en saa, ei käy laatuun sanoa sitä äitilleni, ennen kuin paljon on selvitetty, joka ei vielä ole. Ei!..."

"Sano se siis minulle; minä näen että se vaivaa sinua".

"Sydämeni murtuu, jos minä en saa puhua".

"Laske siis kätesi kaulaani ja puhu kaikki. Minä vaikenen mammallenikin, sillä minä en saa luottamusta pettää."

"Saat kernaasti puhua siitä äitillesi ... hän taitaa lohduttaa minua, hänkin."

"Jumalan olkoon kiitos siitä!" huudahti Dora, joka todellakin olisi tuntenut itsensä ahdistetuksi äitiänsä kohtaan.

"Niin, Dora, minä olen ollut ... en tiedä minkälainen ... mutta vallaton lapsi, huonontunut raukka sielun puolesta. Hjalmar rakasti minua ja rakastaa kenties vieläkin."

"No, sittehän on kaikki autettu."

"Ei, Dora, sen olen itse estänyt. Kuule vaan. Hjalmar rakasti minua, mutta hartaammasti, totisemmasti, syvemmästi, kuin minä taisin käsittää. Hän rakasti minua rakkauden koko luottamuksella. Sitä en minä ymmärtänyt, minä luulin että hän on kylmä. Minä tahdoin koettaa eikö hän tulisi mustasukkaiseksi."

"Silloin et ollut kohtelias."

"En, minä olin ilkeä, sydämmetön. Minä valitsin nuoren reivi M:n koetukseksi; minä näyttäytyin erinomaisen kohteliaaksi häntä kohtaan, puhuin ainoastaan hänen kanssansa, pidin häntä tuttavani meidän pienissä kemuissa; sanalla sanoen, minä tahdoin että Hjalmarin piti se huomata ja harmistua, mutta niin ei käynyt."

"No, se ei ollut ihme, kun hän luotti sinuun ja uskoi sinua, juurikuin Jumalala."

"Niin, se on selvä, vaikka minä en sitä silloin huomannut. Vielä enempi, jos ei tämä auta, mietin minä, niin täydyn lisätä hairaustani siksi kunnes hän tuntee. Minä yhdistin huomiollisuuteeni reiviä kohtaan kylmyyden Hjalmarille. Hän näki minun erinomaiseksi, mutta se ei tahtonut häntä liikuttaa. Sen sijaan — uskottavasti, nyt sen näen pelastaaksensa mainettani, jonka panin altiksi — ilmoitti hän rakkautensa isälleni. Muutamain vastaväitteitten perästä suostui hyvä, rakastettava isäni kaikkeen. Silloin pyysi Hjalmar että kihlaus piti ilmoitettaman. Nyt vasta sanoi isäni minulle, että hän tietää kaikki. Minä huomasin itseni loukatuksi, sillä Hjalmar ei ollut minulle mitään ilmoittanut, mutta siihen en suonut hänelle koskaan tilaisuutta. Miksi muutoin tahtoi hän kihlauksen tapahtuvaksi kuin sitoakseen minua... Minä en milloinkaan ole suvainnut minkäänlaisia siteitä. No niin, minä sanoin *ei*."

"No, mutta tuo kaikki ei ole niin vaarallista!"

"Sillä välin ei äitini taitanut salata asessori Svaningilta, että Hjalmar pitäisi tulla miehekseni. Hän oli tuntenut meidän välimme, mutta ei milloinkaan hyväksynyt; ja hän luuli ettei pappa suostuisi. Nyt ei hän tehnyt niin ... mutta äitini sai kuitenkin tietää Svaningilta (kenties sanoma oli kulkenut toista tietä, sitä en käsiti) että Hjalmarin varat olivat hävinneet, että hän oli haastettu oikeuteen ja valmis velkavankeuteen pantavaksi. Tämän puhui hän isälleni, joka pahaksui sitä kovasti, mutta myös minullekin, josta jouduin epätoivoon. Nyt olin huomaavinani syyn miksi Hjalmar tahtoi minun itseensä sidotuksi, miksi hän oli niin tyven minun jäykkyyteni tähden; sanalla sanoen, minä halveksuin häntä."

"Minä en unhotta milloinkaan kun hän muuanna päivänä tuli luokseni ja tapasi minun yksinäni. Hän tuli tyyneenä kuin tavallisesti ja katsoi sieluuni rehellisillä, uskollisilla, sinisillä silmillänsä. Minä kauhistuin... Taisiko sellainen silmäpari niin valhetella? taisiko itsekkyyks niin silmäillä. Olin hämmästynyt, melkeen mielipuoli.

"Te tahdotte ilmoittaa kihlauksemme, sanoin minä; no hyvä, minä en sitä tahdo.

"Minä tirkistin hänen sinisiin silmiinsä uhkamielisenä kuin lapsi aurinkoa ... mutta minä näin kuitenkin hänen silmänsä sisälle."

"No, sinä et kuitenkaan häntä uskonut."

"Uskoin, minä uskoin häntä, mutta vihasin häntä siitä syystä, kun täydyin uskoa, ja luulin itselläni olevan noitasormuksen, pimeyden kahleilla sidottuna, ja minä ajattelin: eikö sinulla ole voimaa pudistaa se pois itsestäsi, ja...

"Minulla oli hänen antamansa sormus, vähäinen kalvoinsormus se vaan oli, yksinkertainen, mutta tehty hänen hiuksistansa; lukon hän oli itse valmistanut, taiteellisesti piirretty punaiseen ja valkoiseen raakkuun, jonka hän oli somistanut kukan muotoiseksi; sen otin minä käteeni ja ojensin hänelle.

"Hän vaaleni.

"Sen katsoin minä pahaksi omatunnoksi.

"Silloin puhkesi myrsky valloilleen sielussani; kuin unissa käviä avoinsilmin ja kuitenkin näkemättä, syöksin minä itseni ikuisen katumukseen.

"Tässä on — sanoin minä, ainakin luulen niin sanoneeni — tässä on lahjanne, ottakaa se takaisin, minä en sitä tahdo.

"Hän alkoi pyytää että minä malttaisin mieleni.

"Se kiihoitti minua vielä enemmän.

"Sinä kohtelet minua kuin lasta, sanoin minä ja tätä ennen kuin kauppatavaraa. Sinä tunnet rakkauden sydämessäsi... Miten monta tuhatta riksiä sinä tahdot, että minä pääsisin näkemästä pettäjätä?

"Hjalmar muuttui kuolemanvaaleaksi... Minä pelästyin häntä. Hänen muutoin lempeät silmänsä hehkuivat, hänen valkoiset huulensa vapisivat, hän hoipertui takaperin. Vihdoin hän rohkaisi itsensä, tempasi suonenedon tapaisesti kättäni ja sanoi: Annette, se on siis iankaikkisesti lopussa — minä en voi tehdä sinua köyhäksi...

"Minä olin kallistanut pääni sohvan kulmaa vasten. Kun taas katsoin ylös, oli Hjalmar poissa ja lamppu paloi siinä yksinänsä ja valaisi tuskauttavaa huonetta.

"Muuan päivä sen jälkeen oli hän matkustanut pois ja pian sittemmin sairastui isäni. Minä en ole tapausta puhunut kenellekään.

"Ja isäni, hyvä, jalo isäni, siunasi meitä viimeisellä hetkellänsä."

"Mutta," alkoi Dora, "jos minä olisin sinun sijassasi, vaikk'en ymmärrä oikein asiata, niin kirjoittaisin minä Hjalmarille ja pyytäisin kauniisti anteeksi ... hän ei mahtane olla kivestä."

"Ei, ei. Sitä en voi."

"Sinä olet ylen kopea, Annette; mutta sinä olet käyttänyt kovin tyhmästi, ja silloin."

"Silloin on anteeksi anominen."

"Niin, langeta kauniisti jalkain juureen. Sin'et voi uskoa miten suloiselta tuntuu vikansa tunnustaminen. Sitten tulee Hjalmar takaisin, niin, sen hän tekee ja niin on taas kaikki hyvästi."

"Uskotko sinä sen?"

"Uskon, sen minä uskon, todellakin, jos Hjalmar on niin rehellinen mies, kuin minä hänen kuvittelen."

Dora pitkitti vielä rauhoittaen ja lohduttaen, ja se onnistui; mutta Annette melkeen jumaloitsi uutta ystäväänsä; sillä hän taisi niin lohduttaa, niin rehellisesti ja vilpittömästi keksiä keinon, kuin ainoastaan lapsi voi sen keksiä.

* * * * *

"Se on kuitenkin lievityksemme elämässä ja kuolemassa, kun näemme jälleen toisemme," virkkoi asessori Svaning kamreerin rouvalle. Se aika tulee meille kaikille, se suuri päivä, jolloin uudelleen kohtaamme sydämemme rakastettuja."

"Niin, se on lohduttavaa, on ainoa iloni, kun ajattelen saavani tavata mieheni ja lapseni."

"Niinpä niin! Minäkin olen äskettäin saanut suuren häviön; (huoaten) minun isäni..."

"Mitä?"

"Ei ole enää. Hän on mennyt sinne, siihen maahan, jonka saavuttamiseksi hän työskenteli koko vaivaloisen elämän ajan. Oi, hän oli ainoa ystäväni täällä maailmassa."

"Ainoa? Niin ei teidän sovi sanoa, teillä on monta ystävätä."

"Voi, ystävän ansaitseminen vaatii paljon; minä olen kadottanut kaksi: isäni ja teidän jalon miehenni; se on raskas yhdeksi kerraksi."

Molemmat murehtivat olivat kauan ääneti.

"Ikävä on kun Hjalmar ei ole kaupungissa, pappa tahtoi että hän olisi isäntänä hautajaisissa."

Asessori kohotti olkapäitänsä.

"Mihin hän on matkustanut?"

Asessori naurahteli, mutta ei virkkanut mitään.

"Tiedättekö te mitään?"

"En, en ... hänellä on syynsä, miksi hän ei antanut kenellekään kirje-osoitetta."

"Oikeudessa velkomiset?"

Asessori kohautti olkapäitänsä.

"Mutta hän oli, sanoi pappa, näyttänyt hänelle että se oli erehdys; hän ei taida ollakkaan lakiin haastettu."

"Vai niin, sitä parempi hänelle."

"Hän oli näyttänyt papalle kuvauksen asioistansa, ja pappavainaja sanoi, että hän tosin oli köyhä, mutta muutoin säädyllinen mies."

"Oi, tuo jalo mies!"

"Mutta niinhän se mahtaa olla?"

"Velkojat eivät sitä usko oikein; mutta kamreeri vainajan lapsihurskaalle sydämelle ja — suokaa anteeksi, jalo ystäväni, puhuessani vilpittömästi — se naamio, johon hän voi pukeutua, tuo rehellinen, suora tapa, nuo kirkkaat silmät, jotka eivät näytä puhuvan muuta kuin totuutta, on asia helposti selitetty."

"Te uskotte siis?"

"No no, minä en usko mitään muuta kuin mitä tiedän... Mutta puhukaamme jostain muusta aineesta, joka ei niin paljon liikuta teidän tunteitanne. Nuori reivi tulee kai tänne?"

"Tulee, se on tietty, kaikki mieheni ystävät."

"Hän on sievä nuori mies, reivi M., henkilö, joka varmaan nousee korkealle, erittäin nyt."

"Miksi nyt paremmin kuin ennen?"

"Sanotaan että hän on kihloissa rikkaan reivi N:n tyttären kanssa; se on yhdenvertainen naiminen ja paitsi sitä askel mainioisuuteen, sillä reivi N:llä on paljon sanottavaa hovissa."

"Vai niin, hän on kihloissa."

"Niin, oikein sokea nuori mies."

Annette tuli ja keskeytti keskustelun.

Asessorin mentyä rupesi rouva puhumaan Hjalmarista ja ilmoitti Annetelle, että hän todellakin oli velasta oikeudessa ja että "asessori itse oli nähnyt asiakirjat." Annette ei näyttänyt sitä kuuntelevan, jonka tähden rouva palasi päiväjärjestykseen.

Hautajaiset olivat tietysti komeat. Asessori meni surusaatossa — ensi rivissä, vainajan sydänystävänä, ja sadottain toisia sitten. Kirkossa piti puheen pastori, joka oikeastaan taisi pitää kiitospuheen vanhasta, kunniallisesta miehestä, mikä ei ehdolla tahtonut ainoatakaan solvaista. Hän oli heikko, hän antoi välistä turhuuden hallita itseänsä, antoi ohjaella itseänsä — ne olivat kaikki vaan lapsenmielen syntejä, jotka Jumala antaa anteeksi ja jotka ylistäjä unhottaa.

Päivä jälkeen hautajaisten kirjoitti Annette Hjalmarille kirjeen, jonka hän nimi-osoitti eräälle hänen setällensä, jossa luuli hänen oleskelevan.

Hän alkoi ilman päällekirjoitusta; miksi hän olisi häntä nimittänyt?

"Minun isäni on kuollut, sanomista tiedät meidän häviömme, päivä jälkeen hänen hautajaistensa kirjoitan minä tämän kirjeen. Hän siunasi meitä — *meitä molempia*, viimeisellä hetkellänsä — me olemme siis Jumalan edessä yksi pari.

"Se riippuu sinusta, jos annat minulle anteeksi. Minä selitän kaikki; mutta älä luule että minun sanani lähtivät lemmettömästä sydäimestä; ei, ei! Se oli epätoivo, mielettömyys, joka saattoi minun niin puhumaan, murtamaan luottamuksen ja lupauksen — rikki repimään elämäni onnen.

"Minun turhamaisuuteni on vastustanut sinulle kirjoittamista, mutta minä olen kieltäytynyt kaikista — kaikista, kuuluakseni iäisesti sinulle. Hän on Dora (sinä olet, niinkuin kuulin, auttanut sitä perhettä puutteessansa, minun ollessani kylmä ja kova), hän se on, joka vahvisti minua horjumisessani. Kirjoita, sanoi hän, kirjoita, hänen täytyy antaa se anteeksi.

"Teetkö niin???"

"Minä tiedän loukanneeni sinua syvästi — kauheammin kuin taisin aavistaa; minä olen alentanut kunniaasi, pilkannut rakkauttasi — kaikkea, kaikkea. Mutta minä koetan parantaa niin paljon kuin voin — rakkaudella koetan palkita rakkautesi ja — kenties vielä rakastat

Sinun Annetteasi."

"Kas niin, se on kirjoitettu, lukittu; pian postiin, Dora, lähetä se paikalla sinne... Jos hän jättää sen vastaamatta, jos hän vastaa kylmästi, pilkkaavasti ... sen voi hän, sen saa hän tehdä."

"Niin, mutta sitten ei hän ole milloinkaan rakastanut sinua," hymyili Dora, joka istui ja ompeli, ja ainoastaan silloin tällöin katsoi ylös, nähdäkseen ystävänsä tahi nyökätäkseen yli kadun, sillä mamma istui mittahuoneessa hattutehtaansa kanssa, että taitaisi nähdä tyttöjensä (niin nimitti hän molempia uusia ystäviänsä).

"Uskotkos niin Dora?"

"Uskon, siitä olen varma; miten muutoin se voisi olla? Jos ei hän vastaa, tahi sanoo ei, niin sinun tulee olla levollinen, sillä silloin on hänen ylpeytensä rakkauttansa voimakkaampi, ja sitten ei se ole paljon arvoinen; mutta sinä saat vastauksen, saat tietysti vastauksen kun hän vaan saa kirjeen. Hän ei ole suinkaan mennyt Amerikkaan tahi Norrlandiin, tahi muualle ulkomaalle," nauroi Dora, joka, epäilemätön asiastansa, arveli että Annetten vakava suru oli naurettava.

Hjalmar kärsi paljon, Tarvittiin koko hänen sielunsa voima, taitaakseen taistella sitä toivottomuutta vastaan, joka tahtoi anastaa sijan hänen sielussansa. Mutta hän vajjenti niin paljon kuin jaksoi sitä vaarallista ääntä — ja hänellä oli voimia onnistuaksensa.

Hjalmarin rakkaus oli syvä, totinen, ja sentähden niin tyven; sillä tuo voimakas virta juoksi sielun pohjassa ja pinnalla ei huomattu haihtuvia jälkiä tuulahduksien perästä, joita nimitämme mieltymykseksi — sillä vilpiton rakkaus kulkee syvällä.

Mutta Annette oli häntä hirveästi solvaissut, ei ainoastaan sillä, että haavoitti hänen kunniaansa, vaan hän oli itsekkyyden laskujen epäluulolla räjäyttänyt ikuisen kuilun heidän molempain välille. Sellainen paha luulo myrkyttäisi hänen ja Annetten elämän, eikä se tarvinnut muuta kuin että se oli kerta herätetty, niin — jos sen taisikin joksikuksi tuokioksi nukuttaa, ilmestyisi se kuitenkin ensimmäisessä sielun levottomuudessa uusilla voimilla; ja kun rauhattomuuden aika tulee, vasta silloin, jos milloinkaan, tarvitaan kaksi puolisoa täydellä luottamuksella sulkeutumaan toisiinsa.

Annetten kirje tuli. Hjalmar tunki sen päällekirjoituksesta ja melkeen aavisti kirjeen sisällön. Hän laski sen pöydälle ja käveli edes takaisin huoneessa. Hän ei uskaltanut sitä avata, ennenkuin tuli tyvenemmäksi.

"Hän rakastaa minua kuitenkin," sanoi Hjalmar vihdoin; "hän rakastaa minua kuitenkin, ja minä rakastan häntä enemmän kuin elämäni. Hänellä on vikoja, suuria vikoja; mutta kelvollisinta ei rakasteta, vaan ihmistä sellaisena kuin hän on; virheet tahdotaan poistaa, tahdotaan jalostaa rakastettua, nähdään siis salaisuuksia, mutta kuitenkin — on hän kallisarvoisin maan päällä. Mutta nyt ei ole kysymys minun tahdostani; tässä on kysymys olla viisas tahi ei, seuraten sokeata tunnetta ja syösten hänen moni-vuotisiin kärsimyksiin — epäluulon ikuiseen pimeyteen."

Hän aukasi kirjeen ja luki sen. Hän tuntui levolliselta, mutta vaaleutensa ilmoitti sisällistä taistelua. Hän viipyi kauan, ennenkuin kirjoitti vastauksen.

"Jäisesti rakastettu Annette!

"Niin nimitän minä sinua vielä ja tahdon koko elämäni ajan nimittää samalla tavalla; mutta, rakastettuni! velvollisuuteni on hoitaa itseäni tulevaista onneasi varten, etten itsekkäästi omistaissani te'e sinua onnettomaksi.

"Meidän täytyy huomata että sitä epäluuloa, joka heräsi sielussasi, ei voida poistaa eikä unhottaa. Minun köyhyyteni ja sinun rikkautesi on alusta alkain ollut esteenä välillämme; ainoastaan niin kauan kuin emme nähneet tätä estettä, taisimme lähestyä toisiamme. Se on sama usko, jota Pietarilla ei ollut veteen vaipueessaan... Olisiko hänellä ollut usko, ei hän olisi pelännyt, olisivat petolliset laineet olleet pakoitetut häntä kannattamaan. Niin olemme mekin kauan, lujina uskossa paitsi pelkoa, kulkeneet sen syvyyden ylitse, jonka köyhyys ja rikkaus oli välillensä räjäyttänyt — juopa, johon suku suvun perään täytyy päällekyttäin tehdä sijaa, muodostaakseen siihen laituria.

"Sinun silmäsi tulivat ensin avatuiksi — nyt ovat jo minunkin.

"Minä olen köyhä, minä en voi tarjota muuta kuin köyhyyteni ja rakkauteni; sinun täytyy siis aina, kun kerta on epäluulo herätetty, palata tähän kysymykseen: rakastaako Hjalmar minua, tahi oliko se itsekkyyttä? Rakastava sydän ei saa sellaista kysymystä tehdä milloinkaan — silloin on kaikki mennyt, sillä luottamus on mennyt. Kaikki muu siis, rakas Annette, mutta ei tämä.

"Sinä et ole solvaissut kunniaani, sillä sitä ei voi ilmaista epäluulo, kielittelemisen tahi kulkupuhe, joka hiivii ympäri valoa kärsimättä; ei, *minulle* et ole tehnyt yhtään haittaa, mutta sinä olet rikkonut meidän koko tulevaisuutemme, heittää syvyyteen sen ainoan kapean käytävän, jota kuljimme ja joka on juuri niin leveä, että olisimme voineet pitää toistamme kiinni ja varjella toisiamme putoamasta.

"Rauhoitu siis, Annette, taistele itsekseksi niinkuin minä ja iloitse että sinulla on maailmassa yksi, joka ylitse kaiken rakastaa sinua, joka tahtoo antaa elämänsä edestäsi, mutta joka ei voi kuulua sinulle, tekemättä sinua onnettomaksi.

"Minä olen miettinyt jos se suru, minkä nyt teen sinulle, on suurempi kuin se, jonka saattaisi palaitessani sinun luoksesi. Minä luulen huomanneeni että sydänhaava on pahempi kuin myrkyt, jota tipoitain vuodatetaan sieluun ja hiivien kuivaa sen, niin että kaikki ilo lakastuu ja kaikki riemu sortuu. Ei löydy muuta kuin yksi keino yhdistykseemme — se tahtoo sanoa tasaisuus varallisuudessa; sillä silloin on syy ohitse ja seuraukset kanssa. Vaan sitä ei voi tapahtua.

"Kirjoita minulle, Annette, se lämmittää sydäntä — sillä nyt jäätyy, se ei ole totunut olemaan yksinänsä tässä kylmässä maailmassa, jossa niinkuin jähmettynyt perhoinen, jonka lapsi löytää syyskylmässä, vasta sitten saa elämän ja taitaa lentää, kun lapsi hengittää häneen ja suuteloillaan herättää elämän hänen kangistuneissa jäsenissäänsä.

"Terveisiä Doralle paljon, paljon minun puolestani.

Hjalmar."

Kyyneleet välkkyivät tuon nuoren miehen silmissä kirjettä lukiessansa; mutta se täytyi mennä, se oli välttämätön.

"Uhri on siis tehty," sanoi hän itseksensä, "uhri on minun elämäni onni, mutta hän voi lohduttaa itseänsä. Hänen kasvatuksensa tekee että hän voi unhottaa, että hän taitaa vaihettaa tunteitansa — sitä en voi minä."

* * * * *

Annettella, joka ei milloinkaan antautunut tutkimaan luonteita, oli kuitenkin vaistomainen tunne mitä

Hjalmarin piti vastaaman. Dora, joka ei koskaan miettinyt rikkauden ja köyhyyden ääretöntä väliä tahi nähnyt miten se erottaa toisistaan ihmisiä, jotka ovat luodut auttamaan toisiaan, ei tullut ajatelleeksi ettei Hjalmar siitä syystä soisi anteeksi Annetelle, sillä jotain muuta kuin anteeksi antamus ei solvauksesta voinut tulla kysymykseen, ja Dora, joka helposti antoi toisille anteeksi, ei taitanut epäillä tuota nuorta, säädyllystä miestä kovaksi ja luonnottomaksi.

Hjalmarin vastauksen tullessa istuivat molemmat tytöt yhdessä ja Annette pikemmin repäsi kuin aukasi kirjeen. Läpitse silmäiltyään vaipui hän tuolille, vaaleana kuin marmorikuva.

"Sitä odotinki," sanoi hän tuskin kuuluvasti; "niin, kilu on avautunut, emme voi enää mennä sen ylitse, sillä ... sillä," lisäsi hän hetkisen vaitiolon perästä, "Sillä meillä ei ole uskoa."

"Hän mahtaa olla kummallinen herra," muistutti Dora, "Sillä minä näen sinusta että hän on vastannut tyhmästi, tuo häijy ihminen. Kenties, sentähden kun hän on mies, on se hänen kunniaansa hirmuisen lähellä... Vai niin, hän ei tahdo jälleen hyväksi?"

"Kyllä hän on hyvä, mutta hän on oikeassa." muistutti Annette, "hän on oikeassa."

Hän hypähti ylös ja haki syvistä verhojen poimuista esiin pienen taulunsa. Hän naurahti ja näytti sitä Doralle.

"Mikä se on?... Vähäinen ruma tupa järven rannalla."

"Siellä olen minä syntynyt, Dora; siellä olen minä, Jumalalle olkoon kiitos, syntynyt, Dora kulta," sanoi hän ilosta sädehtivin silmin. "Uutisasukkaan tytär ... niin, häntä Hjalmar rakastaa ja minä rakastan myös häntä ... ja siitä tulee äiti iloiseksi ja Antti riemastuu niin ikään ja hämmästy samalla, sanoessaan: nyt ei ole enää puulusikalla lyijyharkkoa sydämässä".

Näin sanoen kiiruhti hän äitinsä luokse.

Hän kertoi kaikki ja sanoi lopuksi: "nyt näette, äitini, että minä tyttärenä olen pelannut ylen korkealle ja menettänyt omani ja Hjalmarin elämän ilon, sillä hän ei tule milloinkaan enää iloiseksi ja minä kuolen suruun".

"Mutta se on ylpeyttä Hjalmarissa, jota minä en voi käsittää", sanoi rouva; "en minä ole milloinkaan ollut selvillä hänen luonteestaan".

"Oi, te ette ole milloinkaan häntä tunteneet, äitini".

"Olen, enempi kuin hyvästi; kokemus vaikuttaa että minä näen sinua kauemmaksi, lapsi. Hjalmar oli aina liiaksi jäykkäkäniskainen ja kylmä tehdäkseen vaimon onnelliseksi. Olisit nähnyt Milleri vainajan, miten huomiollinen hän oli minua kohtaan. Ei kukaan muu saanut päälleni auttaa kappaa, ja aina muistutti hän ottamaan luontevasti päälleni, ja kutsui minua teattereihin. Ja aina juoksi perässäni, niin että se oli oikein rasittavaa; mutta näetkös, se oli rakkaus. Onko Hjalmar milloinkaan auttanut yllesi vaatetusta?"

"Minä tuskin luulen, mamma kulta; hän ei ole luotu palvelijaksi".

"Palvelijaksi morsiamellensa ... ei, lapsi, mutta jos miehessä on jotain tunteellisuutta, niin on se ainakin vähin, että hän osoittautuu nöyräksi ja kohteliaaksi rakastettuansa kohtaan".

"Mutta hän on kuitenkin jalo ihminen, mamma".

"No niin, ei maksa vaivaa väitellä sinun kanssasi, sillä sinä et näe... Rakkaus on sokea, mutta minä katson asiaa toisella tavalla, sillä minä tunnen ihmisiä. Jokainen sellaisen kylmän sielun uhraus on liian paljon".

"Ja ... ja", alkoi Annette, "se ilahutti mieltäni tänään ensi kerran, kun olen köyhä lapsi tunturilta. Se on hänen köyhyytensä ja rikkaus, jonka te, hyvä äiti, olette luvanneet minulle, joka meidät erottaa ... ottakaa takaisin lahjanne!"

"Mitä sinä sanot? Oletkos mieletön, Annette kulta ... paitsi sitä en taida minä tehdä mitään muutosta, sillä kaikki johtuu Milleri vainajan testamentista, joka nimenomaisesti sanoo, että minulla elinaikanani on ainoastaan omistusoikeus ja korot, mutta pääoma molempain kuoleman jälkeen kuuluu vähentämättä Annetelle, meidän otto-tyttärellemme, ja hänen perillisillensä. Siis on se mahdoton".

Annette istui ajatuksiinsa vaipuneena.

Vanha rouva ei käsittänyt ensin Annetten tarkoitusta, mutta nyt hän sen huomasi.

"Ethän tahtone vaan minua jättää?" alkoi hän, "tahdotkos niin, Annette?... Omaisuuatta et voi kadottaa, mutta kyllä äiti raukkasi."

Pari kyyneltä välkkyi vanhuksen silmissä.

"En, äitini, sitä en tahdo; minä tahdon ainoastaan että tekisitte minun perinnöttömäksi... Tehkää minä perinnöttömäksi, mamma, rakas mamma, tehkää minä perinnöttömäksi!... Ja kuitenkin tahdon olla teidän luonanne, tahi te minun luonani".

"Rakas lapsi, minä en voi tehdä sinua perinnöttömäksi, en voi kumota pappasi testamenttia, joka kyllä on niin laillinen, ettei sitä voi muuttaa, sillä asessori Svaning on sen kokoon pannut".

"Svaning on siis vahvistanut sinetillä minun onnettomuuteni".

"Älä niin sano; hän on kunniallinen mies, ihminen, joka tarkoittaa hyvää. Sinä et olisi saanut puoliakaan, jos Svaning ei olisi suorastaan väsyttänyt pappaa rukouksillansa. Pappa on perinyt kaikki ja lainkäynnillä sai lisää perintöönsä useilta kaukaisilta sukulaisilta. Nyt tahtoi hän antaa niille puolen ja jakaa useampia apurahoja Upsalassa ja yhdelle koululle Miller vainajan kotiseudulla, mutta Svaning piti niin ahkerasti kiinni että pappa, joka oli heikko, ei voinut saada tahtoansa esille. Herra Jumala, Annette, sehän näyttää paraiten miten sydämellisesti hän meitä suosii".

"Minä olen ja täydyn jäädä rikkaaksi", sanoi Annette huoaten Doralle; "tuo inhoittava Svaning on toimittanut niin asiat. Hän on ainoastaan tekemässä minua onnettomaksi".

"Mutta hän tarkoitti hyvää", huomautti Dora.

"Tarkoitti hyvää! Lienee niin; mutta miten hän on tahtonutkin, on hän sitonut minun ... ei, eroittanut minun Hjalmarista. Oi, miten olen onneton!"

"Tiedätkös", sanoi Dora, oltuaan hetken ääneti ja kun ystävänsä näytti vaipuneen unelmiin, "tiedätkös ... aina on jotain vikaa: yksi on liian rikas, toinen ylen köyhä; kukaan ei ole tyytyväinen, ja jos ihminen voisi tulla jumalaksi, niin kuolisi tuo jumala tunnin kululla ikävyyteen, kun ei kaikki-voimallansa taitaisi luoda ainoatakaan onnellista ihmistä. Oi, sellainen huuto ja ääni maailman kaikista nurkista, ja ainoastaan siellä ja täällä pari elävää, niinkuin minä ja mamma, jotka kiittävät vähäistä mitä ovat saaneet... Muutoin", alkoi hän uudelleen, kun Annette ei näyttänyt kuulevan hänen syvämielistä huomautustansa, "muutoin näyttäisi kuin minulla olisi vähän täällä maailmassa, minä en milloinkaan saa ajatella naimisiin mennäkseni, sanoo mamma, sillä miehet tarvitsevat hirmuisen paljon rahaa, hirmuisesti paljon enemmän, kuin raukat naiset. Sen näytti pappa, ja pappa ei kuitenkaan ollut mikään tuhlaaja, sanoo mamma, vaikka hän arenteerasi kartanon ja hävisi. Minä en tule siis milloinkaan naiduksi, sillä rahaa ei ole minulla, ja nähtyäni sinun ja toisia tyttöjä en taida käsittää ken minua haluaisi ... kun tietysti on minulla lyhy töppä-nenä ... ja nenä on kasvojen kaunistus, senhän tähden hän on kasvojen välissä".

Annette ei taitanut olla nauramatta.

"Kas niin, Jumalan nimessä, minä luulin sinun jo unhottaneesi nauramisen, se on hyvä! Kuules, sinä olet liian rikas ja minä ylen köyhä, ja sentähden me sovimme yhteen; sillä jos me juotettaisiin yhdeksi olennoiksi, niin olisit sinä tavallisen rikas, tavallisen kaunis ja tavallisen taidollinen, tavallisesti kunnioitettu ... niin, kaikki sattuvasti tavallista".

"Sinä olet sievä tyttö, hyvä Dora, mutta et ymmärrä miten kannetaan rikkauden onnettomuutta".

"Vai niin, miksi en sitä ymmärtäisi! Kun sinä, näet, ostit kaikki minun kukkani, oli minulla kolmekolmatta riksiä ja kahdeksantoista killinkiä kassassa, enkä mitenkään käsittänyt kuinka niin suuri summa kului. Minulla ei ollut milloinkaan ennen ollut rahaa. Mutta minä en voinut maata öillä varkaitten pelosta, ja kun hyvänluontoinen Löfstedt tuli ylös, näytti hän minusta epäiltävältä, sillä hän tiesi että minulla oli kolmekolmatta riksiä kassassa ... eikä syvyyden viehätystä taida kukaan ennalta arvata. Se oli kauhea levottomuus, mutta se ei ollut minkään testamentin vallassa, ja senpätähden tulinkin päivä päivältä rauhallisemmaksi. Minä kyllä tiedän mitä rikkauden, levottomuuden ja surun kanssa taisteleminen tahtoo sanoa".

"Lapsi raukka!" nauroi Annette, "kaikki tuo kolmenkolmatta riksiä takia. Niin, se on selvä, että muurahaisen musertaa se, jota hevonen ei minään pidä ... kaikki suhteellisuudessa; mutta asia on sama".

LÄHETILÄS.

Koulukamarissa Eetenissä istui kaksi poikaa ja luki ahkerasti, samalla kun kotiopettaja, muuan nuori ylioppilas Upsalasta, opiskeli; sillä ero on pojilla ja heidän opettajillansa, ne ainoastaan lukevat, mutta hän opiskelee.

"No," kuului ääni, "hyvää päivää, rakas Rauhanen, hyvää huomenta pojat... Ui, ulkona on lemmon kylmä. Muutoin olen minä koko aamun ollut ulkona ja katsellut miten ne kyntävät Leppäsuota. Kas niin, älkää häiriintykö", lisäsi tuo kunnan mies, otti hiilen kakluunista ja viritti piippunsa. "Minun on puhuminen Rauhasen kanssa... Ei, sen saa Rauhanen tietää, että siellä on hiukan kantoja ja pitkiä vääriä puunjuuria ja romua, niin että kyllä siellä on kasvanut kolme metsää päälletyksin, ennenkuin siihen maahan aura laskettiin... Mutta siitähän en aikonutkaan puhua, Lukekaatte, pojat, minä puhun vaan Rauhasen kanssa, se ei kuulu teihin."

Rauhanen oli siisti ja iloinen nuorukainen, joka puri huultansa tuolle hyvälle papalle, mikä ei itse ollut oppinut mies ja sentähden luuli, että aivan samoin on lukemisen kuin muun työn kanssa.

"Mitä inspehtori käskää?" kysyi kotiopettaja.

"Kä-käskää, vai niin suurta! Minä en mitään käskä; mutta tietysti tahdon tietää jos Rauhanen, joka on ylioppilas ja voi pakata latinaa poikaloppeihin, ei myös taitaisi opettaa vanhoille niskoitteleville akoille "*qvator species*". [Neljä yksinkertaista laskutapaa.]

"Se on vaikea tehtävä; mutta mistä on kysymys?"

"Niin, huomattava," alkoi inspehtori, joka oli jotenkin varallinen ja Eetenin velaton omistaja ja vieläpä vähän sen ylitse, "niin, huomattava, se on noiduttu historia. Herra mahtaa uskoa, se voi laittaa kunnan miehelle harmaat hiukset. Niin, huomattava asia oli se, että autuaalla vaimollani, joka kuoli kolme vuotta sitten, oli isä, niinkuin kaikilla ihmisillä, kuinkas muuten; mutta, katsokaas, onnettomuudeksi oli appi-ukollani sisar, joka oli naimisissa eräällä kauppamiehellä. Kun hän kuoli, autuas ihminen, niin nimitti hän appi-ukkonni sisarensa holhoojaksi, sillä jäi jälille kolmetuhatta riksiä, vähän ylitse. Akka mahtoi olla hopakko, sillä muutoin hän ei olisi niin tehnyt. No, appi kuoli, ja niin sain minä, toisen perinnön kanssa, akan ja holhoojaviran, ja rahat pantiin laillista korkoa kasvamaan. Mutta nyt mahtaa Rauhanen uskoa että meni kuin paha henki mummoon, tati Printfell, niinkuin vaimovainajani häntä nimitti. Hän muutti paikalla Tukholmiin, elääksensä suurella pääomallansa, ja niin piti siellä neuvoa asianajajain ja veijarein kanssa, päästäkseen vapaaksi holhun alaisuudesta; mutta siinä asettuivat vastaan hänen sukulaisensa — oli yksi pappi — ja vaikka minä sanoin ja kirjoitin ja pyysin kaikkia päästämään mummon omavaltaiseksi, niin ei siitä tullut mitään. No, nyt hän on vihainen minulle kuin tiikeri, sillä hän luulee että minä tahdon häntä pettää, kun korkoa ei tule kuin sata kahdeksankymmentä riksiä, eikä se tahdo riittää Tukholmissa. Lempo vieköön, hän kirjoittaa vähintään kaksikymmentä kirjettä vuodessa, pitkiä arkkia harakanvarpaila laillisista oikeuksista, että hän menee jonakuna kauniina päivänä kuninkaan luokse. Niin, hän on jättänyt kaksi armorukous-kirjettä kuninkaalle, mutta nekään eivät ole auttaneet."

"Mitä minä voin siinä tehdä?" kysyi Rauhanen.

"Niin, katsokaas, se meni hyvästi niinkauan kuin vaimoni eli, sillä hän kun oli, niinkuin akka sanoo, hänen lihaansa ja vertansa, niin noukki hän murunsa Printfellille ja lahjoi Ollia veräjällä, niin ettei minulla ollut aivan paljo siitä tuntemusta. Mutta nyt saan minä olla pulassa yksinäni ja lukea hänen kiroituita harakanvarpaitansa. Ja niin minä saan kirjeitä hänen ystäviltänsä, mitä kaluja ne ovatkaan, jotka antavat minulle siveysnuhteita ja sanovat, että minun on tekeminen vanhalle kunnianarvoisalle ystävälle kumminkin oikein; ja on minun kärsiminen, kun minulla on laatikko täynnä postikuitteja, että hän on vuosittain saanut ennakkomaksua yli puolen toisen vuoden tulosta! Minä olen pyytänyt hänen muuttamaan pois Tukholmista, mutta kyllä kai, pääkaupungissa tahtoo hän olla; sillä siellä, kirjoitti hän viimeksi, asuu maan isä kuningas ja maan äiti kuningatar, ja jos ei muu auta, niin kumartaa hän kerran polvillensa niiden eteen, ja sen hän kyllä tekee, luulen minä. Mutta ei totta tosiaan tule enemmän kuin sata kahdeksankymmentä riksiä korkoa kolmesta tuhannesta Spolenin laskun mukaan, jos ei itse piru ole pannut pois merkkiä."

"Hm, mutta minä en voi käsittää mitä minun on tässä asiassa tekeminen".

"Niin, katsokaas, Rauhasen on syksyllä meneminen Upsalaan Tukholmin kautta. Silloin voi Rauhanen mennä tati Printfelliin luokse ja tädittää häntä ja opettaa hänelle *qvator species* ja sanoa hänelle, että hän saa polvistua kaikkein valtaherrain ja Roomin paavin eteen, mutta että sata kahdeksankymmentä on kuitenkin kolmen tuhannen korko, luettuna kuusi sadalta, ja tervehtää häntä ja olla kohtelias, ja jos se ei auta, niin käskää hänen mennä hiiteen.

"Se on vaikea tehtävä."

"Niin kyllä, mutta, Jumalan nimessä, jotain keinoa tässä on koettaminen, sillä hän tekee minun hulluksi."

Rauhanen lupasi tehdä mitä voi, sillä hänen isäntänsä näytti vaikka muutoin iloinen ja malitteellinen, joutuneen viimeisillensä.

"Kiitoksia, rakas Rauhanen, kiitoksia! Sellainen akka voi viisaan ihmisen tehdä mielettömäksi, sillä lakia ei hän käsitä eikä tottele, laskea ei hän tahdo eikä taida, itseviisas hän on, sillä nähkääs, hän on hoitanut taloutta koko seitsemänkoltmatta vuotta, kuitenkin niin että mies pani hänen holhottavaksi ja niin hän epäilee kaikkia päälle päätteeksi ja luulee että koko maailma tahtoo varastaa häneltä ... sanalla sanoen, Rauhanen, hän on houkkio, ja siksi minäkin tulen."

Neljätoista päivää tämän keskustelun jälkeen istui rouva Printfell tavallisuuden mukaan kamarissansa Kaisansa kanssa, joka oli vanha, kokoon kuivunut piika, oli kaikissa yksimielinen ja sentähden mummon silmäterä. Ikuisesti lämmin kahvinkeittäjä, vähän lihavanlääntä, puolellakoltmatta jalalla oleva kapine (sillä se oli ollut valkeassa ja tullut kykenemättömäksi) seisoi ja porisi kaklunin lävessä. Suorastaan ikkunan edessä riippui häkki, jossa paljas- ja litteäpää keltasirkkunen hyppi edestakaisin, heitellen silloin tällöin tyhjiä hampunsiemenen kuoria ympäri huonetta ja ales mummon pöydälle, joka oli kuormitettu paperikääröllä, nimittäin pesänkirjoituksella ja asiakirjoilla Printfell vainajan jälleen; ne piti todistaman hänen oikeuksiansa, "kun kerran pääsee maassa oikeus valtaan".

Mummo oli nyt korttien asettelemisessa, joka oli yleis-asiallisin tehtävänsä silloin, kun ei kirjoittanut veljensä tyttären miehelle, "tuolle Tammiselle Eetenissä, joka on rikas kuin noita, mutta kuitenkin pitää sopivana ruveta vanhan sukulaisensa avulla säästetyn omaisuuden haltijaksi, sen takia että hän on turvaton. Mutta koko maailman pitää nähdä minkälainen mies Tamminen on, ja kuningas jo tietää että hän on vaarallinen mies, ja Jumala on Tammisen rankaiseva."

"Niin, sinä saat nähdä, Kaisa, että Tamminen seisoo pian Jumalan tuomion edessä kaikesta ilkeydestänsä ... se käy niin".

"Ohoh, käykö niin, rouva kulta!"

"Käy, niin se on jo kauan mennyt, heti kuin jätän koston ja rangaistuksen Jumalan käteen ja ajattelen: kutsuuko Herra Tammisen tuomiolle?"

"Niin, kyllä hän saa tuomionsa, hän, joka ei milloinkaan tee rouvalle oikein."

"Ole vaan varma, tuolla ylähällä istuu yksi, joka kyllä tietää että oli äärettömän paljon Printfell vainajan jälkeen, se näkyy kyllä tästä pesänkirjoituksesta; mutta nykyaikaan ei ole yhtään oikeutta. Olisiko tämä ollut Kustaa kolmannen aikana, niin Tamminen olisi jo aikoja sitten saanut rangaistuksensa."

"Se on tietty!"

"Niin, sen tiedän kyllä, sillä katsos, kuningas kirjoitti Kerttusen tyttäreille ja sanoi serkuksi, niin hän kirjoitti ja sanoi: Ne ovat tehneet vääryyttä serkulle ja paljastaneet serkun luita myöden, mutta minä, Ruotsin kuningas, olen voimakas hallitsija ... niin, se olen minä. Puhuttiin aina katteini Printfellistä, minun langostani, jolla oli Ruotsinsalmen metalji ja Miekänritari linnassansa... Se pitäisi Tammisen muistaa."

Mummo olisi luultavasti mennyt puheessaan pitemmälle, jos ei hiljainen naputus oveen olisi häirinnyt molempia vanhuksia.

"Kaisa, katso kuka siellä on ja pidätä kunnes minä saan myssyn päähäni, sillä se on tietysti joku herra, minä luulin kuulleen saapasten narinata".

Näin sanoen otti mummo myssynsä, joka riippui neulalla ikkunapeitteeseen kiinnitettynä ja oli jonkinlainen tummansininen, nahkainen harjapussi, ja pani sen harmaasen päähänsä.

Mummo näytti oikein arvokkaalta, sillä hän oli ollut kaunis nuorena, ja sepä lienee ollutkin, joka vaikutti vainajan menemään naimiseen hänen kanssa ... avioliitto, jolla taisi olla seikkansa, sen mukaan mitä testamentista voi arvostella.

Vihdoin oli Kaisa pitänyt niin harvinaisissa tapauksissa tavallisen puheensa ja aukasi oven.

Printfell mummo odotti näkevänsä ystävästään, se tahtoo sanoa jonkun, joka tunsi hänen miehensä eläissään ja joka välistä kävi heillä. Mutta tulija oli aivan nuori, sievä ja soma herra, joka esitti itsensä

ylioppilaaksi eli kokelas Rauhaseksi.

"Rauhanen? Vai niin, hm ... vai niin," virkkoi rouva käytöksellä, joka ei hairahtunut vaikutuksestansa.

"Minä tulen tänne Upsala matkallani, tervehtimään inspehtori Tammisen puolesta Eetenissä."

"Nöyrä palvelijatar; vai niin, hän tervehtii vanhaa tätiänsä, sillä minä olin täysi täti hänen vaimo vainajallensa, ilmoitan sen nuorelle herralle."

"Hän puhuu useasti täti Printfellistä ja toivoo että rouvalle tapahtunut vääryys pitää oiaistaman. Hän jätti minulle paperin, joka sisältää että hän suostuu rouvan anomukseen omavaltaiseksi pääsemisestä."

Mummo tahtoi jo monta kertaa keskeyttää hänen puheensa, mutta sai nyt vasta tilaisuuden.

"Vai niin, tuo rehellinen mies, tahtooko hän niin, jalo Tamminen? Hän pelkää tilinteon kauheata päivää, joka pian tulee. (Silmäyksellä Kaisaan) Onko hän kipeä?"

"Ei, Jumalan kiitos! Hän pyysi minun jättämään nämä viisikymmentä riksiä."

"Kiitoksia, kiitoksia. Vai niin, minä saan siinä oikeuteni."

"Mutta, rouva kulta, alkoi tuo nuori ylioppilas, teillä on kolmetuhatta riksiä ja minä olen nähnyt omat kuittinne, jotka sisältävät enemmän kuin koron, mikä tekee sata kahdeksankymmentä."

"Tuon sata kahdeksankymmentä minä olen kuullut niin useasti, että osaan sen ulkoa. Mutta mihin jäi koko tavaravarasto, mihin joutui irtaimisto, minne rahat lentivät?... Ne ovat näissä papereissa."

"Antakaa minun nähdä."

"Niin, lakimiehet ovat ne tarkastaneet ja kaikki, jotka suovat minulle hyvää, ja kaikki sanovat kuin yhdestä suusta... Mutta se on sama. Vaan niin paljon minä tiedän, että minä olen seitsemänkolmatta vuotta hoitanut talouttani, ja jos ei vainaja olisi ollut niin heikko viimeisen tautinsa aikana, niin eivät ne olisi saaneet valtaa hänestä, sillä hän piti minusta niin paljon, kuin mahdollista oli, eikä mitenkään olisi tahtonut minulle niin pahasti, kuin nyt on käynyt".

"Miten kauan on rouva ollut leskenä?"

"Oi voi, kaksikymmentä vuotta!"

"No te siis olitte naimiseen mennessänne vaan lapsi, se ei mitenkään sovi yhteen," sanoi Rauhanen mielistellen.

"Eihän toki niin, kyllähän sen näkee että minä olen yli viidenkymmenen," virkkoi vanhus, jonka koko arvo oli kauniissa ulkomuodossa, ja joka ei paitsi kipua taitanut ajatella kukoistusaikaansa.

"Ei, todellakin katsoin minä teidän ... niin, kenties neljäkymmenen vanhaksi, tahi vähän ylitse, sillä muutamat voivat pysyä ihmeellisesti. Niinpä sanoi inspehtori Tamminen, että minä tuskin voin teitä huomata vanhemmaksi."

"Ohoh, sanoiko hän niin: Hän on muuten suvainnut minua nimittää 'akaksi,' kyllä minä tiedän."

"Se on tapahtunut pikaisuudessa, ja ilman sitä hänellä on tapana useasti sanoa: 'minun mummo vainajani,' 'minun akkani eläissä.'"

"Jopa jotain, Kaisa, hän ei ollut viittäkolmatta vuotta vanhempi kuollessansa; sen mahdan minä sanoa! No," pitkitti hän paljon leppeämpänä, "no, se on nyt niin, että veljeni poika on holhoojani, ja se voi mennä mukiin. Mutta hän tahtoo minua pois Tukholmista. Herra Jumala, miten kuitenkin täällä on hauskaa, se on toista kuin maaseuduilla."

"Rouva käy siis usein ulkona huvituksissa?"

"Minä, en, sen tietää Jumala, minä en ole milloinkaan ulkona; ei ole helppo vanhalle ihmiselle kulkea kolmia rappusia ales- ja ylöspäin, vaikka minä, Jumalan kiitos, en ole aivan heikko. Minä istun täällä pikku Bibin ja Kaisan kanssa, ja joka aamu tuo Kaisa Päivälehdten, jonka lainaa kirjoittaja täällä alhaalla, sillä hän on aina ulkona aamusilla, ja niin saan aivan märkänä painosta. Ja niin saan tietää yhtä ja toista, ja kesäsin olen ulkona ja katselen komeutta, ja olen nähnyt kuninkaan ja kuningattaren monta lukematonta herran kertaa, ja sen tietää Jumala, kun minä niiaan, niin kuningas ottaa hatun päästänsä ja nyökkää minulle, hän tuntee aina mummon, joka hänelle on jättänyt kaksi anomuskirjettä."

"Vai niin, todellakin?"

"Niin, sen tietää Kaisa kaikkein paraiten, sillä hän on sen nähnyt."

"Niin se on, kuningas on kohtelias rouvaa kohtaan, mutta jos joku herra on hänen mukanaan, niin pitää hän itsensä liian hyvänä tervehtimään."

"Niin, niin se on", lisäsi mummo, "jos jotain tahtoo, on aina paras kääntyä kuninkaallisten puoleen eikä heidän herrojensa, sillä ne eivät tee milloinkaan hyvää."

Nuori ylioppilas ymmärsi paremmin sovittaa puheensa kuin isäntänsä ymmärsi kirjoittaa, ja mummo Printfell ei ollutkaan paha, vihattava ihminen, vaan hyvä kuin lapsi, kun ei vaan sysätty valeluulojaan päähänsä. Hän oli yhtä helppo lepyttää kuin vihoittaa, ja sovinto tuli pian, sillä Rauhanen ymmärsi vakuutta vastustamatta.

Hän käsitti nyt että sata kahdeksankymmentä oli oikein, mutta samalla että hän tarvitsi enemmän, ja Rauhasen tehtävänä oli rauhan toimeen saaminen, vieläpä vuosittainen uhraus inspektorin puolelta. Mummo oli parhaimmalla mielialalla maailmassa ja nuori uudestaan Dora Bernhardin tullessa sisälle.

"Kas niin, Dora kulta! Miten äitinne voipi?" kysyi mummo leppeästi. "Tiedättekö täällä istuu nyt muuan herra, joka sanoo että Tamminen on kunniallinen mies eikä tahdo minulle mitään pahan."

Esittelemisen kävi tavallisesti.

"Hirmuista on, lapsi, miten suloista on kamreerilla tuolla ylhäällä, ja kuitenkin et unhotta vanhaa tati Printfelliä. No, meneekö tyttö naimiseen?"

"Sitä minä en tiedä, tati kulta, ja tuskin uskon."

"Herra Jumala, miten hän on onnellinen, joka istuu niin ylellisyydessä. Tietääkö herra Rauhanen, hän on Lapinmaasta köyhän miehen tyttö, jonka he ovat ottaneet omaksensa."

"Ei, Norrlannista," oikasi Dora.

"No niin, lapsi, se on yhden tekevä, mutta yhtä hyvä, hän seurasi eläinkulettajaa, niin, Kaisa tietää koko historian."

"Ei, tati kulta, hän on paikasta, joka sanotaan Joutsenvedeksi."

"Se on," huomautti Rauhanen, "samassa kirkkoherrakunnassa, jossa isäni on komministina."

"Tunnetteko Joutsenvettä ja siellä olevia vanhuksia?" kysyi Dora vilkkaasti.

"Minä en ole nähnyt Joutsenvettä kuin yhden kerran; se oli kaksi vuotta sitten. Minä ja muutamia muita kuljimme ympäri tuntureja kasveja tutkimassa ja keräämässä. Tulimme silloin muuanna kauniina kesäpäivänä tyynen järven luokse, joka sijaitti tunturin alla; luulimme olevamme synkässä metsässä, kaukana kaikista ihmis-asunnoista, kun huomioani herätti eräs ääni, joka uudistui niin säännöllisesti, ettei se voinut johtua jostakusta metsäkaskesta. Vihdoin huomasimme että se oli kangaspuitten yksiääninen kalkutus."

"Oi, puhukaa vielä, ja te..."

"Me pitkitimme äänen johtamina kulkuamme ja näimme järven toisessa päässä lahdelmassa vähäisen harmaan huoneen. Muutamia lemmiä söi koivuniityllä ja joitakuita lampaita hyppi kukkuloilla ylös ja ales. Mentymme tupaan huomasimme siellä nuoren vaimon istumassa kangaspuissa ja vanhan mummon käämiä tekemässä."

"Oi, hän oli Annetten äiti ... ja kenties hänen veljensä vaimo."

"Me olimme siellä ainoastaan jonkun minuutin, joimme maitoa ja menimme; siinä koko lyhyt matkakertomukseni."

Nuori mies tuli aivan pian tutuksi rouva Printfellin luona siinä pienessä kamarissa, ja Doran tultua oli hänen erittäin hyvä olla. Hänellä oli vähän tilintekoa mummon kanssa, jonka hän suoritti sukkelasti kuiskutteleamalla ja jätti yhden paperirahan.

Kauan ei viipynyt, ennenkuin hän jätti tuon nuoren miehen, mummon ja Kaisan yksinänsä.

KIHLAUS.

"Rouva kamreeri muistaa kai hyvin vielä nuoren reivi M:n, joka kamreerin eläissä seurusteli täällä," virkkoi asessori Svaning, joka tavallisesti sai olla ihan yksistään mamman kanssa.

"Muistan, hän oli erinomaisesti sivistynyt nuori mies."

"Hänellä ja luutnantti Hjalmarilla oli todellakin mieltymystä toisiinsa."

"Ei, hyvä asessori, mistä sen käsityksen saatte? Hjalmar? Ei totta tosiaan, häntä ei voinut reiviin verrata."

"Mutta se täytyy teidän kuitenkin tunnustaa, että Hjalmar oli harvinaisesti sivistynyt ja siisti nuori mies," sanoi asessori, "jaloluontoinen mies, niinkuin minä luulen, vaikka hänen varansa onnettomasti..."

"Te tuomitsette lempeästi, hyvä asessori."

"En, se on vaan oikeus: hän oli ihminen, jolle minä todella annoin luottamuksen."

"Sitten valitan minä teitä."

"Taitaa niin olla; mutta ihanata on kun uskoo kaikki ihmiset rehellisiksi ja jaloiksi. Kuitenkin..."

"Mitä sitten?"

"Kuitenkin on hän osannut pelata korttinsa aivan hyvästi."

"Miten niin? Kuinka hän on pelannut korttinsa?"

"Niinkuin tiedätte, tuli hän täällä tutuksi nuoren reivi M:n kanssa."

"Tiedän."

"Ne tulivat hartaiksi ystäviksi, ja mikä luonnollisempi kuin että nuori reivi, aina vierasvarainen, kutsui ystävänsä äitinsä kartanoon Ludwiginvuorelle."

"Niin, se on luonnollista."

"Sinne lienee hän matkustanut, kun täältä niin äkkiä katosi. Ei koskaan voi tietää milloin omansa löytää, sanoo sananlasku."

"No, ja enempi?"

"Niin, enempi, ettekö te ole kuulleet mikä pian on joka miehen suussa ... ainoastaan huhuna, se on tietty, mutta kuitenkin aivan varma."

"Mitä sitten? Puhukaa, asessori."

"Niin, ettekö tiedä että hän lienee kihloissa ihanan neiden Constance v. M:n, nuoren reivin sisaren kanssa, muuan Ruotsin ihanimpia tyttöjä, kaikkein kunnioituksen esine."

"Mutta, mutta se on juorupuhe," virkkoi kamreerin leski kiivaasti täristen; "niin ilkeäksi en minä häntä luullut."

"Ilkeäksi? Ei siinä ole mitään ilkeyttä, kun kohtaa onnensa. Se on ainoastaan erinomaista miten hän on voinut saada vanhan reivinnan suostumuksen; mutta poika on kaikkivoipa siinä huoneessa ja hän on niin hyvästi tahtonut."

"Minä en voi lakata ihmettelemästä."

"En minäkään ensi alussa; mutta Jumala antakoon tuolle nuorelle miehelle kaiken sen onnen, jonka minä luulen hänen ylevän luonteensa ansaitsevan. Iloista on nähdä onnellisia ihmisiä maailmassa; ja joka saa Constance v. M:n, voidaan kaikissa katsannoissa sanoa onnelliseksi."

"Onko hän niin ihana?"

"On, tosiaankin. Hän on ruskeaverinen ja siis erinäköinen teidän ihanasta tyttärestänne; mutta hän kilvoittelee hänen kanssansa."

"Oi, hän ei ole tietysti mikään ... mutta Annette on hyvä, niin hyvä; hänellä on sydän..."

"Jonka hän on sivistänyt äitinsä mukaan."

"Voi, meillä kaikilla on vikoja, ei kukaan ole täydellinen."

"Se ei näytä johtuvan mieleen, rouva, että juuri se mietintö todistaa, ettette sitä tarvitse tehdä, sillä joka on päässyt pidemmälle tieteessä, uskoo itsensä aina taitamattomaksi; hän yksistään näkee miten paljon puuttuu. Niin on taivaallisessakin tieteessä, kun ollaan vilpitön kristitty. Mitä pidemmälle ennätetään, mitä korkeammalle tullaan, mitä enemmän armon aurinko luo valoa sieluumme, sitä paremmin kykenemme huomaamaan niitä vähäpätöisiä pilkkuja, joita jää sydämemme pohjalle."

Hyvä asessori pitkitti kauan vakuuttaaksensa kamreerin rouvaa että hän on enkeli, ja imarrus ja mielen tyyneys pimmentivät rouvan päättämystä.

"Tätä ette saa mainita tyttärellenne," virkkoi asessori lopuksi. "Hjalmar on yksi monista, jotka jumaloitsevat häntä, eikä ole sovelias antaa hänen sitä tietää ennenkuin asia on varma; nyt se on ainoastaan juorupuhe ... huhuja ei käy uskominen."

Asessori antoi näin tiedon kamreerin rouvalle, mutta toimitti sen myös palvelijansa kautta eräälle toiselle, jonka tunnemme, tiedoksi, joka oli kehkiintynyt asessorin omassa kekseliäässä sielussa.

Oli muuan aamu, jolloin Löfstedt seisoi portilla ja tapansa mukaan hakkasi halkoja. Silloin tuli eräs nuori mies ja kysyi jos hänen nimensä on Löfstedt.

"Häh? kyllä minä se olen."

"No se on hyvä. Tunteeko Löfstedt luutnanttia, jonka nimi on Hjalmar?"

"Totta kai; hän lainasi rouvalle täällä ylhäällä rahaa hänen kipeänä ollessansa. No mitä sitte?"

"Niin, huonmaatkos, minä olen hänen anoppinsa palvelija."

"Häh, tuolla toisella puolella, kamreerinko?"

"Eikö hittoa, reivinna M:n, Ludwigin vuorella."

"Anoppi, reivinna M.? Ei Hjalmar ole nainut, häh?"

"Ei, ei vielä, mutta pian; hän on kihloissa neiti Constancen kanssa; kaunis tyttö, Löfstedt mahtaa uskoa."

"Hm, vai niin."

"Ja hän pyysi minua tervehtimään kaikkia tuttujansa ja sanoi: jos löydät ukko Löfstedtin, joka luultavasti asuu — luultavasti, sanoi hän, sillä hän ei tiennyt varmasti talon numeroa ... Kustaankadulla, niin..."

"Jopa jotain, ja hän muistaa..."

"Niinpä niin, hän muistaa sinun aivan hyvin... Ja anna hänelle, sanoi hän, pankkokolmonen, jonka hän saa panna likoon kihlauksen kunniaksi; sillä katsos, luutnantti on iloinen ja tahtoo että koko maailma iloitsisi."

"Häh, se ei käy milloinkaan laatuun. Hei, kun hän muistaa minua, mutta hän on saanut selvän tuolla toisella puolella," virkkoi Löfstedt ja otti setelin syvästi kumartaen. "Tervehtäkää sitä hyväntahtoista luutnanttia Löfstedtin puolesta ja sanokaa, että se liotetaan. Muutoin minä hakkaan nyt halkoja oikeusneuvokselle, sillä katsokaas, hän ei polta milloinkaan kuin vuoden vanhoja halkoja."

Palvelija oli tuskin mennyt ennenkuin Löfstedt, käänneltyään ensin seteliä kaikin puolin ja tarkastettuaan vesileimaa, ollakseen oikein vakuutettu ettei se ole väärä, tömistä astuimia ylös katteinin rouvan luokse, ilmoittaakseen hänelle uutisia ja kertoakseen odottamatonta onneansa.

Rouva, joka tiesi koko asian Annetten kanssa, pelästyi, ja puhui sen iltasella työllensä.

"Niin halpa ei hän mahda olla," sanoi Dora, "Ei, se on kauhistavaa, ei, se ei ole tosi!"

"On, Löfstedt näytti minulle rahan, eikä liene kenenkään eduksi antaa pankkokolmosta, viekoittelaksensa köyhää puunhakkaajaa Tukholmissa."

"Ei, siltä ei se näytä. Mutta, mamma, voiko joku ihminen todellakin olla niin ilkeä?"

"Jumal' armahda, niin se näyttää, vaan sellaiset esimerkit ovat harvinaiset."

"Ja hän, joka näytti niin rehelliseksi ja jaloksi, jonka Annette ja minä katsoimme hyväksi ihmiseksi, jaloksi ja puhtaaksi kuin kullan!"

Dora ei voinut maata sinä yönä; hän tahtoi epäillä — mutta siihen ei löytynyt syytä.

"Ludwiginvuori, Ludwiginvuori... No, kummalliseksi tulee nähdä jos hän on kirjoittanut sieltä kirjeensä. Sitä ei Annette katsonut."

Seuraavana aamuna pyysi Dora nähdäkseen Hjalmarin kirjeen, hän sai sen. Oikein, se oli kirjoitettu Ludwigvuorella, ja kun katsottiin sinettiä, oli se reivi M:n.

"Hän on siis siellä," virkkoi hän sitä miettimättä.

"Missä, Dora?" kysyi Annette, joka surullisena nosti silmänsä erästä kirjasta. "Missä?"

"Ludwiginvuorella."

"Niin, se on kai hänen setänsä omaisuus; sillä minä kirjoitin vaan kaupungin nimen ja: seuraa katteini Hjalmarin postia?"

"Ei, Annette kulta, niin se ei ole. Mutta, Jumalan kiitos, sinä et tarvitse murehtia, hän on sinulle ansioton, hän on halpa, petollinen ihminen, joka mujerti onnesi ja kenties nauraa sillä."

"Mitä sinä sanot? Mikä se on?" kysyi Annette ja karkasi ylös. "Sinä näytät aivan muuttuneelta."

"Niin, Annette, minä kiehun vihasta," sanoi tuo hyvä Dora, jonka lempeät kasvonjuonteet eivät voineet osoittaa kiukkua, vaan ainoastaan vaivaavan ahdistuksen sydämessä. "Jos kuitenkin taitaisin itkeä," sanoi hän yhä kiihkeämpänä ja polki pientä jalkaansa. "Ei, Annette, minä en voi itkeä."

"Mutta, Dora, mikä siis on?"

Dora katsoi sen ainoaksi tunteitten rikkomistavaksi, jonka hän huomasi joka päivä kalvavan ystävänsä mieltä. Hän kertoi kaikki.

Kertomus loppui; mutta Annette vielä istui ja ikäänkuin kuunteli.

"Nyt se on loppunut," sanoi Dora läähättäen.

"Niin, se on loppunut, kun minä vaan uskoisin historian. Minä epäilen sitä, minä kysyn Hjalmarilta."

"Kysyt häneltä? häneltä että hän näyttäisi sinun kirjeesi ja kenties nauraisi tuolle tungettelevälle mamselille, hän, niinkuin näet, on lukinnut kirjeen lankonsa sinetillä? Ehkä tuo iloinen reivi ja hän itse nauraa oikein kelpolailla sinulla; minä uskon kaikkea siitä ihmisestä."

Hyvät ihmiset, jotka eivät luule kenestäkään pahaa, menevät usein vastakkaisuuksiin ja uskovat kaikkea paha jostakusta; ne seuraavat uskollisesti piplian sanaa: "Joka rikkoo yhden minun käskyistäni, hän rikkoo ne kaikki."

Annette ei, vaikka hän tunsu raskaasti solvaisevaa epäluuloa, voinut olla nauramatta hyvän Doran kiivaudella. Vielä tahtoi hän epäillä.

Kamreerin rouva tuli nyt sisälle, ja keskustelu loppui siksi kerraksi.

"Miksi nyt niin äänetönnä?" sanoi hyvä rouva. "Pieni Dora puhui äsken niin kovasti, ja sinä, Annette, näytät onnettomuutta ennustavalta; kenties sinä tiedät..."

"Me tiedämme; Hjalmar on kurja olento," sanoi Dora, joka ei voinut hillitä kieltänsä; "eikös niin?"

"Niin, se on niinkuin minä olen aina luullut, Hjalmar on huono ihminen," sanoi rouva; "Jumalan kiitos, se antaa Annettelle voimaa unhottamaan tuon ilkiön."

Annette kumartui kirjansa ylitse, hän tunsu ettei hänellä ollut sitä voimaa — mutta hän alkoi uskoa.

"Se on siis yleisesti tunnettu?" kysyi hän vapisten äitiltänsä.

"Niin, lapsi, se on varma; hänen pitäisi oleman ihana, kopea, älykäs, kaikissa äitinsä vertainen, tuon nuoruudessansa ihanan reivinna v. M:n. Minä tunsin hänen aivan hyvin tyttönä, nimittäin äitin; hän oli maaherran tytär B:ssä. Oi miten hän oli ihana, ja tytär sanotaan olevan vielä ihanampi. Käsittämätöntä kun Hjalmar on voinut saada sellaisen vallan."

Jokainen sana pisti Annette raukan sydämeen sillä hän ei voinut niinkuin Dora tuntea vihaa Hjalmaria

kohtaan.

Sanotaan että rakkaus muuttuu vihaksi; se ei ole tosi muunlaisessa rakkaudessa, kuin puhtaasti itsekkäässä ja enemmän etelämäisesti aistillisessa; täällä pohjoisessa hyvässä sydämessä, jos rakastaa enemmän kuin tietääkään, vaihtuu rakkaus murheeksi — ei vihaksi. Joka vihaa, ei surkastu, sillä viha ei laskeennu rintaan; mutta murehtiminen kadottaa kaiken voiman, siinä kun ei ole sielua virkistävää, vaan kaikki sitä ales painaa.

Annette vaipui syvään raskasmielisyyteen, häntä kun miellytti pikemmin lisäys kuin vähennys. Hän näki alituisesti edessänsä tuon ihanan miehen, vaaleana kuin kuun paiste lakastuneille lehdille, joita myrsky on ravistanut — hän oli kuitenkin ihana, kuitenkin yhtä jalo, vaikka jokainen piirre oli kangistunut marmoriksi; ja sellainen ei voinut olla teeskentelyä — se oli mahdotonta.

Tämä kuva, tuo vaalea, riutunut ulkomuoto, nuo synkät, ikäänkuin kysyvät silmät luuli hän olevan alituisesti edessänsä valvoissa ja maatessa — lakkaamatta seiso i hän hänen edessänsä ja tuntui kysyvän: "Annette, miksi teit minulle sen?" Hjalmarin naimiseen meno oli hänen mielestään uhri; sattumus oli hänelle lahjoittanut ihanan morsiamen; mutta Annette tiesi parhaiten että se kuitenkin oli uhri, tapa jolla hän oikein ja ainiaan repi hänen kuvansa sielustansa.

Sellaiset olivat tytön sisälliset ajatukset. Hän ei milloinkaan yhdistynyt äitinsä kirouksiin tahi Doran ankariin arvosteluihin Hjalmarista ja muutoin kaikista miehistä, sillä tuo hyvänsuopa tyttö ei tahtonut jättää asiaansa puolitekoiseksi, ja niin paljon hän tiesi että Hjalmar oli mitä sanotaan kunniallinen mies. Mutta kun niin kunniallinen voi unhottaa, mitä sitten tavallisen laatuiset muistanevat.

Sill'aikaa kävi asessori kunnia-tervehdyksillä melkeen joka päivä kamreerilla ja lähestyi kaikkien harrastuksiensa selvenemistä.

"Useasti," sanoi hän eräällä suosiollisella hetkellä, "on minulla ollut ajatus, joka lakkaamatta polttaa sydäntäni."

"Mikä siis, hyvä asessori?"

"Teidän jalolle äitin sydämelle voin uskoa kaikki," toisti hän ja suuteli rouvan kättä. "Jos Jumala tahtoo, sillä paitsi hänen suosiotansa ei mitään tapahdu, voin minä liikuttaa teidän sydäntänne."

"Oi niin, herra asessori, te olette jalo ihminen, jonka rehellisen luonteen minä tunnen ja pidän arvossa."

"Kiitoksia, sydämellisiä kiitoksia niistä sanoista! Oi, te tarvitsette pojan, jonka puoleen te, turvaton leski, voitte kallistaa väsyneen päänne... Sanokaa minulle vilpittömästi: luuletteko että minusta tulee hyvä poika?"

"Ja te tarkoitatte siis..."

"Niin, minä olen tunnustanut kaikki. Minä olen kyllästynyt tähän tyhjään nuoren miehen elämään ja tahdon rakentaa oman kodon ... mitä te sanotte?"

"Oi, jospa se olisi minun vallassani, niin ... minä en todella tiedä ketään, jolle mielukkaammin..."

"Ikuinen kiitos, jalo, enkelin kaltainen sielu, kiitos, ikuinen kiitos!"

"Älkää minua kiittäkö; tyttäreni määrää itse kohtalonsa, sen lupasin minä miesvainajalleni hänen kuolinsängyssänsä. Mutta jos te saatte Annetten lupauksen, siunaan minä teitä ilolla."

Asessori pyyhki silmiänsä; hän luuli melkeen itkevänsä.

"Minä en voi sanoa, minä en voi lausua," sanoi hän sortuneella äänellä; "teidän jalomielisyytenne on ylen suuri. Mutta sanokaa tyttärelleminen miten äärettömästi minä häntä rakastan, että minä olen aina hiljaisuudessa rakastanut, mutta etten minä ole milloinkaan ennen uskaltanut edes itseänikään antaa selvästi aavistaa, että niin oli."

"Kyllä minä puhun tyttärelleminen, mutta houkutella en minä häntä tahdo."

AIKA SEN JÄLKEEN.

"Hyvä Annetteni, sinä olet nyt jonkun ajan oikein riutunut; sinä olet vaalea, katsanto himmeä ... ja kuitenkin naurat sinä välistä ja näytät tekevän työtä ylen paljon. Et sinä tarvitse työssä olla."

"Totta kai, mamma, minä tarvitsen työskennellä, ja Dora on opettanut minun saamaan huvia työstä."

"No niin, ei se vahingoita; mutta sinä vajotat itsesi suruun Hjalmarin käytöksen tähden; hän ei sitä ansaitse, hän oli sinulle halpa; siinä huomaat miten ulkomuoto pettää."

Annette pudisti päätänsä.

"Pian, Annette, seisoo hän ihanan morsiamensa kanssa vihkituolin vieressä, ja nauraa sinulle ja surullesi."

Annette ravisti taas kaunista päätänsä ja sanoi: "Ei, äiti, sitä hän ei tee."

"Sinä uskot siis vielä häntä."

"Uskon, äitini, minä uskon häntä, syy oli minun."

"Mutta näethän sinä kuitenkin että köyhä luutnantti etsi rikkaan tytön, aateliton haki ylhäisen naimisen, hän sai ihanan morsiamen... Uskotkos kuitenkin, ettei hän ilolla nähnyt sinun tekevän, jota sinä sanot hairaukseksi, mutta joka oli korkeamman vallan vaikutus?"

"Niin, mamma."

"Mutta jos nyt mies, jolla on kaikki hyvät omaisuudet, nimittäin sisälliset, joka rakastaa sinua syvästi, hiljaisesti, sanattomana, mutta uskollisesti, iäisesti, jos sellainen kosisi, mitä sinä vastaisit?"

"Ei, minä vastaisin ei."

"No, lapsi, mieti... Minun täytyy sanoa sinulle että asessori..."

"Svaning?"

"Niin, lapsi!"

"Svaning?" toisti Annette ankarasti väristen; "no, sitä puuttui, mamma."

"Mieti tynesti asiaa, Annette; mieti asiaa, tyttöni. Hän on kunniallinen ihminen, joka pyytää kättäsi."

Annetten muoto osoitti syvää miettimistä. Vähittäin kirkastui silmäys, se sai jotain uneksivaa, haaveellista, sielun syvyydessä paloi silmistä välkkyvä hehku. "Niin, mamma," sanoi hän vihdoin, "minä tahdon miettiä; minä itse puhun Svaningin kanssa; minä olen vilpitön häntä kohtaan. Hyvää yötä, mamma!"

"Jumala siunatkoon lasta ja antakoon hänelle hyvän neuvon!" kuiskasi äiti tytön mentyä. "Se ei pääty koskaan hyvästi, jos hän ei saa muuta ajateltavaa. Tuo häijy ihminen, joka syöksi lapseni epätoivoon!"

MUUAN PÄIVÄ MYÖHEMMIN.

Annette istuu puoliksi kallistuneena vasten sohvankulmaa. Asessori Svaning seisoo hänen vieressään.

"Minä olen puhunut kunnioitettavan äitinne kansaa."

"Teillä on siis täysi tosi, herra asessori, kosimisessanne?"

"On, Jumalan nimessä!"

"Älkää tehkö valaa, herra asessori, sillä minä tiedän että te tahdotte minua puolisoiksenne... Mutta onko se minua tahi minun rahojani?"

"Te, te ... ainoastaan te! Jos te olisitte köyhä, pyytäisin yhtä lämpimästi teidän rakkauttanne."

"Minun rakkauttani! (Halveksivasti nauraen.) Sitä ette milloinkaan voi saada, hyvä asessori."

"Mutta aikaa voittaen, hyvä Annette, aikaa voittaen."

"Mahdollisesti voitte saada kunnioitukseni; mutta rakkauttani *ei milloinkaan*."

"Mutta, Annette, miksi niin? Te tahdotte murtaa minun."

"En, herra asessori, minä en tahdo pettää teitä ... minä rakastan toista."

"Ketä? Kuka on hän onnellinen?"

"Henkilö, jota ette voi kärsiä, joka kuuluu toiselle, ja jota ei minun sovi, en saa rakastaa ... ja kuitenkin minä rakastan häntä enemmän kuin elämäni."

"Ketä?"

"Hjalmaria."

"Hjalmaria? Häntä! Hän löytää onnensa näinä päivinä, sanoo huhu, hän..."

"Älkää puhuko, ei sanaakaan; minä rakastan häntä iäisesti, enkä taida rakastaa teitä."

"Te annatte minulle siis kieltävän vastauksen, te syöksätte minun toimettomuuden mereen."

"Epäyksen? Minä en ole siitä puhunut, minä voin miettiä."

"Oi, te teette minun onnelliseksi!"

Annette katseli asessoria tutkivilla silmäyksillä; ne näyttivät tunkeutuvan läpi sydämen ja etsiskelevän sen hienoimmat langat. "Te tahdotte ainoastaan omistaa minun, rakkaudettakin; tahdotteko niin?"

Asessori epäili, mutta sanoi vihdoin: "No, jos ette voi rakastaa minua, jos ette taida lakata rakastamasta ansiotonta..."

"Ansioton? Herra asessori, ken on teille sanonut että Hjalmar on ansioton?"

Asessori vaikeni.

"Hyvä asessori," alkoi Annette murtavalla tyvenyydellä, "olkaamme rehellisiä toisiamme kohtaan. Te tahdotte omistaa minun rakkaudetta, taipumuksetta; te tahdotte valtaanne ainoastaan minun itseni ja omaisuuteni..."

"Ei, ei niin, ei niin..."

"Me olemme vilpittömiä, herra asessori; te olette kieltäytyneet kaikista, paitsi tästä, ja ette siis tahdo enempää... Niin muodoin," pitkitti hän kun asessori vaikeni ja puri huuleensa, "niin muodoin on minun ajatukseni jälillä."

"Puhukaa, tuomitkaa kuin tahdotte, mutta älkää murhatko minua teidän jääkylmyydellänne."

"Minä en ole valitettavasti katolilainen, tässä maassa ei löydy yhtään luostaria, muussa tapauksessa tekisin minä luostarilupauksen; mutta minä voin uhrata itseni aatteen edestä, ettei olisi yhtään askelta onnettomuuden astuimilla, joita myöten menen ales hautaan. Naiminen teidän kanssanne on viimeinen askel, sitten ei voi mennä edemmäksi ... tässä on käteni... minä olen teidän."

"Rakastettava!" huusi asessori ja tahtoi heittäytyä polvillensa, mutta Annette esti sen ja sanoi:

"Jumalallisen edessä ihmisessä voidaan notkistaa polvensa, sillä se on kipeänä Jumalasta, rakkauden edessä voidaan polvistua, sillä se on itse Jumala ... mutta teillä ei ole kumpaakaan, siis teidän ei sovi langeta polvillenne. Tulkaa herra asessori, nyt menemme äitin luokse; hän on meitä siunaava."

Annette meni uljaana, mutta pää eteen painuneena, ja muutaman silmänräpäyksen kuluttua seisivat he kamreerin rouvan edessä, joka Annetten pyynnöstä jätti he yksinensä.

"Minä olen onnellisin kuolevaisista," sanoi asessori. "Me rukoilemme teidän siunaustanne."

"Ja minä," virkkoi Annette surullisesti nauraen, "rukoilen siunaustanne, hyvä mamma. Uhri on täytetty ... ja uhria on siunattava."

"Jumala siunatkoon teitä, rakkaat lapseni!" sanoi mummo kuumain kyynelten juostessa pitkin hänen kasvojansa. "Jumala siunatkoon teitä ja suokoon sinulle mielen tyyneyttä, tyttöseni! Tule hyväksi puoliseksi ja äitiksi!"

"Niinkuin itse olette olleet, rakas mamma," lisäsi asessori, suudellen hänen kättänsä.

"Minä tarvitsen olla yksinäni," sanoi Annette. "Hyvästi, mamma, hyvästi, herra asessori."

"*Herra*, et sinä saa sanoa herra," huomautti äiti.

"Suokaa anteeksi, mamma, suo anteeksi Svaning, minä olen niin tottumaton."

"Kyllä siihen mukautaan ajalla," sanoi rouva. "Jumalani, miten tytöt ottavat kaikki kiivaasti!"

"Minä toivon että hän rauhoittuu," lisäsi asessori.

* * * * *

Annette palattuaan pieneen kamariinsa, jossa yölamppu paloi, lankesi polvillensa ja alkoi katkerasti itkeä. Vihdoin nosti hän ylös kyöneleiset silmänsä ja sanoi:

"Nyt on uhri päätetty, uhri, jonka pitää sovittaa minun turhuuteni, itsekkyyteni, röyhkeyteni ja kevytmielisyyteni.

"Minä tahdon kärsiä, mutta en valittaa, tahdon kuolla, mutta en kuitenkaan valittaa, kun hän vaan tietää että minä olen uhrannut itseni häntä sovittaakseni. Sitten — oi! sitten, kaikkein syvimmän kuilun toisella puolella, jossa ei löydy rikkautta ei köyhyyttä, jossa ei tavata keinotekoisia rajoja, henkeä ales painavia kahleita — ja siellä, siellä kohtaamme toisemme. Siellä menen häntä vastaan, kun hän tulee, ja kysyn: oletkos nyt minun?"

"Rohkeutta, Annette, rohkeutta ainoastaan kantamaan kohtaloasi. — sinun pitää kantaa se nurisematta," kuiskasi hän ja nousi ylös, asetti kutrinsa järjestykseen ja pyyhki itkeneet silmänsä.

"Ja hän ... tuo heikko ihminen, joka on kyllä heikko rakastamaan kuollutta nukkea, sillä mikä muu minä olen sielutta; tahi on kyllä halpa kun tahtoo antaa kuihtua ihmisolennon vierellensä, saadaksensa vaan hänen rahansa: missä tapauksessa hyvänsä ei hän ole rakkauden arvoinen — vaan halveksimisen."

"Kun Hjalmar saa tämän kuulla, hän joka tietää miten minä inhoan Svaningia, ajattelee hän: Annette oli kuitenkin kohtaloansa parempi."

PERINTÖ.

Sunnuntai maalla on aivan toisellinen kuin kaupungissa. Kaikki on hiljaista huoneessa, piiat juhlapuvussa, vierastupa havutettu, kukkia kukkalaseissa, ja hauskuus ja tyyneys kaikkialla, sisällä ja ulkona. Se on toista kuin kaupungissa kuulla ikuista kolinaa kaduilla, ja nähdä vaatetettuja työmiesjoukkoja kapealiepeisissä takeissa kulkevan pitkin katuja tullakseen Jumalan huoneeseen, jossa kaikilla talon omistajilla on sija, mutta jolla ei ole taloa ja perustusta, saavat seisoa käytävillä.

Maalais-elämä, joka niin silmiin pistävästi eroaa ihmisyyden asunnoista, kaupunkien metelistä, on huomattava varsinkin pappilassa ja erittäin pohjoismaakunnissa, joissa ei pitäjän herrasväen lukuisuus osoita sunnuntaisin kaupunkilaista ulkomuotoa. Muutamassa näissä suurissa pitäjissä, josta monella talonpojalla on päivän matka kirkolle ja jossa pappi on ylhäisin, näyttää pieni komministerin talokin kirkon esikartanolta.

Niin oli ja oli aina ollut laita komministerin talossa Honkalassa.

Jokainen on nähnyt sellaisen säännöttömän kimpun rakennuksia olki-aumojen ympäröiminä tietä kohden ja puutarhan, jota sanotaan myös ryytimaaksi, ikään kuin piiloon kätkeytyneenä. Sellainen pappila näyttää tavallisesti olevan aiottu antamaan laitoksillansa ja niiden kautta ajattelevalle hengelle ainetta. Talo rukouksillansa, aumoillansa, korsillansa ja pahnoillansa, pikku veräjillensä, jotka riippuvat haoista ja täytyy nostaa, saadaksean niitä auki ja kiinni, kuvailee maallista; mutta tämän takana löytyy kuitenkin huvitarha, jossa perhoiset lentävät ja mehiläiset hyrisevät ympäri hunajaa etsiessänsä. Sellainen talo oli Honkala eli se paikka, jossa komministeri Rauhanen asui.

Oli sunnuntai muuanna kirkkaana talviaamuna. Äskettäin oli satanut lunta metsiin ja vuorille, tiet olivat hopean kirkkaat ja kaikilta tahoilta kuului kulkusia, jotka ilmoittivat että kansa matkustaa kirkolle, joka sijaitsi vaan muuan tuhat askel siitä, vanhoine jykevine kiviaitoinensa suojellen rauhanpaikkaa pienen puukirkon ympärillä, mikä harmaana ja vähä-arvoisena näytti mukavammalta

lumisine kattoinensa kuin muutoin.

Kirkon luona sijaitsee pitkät rivit talleja ja kirkkopuoteja, muutamat uuninpiipuilla varustettuja, joista siellä täällä nousee valkoinen savupatsas taivaslaelle, merkiksi etteivät kirkkoon matkustajat olleet kaukana.

Pastori Rauhanen oli puhdistanut itsensä ja luki saarna-ainettansa viimeisen kerran, sillä oli jo "soitettu ensiksi," jolloin lukkari tuli ja hänen mukanaan kirkonposti.

"Äiti, täällä on kirje Antti Pietarilta!" huusi pastori ja istui pöydän ääreen avatakseen varovasti kirjeen, sillä niin oli hänen tapansa.

Rouva tuli sisälle ja hänen kanssansa muutamia lapsia, sillä Jumala oli siunannut avioliiton kaiken muotoisilla lapsilla.

"Lapsilla ei ole täällä tekemistä, kun minä puhun äitin kanssa," sanoi pastori vakaasti, ja kaikki lapset hiipivät pois, paitsi vähäisin, kuusivuotias poika, joka hallitsi vanhaa Tyyraa, mikä oikoi kakluunin vieressä ja suurella, tuuhealla hännällensä nakutti laattiaa, osoittaaksensa ettei hän laisinkaan pahastunut, kun pikku Oskar istui sen päällä ja veti sitä korvista. Se oli hyvän suomista ja sen kärsi Tyyra, vaikka se teki välistä vähän kipeätä, niin että sen täytyi näyttää valkoisia hampaitansa ja kohteliaasti tarttua herransa käteen.

"Oskar saa olla täällä sisällä, isä, tahi hän menee ulos ja tekee jotain hullunkurista; hän kaatoi koko taaleruukun päällensä, sillä hän joutuu joka paikkaan."

"No niin, ole vaan hiljaa ja anna olla Tyyran täällä."

Komministeri luki nyt kirjeen, minkä Antti Pietari oli lähettänyt, sama nuorukainen, jonka viimeksi näimme vanhan rouva Printfellin luona. Antti Pietari kertoi että hän jo kävi opin koetuksissa opistosta pois pääsöä varten ja toivoi keväällä olevansa pappi.

"Hän on kuitenkin hyvä poika, sillä tosin maksaa se paljon, mutta hän on auttanut enimmästi itseänsä kotiopettajana, ja varsinkin tuon kunniallisen inspehtoori Tammisen luona, joka on antanut hänelle niin paljon ja ollut kuin isä meidän pojalle."

"Niin, se oli hyvä etu," lisäsi äiti.

"Ja," alkoi komministeri silmäiltyään uudestaan kirjettä, "hän puhuu tässä miten hän on sovittanut esimiehensä erään vanhan sukulaisen, ja että hän kohtasi siellä mamselli Bernhardin, jonka hän huomasi erittäin siveäksi. Hm, minä muistelen kuulleen sinun puhuvan eräästä Bernhardista."

"Niinpä niinkin, hän nai muutaman nuoruuteni ystävän, Teodora Wernerin; mutta lieneekö sama?"

"Sitä en tiedä, mutta nyt hän on ainoastaan leski ja taitaa olla hyvin köyhä, sen mukaan kuin Antti Pietari on saanut muistonsa."

"Mutta, Jumalani, sitten se ei voi olla hän, sillä hän syntyi rikkaana ja joutui hyviin naimisiin, erittäin säädyllisen miehen kanssa, joka, luulen minä, sitten yleni majuriksi eli evestiksi, tahi mikä hän oli."

"Hän mahtoi olla katteini."

"Voipa olla mahdollista; mutta hauska olisi saada tietää hänen nimensä."

"Tytären nimi on Dora," selitti pastori.

"Dora, niin, se voi olla mahdollista, sillä Teodora Werner nimitettiin tavallisesti Dora, hän on varmaan sama ... pikku raukka, joka köyhtyi."

"Oi, hän sai kaiketi tuhlaajan, niin luulen, joka pani menemään mitä hänellä vähän oli, sellaista tapahtuu usein."

"Niin, Jumal' armahda!"

"Senpätähden on hyvä ettei tytöillä ole rahaa, sillä se syötti houkuttelee vaan hutiluksia huoneeseen, vaan niillä pitää olla kunnollisuutta ja työkykyä, sitä ei mies voi tuhjata."

"Niin, sinä olet oikeassa, mutta jos hän olisi Dora Werner."

"Se on aivan mahdollista, Antti Pietari saa kuulustaa. Nyt soitetaan yhteen; ei, minulla ei ole aikaa lukea toista. Annas katson postileimaa! b-o-r-g, borg luetaan siinä, mutta jos se on Göteborg tahi Helsingborg, en voi sitä sanoa, minulla ei kuitenkaan ole siellä tuttuja."

"Oi, onhan joku sälli, joka kirjoittaa tiedon mukaan," sanoi rouva auttaessaan ukkonsa päälle turkkia, sillä ulkona tuuli jotenkin ankarasti. Useampia vuosia sitten matkusti muuan poika Tunturituvasta maailmaan, eikä ole kukaan kuullut hänestä."

"No niin, saamme nähdä takaisin tultuani."

Näin sanoen jätti pastori vaimonsa uuteliaisuudelle alttiiksi, sillä kirje Honkalassa oli melkeen yhtä harvinaista kuin valkoinen pääskyinen tahi Ibis lintu, mikä joskus on näyttäytynyt meidän metsäsyvänteissä, mutta aina on katsottu jotain tärkeätä maalle ja valtakunnalle ennustavaksi. Niin oli kirje Honkalan komministerin talossa, jos sen jotkut toiset lähettivät kuin Antti Pietari, pastorin veli henkikirjoittaja ja pastorin rouvan äiti, joka asui Geflessä, mikä täytyi jotain merkitä. Sinne ei tule sellaista pyhää Ibis lintua ilmaiseksi, Egyptistä, korkeaan pohjolaan.

"Se on kai joltain Rauhasen sukulaiselta ensi naimisessa," mietti hän itseksensä; sillä pastorilla oli nyt toinen vaimo. Emsimäinen, Antti Pietarin äiti, oli kuollut monta vuotta sitten. Varmasti joltain hänen sukulaiseltaan, sillä hänellä oli sukulaisia etelässä.

Rouvan uuteliaisuus ei kuitenkaan voinut tyytyä, sillä kirjeen päällystä oli paksu, läpinäkymätön ja niin hyvästi kiinni liimattu, että näytti kuin lähettäjä tahtoisi pilkata pastorin rouvaa.

Pastori kotiinsa tultua kulutti hyvän ajan päivällisellä, sitten vähän nukahti, ja vasta kahvin tuotua hän muisti kirjeen. Rouva seisoikin neulain päällä.

"Minä tiedän lähes ennakoita mistä se on," virkkoi pastori avatessaan saksilla päällystä; "voinpa melkeen olla varma että sen on lähettänyt vaimo vainajani veli, joka meni merelle. Monta vuotta luultuamme hänen kuolleeksi, tuli häneltä kirje — jolloin hän oli vaatteeton. Hän olisi muutoin, sanottiin, tullut istutusmaitten omistajaksi Amerikassa; mutta hän oli vaatteita, ja meidän täytyi siis lähettää hänelle rahaa. Sitten matkusti hän ulos, ja nyt on, maltappas, lähes viisitoista vuotta, kuin olen hänestä mitään kuullut; mutta tässä hän on taas minulla. Hm, alhainen sinetti, hm. Muutamat ihmiset näyttävät kuolemattomaksi, niistä kelvottomat kaikkein enimmäin. Kunnialliset ja kunnolliset ihmiset tappaa tuulenpuuska, sula sattumus ... mutta katsos, hyllyn saa lähettää etelänavalle kolme kertaa ja maan ympäri kolmasti; hänen saa antaa joutua kuudesta haaksirikkoon ja olla mukana Messinan hävityksessä, mutta tietysti tulee hän kotia rakasten sukulaisensa luokse saadakseen pari alusvaatetta."

Näiden mietintöjen, jotka todellakaan eivät olleet vailla totuutta, loputtua oli hän saanut auki kirjeen, jossa hän paikalla katsoi nimeä.

"Tomlinger, välikauppias. Hm, sitä miestä minä en tunne". (Lukee:)

"Korkeasti kunnioitettava herra viisaustieteen maisteri ja varapastori."

"Tuo mies taitaa antaa arvonimiä, hm."

"Vaikka minulle aivan tuntematon, pyydän kuitenkin eräässä tärkeässä asiassa saada kääntyä herra pastorin puoleen, anoen että kiiruummittain saisin suosiollisen vastauksen. Minä olen avioliitolla yhdistetty konsuli Stappelmännin vanhimman tyttären kanssa, Gunhild Stappelmännin, ja on hänen kanssansa kolme lasta, joista nuorin on vuoden ja puolentoista kuukauden vanha ja nimitetään Gunhild äitinsä jälkeen, kumpikin vanhemmat, poika ja tyttö, käyvät koulua. Mainitulla Stappelmännillä..."

"Mutta mitä Jumalan nimessä," virkkoi pastori, "minulla on Stappelmännien kanssa tekemistä? Mies mahtaa olla hullu." (Lukee:)

"Mainitulla Stappelmännillä, rakkaalla apellani, oli ensimmäisessä naimisessansa mamseli Stearin, rovasti Stearinin tytär, jonka sisar oli kamreeri Blänkertin täti, joka kuoli halvaukseen pankissa, ja Blänkerti oli eno herra pastorin rouvalle, syntyisin Eleonora Kristina Ulfving. Kun nyt Ulfvingilaiset Blänkertin kautta ja Blänkert Stearinin kautta ja Stearin Stappelmännin kautta on sukua meidän kanssamme, olen minä niin rohkea että katson herra pastoria rakkaaksi sukulaiseksi, jonka kanssa olisi minulla erinomainen ilo persoonallisesti tutustua."

"Kiitän nöyrimmästi. Hm, mitä tästä tulleekaan."

"Se lienee herra pastorille hyvin tietty, että nuori Blänkert, pankissa halvaukseen kuolleen kamreeri Josias Blänkertin poika, kuoli ennenkuin oli täyttänyt 21 vuotta..."

"Ei, siitä en minä mitään tiedä..."

"... hivuttavaan tautiin, jättäen meille surevia sukulaisia — sillä hän taisi olla kelvoinen ja luotettava nuorukainen, joka Upsalassa tutki lääketiedettä, mutta kuoli lasareettikuumeeseen. Tällä, Ludwig

Blänkert niminen, oli äitinsä kautta, syntyisin neiti Sidenkrona, oikeus perintöön vanhan Sidenkronan jälkeen, joka jätti erittäin suuren varallisuuden. Käräjäoiminen ilmestyi, mutta kun nuori Blänkert oli alaikäinen, vietiin perintö, asia jäi siksensä ja perintö tuli jonkun kamreeri Millerin omaksi, joka lienee ollut hyvin keho ja halpa ihminen, kykenevä suurimpiin konnantoihin. Millerin äiti oli tosin syntyisin Sidenkrona, mutta ihan toista lajia kuin meidän Sidenkronan haara, joka eroaa siten, että meidän eli vanhemmassa sukuhaarassa on päärynän muotoinen silmikko ruunussa, jota vastaan sillä Sidenkronalla, josta Miller on sukuisin, on ristillä varustettu maapallo, mikä voidaan nähdä vaakunakirjeessä. Siis ovat päärynämerkkiset Sidenkronat aivan toista sukua, kuin ristillä merkityt, ja Miller on siis anastanut itsellensä perinnön ilman minkäänlaista laillista oikeutta. Mainittua Milleriä, joka eläissänsä lakivoimaisen oikeuden nojalla, vaikka aivan laittomalla päätöksellä oli perinnön omistaja, ei voitu karkoittaa kamalasti anastetusta oikeudestansa; mutta hänen kuoltuansa olen minä, joka tunsin asian oikean laidan, haeskellut kaikki löydettävät sukulaiset, ja olen kynäillyt kuudettakymmentä kirjettä, joihin on noin puoliksi vastattu.

"Minä anon nöyrimmästi että herra pastori toimittaisi suosiollisesti asianajajan valtakirjan herra pastorin ja perillisten laillisen oikeuden Sidenkronan perinnössä valvomista varten, etenkin kuin kamreeri Miller on testamenteerannut omaisuutensa jälkeen jääneelle vaimollensa ja yhdelle tytölle, jonka he olivat ottaneet kasvatustyttäreksi, semmenkin kuin ei sanota tunnustettavan ennen avioliittoa tullutta lasta.

"Pyytäen suosiollisesti anteeksi pitkää kirjettäni, jota asioitten tärkeys ei kuitenkaan ole voinut estää, sulkeun minä herra pastorin ystävyteen, ollen erinomaisella kunnioituksella ja heimolaisuudella niin hyvin herra pastorin kuin pastorin rouvan kuuliaisina palvelia."

"Hm, tuo on omituista, mutta se taitaa olla kuitenkin totta; ja paitsi sitä tässä ei ole minun oikeuteni, vaan Antti Pietarin, jota tulee valvoa. Kuitenkin," lisäsi hän hetken mietittyänsä, "se maksaa rahaa ja ... on epävarma."

Pastori tuumi itseksensä ja vaimonsa kanssa, ja päätti lähettää valtakirjan.

ENNUSTUKSIA.

Dora tultuaan muuana aamuna ystävänsä luokse, istui hän tavallisesti työtänsä tekemässä. Annette oli muuttanut toiseksi ihmiseksi; hän oli nyt oppinut oikean tavan ajan kuolettamiseksi — saadaksensa sen kulumaan. Aika vihaa kaikkea työtä, itse mataa se esille työttömiin saleihin, hiipii kuin simpukka pitkin samettihienoja mattoja ja istuikse aivan kohteliaasti sohville; se tuskin liikkuu, vaan venyttää päivän ijankaikkisuudeksi. Mutta jos se huomaa että joku tekee työtä halulla, tulee hänelle kiiru, ja sellaisen luona kuullaan alituisesti: minä en voi käsittää mihin aika menee.

Niin oli nyt Annetten kanssa laita, hän ei oikein tietänyt minne aika joutui, se kiiruhti pois työn tieltä ja lievitti sitä ahdistusta, jonka hänen tukala tilansa, hänen tuntuksensa nuhteet vaikuttivat hänelle.

Annette nyökkäsi ystävällensä.

"Jos eilen illalla ei olisi ollut niin kylmä, olisin minä tullut teille. Oliko teillä pidot?"

"Ei, ei, miten niin voit luulla?" kysyi Dora ja punehtui.

"Niin, näetkös, siellä seisoivat kaksi kynttilää pöydällä ikkunain välissä ja kaksi sillä pöydällä, joka sijaitsee sohvan edessä, sen näin minä aivan hyvin teidän sinisten rullakartiinien lävitse."

"Vai niin, vai niin, mamma viritti niin monta kynttilää ... hän niin teki."

"No, istuitteko siellä ja huvittelitte itseänne, katselemalla miten paloivat?"

"Ei, mutta mammalla oli vieraita, muuan mamman nuoruuden ystävä poika."

"Kuka?"

"Niin, huomaatkos, hän on sama Rauhanen, jonka minä ennen olen maininnut."

Annette ei voinut olla nauramatta, sillä tyttö raukka oli aivan punainen.

Annette katseli häntä ja naurahteli: sepä oli oikein hauskaa. Dora raukka oli nimittäin, puhuessaan

yhtymisestäsä täti Printfellin luona, sanonut: "hän näytti oikein sievältä ... hän oli oikein kohtelias, ja jos hän kosisi minua, saisi hän myötäisen vastauksen."

Näin oli hän sanonut siinä lujassa vakuutuksessa, ettei hän milloinkaan enää kohtaa mainittua henkilöä; se ei tuntunut hänestä pahemmalta, kuin jos hän olisi puhunut vaksikammion kuvasta; mutta nyt tuli tuo miettimätön sana pian perässä.

"Vai niin, hän on sama, joka oli niin kohtelias," nauroi Annette, mutta synkistyi samassa, sillä muisto omasta liitostansa pisti häntä sydämeen.

"Mutta enhän minä voinut uskoa että ihminen tulee takaisin," sanoi Dora melkeen itkien. "Sinä voit uskoa minua, se on sentähden, että hän on erään mamman ystävän poika..."

"Dora kulta, minä uskon sinua, mutta sinä punehduit niin, että pienet kasvosi leimusivat. No, onko hän sievä mies?"

"On, hän matkustaa nyt kotia papiksi vihittäväksi... Kenties sinä tahdot lähettää jotain äitillesi."

"Niin, Dora, sen tahdon, mutta auta minua keksimään jotain, joka häntä ilahuttaisi."

"Se johtuu siitä jos hän voi ottaa mukaansa suurempaa pakettia."

"No, voithan sinä puhua siitä hänelle."

"En minä tunne ihmistä, mutta mamma ihastui, saatuaan kuulla jotain eräästä nuoruuden ystävästä, että hän kutsui hänen tulemaan useampia kertoja... Minä en käsitä mammaa."

"Älä moiti äitiäsi, Dora kulta, vaikka sinä kenties saat punastua muutamia kettoja minun edessäni, joka on ainoa kun tietää, että tuo hyvänluontoinen pappi olisi mies, josta Doraseni pitäisi."

"Älä minua kiusaa, hyvä Annette; mutta ensi kutsun laittaa mamma ... sillä minä en käsitä mammaa; hän lähetti eilen illalla hedelmä-kaupasta noutamaan koko korillisen omenia, joita Rauhanen söi niinkuin ne ei olisi maksaneet kolme killinkiä kappale... Mutta kun näet ne neljä kynttilää, niin tule ylös, Annette kulta, saat nähdä hänen ja tulet käsittämään, että mini vaan hulluttelin."

"Mutta, Dora, en minä voi kulkea yksistäni yli kadun niin myöhällä."

"Et, se on tosi; mutta minä tahdon johdattaa hänen tänne, jos voin. Muutoin tuntuu hän olevan sävyisä ja on oikein; huvittava ja iloinen suojelija; mammakin suosi häntä. Hän puhui lähetyksestensä täti Printfellille ja on lepyttänyt tuon hyvän mummon; tänään juo hän kahvia Printfell tätillä."

"Ja te ... onko täti kutsunut teitä?"

"No, niin harmillista! Nyt saat sinä ainetta; niin, onpa niinkin hän kutsunut."

"Se ilahuttaa minua sydämellisesti, Dora kulta," sanoi Annette kujeellisesti.

"No, oletkos sinä nähnyt asesoriasi? Mutta siinä teit sinä yksinkertaisesti, Annette. Herra Jumala, minä en olisi milloinkaan sanonut niin paljon, jos sinä olisit hypännyt kaivoon, mutta mennä miehelle epätoivossa tuntuu minusta kuin jos ihminen päättäisi juoda itsensä kuoliaaksi. Onko hän täällä usein?"

"Joka ilta."

"Vai niin; ja silloin te istutte ja tarinoitte?"

"Ei, minä en näe häntä milloinkaan."

"Sulhaista?"

"Niin."

"Mutta sehän tuntuu ihmeelliseltä."

"Lienee mahdollista, mutta minä en milloinkaan mene sisälle, vaan hän istuu mamman luona, ja sitte kuin hän on lähtemäisillään, haetaan minä yökkäämään."

"Sepä on siis kummallista."

"Niin kai."

"Mutta' sinun ei pitäisi mennä milloinkaan naimiseen hänen kanssansa, Annette raukka."

"Miksi niin sanot?"

"Oi voi! sinä olet muuttunut vaaleaksi näinä aikoina; sinä kärsit enemmän kuin tahdot sanoa."

"En, hyvä Dora."

"Sinä et mahda maata öillä, sillä kynttilä palaa myöhään yöllä; minä olen kurkistanut tänne myöhään ja aikaisin, ja alituisesti näen kammoittavan valkean. Annette raukka!"

"Ei, minä istun ja teen työtä; sitä et kenties ole huomannut, sinä et näe miten paljon minä ennätän."

"Annette raukka, sinä olet todellakin muuttunut laihaaksi, kalveaksi, sinä tulet vihdoin kipeäksi."

"Kipeäksi? Eikö mitä, ei sellaisesta kipeäksi tulla."

"Mutta," lisäsi Dora ja pyyhki ystävänsä otsaa, "sinä palat kuin valkea, sinä olet kipeä."

"Dora, nyt sinä luulottelet... Ei, tyttöseni, minä olen terve ... en aivan, minä olen kylmettynyt, mutta kyllä siitä pian pääsen. Anna minun vaan nähdä että sinä juot mukavasti kahvia täti Printfellillä ja sitten miten kynttilät palavat pienessä vierashuoneessanne, se ilahuttaa minua, en tiedä minkätähden minäkin pidän siitä nuoresta miehestä."

"Häntä tuntematta."

"Niin, se on sielun myötätuntoisuutta."

"Todellakin, jos minä valitsisin asessorin ja hänen välillä, niin..."

"Ottaisitko asessorin," hymyili Annette ja huokasi.

"Ei, sitä en tekisi; mieluummin muutan Norrlantiin ja tulen apupapin rouvaksi. Oi, miten siellä mahtaa olla hauskaa!"

"Onpa niinkin, siellä minä olisin saanut elää," sanoi Annette synkästi; "mutta elämän vaihteita en voi hallita."

"Hyljää Jumalan nimessä se ihminen, sinä tulet sairaaksi ja kurjaksi, Annette kulta, tiedätkös, kun minä kuulin tämän historian, harmistuin minä sinulle; mutta sitten arvelin että se on synty sinun suhteesi. Mutta se on sinulle romaanien lukemisesta. Juuri tuo siunattu romaanien lukeminen, jolla kostutetaan heikompa sukupuolta, aivan kuin kaktusta haalealla vedellä. Ja niin paisuu se äärettömän suureksi ja loistosaksi kukaksi, joka on nupuissa kolme kuukautta, ja kun se vihdoin puhkeaa, jos ei ole jo sitä ennen levinnyt, pysyy se kokonaisen päivän."

"Voinko tehdä muutoin, taidanko itseäni paeta?"

"Pakenetko itseäsi, kun sitout asessoriin?... Onko se myllynkivi, joka saa sinun vaipumaan unhotuksen syvyyteen. Sitä tuskin uskon."

"Älä nuhtelee minua, Dora; kenties olet oikeassa, mutta sitä en voi toisenta."

"Toisenta voipi. Ota rakastettu asessorisi kouluun ja sano hänelle: se on selvä totuus ettette rakasta minua, vaan minun ulkomuotoani ja rahojani."

"Olenhan sen sanonut."

"No, sano se vieläkin ja peruuta naimispuuhat; anna hänelle ruumiinkokoinen valokuvasi, Södermarkin maalaama; sen saa hän panna riippumaan huoneesensa, ja lupaa hänelle perintösi, sitten kuin olet sen saanut, totta kai hän sinun päästä."

Heikko hymyily oli Annetten ainoa vastaus.

"Sinä olet kipeä, Annette, sinä olet kipeä, lasken sohvalle... Kätesi ovat jääkylmät. Herra Jumala, lasken sohvalle, lasken levolle."

"Minä voin todellakin huonosti... Hyvästi Dora! Tule taas huomenna ilmoituksinesi."

* * * * *

Kun Dora tuli seuraavana päivänä olivat rullakartiinit alhaalla Annetten kamarissa ja pöytää kaunisti

lääkepullonen. Hyvä rouva istui sängyn vieressä ja viittasi Doraa hiljaa kävelemään.

Sillä sairas makasi.

"Hän sai yöllä kuumeen ja on nyt kovasti kipeä," kuiskasi hän. "Asessori on lohduttamaton, hän istuu vierashuoneessa, mutta ei saa tulla sisälle."

"Hyvä rouvani, minä en käsitä mitä hänellä on täällä tekemistä."

"Kenellä? Sulhasellako?"

"Niin, mutta hänen näkemisensä surmaisi hänen."

* * * * *

Annetten tauti tuli joka päivä vaarallisemmaksi. Tietysti neljä kynttilää olivat viritetyt katteinin rouvalla ja Doran täytyi olla kotona auttamassa äitiään vieraittensa kanssa; mutta hänellä ei ollut lepoa ennenkuin vieraat menivät; sillä hän ajatteli lakkaamatta ystäväänsä ylhäällä.

"Voimat vaipuvat yhä enemmän," virkkoi lääkäri, "mutta toivokaamme parasta; hän on nuori."

Mutta voimat vaipuivat yhä enemmän.

"Mamseli tuolla ylhäällä taitaa voida huonosti," sanoi Löfstedt, kun hän muuanna aamuna tuli katteinin rouvan luokse saamaan käytöskäskyjä, "tahi mitä sanoo mamseli Dora?"

"Hän ei vielä ole ollut kotona, mutta eilen illalla oli sairas erittäin heikko."

"Hm, niin se on sentähden kun eivät hae kuolontohtoria, sillä niin nimitetään hän siitä syystä, että kuolema pelkää häntä eikä uskalla mennä sinne, johon hän menee; mutta ohoh, ne luulevat ettei ukko ole aivan ruusunpehmainen eikä sekoita hilloa lääkkeisin."

"Mutta siellä on hyvin taitava lääkäri."

"No annas olla, että hän kuolee ... se on hyvästi se."

"Mutta ei lääkäri voi kaikkein henkeä pelastaa."

"Vai niin, sen kyllä uskon; mutta mitä lääkäreillä tehdään, jos ei ne ymmärrä pitää hengen kitua koossa, sentähden kuningas antaa niille ruoan ja palkan ja toiset saavat maksaa. Mutta siinä voi kyllä olla rouva oikeassa, ettei ole juuri helppo säilyttää elämää sellaisessa pienessä 'lellilasissa,' joka on niinkuin hän olisi tehty posliinista ja hämähäkinverkosta. Ei, minä tahdon kiittää kuolontohtoria, hän ei anna useita lajia ja ne maistaa kuin 'hyi häpeä,' mutta tauti muuttuu kuin kaalinkanta."

Dora ei tullut. Sairas jaksoi siis kovin heikosti.

* * * * *

Oli yhdeksäs vuorokausi, kaikki oli hiljaista huoneessa, sillä lääkäri oli niin käskenyt; odotettiin taudin käännettä, jota ei saatu häiritä.

Rouva, valvottuaan koko yön, oli mennyt huoneesensa. Dora istui yksistään sisällä. Mitä piti hänen tekemän? Hämärä oli neuloa. Hän selaili muutamia kirjoja; mutta kaikki näyttivät hänestä ikävystyttäviltä, hän heitti ne taas pois.

Silloin näki hän yhden sanomalehden; hän otti sen konemaisesti ja katsoi päällekirjoitukseen:

Julkisia huvituksia. Hän huokasi.

Kuolleita. "Oi, pian on siellä kenties Annette Miller, kahden kymmenen vuoden vanha... Hänestä puhutaan pari päivää, kansa kadulla katsoa töllistelee kukilla verhottua kirstua ... ja kaikki on ohitse."

Naineita. Tuskin oli hän katsonut sen osaston lävitse, ennenkuin hän nousi niin varomattomasti että tuoli kalisi. Annette avasi silmänsä, hän heräsi levottomasta kuume-unestansa.

Dora lähestyi ja katsoi varovasti häneen. Annetten silmät tähystivät häntä.

"Oi!" huudahti Dora, jonka kyynelvirta paikalla keskeytyi. "Ei, ei, minä en voi antaa olla... Minun Annette raukkani, Annette raukka!"

Annette laski laihan kuumetautisen kätensä ystäväänsä käteen.

"Etkö voi nukkua, Annette?"

"En, en," kuiskasi Annette, "minä en voi nukkua."

"No, sitten en tee vahinkoa. Tiedätkös, täällä sanomassa on sellaista joka koskee sinua."

Annette näytti aivan tyyneltä.

"Sellaista, joka koskee sinua läheltä. Neiti Constance v. M. on vihitty katteini ja kamariherra v. N:n kanssa. Hjalmarin kihlaus oli siis vaan juorupuhetta."

Annetten silmät tulivat kerrassaan vilkkaammiksi.

"Sano se vielä kerran; ethän vaan erehdy."

"En, en! Totta tosiaan, se niin on."

"Sano se vieläkin kerta, sano se monta kertaa," kuiskasi Annette ja ummisti silmänsä.

"Hjalmar ei ole nainut, ei ole ollut kihloissa, sillä joka hänellä piti olla, on nyt toisen kanssa naimisessa."

"Hjalmar on vapaa, hän on sinun, kun vaan elät," pitkitti Dora kuiskaten.

Annetten kasvonjuonteet tulivat tyveneiksi, se ponnistus, joka sairaan muodossa aina osoittautuu, ulkonainen näkö sisällisestä taistelusta, katosi vähittäin, ja pian nukahti hän hiljaa ja tyynesti, ja hymyili välistä, ikäänkuin iloiset unet olisivat leikkineet hänen mielikuvituksissaan.

Aivan varmasti ne olivat hänen mielessänsä.

Terve sielu kykeni kohentamaan majan, joka oli kukistumaisillansa, ja Annette vaipui levollisesti syvään uneen, unelmitta, tietoisuudetta, uneen, joka pelasti hänen elämänsä.

Oli myöhään illalla kun hän, äitinsä ja Doran hämmästykseksi, yhtäkkiä nousi istumaan ja katseli ympärilleen ilosta säteilevin silmin.

"Olen varmaan nähnyt unta," sanoi hän hiljaa ja hipaisi pois kiharat valkealta otsaltaan, "olen varmasti uneksinut ... älkää sitten herättäkö minua; mutta näin unta, että Hjalmar oli viaton ... että hän on ihana, jalo, kaikkien alhaisten laskelmien ja kohtaloiden yläpuolella, kuten rehellinen mies voi olla."

"Ei, se ei ole unta, hyvä Annette," vastasi Dora, huolimatta kamreerin rouvan katseesta, sillä häntä ei miellyttänyt asian saama uusi käänne.

"Ei siis unta ... todellisuutta, totta! Ah, antakaa minun syleillä teitä," sanoi Annette ja ojensi kätensä. "Voi, olen niin onnellinen, niin onnellinen... Nyt tulen terveeksi, nyt tulee kaikki hyväksi taas."

"Et saa väsyttää itseäsi, lapsi," lausui äiti huolestuneena. "Ole nyt hiljaa ja lepää, niin on tohtori määrännyt."

"Tohtori! Oi äiti! Hän ei tiedä, mikä sieluani on vaivannut, hänellä ei ollut mitään keinoa, hän ei tiedä, mitä sielun kielille on tapahtunut. Mistä johtuu, että ne tuottavat riitasointuja, sen voi ymmärtää; mutta miten ne virittävät itse itsensä uudelleen ja soivat tuoreina ja puhtaina, sitä ei ymmärrä kukaan."

"Hiljaa, hyvä lapsi, älä puhu niin paljon."

Annette paneutui taas makuulle ja vaiken, mutta hän katseli ympärilleen niin iloisesti, niin autuaasti.

Sairas tuntee juuri tämän helpotuksen, tämän ihanan terveyden tunteen, kun kuume on taittunut, tämän uudelleensyntymisen, joka Annettellemme oli yhtä paljon henkinen kuin ruumiillinen.

HUOLIA.

Asessori ei saanut enää koskaan tulla Annetten luo, vaikka tämä alkoikin olla ylhäällä. Kun lapsi joka opettelee kävelemään, tuki hän itseään huonekaluista ja uskalsi lattialle; mutta hän hymyili ollessaan vähällä kompastua, ja iloitsi kovasti, kun hänen onnistui päästä ikkunan ääreen ja nyökätä kiitokset

kapteenin rouvalle kimpuista kukkia, jotka Löfstedt oli noutanut Söderin puutarhurilta.

Mutta samassa määrin kuin Annette parantui, samassa määrin näytti kamreerin rouvan ilo häipyvän ja vaihtuvan rauhattomuuteen. Hän ei ollut enää sisällä Annetten luona yhtä paljon kuin ennen, mutta jotakin ikävää täytyi esteen olla, sillä hyvällä äidillä ei ollut hetkenkään rauhaa sinne tullessaan.

"Mutta hyvä, jalo mammani," sanoi asessori, joka kamreerin rouvan sisimmässä huoneessa istui hautautuneena paperilappujen sekaan. "Mutta jalo mammani, teidän väitteenne on aivan liian tunnontarkka. Muistakaa, hän oli kuolemaisillaan, hän tiesi tuskin mitä sanoi; ja te olette aiheuttaneet tilanteen itse. Voi, jospa mamma olisi kysynyt minulta."

"Mutta mitä tuli minun tehdä? Eikö minun tullut totella mieheni viimeistä toivomusta, tuliko minun rikkoo se lupaus, jonka annoin hänelle hänen viimeisenä hetkenään?"

"Varjelkoon ei, mutta..."

"Ei, rakas Svaning, minä kirjoitin niinkuin hän oli pyytänyt minua kirjoittamaan, minä kirjoitin ja sanoin, ettei autuas mieheni tahtonut jättää jälkeensä ainoatakaan, joka oli häneen tyytymätön, sanoin tietäväni, että ainut lähempi sukulainen, jonka ehkä tarvitsisi jakaa perintö, eli köyhissä olosuhteissa ja hänellä oli useita lapsia; sanoin, että olin halukas jättämään sen, mitä he pitäisivät kohtuullisena, mutta muistutin heitä siitä, että lainvoimainen tuomio teki siitä kaikesta meidän omaisuuttamme."

"Ja he vastasivat?" kysyi asessori jännittyneen tarkkaavaisena.

"Niin, tuo siveä väki pyysi minun määräämään summan. Minä esitin niille kymmenen tuhatta riksiä, jonka Miller vainaja sanoi mahdollisesti, jos valvominen olisi tapahtunut, voivan tulla heille sivuperintönä."

"Ja he?"

"Selittivät tyytyvänsä; sillä ne voivat nyt hyvin eivätkä taistele köyhyyden kanssa. Hän on kunniallinen ihminen, tuo hyvä Lindner, vaikk'ei hän ole juuri milloinkaan ymmärtänyt koota rahoja. Mieheni tahtoi niitä lähestyä, mutta niin kauan kuin Lindnerin vanha setä, ahne ja voiton haluinen, eli, ei hän tutustunut, sillä rahat olisivat langenneet silloin hänelle ... ja Lindner ei olisi saanut mitään."

"Kuitenkin huomaamme ettei saa karhua herättää sen maatessa. Mamman jalomielisyys on nyt herättänyt koko joukon sukulaisia. Jumala tietää paraiten mistä ne ovat tulleet, mutta ne kuuluvat kaikki tuhansien sivuhaarain ja oksain kautta tuohon jaloon Sidenkronan perheeseen päärynä silmikolla."

"Mutta onko se todella mitään?"

"On, valitettavasti, mamma kulta! Minä olen kuulustanut ritarihuoneessa, ja on tosiaankin kaksi Sidenkronaa eli oikeammin on löydetty, nimittäin Jojakim Sidenkrona Pietarinhaasta ja Pekka Sidenkrona Lappasalmelta, niinmuodoin suomalaista sukua. Pappa vainaa oli viimeisen suvun jälkeläinen, mutta toisilla on tosiaankin oikeus puolellansa."

"Onko niillä oikeus puolellansa?"

"On, mamma, minä tarkoitan lain kuollutta kirjainta; mutta löytyy korkeampi oikeus, paitsi sitä on koko tuo kunnioitettava suku vaan roskaväkeä."

"Niillä on siis laki puolellansa?"

"On, mamma, hyvä mammani, mutta sillä ovat hyvät puolensa, kun vaan saamme aikaa. Mammalla on varoja pitkittää käräjoimistä elinaikansa, ja kyllä minä taidan sitä jatkaa minun ja Annetten ikäkauden."

Tuo hyvä mummo vetäytyi takaperin niinkuin käärme olisi häntä pistänyt.

"Onko oikein niin tehdä?" kysyi hän.

"Oikein? Hm, mikä on siis ihmisen varsinainen oikeus perinnön vaatimuksessa. Palkinto, hyvä mamma, on meillä oikeus saada omasta työstämme; mutta perintö on saanti paitsi minkäänlaisen oman ansion vaikutuksetta, on jonkinlaatuinen arpajaisvoitto, jonka yksi voi yhtähyvin voittaa kuin toinen. Mutta laillista se on, sekä heidän vakuutuksensa että..."

"Mutta jos me venytämme lainkäyntiä ikuisiin aikoihin, jos me hävitämme ne, heidän hakiessansa laillista oikeutta?"

Asessori kohotti olkapäitänsä ja sanoi: "Sekin on laillista. Laki myöntää pitkityksen; mutta se maksaa luonnollisesti rahoja, vaan sillä aikaa ne köyhtyvät, ja niin tulee sovinto mahdolliseksi."

"Lindner on läheisin perillinen."

"Niin, mutta kun hän on ilmoittanut tyytyvänsä kymmeneen tuhanteen riksiin, on hänen puhevaltansa lopussa. Mutta kun tuo kymmenen tuhatta, hyvä mamma, on ainoastaan vähä osa perinnöstä, on toisilla sukulaisilla oikeus vaatia loppu, sillä Lindnerillä ei ole heidän valtakirjaansa mennä mihinkään sopimukseen."

"Mutta jos Lindner ei suostuisi minkäänlaiseen sovintoon."

"Silloin hän voi ottaa kaikki ja toiset eivät saisi mitään, sillä Lindnerillä on suuri lapsilauma, niin olen kuullut."

Kamreerin rouva, jonka rehellinen sydän vihasi vilppiä vaikka se ilmestyisi kauniissakin muodossa, haki paperein seasta Lindner'in ystävällisen kirjeen, lähetetty Teljestä muuan kuukausi sitten. "Tässä on Lindnerin kuitti," virkkoi hän, "hän on oikea perillinen, hänen pitäisi saaman kaikki."

"Niinpä kyllä, jos mies ei olisi ollut yksinkertainen, mutta hän taitaa olla säyseä eläin, tuo maisteri Lindner."

"Minä luulen niin; hän ymmärtää lakia yhtä vähän kuin minä."

"Mutta toiset ymmärtävät sitä paremmin; niistä on moni rikas, ja heidän vaatimuksensa ovat kireimmät."

"Onko Lindnerillä täysi perintövalta omaisuuteensa?"

"Onpa niinkin! Jos minä olisin heti tietänyt, olisi pappa vainaja testamentin verosta lahjoittanut lämpösin käsin kaikki Annetelle, eroittaen pois myydyn talon; sillä pääomat ovat irtain omaisuus ja voidaan hukata, lahjoittaa, tahi miten mielitään, mutta testamentin tehtyä ja laillistettua ei asia ole autettavissa. Jos se ei olisi raastuan oikeuden pöytäkirjoissa, voisi sen tehdä mitättömäksi..."

"Ei herra *asessori*," sanoi rouva ja nousi kopeasti ylös, "mieheni tahtoa en suinkaan riko, vaikka kerjäisin. — Tee oikein ... minä en tiedä jos se on oikein, vaikka asiamieheni niin sanoi; niin puhui mieheni viimeisillensä — tee oikein minun tähteni."

"Erinomaista kun hän ei sitä ajatellut terveytensä päivinä."

"Hän selitti senkin," toisti rouva, "ei yhtään tahraa ole miehessäni. Hän ei ollut lakimies, mutta alkoi viimeisinä aikoina tutkia lakia, joka huvitti häntä. Muuan sana, jonka joku hänen ystävästään lausui, herätti hänen huomionsa, ja ... ja siitä syystä hän ei tahtonut tehdä testamenttia, tarvittiin teidän suostuttamistaitonne ja hänen rakkautensa minuun ja Annetteen voittomaan hänen vastenmielisyyttänsä; mutta se on arvoton paperi, sanoi hän minulle, jos jollain toisella on parempi oikeus."

"Niin, hyvä mammani, toiveet ovat tosiaankin jotenkin synkät, mutta ne selviävät jos ei muutoin niin viivyttämisen kautta."

Kamreerin rouva meni sisään tyttärensä luokse, ja hänen synkeä katsantonsa ei johtunut omaisuutensa vaarassa olemisesta, vaan siitä että hänen petti ihminen, jota hän uskoi enemmän kuin omia ajatuksiaan.

Ja nyt hän näki miten hän kiinnitti Annetten siihen ihmiseen ja repi siteen, jonka rakkaus oli pyhittänyt. Hänen ankaran käsityksensä mukaan ei kihlausta voitu rikkoa, tekemättä todellista rikosta. Lupa oli annettu Jumalan edessä, samoin kuin hän antoi miehelleen hänen viimeisillä hetkillänsä.

Hyvälle mummolle oli kiusallista nähdessään Annetten kirkastuneet kasvot, miten ilo säteili hänen silmistänsä, kun puhui Hjalmarin viattomuudesta. "Ja kun jälleen," mietti äiti, "käsität lupauksesi merkityksen, silloin et voi, et saa sitä murtaa ... mutta oi, jos sinä sen taitaisit, Svaning ei ole ansiollinen nimittämään sinua puolisojensa."

Rouva, saatuaan useain keskusteluin kautta valoa sekaantuneesta asiasta, antoi muuanna kauniina päivänä valjastaa vaununsa ja tuli Annetten luokse.

Vanhuksen kasvot olivat tyynet, vakavat, mutta kuitenkin tavallista valoisimmat.

"Minä matkustan pois tänään, kenties viivyn huomiseen asti," sanoi hän Annetelle; "Dora ja katteinin rouva jää luoksesi, minä olen puhunut niiden molempain kanssa."

"Minne mamma matkustaa?"

"Maalle, lapseni, eräässä tehtävässä, jonka pappa jätti minulle ja jota minä olen viivyttänyt ylen kauan."

"Matkustakaa Jumalan nimessä, mamma!" kuiskasi tyttö ja suuteli äitinsä kättä.

Rouva sulki hänen syliinsä ja sanoi: "Lapsi, lapsi! Sinä et kadu minun tekoani."

"En milloinkaan, en milloinkaan, rakas mamma; minä näen teidän silmistänne että se on jalo teko. Niin näytitte silloin kuin otitte minun ... ja silloin kun kerta juuri kuin nyt otitte minun syliinne, suutelitte otsaani ja sanoitte: sinä olet todella minun tyttäreni, silloin katsoitte niin päälleni ... mutta ei milloinkaan sitten ennenkuin nyt. Jumala olkoon kanssanne mamma, matkustakaa hänen nimessänsä."

Hyvä mummo erkani hiljaa, ja vaunuin istuttuaan heitti hän vielä Annetteen silmäyksen.

Hän seiso ikkunan ääressä ja nyökkäsi ja liikutti huuliansa. Sanoja ei kuulunut, mutta äiti tuns i että tyttö sanoi; "matkustakaa Jumalan kanssa, mamma, Jumala siunatkoon teitä."

"Minä en tiedä miten se tulee," sanoi Annette Doralle, joka tuli heti nähtyään kamreerin rouvan vaunujen pois pyörivän, "minä en ymmärrä, Dora, mutta mamman matkustaminen ilahuttaa minua; minä tunnen itseni köykäiseksi kuin leivonen ja luulen leijailevani laulussa ja ilossa. Oi, Dora, minä en tiedä miten se tulee."

"Sinä olet koko ajan ollut niin iloinen."

"Ei, ei! Ei se ole mitään kuin nyt ... nyt, oi nyt! Vaan miten se voi olla?"

"No, tiedätkös mitä?" alkoi Dora, "minua oikein haittaa Rauhanen, hän tulee aikaisin ja myöhään ja..."

"Vai niin, oletko todella?"

"Niin, todella."

"Mutta jos..."

"No ei, älä nyt alota sinun historiijinesi."

"Mutta minä sanon *jos*."

"Vaan minä sanon *mutta*."

"Mitä?"

"Mutta, sanon minä, jos hän kosii, niinkuin sinä luulet, niin olen minä ylen viisas."

"Viisas?"

"Niin, viisas. Jäisikö mamma yksinänsä? Voipiko apulaispappi ruokkia vaimoa ja hänen äitiänsä?"

"Ei, se näyttää liian tukalasta."

"No, ja siis?"

"Siis sanot sinä luonnollisesti ei, se on ymmärrettävä," sanoi Annette ilkullisesti nauraen; "sillä viisas tyttö laskee aina näin: minä tarvitsen neljä leiviskää voita, viisitoista markkaa leiviskästä, neljä kertaa viisitoista on kuusikymmentä; siis kuusikymmentä."

"Ole nyt vaiti, Annette kulta."

"Kuusi tynnyriä rukiita, viisikolmatta markkaa tynnyri tekee sata viisikymmentä, yhteensä kaksisataa kymmenen. Kahvia ja sokuria..."

"Ei, hiljaa nyt."

"Ei — ei, viisas tyttö ajattelee vielä: mamma tarvitsee kahvia aamulla, kupillinen kymmenenpenniä, ja jälkeen puolenpäivän, kymmenenpenniä, ja pikku lisätippa, puolitoista kupillista, niukasti laskettu..."

"Mutta mihin se menee?"

"Niin, Dora kulta, se todistaa että viisas tyttö opetteleikse *quatuor species* ja sitten laskee kaikki hyvin tarkasti, ja saatuaan numerot järjestykseen kääntyy hän rakastettunsa puoleen ja kysyy: onko sinulla kolmesataa viisiseitsemättä riksiä pankossa, sillä vähemmällä määrällä ei käy laatuun; ja jos hän

vastaa *kolmesataa*, antaa viisas tyttö hänelle rukkaset, siitä kun puuttuu viisiseitsemättä riksiä."

"Minä olen kuullut koko saarnan, enkä taida huomata muuta kuin että se on aivan viisaasti ettei tee itseänsä ... ei, se voi olla sama, mutta äitiänsä onnettomaksi."

"Mutta, Dora kulta, sinä rakastat papiksi aikovaa?"

"Sinun kanssasi ei voi puhua vakavasti, muutoin olisi minulla jotain sanottavaa."

"No, puhu!"

"Niin, näetkös, hän on kosinut."

"Siinä sen näet!"

"Niin, mutta minä harmistuin."

"Miksi siis?"

"Herra Jumala," toisti Dora, ja suuret, kirkkaat kyyneleet välkkyivät silmissä. "Herra Jumala, minä suosin tuota alhaista ihmistä, mutta hän ei voi ottaa mammaa kanssansa apupapin palkalle eli kappalaispapin virkataloon ... me laskimme, me."

"Mutta sinä et miettinyt pientä pää-omaa, jonka suljit pois laskuistasi," sanoi Annette vakaasti ja hellästi, "kuules, Dora kulta, miten paljon luulet Jumalan siunauksen tekevän huoneessa?"

Dora katsoi ylös, se ikäänkuin kummastutti häntä, ettei hän aavistanut noita varoja.

"Jumalan siunaus... Sinä sanot jotain, mamma voi siis meitä seurata. Neljätoista tynnyriä jyviä, vähäinen virkatalo ... ja Jumalan siunaus, kyllä se riittää; niin, nyt minä sen käsitän."

"No se on hyvä, Jumala siunatkoon sinua, Dora, Jumala auttakoon teitä molempia! Mutta mitä sanoo äitisi?"

"Se käy laatuun, hän on yhtä paljon ihastunut Rauhaseen kuin sinun äitisi asessoriin. Miehillä on kuitenkin kyky miellyttää mammoja, niin että jos me tytöt emme ajattelisi itseämme kävisi ehkä nurinpäin."

"Niin, siltä se näyttää," huokasi Annette.

"Tiedätkös mitä minä olen aina huomannut?"

"Niin, huomaatkos, kun mammat hankkivat naimista, menee se aina takaperin; ne arvelevat kuin avioliitto olisi arpajaiset ja joka koettaa laskea numeroja, petaa itsensä köyhäksi; sillä eihän siinä ole muu kuin mammojen kokemus, joka pilaa kaikki."

"Sinä saatat olla oikeassa."

"Kuules nyt, kokemus ei ole mitään muuta kuin kokemuksesta solmittuja pätkiä ... koko elämän yhteen solmittuja tutkaimia ... ja sitten tahtovat sovittaa vanhaa uuteen kankaaseen, hienoa kuin silkkiharja, ja niin repeää se jokaisesta solmusta, jotka mamma liitti muinoin. Aikansa tulee jokaiselle laittaa kaikki katkenneet langat kuntoon, solmita itse tutkaimensa."

"Onko äitisi tullut kokemuksilla?"

"Onpa niinkin vähän, hän on ihastunut Rauhaseen, mutta arvelee että hänen pitäisi hakea itsensä kaupunkiin."

"Miksikä niin. Se oli..."

"Ihmeellinen aate, eikö todella? Niin, huomaas nyt, kun pappa vainaja hävisi maanviljelyksessä, se tahtoo sanoa maalla, niin pitäisi kaikkein ihmisten asua kaupungissa, sillä siellä olisi papalle käynyt paremmin."

"Mutta miten sitten kävisi talonpoikain kanssa? Niiden on jotenkin hankala..."

"Asua kaupungissa, aivan oikein, samaten minäkin sanoin, mutta, katsos, mammalla on kokemuksensa ja sen kanssa ei kukaan tule toimeen."

"Mutta enempää hän ei tahdo lyödä kankaan sisään?"

"Ei, ei. Mamma on kehoittanut minun ottamaan mainitun henkilön, vaikka hän maallakin asuisi; ja

tiedätkös, tahtoisin saada hänen, kun vaan olisin selvillä ettei huonosti kävisi."

"Mutta sinä nyt tiedät pääoman," sanoi Annette; "kaikki käy hyvin, sillä raamattu sanoo: Herran siunaus rakentaa puoli huonetta."

"Niinpä, niin!... Ahaa, näetkös, tuolla hän istuu mamman luona ikkunan vieressä, nyt saat hänen nähdä."

Dora nyökkäsi ja ikäänkuin esitti ystävänsä, ja rakastaja kumarsi syvästi ja näytti sydämellisesti iloiselta, sillä Doran rukkaskori oli varmaan niin huonosti palmikoitu, että rakkaus pilkisti jokaisen silmukan lävitse.

* * * * *

Tejessä syntyi hälinä, kun kamreerin rouvan viheriäksi kieratut vaunut vierivät pitkin katua ja pysähtyivät koulun luokse.

"Tuo vaunu ei ole reivin."

"On, hän on ostanut itsellensä uudet."

"Vai niin, mutta tuo vanha rouva ei ollut reivinna."

"Oli, hän oli sama."

"Ja minäkö en tuntisi reivinnää, jonka olen nähnyt ja puhunut hänen kanssansa tuhansia kertoja?"

Tällaiseen jankkaukseen rouvien kesken antoivat kamreerin rouvan vaunut johtoa.

Koulumestari, maisteri Lindner istui kohtuullisessa päivällispöydässään, vaunujen seisahtuessa oven eteen. Se oli suuri pöytä, sillä hänellä itsellään oli yhdeksän lasta ja siihen lisäksi kaksi kasvatuskoululaista, jotka oppivat kohtuullisuutta samalla kuin latinaa ja kreikkaa. Siinä oli siis suurehko pöytä.

Kamreerin rouva astui sisälle. Hän ei ollut sitä perhettä nähnyt milloinkaan ennen; mutta hän kohtasi pulskea-näköisen, keski-ikäisen miehen. Hänen aikaisin harmaantuneet hiuksensa lepäsivät järjestyksessä ja somasti, hänen kulunut koulutakkinsa näytti mukavalta, vaikka se oli hiuki kulunut, ja erittäin valkoinen kaulaliina täytti puvun. Sama siisteys ja somuus näkyi lapsissa ja kasvatus-oppilaissa. Ei ainoakaan kengännauha ollut pilalla, ei yksikään käsi likainen, ei leivän murenaista pöytäliinalla, joka lumen valkoisena lepäsi pöydälle levitettynä ja jonka reijät — sillä muutamia näkyi sellaisia — olivat huolellisesti vatien olkimatoilla peitettyinä.

Perheen isäntä ja rouvansa nousi ylös; mutta koko lapsilauma raappasi jalallansa ja istui sitten pitkittämään ateriaansa.

Herra Lindner vei vieraansa sisimmäiseen huoneeseen, joka piti kuvaileman kaikkein pyhintä, sillä se oli varustettu lukuisilla tauluilla, jotka somasti ladotuilla paperikehyksillä hienojen kultareunuksien kanssa kaunistivat seiniä.

Hän katseli vierastansa kysyvästi ja osoitti pienelle sohvalle.

"Minun nimeni on Miller," sanoi kamreerin rouva. "Te tunnette nimeni?"

"Tunnen," sanoi Lindner; "tervetuloa! Tämä on minun vaimoni ja tuolla näitte lapseni; ne tulevat pian sisälle."

"Minä tulin tänne..."

"Kuulemaan jos minä ryhdyn käräjäimään teitä vastaan; ei, sitä en tahdo tehdä."

"Hyvä herra Lindner, tässä on teidän sovintokirjeenne takaisin, minä teen teidän jälleen vapaaksi."

Lindner katseli paperia.

"Niin, sen minä olen kirjoittanut."

"Mutta teillä on, minä olen saanut kuulla sittemmin, enempi oikeuksia."

"Voi olla mahdollista, mutta minä olen kirjoittanut sen tietien taiten enkä peräytä sanojani. Se olisi vahinko," lisäsi hän, "jos joukko henkilöitä, jotka ennallaan ovat rikkaat, jakaisivat varallisuuden. Köyhien kanssa on toisin asian laita. Paitsi sitä tulee jako-osuus vähäpätöiseksi, sillä niitä on miten kuullut olen lähes kolmesataa sukulaista vaimoin ja lasten kanssa. Tuskin nyt on enää ketään, joka ei

olisi sukua Sidenkronan heimon kanssa."

"Mutta onhan niillä lailliset oikeudet."

"Ei, rouvani, lailliset oikeudet ovat minun oikeuteni; mutta siinä ei löydy mitään siveellistä oikeusperustetta, miksi minun pitäisi saada paremmin ne rahat kuin Kiinan keisarin. Minulla ei ollut käsitystä Sidenkronista, ennenkuin minulle selitettiin että äitini äitin isän nimi oli Sidenkrona päärynä silmikolla, joka nyt on merkillisin kohta missä oikeus riippuu."

"Mutta..."

"Niin muodoin olen minä ... sillä minulle on lähetetty täydellinen sukuluettelo ... niin muodoin olen minä lähimmäinen, mutta se ei mitään merkitse, voitte olla rauhassa minulta. Kymmentuhat-riksiin olen minä tyytyväinen, kun minä ne saan lahjaksi; enkä minä ole milloinkaan aikonut vihata miestänne, sillä hän voi yhtä vähän siihen, ettei ollut suorasti etenevää sukua, kuin minä ollessani nyt niin sattumalta."

"Mutta," alkoi kamreerin rouva, "kun itse katsotte rahain jakamisen vääräksi, niin tulee teidän auttaa minua käyttämään oikeutta sen äärettömän perijäjoukon välillä, joka on kaikilta suunnilta kokoon käsketty."

"Niinkuin on sanottu, niillä ei ole oikeutta saada mitään," sanoi herra Lindner; "mutta minä hävittäisin teidän, jos ottaisın luopumukseni takaisin."

"Hävittäisin?" Ei, herra Lindner, minulla on säästettyjä korkoja, jotka riittävät minulle ja tyttärelleni."

"Koko asia on ilkeä; sillä todellakin on inhoittava nähdä miten sukulais joukko kuin nälkäiset korvit heittäytyvät kullan ylitse, kun joku toinen, heille aivan tuntematon ja väliäpitämätön henkilö, on sen koonnut kokonaan toista tarkoitusta varten, kuin heille antaaksensa."

"Ja teidän mielestänne on siis kärjööminen lakkautettava?"

"Niin sanotulla sovinnolla, niin."

"Miten voitte te sovittaa minun lähes kolmen sadan henkilön kanssa, joista minä en yhtään tunne?"

"Sillä asialla on vastuksensa."

"Mutta nyt," alkoi rouva, "tunnen minä teidät, vaan en myönnä teidän kieltämykseenne. Teillä ei ole oikeus luopua laillisesta perinnöstänne, — mutta te voitte sen lahjoittaa."

"Minä?"

"Niin, juuri te, herra Lindner! Puhukaamme suorasti! Minä tahdon että te käytätte oikeuttanne."

"Erinomaista, rouvani; mutta kun niin tahdotte, perintö on minun," sanoi herra Lindner ja repi palasiksi luovuttamuskirjeen. "Nyt olen rikas, vaan mitä sitte teen?"

"Se johtuu teistä."

"Teidän käytöksenne on merkillinen, rouvani," toisti herra Lindner, "mutta minun näyttää teille kenties vielä merkillisemmältä, kenties se on väärin, mutta minä olen suuttunut niihin ihmisiin. Tiedättekö mitä, ne pelkäsivät enimmin että minä peruuttaisin luovutukseni, ja seuraus siitä pelosta oli, että minulle luvattiin yhdeksän hyvää ja kahdeksan kaunista. Yksi osa tahtoi jakaa keskenänsä, toinen antaa toisellensa arvopapereita. Minulle on tarjottu virkoja — kunnioittavia toimia — ja esitetty kunniamerkkejä, kun vaan antaisin kieltämykseni pysyä. Se on alentavaa, tahi mitä?"

"Niin, ei se ole suora tie."

"Ei, rouvani, ei laisinkaan suora tie, vaan koreasti mutkallinen."

"Te päästätte siis minun kärjöömistä korkoja?"

Herra Lindner nauroi lempeästi ja sydämellisesti; näkyi selvästi että tuo soma mies nauroi mielellänsä.

"Niin, katsokaamme, rouvani, jos voimme sopia, koettakaamme. Se on kuitenkin erinomaista," lisäsi hän vakavammin, "että juuri rikkaat, jotka eivät tarvitse saalista, ovat näyttäytyneet huolellisimmaksi ettei se menisi pois käsistä; mutta köyhät ovat kirjoittaneet ... luonnollisesti joukko roskaväkeä pois luettuna ... ovat anoneet vaan laillista oikeuttansa. Tässä näette kirjeen."

Herra Lindner otti eräästä laatikosta suuren joukon säännöllisesti kirjainjärjestykseen pantuja

kirjeitä.

"Tässä esimerkiksi erään köyhän komministerin Norrlannista. Siitä minä pidän. Kuulkaapas:

"Herrani!

"Minua on kehoitettu lisäämään erästä palkintosummaa teille, ettette sekaantumisellanne leskirouva Milleriä vastaan riitaan pannussa perintö-asiassa riistäisi meiltä oikeuksiamme. Mutta se on kuitenkin selvä, että jos teillä on yksinänne oikeus perintöön, niin meillä ei ole mitään — ja sillä se on lopussa. Siis en minä anna yhtään apua. Koko asia on minulle vastenmielinen, ja jos ei se olisi poikani tähden, en olisi laisinkaan siihen sekaantunut. Kuitenkin, kun hän nyt on täysi-ikäinen, saa hän kotiin tultuansa ja saatuaan nähdä asiakirjat itse määrätä. Hän päättää luultavasti samoin kuin minä, ettei Herran palvelijan ole sopiva antaa lahjoja.

Nöyrimmästi
Sakarias Rauhanen,"

"Sitä voi nimittää sanoiksi eikä virsiksi; näkyy selkeästi että hän katsoo minun herättäneen palkintoehdotuksen. Sitä miestä minä suosin. Onko teillä velkakirjoja ja sellaisia kanssanne?" kysyi herra Lindner; "tahi tahdotteko että minä haastan teitä, saadaksi asian selvälle tolalle ... se olisi kenties paras."

"Kenties."

"No hyvä, pitää tapahtuman. Mutta sitten ovat rahat minun ja teidän yhteisesti, ja niin ... tiedätekö mitä minä tahdoin sanoa?"

"Minä arvaan ... ja sitten teemme me..."

"Niin, teemme hyvää tavaroilla niin paljon kuin ymmärrämme, ja jätämme vähimmin itsellemme."

"Te olette jalo mies."

"Ei, pyydän anteeksi, minä olen vaan koulumestari Teljessä. Olemme siis suostuneet?"

"Olemme."

"Te, rouvani, olette käyttäytyneet oikein, ette enemmän kuin oikein; mutta te olisitte voinut ja voitte vielä, jos tahdotte, saada asian vanhalle kannalle ... ja venyttää käräjöimistä ikuisiin aikoihin, niin se on kietoontunut, vaikka niillä on kirjain puolellansa; mutta kirjain kuolettaa ja henki tekee eläväksi."

"Minä tiedän sen, minulle on se keino uskoteltu, mutta minä en tahdo, minä en voi. Minä alentaisin mies-vainajani muistoa, jos kulkisin jotain muuta tietä kuin mitä tunteni hyväksyy."

"Minä näin sen jo teidän ensimmäisestä kirjeestänne," sanoi herra Lindner ja suuteli jotenkin tavanmukaisella kohteliaisuudella vanhan rouvan kättä. "Me olemme pari erinomaisia ihmisiä, hyvä rouva Miller, jotka sovimme asiasta, mikä tavallisissa tapauksissa olisi herättänyt ikuisen vihamielisyyden. Mutta meidän pitää toimia niin, ettemme tarvitse punastua... Se on oikein, vaimoni, sinä ajattelet pidemmälle kuin minä," virkkoi mies, kun vaimo kertoi että päivällinen on salissa. "Kyllä sitä tarvitaan, hyvä rouva Miller; sata-tuhansittain riksiä on vierinnyt läpi käsiemme ... se on väsyttävää."

Nyt esitettiin koko lapsijoukko, joka yhtä suurella hämmästyksellä kuin arvonannolla katseli vierasta rouvaa, jolle pappi ja mamma osoitti niin suurta kunnioitusta.

Voitiin huomata että rikas perintö oli perheessä tietymätön — ja niin olikin. Herra Lindner ei ollut maininnut siitä lasten kuullen sanaakaan, ja ne eivät siis tulleet siihen lapsille tavallisesti viattomaan ajatukseen, että ollaan rikkaita. Kaikki kävi yhtä kohtuullisesti huoneessa, ei ainoata sokuripalaista ollut enempi kuin ennen; oli vaan yksi piika ja rouvan täytyi siis toimia kyökissä, ja herra Lindnerin nuttu oli sama puhdistettu vaate, jota hän oli jo monta vuotta käyttänyt. Sellainen olo vaieni kielittelemisen siinä pienessä kaupungissa, sillä oltiin vakuutetut että äkkinäisellä rikkaudella mahtaa olla hänen oireensa, niinkuin jokaisella muullakin kohdanneella vammalla; mutta sellaista ei huomattu ja — mitä piti uskottaman?

"Ne eivät varmaankaan aloita ennenkuin jouluksi, he tahtovat kerrassaan hämmästyttää kaupunkia turhan mammonan saamisella", virkkoi muuan.

"Aivan oikein, nythän tuota väki poloista voi kohdata niin suuri onni, niinkuin sanotaan, tulematta kopeamieliseksi".

"Mutta se on erinomaista", sanoi kolmas.

"Saamme nähdä jouluna", tuumaili vihdoin ensimmäinen puhuja, ja kaikki suostuivat siihen, ettei joulua kauemmaksi voirittanut salata itseään.

Mutta joulu tuli, piikoja lähetettiin useammalta suunnalta saamaan selkoa, jos herra Lindner ei ostanut jonkinlaista saalia vaimollensa, tahi jos hän ei miettinyt silkkihametta "tuolle ihmisraukalle", mutta ei mitään sellaista tavattu. Lindnerillä paloi tavallisuuden mukaan kolmihaarainen kynttilä lasten pöydällä, jo joululahjat olivat tavalliset, kirjoja ja joitakuita vähäisiä leikkikaluja, joita herra Lindner oli itse sorvannut. Ei mitään muuta.

Aika kului yhtäläisesti eteenpäin, ja kaduttiin nyt, kun parin kuukauden ajalla oli Lindnerin herrasväelle osoitettu tavallista enemmän kunnioitusta ja kutsuttu niitä koko lapsijoukon kanssa illallisille — miehellä ei ollut mitään eikä muutoin ollut mikään, sillä lapsien opettaminen on, niinkuin muuan kirjailija aivan oikein sanoo, kiittämättömin kaikista. Koulumestari voi olla suvaittu; mutta se on kuitenkin myönnyttäminen, ettei hän ole mikään ylhäinen, eikä kenenkään mieleen milloinkaan juolahda suositella sellaista mainiona. Hän on kansan unhotuksen ja yksityisten ikuisen kiittollisuuden alainen henkilö.

Herra Lindneriä ei kuitenkaan näkynyt liikuttavan yleisön unhotus, vaan hän hoiti virkaansa halulla ja ilolla, ja huoli vähät siitä mitä maailma sanoi. Sellainen oli mies, johon kamreerin rouva luottautui ja joka verrattomalla suorudella lausui käsityksensä kaikista sattuvista asioista.

Hän oli seudullansa, se tahtoo sanoa niin kaukana kuin hän tunnettiin, katsottu haaveksijaksi; enemmän viisastelijat, tietäjät ja joilla oli kameoli-sormus paksussa etusormessa, nimittivät häntä aivan yksinkertaiseksi narriksi. Naiset arvelivat että hänen kanssansa on oikein hauska puhua, vaikka hänen aatteensa olivat erinomaisempia; mutta lapset eivät pitäneet häntä haaveellisena eikä erinomaisena. Mitä hän sanoi oli niin puhdasta ja hyvää, että jokainen taisi sen käsittää, jos nimittäin oli tavallinen ihmis-ymmärrys; mutta tavallinen ihmis-ymmärrys on oivallinen lahja, vaikka se on kaikkein tavallisin. Niinkuin hiiliä tavataan kaikkialta, mutta timantti, sen oikea puhdas muoto, on kallis arvoinen, samoin on ymmärrys yleinen, mutta selkeä ymmärrys sitä vastaan niin oivallinen, että sen näyttäytyttyä luullaan ettei se ole ymmärrys, vaikka jälkimaailma käsittää sen ja lausuu yhdestä ja toisesta kalleudesta, jonka aikalaisensa polkivat katuun.

Rouva puhui itsestänsä, miehestänsä, tyttärestänsä herra Lindnerille, joka oli hyvin halukas kuulemaan kaikkia kertomuksia, mikä usein todisti hyvää sydäntä, mutta samalla usein heikkoa aloituskykyä.

Kun rouva lähti jälkeen puolenpäivän takaisin, seurasi herra Lindner häntä vaunuille ja näyttäytyi niin kohteliaaksi, ettei kukaan kaupungin rouvista ollut milloinkaan nähnyt tuota erinomaista miestä niin nöyränä ketään ihmistä kohtaan.

HUOMIOITA.

"Minä tavoitin," sanoi asessori astuissaan ovesta sisälle ja kiiruhtaissaan kuin tavallisesti suutelemaan kamreerin rouvan kättä, "minä tavoitin eilen illalla hyvää mammaani, mutta kaikki ovet olivat kiinni; täällä oli niinkuin haudassa. Onko hyvä mammami ollut poissa?"

"Olen".

"Missä, jos minä uskallan kysyä?"

"Lindnerillä."

"Vai niin! Se oli aivan viisaasti, mamma itse tietää paraiten miten tässä pitää toimia, mamman käsitys asioissa on paljon etevämpi kuin minun," virkkoi asessori vaaleten vihasta.

"Minä olen ratkaissut asian hänen kanssansa. Päästäkseni vähemmän oikeutettujen sukulaisteni suuresta joukosta, päästäkseni loppumattomasta oikeuden käynnistä, niin..."

"Vai niin, nyt ymmärrän miten mamma on näön vuoksi ratkaissut hänen kanssansa ja antaa hänelle velkakirjat."

"Niin, luonnollisesti."

"Mutta saadaanko hänen vaste-velkakirjansa summan runsaasta osasta takaisin. Sittehan on koko asia hyvällä kannalla."

"Ei, minä jätän hänelle vakuutus-asiakirjani ja hän saa kaikki mitä hänelle laillisesti kuuluu. Minä pidän ainoastaan sen, mikä minun on — minun säästöni."

Asessori vaaleni.

"Mutta, mutta," sanoi hän vapisevin, kalmankarvaisin huulin, "minun hyvä, jalo mammani ... hm, teidän olisi toki, suokaa anteeksi, rakas mamma ... mutta olisi ollut syy kysyä minulta, neuvotella minun kanssani, joka katson olevani Annetten tuki ja apu. Hänen pyhiä oikeuksiansa testamentin mukaan ei saa rikkoa."

"Mutta olettehan te itse sanoneet, ettei minulla ole perinnön oikeutta, ja silloin on Annettella sitä vähempi. Annette on hyvä, jalo tyttö: hän ei kaipaa yltäkyläisyyttä, jossa olemme eläneet. Luultavasti minä kärsin siitä enemmän, mutta ei mitään minulle tiettyä vääryyttä saa painaa Millerin rintaa hänen herätessään Jumalan tuomiolle ... ei, niin ei saa tapahtua."

"Mamma on siis itse tehnyt itsensä köyhäksi."

"Ei, en köyhäksi, mutta minä en ole enää rikas."

"Mutta te olisitte voineet lämpimällä kädellä ... lämpimällä kädellä, mamma kulta ... lahjoittaa Annettelle vähän varallisuuden, ennenkuin tulee tietyksi miten paljon on perintöä jälillä."

"Ei, sitä en minä voi, ja paitsi sitä en minä tahdo niin."

"Vai niin, mamma ei voi eikä tahdo. Oi, mamma, teidän jalomielisyytenne on vienyt teidät liian kauaksi, te olette syösseet itsenne, rakastetun Annetteni ja minun kurjuuden kitaan."

Kamreerin rouva, vaikka ei taipuvainen pilkkaamaan, ei kuitenkaan voinut olla sanomatta: "Mitä teihin kuuluu, ei kurjuutenne ole tullut suuremmaksi, kuin se on; te ette tule rikkaammaksi, mutta ette myös köyhemmäksi."

"Minun hyvä mammani, jos ei näin olisi tapahtunut, olisin minä voinut tarjota Annettelle suuren, komean asunnon ja tuhansia huveja, joita hänen nyt täytyy olla vailla ... se on minun ajatukseni."

"Mitä on tehty, se on tehty, eikä voida muuttaa."

"Olisiko hänellä," mutisi asessori lähdettyään, "olisiko hänellä yksikin sukulainen, jonka minä tuntisin, ja jos ei tuo kirottu testamentti, jonka varomattomuudessani muodostin, sulkisi pois niitä kaikkia, niin olisi tuo hyvä mamma holhojan ... niin, holhojan alainen, sillä hän on tosiaankin mielipuoli."

"Tässä ei ole mitään muuta tehtävänä," alkoi hän huoneesensa palattua, "kuin saada äkkiä selko hänen suvustansa, laittaa niin asiat, että ne pyytävät hänen holhun alaiseksi ja valitsevat minun holhoojaksi; sitten olen minä, joka johdan käräjöimistä — ei kukaan muu kuin minä — ja kun niin saadaan koko joukko perillisiä molemmin puolin ja asetetaan osittaisiin sopimuksiin, jotka taas alituisesti rikkuvat, on helpompi sitä alituisesti pitkittää — niin, oikeastaan, se on ainoa keino, sillä hän on hullu."

"Tuo omatunto tekee ihmiset välistä suorastaan mielettömäksi."

"Nyt on vaan ukko vainaja ja ukko vainajan autuus, jota hän ajattelee.
No no, sellaisia ovat kaikki naiset, esimerkiksi morsiameni."

"Pahin on," alkoi hän taas hetken vaitiolon perästä, "etten minä voi purkaa kihlausta. Mitä hänen ylhäisyytensä H. sanoisi, hän, joka on niin uskonnollinen, jos hän tajuaisi että minä peräytyisin ainoastaan rahain tähden? Hän kysyi minulta puhuttuani asiasta: Mutta, ystäväni, eihän se ole vaan tytön rahain tähden; hän taitaa olla rikas, niin olen kuullut. Minä vannoin luonnollisesti..."

"Ja nyt menee tuo mieletön ihminen ja suorastaan hurvittelee rahat yhtä hullulle koulumestarille, haaveilijalle, joka tyytyi kymmeneen tuhanteen rikkiin ja joka olisi, jos minä olisin saanut häntä hallita, antanut muutamalla sadalla riksillä ja vähän mairittelulla asettaa asian oikein järjestykseen."

Asessori oli perinpohjin raivostunut ja käveli melkeen koko yön edestakaisin laattialla.

* * * * *

"Mutta, mamma, ettehan ole puhuneet mitään matkastanne?" sanoi Annette.

"Minä tahdon ensin miettiä asiata. Kuules nyt, Annette, omistamamme varallisuus ei kuulukaan meille; minä olen nyt saanut sen tietää."

"Mitä?"

"Ei, lapseni! Mutta sitä ei tietänyt Miller vainaja, hän jätti asian lakimiehen käsiin, sillä hän itse ei sitä ymmärtänyt. Hän voitti riidan ja luuli olevansa kaikkein niiden rahain oikia omistaja, jotka vanha kenraali jätti jälkeensä. Viimeisinä aikoina hän sai syytä epäillä, mutta ei voinut milloinkaan tutkia asian kohtia; mutta nyt on todellakin selitetty, että siinä on tapahtunut sekaannus kahden aatelisten, samanimisen suvun välillä, mutta eri sukukunnasta, perintö täytyy siis mennä niille, eikä meille, ja me emme ole läheskään rikkaita."

"Oi, mamma, saanko suudella teitä!" huudahti Annette ja suuteli äitiänsä otsaan. "Jumalan kiitos, me emme ... ole likimaillekaan rikkaita, sanoi mamma. Oi, mamma, te olette melkein rikas, mutta minä olen köyhä; testamentti kumoutuu, niinkö?"

"Niin, lapsi."

"Jumalan olkoon kiittoa, nyt olen minä köyhä ... köyhä, kuin hän! Juopa, syvä ylipääsemätön juopa on sulkeuntunut, usko on palannut."

"Mutta, lapsi, älä nyt tule niin iloiseksi, sinä et voi peruuttaa asessorin kanssa?"

Annette pysähtyi äkkiä ja sanoi: "Asessori ... mutta, mamma, hän mahtaa tehdä takaperot minun kanssani?"

"Sitä hän ei näytä tosiaankaan tahtovan."

"Ja sen minä pidin varmana, ihan varmana."

"Mutta sitä minä epäilen. Hän mahtaa sinua kuitenkin rakastaa."

"Ei, mamma, hänen litteässä rinnassansa ei rakkaus saa sijaa, siinä on joku muu syy."

"Niin, Annette, minä olen paljon oppinut... Asessori..."

"No, mamma, onko hän vielä yhtä jalo kuin ennen?"

"Ei, minä epäilen sitä; minä luulen heränneeni unesta, hän on ilmaissut itsensä."

"Vai niin, vihdoinkin. Tietääkö, mamma, hänen kanssansa on samoin kuin suuren vesikäärmeen, sadat ovat sen nähneet, mutta ei kukaan tahdo uskoa. Niin on minunkin laita; minä olen nähnyt hänen sydämensä kauan, kauan — ainoastaan vaistomaisesti, mamma, mutta se on välistä varma, varmempi kuin järki. Minä olen kauhistunut sitä ihmistä."

"Ja kuitenkin, — kuitenkin kihlasit itsesi hänelle?"

"Niin, minä olin hurja, ei ainoastaan hullumainen, minä olin epätoivoinen, en tietänyt mitä tein... Kylläksi siitä, mamma kulta, jos ei minua Jumala auta, niin, niin ... mutta sen hän tekee, siitä olen varma. Hän on antanut minulle Hjalmarin takaisin kuin ihanteeni, hän on täyttänyt kuilun välillämme, ja kyllä hän voi vielä tehdä ihmeen asessori Svaningin kanssa."

"Jumala antakoon niin tapahtua! Suo minulle anteeksi, Annette; se olen minä, joka alusta aikain olen syyllinen kaikkeen."

"Oi, mamma; Minulla ei ole mitään anteeksi annettavaa, ainoastaan se, että olette rakastaneet minua ylen paljon ... sen antakoon Jumala teille anteeksi ... mutta minä tulin siten tytöksi sisällisettä armotta, minä tulin turhamaiseksi, pintapuoliseksi ihmiseksi, joka tyydyin ulkonaiseen loistoon, ainoastaan varjovaloon, mikä kerran valheellisella häpeällä särki oman sieluni rauhan. Sanalla sanoen, se oli rakkautenne minuun, vikojeni kärsiminen, se oli se epäjumaloitseminen, jonka esineeksi minä tulin, joka vaikutti etten tahtonut olla se mikä olin, en tahtonut olla puulusikka, vaan välttämättömästi hopealusikka, niinkun veljeni sanoi. Oi, hänellä oli oikeus: minulla on ollut lyijy sydämessä koko ajan, näkyäkseni siksi mikä en ollut. Nyt on lyijy poissa, mamma," lisäsi hän ja ojensi kätensä äitillensä, "nyt on lyijy poissa."

"Jumala olkoon kiitetty, Annette kulta, kun olet taas onnellinen!"

"Sen on minulle Dora opettanut; sillä minä, samoin kuin se, en ole aiottu olemaan kaunis nukke, vaan

ihmlapsi, joka ei pidä itseään ylen hyvänä tekemään työtä ja joka tyytyy vähään. Sellainen olen nyt, Jumalan kiitos!"

Kirje reivi Konrad M:ltä luutnantti Hjalmarille.

Tukholmissa tammikuulla.

Kunnon ystävä!

Eilispäivän valtaneuvostossa nimitettiin ensimmäinen luutnantti N:n rykmentissä Kustaa Hjalmar katteeniksi. Toivotan onnea korkeimmasti, varsinkin kun minä luulen että sinä otat pohjoismetsän komppanian, tullaksesi Joutsenveden läheisyyteen, tahi miksi nimitetään se suolätäkkö, jonka sinä kerroit niin erinomaiseksi pienen harmaan tupansa kanssa rannalla.

Välistä on tosiaankin vastus olla hyvänluotoinen ihminen; useasti tullaan samaan asemaan kuin silloin, kun

Moovitsi sai kaikki laittaa,
Tuoda lamput, leivät taittaa,
Käydä ruumiin edellä.

Kun sinä, kunnon ystävä, olit luonani, huomasin minä sinusta että oli joku koukku, joka ei tahtonut päästää. Vieläpä sisareni häissäkin teit ikäväksi ympäristösi, ja sittemmin en tiedä mitä sinulle on tapahtunut. Mutta sinä muistat hyvin kun ilo kuohui korkeimmallaan katossa ja tanssimusiikki kaikui kautta kerroksien ja lasia kilistettiin — silloin sinä olit kadonnut. Minä etsin sinua, ja sinä olit vetäytynyt hyljättyyn kamariin, jossa, muutamain saalien, jotka riippuivat tuoleilla, ja mamman rakkikoiran seurassa, joka oli ottanut siellä sijansa sohvalle, istuit ja mietiskelit. Minun tultuani tahdoit välttää silmäyksiäni, ja minä luulen että herra silloinen luutnantti itki. Minä en mitään sanonut, mutta minä aloin huomata syyn. Jos sinä olisit istunut linnankanslian perähuoneessa ja näyttäytynyt kuin pyhä Magdaleena, niin olisin minä ymmärtänyt sinun olleesi jonkinlaisessa vaarassa karhuin seassa; jos sinä olisit ollut jossain hautajaisissa ja itkenyt, olisi se ollut säädyllystä ja tilaisuuteen sopivata; mutta häissä itkeminen todistaa minulle selkeästi että silloinen luutnantti, nykyään katteini Pohjoismetsän komppaniassa, oli kärsinyt häviön pyhän avioliiton asiassa, ja nyt minulla on selvite. Odotas vaan, ajattelin minä, kyllä minä sen asian selvitan; sillä minä tiedän esineen; olinhan itse koettanut mitä voin, tehdäkseni sinulle vähän harmia.

Totisesti, veli Hjalmar, minä nuhtelin omaatuntoani ja ajattelin: oletkos nyt, ajattelematon ihminen tunkeutunut puun ja kuoren väliin — sillä taisihan olla mahdollista että tyttö rakastui minuun — sen mahdat sinä kernaasti tunnustaa? Minä vaivasin niin paljon itseäni, ettei ainakaan ollut minun vikani, ettei niin tapahtunut. Niin hurjia on ennenkin nähty.

Mistä nyt alkaisin?

Niin, tällä tavalla.

Tultuani tänne kävin kamreerin rouvaa tervehtimässä. Siellä on kaikki muuttunut, huone on myyty ja molemmilla naisilla, rouvalla ja lemmikilläsi, on ainoastaan kolme kamaria, yksi piika eikä yhtään palvelijaa.

Se mahtoi olla lemmon juttu, joka teki ne köyhäksi; vähävaraiselta siellä näytti, vaikka somalta ja mukavalta.

Annette on näköisensä — ei, ei aivan niin, hän on ihanampi kuin ennen. Tiedätkös, nyt ei minulla ollut rohkeutta hyväillä tuota tyttöä, sillä nyt minä häntä kunnioitan ja katson hänen ylen hyväksi olemaan minun leikinukkenani. Niin ei ollut ennen mutta se oli, totta puhuen, hänen oma vikansa. Älä sitä pahaksu, sillä hän on nyt toinen ihminen, kokonaan toinen. Koettamatta millään lailla pitäytyä välimatalla, joka on tapa, eikä suinkaan vähin, keimailemisen suuressa tieteessä, pitäytyin minä matkan päässä; se tahtoo sanoa, minä tunsin itsessäni ettei ole sovelias lörpötellä entisiä tyhmyyksiä hänelle, ja mahdat uskoa, minä puhuin vaan järkeä.

Mutta, veljeni — hän kantaa kihlasormusta ja on kihloissa — asessori Svaningin kanssa.

Minä en ymmärrä ihmistä, Svaningia nimittäin, mitä hän huolii tytöstä sittekuin hänellä ei ole rahaa; sillä ei hän voi rakastaa niinkuin me toiset älyttömät ihmiset. Eikä hän näytä enemmän kuin Annettekaan pitävän mitään kiirutta, ja kun he kohtaavat toisiansa — hän tuli sinne minun siellä ollessani — ei taida huomata muuta kuin että he ovat helkkarin haitaksi toisillensa.

Minä olen varma ettei siitä tule mitään.

No, niin se tervehdys oli lopussa.

Neljäntoista päivän perästä olin minä taas siellä, sillä rouva pyysi minun tulemaan. Silloin istui siellä muuan sievä tyttö, joka esitettiin minulle mamseli Bernhardin nimellä. Iloinen ihminen, mutta ei enkeli, sellainen kuin sinun lemmittysi, entinen, piti sanomani. Tuo mamseli rupesi yhtäkkiä puhumaan sinusta. Annette punastui.

Hyvä, ajattelin minä.

Hän, nimittäin vieras, kysyi missä sinä olet, miten voit, oletko kihloissa, nainut, kuollut eli haudattu. Viimeiseen kysymykseen vastasin minä luonnollisesti jaa, kun olet hautautunut Lapinmaahan ja näytät kuolleeksi: mutta kysymykseen kihlauksesta y.m. kaikui *ei*.

Annette koetti keskeyttää keskustelua toisilla aineilla; mutta tuo pieni nykeränenänen ystävä ei tahtonut kuulla sillä korvalla, vaan pitkitti. Minä puhuin että sinun piti ylenemän katteiniksi.

"Vai niin," sanoi nykänenä, "sitten hän ei tarvitse olla velassa vaimollensa eikä voida epäillä kosivan rahoja, jos hän ilmoittautuu tytön luona, jolla on ainoastaan vähän varoja."

Annette kääntyi pois — se naula veti.

Pikku tylppänenä näytti päättäneen ottaakseen kerrassaan selkoa sinusta ja pitkitti kauan keskustelua, niin että minä arvelin synniksi sinun tytöstäsi — entisestä nimittäin.

Lakkaamaton sinua tutkimisensa mahtoi kuitenkin vihdoinkin saattaa Annetten pelkäämään, että noin hyväntahtoinen ihminen uskoisi minulle koko rakkaushistorian — miten se on koossa — sillä kerrassaan heittäytyi hän keskusteluun ja löi ales sulkulaudan näin nenäkkäällä kysymyksellä:

"Dora kulta, onko sulhasesi tullut?"

Dora joutui hämille että näin, kun hänen tarkoituksensa oli varmasti jälleen yhdistää kaksi rakastavaa (aivan sama asia, jonka minä olen ottanut tässä kirjeessä ajaakseni), täytyi ryhtyä omiin asioihinsa.

Tapahtui samoin kuin tuolle, hyvänluontoiselle R:lle, joka oli auttavainen, vaikka omat varansa eivät läheskään olleet loistavat. Kun hän muuanna päivänä, hankkiakseen eräälle ystävällensä lainaa, mielellänsä kulki pitkin katuja, tavatakseen jotakuta laupiasta samaritania, kohtasi häntä paraassa vauhdissa ilmoitus omasta velasta. Se on harmillista kun niin käy, tahtoessa toiselle olla avullinen.

No, enemmän.

Niin, Dora masentui paikalla ja kertoi ettei Rauhanen luultavasti tule isoon aikaan, että hän rakensi ja sisusti, ja niin edespäin.

Annette ymmärsi pitää ystävänsä aineesen kiintyneenä, ja niin sain minä tietää että Rauhanen, joka on pappismies, asuu naapurissasi siellä ylhäällä Norrlannissa, joka kuitenkin ei estä häntä asumasta neljä- eli viisikymmentä penikulmaa sinusta kaukana. Siinä hauska maassa häviää kaikki välimatkat.

No niin, me saimme tietää että siniset tapetit tulevat vierashuoneeseen ja viheriäiset sänkykamariin, ja että Rauhanen itse maalaa ja on kaikissa apuna; että siellä ovat kaksinkertaiset multahirret, ja, jos oikein muistan, tuohia ja savitäytettä välissä; sillä Doran päästyä aineesensa saimme tietää koko joukon asioita.

Vaan kylläksi siitä asiasta. Mitä minun piti sanoman sinulle on että Annette rakastaa vielä sinua, ja jos oikein ymmärrän hartaammin, sydämellisemmin kuin ennen — ettei hänellä ole, Jumal' armahda, "yhdeksän hyvää ja kahdeksan kaunista," mutta on myös menettänyt kaikki ne eljeet, jotka hän omisti saadessaan aina tahtonsa esille ja ollessaan rikas ja kaunis — nyt ei hän ole kaunis, vaan ihana — kaunis merkitsee ainoastaan muodon täydellisyyttä, mutta ihana tahtoo sanoa että jotain jumalallista hohtaa lävitse. Vielä on kerrottavana ettei hän voi kärsiä sulhaistansa ja että hän näyttää harmilliselta koko kihlauksesta — se tahtoo sanoa, kunnia pitänee heitä yhdessä. He ovat, niinpä niin, kummin puolin ylen tarkkaluontoisia, etteivät asianmukaisesti tee toisiaan onnettomaksi. Nyt voit itse nähdä mitä sinun on tehtävänä. Kaksintaistelu asessorin kanssa ja hänen tappamisensa ei ole urhoollista eikä varsinkaan saata onnelliseen loppuun; sillä laki on kyllä tyhmä kieltämään kansan surmaamasta kilpakosijatansa, mikä vanhaan hyvään aikaan oli aivan oivallinen keino, jos ei vaan osunut joutua itse murhatuksi.

Mutta tule tänne; puhu tytön kanssa ja juttele järkeä, niin että hän aivan mutkattomasti purkaa naimatuumansa; ja minä puolestani tekeyn tutuksi tuon kunnioitettavan sulhaisen kanssa ja saan hänen lopettamaan itsensä epätoivosta. Minä olen hänen nähnyt useasti hänen ylhäisyytensä setäni luona, jossa hän on uskollinen kunnia-tervehtäjä. Ukko antaa arvon hänelle, niin paljon minä tiedän, sillä mies pitäisi oleman aivan kunnollinen ja arvon ansaitseva. Mutta, huomaathan, jos se on sadan pankkoseteli

tahi lappu halpaa harmaata paperia, mikä joutuu pianon kieliin, niin sorisee se yhtä kauhistavasti.

Anna nyt tieto itsestäsi ja puhu totta. Annette on kipeä, kovasti kipeä — eikä kukaan muu kuin hän. Minä, joka saatoin toin sinulle mielipahaa, tahdon sovittaa erhtykseni, vaikka tunto on puhdas — minä en ole sinua pois ahdistanut.

Tämä tunnustus osoittaa ystävyyteni jalouden.

Minä olen varova kenraali — siksi tulen luultavasti ajalle ja täydyn harjoitella itseäni, sillä kenraalien pitää olla myös tarvittaissa valtavisaia. Minä sanon sinulle kaikki mitä voin saada tietää, ja toimitan asiiasi niin hyvin, jos ei paremmin kuin sinä itse.

Sinun Konrad M.

Tukholmissa Helmikuulla.

Voidaan silloin sanoa: kun rakennus on kauan sisästä palanut, valkea syöksyy ulos yht'aikaa kaikista ikkunoista.

Katsos nyt! Enkö minä sitä tietänyt? Vai niin, sinä olet tosiaankin onnettomin kaikista ihmisistä. Se on siis onnettomuus kun pääsee komppanian päälliköksi ja saa kauniin virkatalon, sillä sotaneuvostossa kerrottiin että se rakettiin uudesta kolme vuotta sitten, tuo virkatalo, jonka nimi on (odotas, minä kirjoitin sen paperilappuun) jonka nimi on Honkala.

Se on erinomaista, sillä saman nimen mainitsi pikku nykänenä viisitoista kertaa, ja et sinä siis taidakkaan tulla viiden kymmenen penikulman päähän ystävästäsi Rauhasesta, pappismiehestä, joka itse maalaa huoneensa, vaikka sinä luonnollisesti et mitään puhunut siitä asiasta.

Nyt on siis puhe vaan asessorista.

Minä olen varmasti vakuutettu että asessorimme oikeasta kosi saadaksensa rahoja; nyt ei ole siellä mitään saatavana, sillä muuan köyhä raukka, joka lienee koulumestari, on saanut muka enimmäkseen, mutta antanut pois suurimman osan ja perustan apurahastoja Upsalassa ja Lundissa, ja niin edespäin — sillä siitä asiasta ei ole minulla oikeata selkoa.

Siinä on kyllä että Annette ei ole rikas, vaan tyttö, joka on varallinen komppanian päällikön kosittavaksi, tarvitsematta hänen tahi jonkun muun uskoa että se on tapahtunut rahain tähden. Se on sellaista, jota minä pidän tärkeänä, koska tuo pieni ihminen puhui jollain pontevuudella siitä onnesta, kun miehellä on niin paljon ja työllä niin vähän, ettei voi epäillä itsekkäitä laskuja. Sellainen side lienee ollut herrasväen välillä.

Kun minä kuitenkin olen vakuutettu, ettei rakkaus vaan mietintö sitonut liittoa asessorin ja Annetten välille (vaikk'en minä voi käsittää häntä), vaan katson sen hänen entisen elämänsä kaunistukseksi, niin teen minä kokeen.

Minä pitkitän huomenna.

Päivä sen jälkeen.

Eilen illalla olin minä hänen ylhäisyytensä enoni luona. Minä tapasin ukon yksinänsä.

Oi! hän on rakastettava ukko, vaikka vanhan maailman, ja ihminen, joka kauhean mielellänsä tahtoi hypistellä ajan osoitinta pari sataa vuotta takaisin. Hän on historioitsia, ja kaikki historian sisällys paistaa vanhukselle hurmaavassa valossa, joka vaikuttaa että hän näkee vanhan ajan hyvät puolet, mutta ei huonoja. Silloin oli kansa uskonnollinen, jalo, voimakas, sanoo hän, mutta mikä se nyt on? Minä olen väitellyt hänen kanssansa, sillä minä luulen että se on oikein hyvä tähän aikaan.

Mutta kylliksi jo vanhasta enosta Kalle Abraham, niinkuin hän sanotaan suvussa. Tuo Kalle Abraham on sama, joka on pikku asessorista pitänyt murhetta, on turvannut häntä ja auttanut häntä niin pitkälle onnen radalla, että tuo ihmis-raukka näyttää nyt kuin vanha pergamentti; sillä sinä voit uskoa, onnen löytäminen kustantaa kirjoitusmiehen ruumista; jos hän voi säilyttää ruoansulatuksen ja taitaa maata, niin hänellä on rautaluonne. No niin, minä tiedän että enoa mies miellyttää.

"Minä olen nähnyt asessori Svaningin morsiamen."

"Vai niin, hän lienee sangen arvossa pidettävä tyttö," sanoi eno.

Arvossa pidettävä? Olisi eläminen jossain toisessa vuosisadassa, että käyttäisi tyynni kuivunutta laatusanaa.

"Niin, hän on herttainen, kunnioitettava tyttö; mutta köyhä."

"Oikein, minä olen kuullut Svaningin kertovan, että äiti jonkun varomattomuuden kautta hävitti suuren osan."

"On sääli Svaningia," sanoin minä ja sitä en valhetellut; "sillä jos saa tytön, joka on toiseen rakastunut, ei ole paljon parempi onnettomuutta."

"Miten niin?"

"Niin," aloin minä, "tietysti hän toivoi saavansa rahoja, mutta siinä hän pettyi. Hän olisi kyllä peruuttanut tuon onnettoman yhdistyksen, jos ei kunniansa häntä estäisi."

"Siinä tekee hän oikein," sanoi eno Kalle Abraham, "sillä katsos, hän on vanhasta maailmasta."

"Ei näyttänyt olevan mitään sydämellistä yhteyttä heidän välillensä. Sekä hän että tyttö nähtävästi katuivat kihlausta, mutta siihen sitoutaan molemmin puolin."

"Jos et sinä olisi kihloissa," hymyili ukko, "ja kun minä näen liiaksi ihastuneesi, niin näyttää kuin sinulla itselläsi olisi tuumia."

Minä punastuin, sillä minulla oli tosiaankin tuuma, vaikka ei itseäni varten.

"Kuitenkin," toisti ukko, "tahdon puhua Svaningin kanssa; ja jos se on selvä että he tekevät toisensa onnettomaksi, ja varsinkin jos hänen asiansa kärsisi — sillä siten voi hänen virkatiensä sulkeutua — niin tarvitsee niiden suostua ystävällisesti tekemään takaperoiset."

Näetkös nyt, enkö minä ole valtavälittäjä? Saadaan nähdä miten se selviää.

"Minä en käsitä Svaningia," sanoi eno keskustelun ajalla; "minä en käsitä häntä; mutta hän ei ole ollut tähän aikaan itsensä lainen ja on silloin tällöin näyttänyt nuoruuden ajattelemattomuuksia — nyt minä muistan sen — puhunut kihlauksista, niinkuin kummin puolinen mietintö on muodostanut, mutta järki ei hyväksy, ja niin edespäin."

"Kaiken johdon mukaan huomaa hän olevansa sellaisessa tilassa," sanoin minä.

Nyt näet mitä minä olen tehnyt, mutta enempää en voi tehdä; sillä mennä naimiseen tytön kanssa, ainoa mikä näyttää olevan jälillä, minä en voi, koska, niinkuin tiedät, minä olen jo sitoutunut. Siis täytyy sinun tulla tänne ales, vaikka rakastetun näkö "lävistää" herra katteinin ja komppaniapäällikön hellän sydämen. Niin sinä itse sanot. Mutta, niinkuin sanottu on, sinä et hyväksynyt minun edellistä kirjettäni, ja tästä tulet kenties vallan neuvottomaksi; mutta siitä minä en pidä väliä, vaan tahdon suurimmalla mielihyvällä olla marssalkkina häissä.

Ystäväsi Konrad.

KANSSAPUHE.

"Se on vastenmielinen tapaus, mutta todistaa että teidän tulevainen anoppinne rakasti hellästi miestänsä," sanoi hänen ylhäisyytensä v. R. ja liikahutti vähän tuoliensa. "Mutta mitä, eikö asiata voi auttaa?"

"Mahdollisesti. Se tulee kaikkein syiden mukaan pitkittymään, jos ei enemmän," virkkoi asessori Svaning.

"Miten siis? Minä en voi käsittää muuta teidän selityksistänne, kuin että asia on varma."

"Rouva Millerin sukulaiset tahtovat ruveta lainkäyntiin ja koettavat hänen saada holhun alaiseksi. Jos sen on onnistuminen, täytyy luonnollisesti sitä ennen saada todistetuksi ettei häntä ole ymmärrys johtanut toimissansa — vaikkapa hän onkin seurannut jalon sydämensä ääntä."

"Mutta en minä huomaa..."

"Teidän ylhäisyytenne suvaitsi huomata, että sellaisilla varokeinoilla on aina seurauksena ikäänkuin tahdottaisiin väittää, että kaikki luovutus-asiakirjat ja velkakirjat olisivat tyhjän arvoiset — ja vielä ne nyt ovat anopillani enimmästi, sillä hän vaan määrätyillä ajoilla suorittaa maksuja — niin armollinen on

hänen houkuttelijansa ollut."

"Miten te sen tiedätte ... oletteko saaneet jotain tietoja siitä hankkeesta?"

"Olen ... hm; minun täytyy tunnustaa että on ... että on käännytty minun puoleeni ja tahdottu että minä, likisimpänä, rupeaisin holhoojaksi ... jos nimittäin jotain sellaista taitaisi tulla kysymykseen."

"Siihen ei teidän sovi sekaantua, rakas Svaning, siitä tulee inhoittava juttu, ja luultaisiin että te oman voiton pyynnöstä..."

Svaning kumarsi, mutta pikainen punastus levisi hänen vaaleille kasvoilleen kun hän sanoi: "Teidän ylhäisyytenne olkoon vakuutettu että minä estäytyin siitä anomuksesta ... mutta se on tietojeni vaikuttama. Minä en olisi milloinkaan voinut tyytyä itseeni, jos olisin loukannut rakastettavaa äitiä niin syvästi, kuin tässä olisi tapahtunut."

"Mutta," toisti hänen ylhäisyytensä, mietittyään muutamia silmänräpäyksiä miten alkaisi, "mutta, te tiedätte etten minä sekaannu toisten asioihin, vaan teidän onnenne..."

"Niinkuin teidän ylhäisyytenne on muodostanut," virkkoi asessori.

"Ei käy niin sanominen; mutta minua miellyttää kun kelvollinen mies saavuttaa menestystä virkatiellä. Meillä ei ole aikoinamme liiaksi kunnollisia virkamiehiä; sillä jos kaikki tahtovat olla kuninkaita, ei kenelläkään ole aikaa alamaiseksi. Kuitenkaan ette saa, rakas Svaning, luulla että minä millään tavalla tahtoisin ohjata teidän vakuutustanne, mutta kun morsiamenne ei tuo mitään mukansa, ja niinkuin tiedämme teidän palkkanne on vähäinen ja riittämätön, niin tahdon minä ainoastaan huomauttaa teitä että voitte syöksyä vastuksiin, jotka kohtaavat sekä teitä että häntä, jota rakastatte."

"Teidän ylhäisyytenne ... rakkauteni tyttöön on puhdas, itsekkyydestä vapaa; minun täytyy kunniani tähden yhdistyä hänen kanssansa."

"Siinä te olette oikeassa; minä hyväksyn teidän ajatustanne; on täydellisesti oikein ja sopii yhteen sen kanssa, mitä entuudestaan tunnen teidän rehellisyydestänne. Mutta saattaahan olla mahdollista että ainoastaan yksi taipumus teitä yhdistää ... ettette voi täyttää mitä hän odottaa vaimona mieheltä, joka on jo nuorena ennättänyt niin kauaksi. Hänen toivomuksensa ulkonaisiin etuisuuksiin, vaikkapa edellytän että hän on oivallinen nainen, voivat olla teidän pieniä sisääntulojanne suuremmat. Sanalla sanoen, teidän on miettiminen eikä hätäisesti astua varomatonta askelta juuri tärkeimmässä asiassa mitä teillä on; sillä naiminen päättää useasti, jos ei aina, ihmisen koko tulevaisuuden."

"Teidän ylhäisyytenne puhuu nyt ajatuksen, jota, minä en voi sitä kieltää, on väikkynyt usein mielessäni, vaikk'en minä milloinkaan uskaltanut antaa sille muotoa tahi perinpohjin tutkia ainetta."

"Mutta tutkikaa se."

"Teidän ylhäisyytenne on nyt, niinkuin tavallisesti, älykkäällä ajatuksellansa tunkeutunut läpi aineen; teidän ylhäisyytenne sanat ovat antaneet minulle valoa tosiaankin tupalassa tilassani. Jos ei se olisi niin usein kerrottu, ettei sillä enää voi olla muu kuin tavan arvo, niin tahtoisin minä koettaa selittää sen kiitollisuuden..."

"Ei, ei, ystäväni, ette tarvitse kiittää; vaan miten tehdä aiotte?"

"Minä en ole sitä todellakaan ajatellut. Teidän ylhäisyydellänne on kenties joku neuvo, joka sopii kunniallisen miehen seurattavaksi. Jos teidän ylhäisyytenne tahtoisi armossa että..."

"Niin, minä luulen että rehellisin on puhua suorasti syyt teidän mietinnöihinne, sanoa, niinkuin totuus on, että te rakastatte tyttöä ylen paljon vetääksenne häntä piiriin, jossa hän kenties tuntisi itsensä onnettomaksi; että te... Sanalla sanoin, te voitte viivyttää asiata ja jättää tyttö vapauteensa niin kauan, sillä kenties hän voi saada etuisan naimisen, jos te ette estä. Jos hän rakastaa teitä, josta minä olen vakuutettu, niin tulee siitä kaksinkertainen ilo, kun te toiveittenne mahdollisesti selittyä tarjoatte hänelle kätenne."

"Teidän ylhäisyytenne hyvyys on osoittanut minulle tien pois sokkeloista, mutta kysymys miten todesti ja sydämellisesti on se tarkoitettu, on kuitenkin vaikea esittää, haavoittamatta tuon rakastettavan herkkälouloista sielua. Minä huomaan velvollisuudeksi niin käyttäytyä, olkoon se miten tahansa vaikea; mutta tietoisuuteni vahvistaa minua, jos minä horjun."

Vanha ylhäisyys tarkoitti tosiaankin hyvää suosikillensa, sillä hän ei tahtonut onnettoman naimisen ja siitä johtuvan köyhyyden kautta nähdä poikkileikatuksi sitä rataa, jonka hän itse oli avannut ja tasoittanut.

Aessori puolestansa tunki kuin kuorma olisi nostettu pois hänen rinnoltaan; mutta hänellä oli nyt kaksi muuta murhetta, nimittäin että rouva Millerille jälleen lähettää ne rakkaat sukulaiset, jotka hän oli herättänyt vastarintaan, ja että soveliaalla tavalla, itse siinä näkymättä, purkaisi kihlauksen Annetten kanssa.

Ensimmäinen murhe vaikutti että hän samana iltana lähetti koko tukun kirjeitä, sisältäen että asia on jo niin selinnyt, ettei mitään muutosta ollut toivottavana, ja että asessori oli saanut tietoonsa että Sidenkronat silmukalla olivat oikeita perillisiä; asia ei siis ollut mitenkään autettavissa.

Aessori ei ollut saanut mitään selkoa tapausten viimeisestä kehityksestä, mutta luuli tietävänsä kaikki, kun hän vanhan tavan mukaan arveli rouva Millerillä olevan suuren luottamuksen häneen, että paikalla sanoisi kaikki. Niin ei, kuten olemme nähneet, ollut kuitenkaan laita; sillä tuo hyvä mummo oli päin vastoin alkanut päättömästi epäillä entistä lemmikkiänsä, ettei hän enää uskaltanut hänelle mitään puhua.

"Kas niin, nyt on se asia ratkaistu," mutisi Svaning, kääri kokoon aukileikatut kirjeenpäällystöt ja heitti ne paperikoriin; "nyt on toinen käsillä.

"Se toinen? No sillähän ei ole mitään hankaluuksia itsessään, mutta minä en voi sitä peräyttää. Siis en minä saa, kun mietin asiata, herättää kysymystä; että hän arvelematta antaa minun mennä, siitä ei ole epäilemistä. Hän oikeastaan vihaa minua, Jumalan kiitos ... mutta hän on kavala ... kavala kuin vaimot aina ovat. Hän käsittää minun tukalan tilani, oivaltaa että minä mahdollisesti ... mutta hän tahtoo olla kuin pyhimys; hän tahtoo että minä panisin asian alkuun.

"No, saammepa nähdä, saammepa nähdä!" naurahteli tuo hyvä mies ja hykersi käsiänsä.

Muuan päivä sen jälkeen oli hän rouva Millerillä ja johti paikalla keskustelun kihlauseensa.

"Rakas mammani," virkkoi hän, "ette kai ihmettele, kun minä en kauemmin voi viivyttää yhdistystäni Annetten kanssa."

"Mutta sen kanssa voidaan tosin viipyä."

"Ei, rakas mamma, ei kauemmin kuin kuukausi, silloin pitää olla kaikki päätetty. Annetten täytyy tehdä päätös, minun rakas mammani, hänen täytyy päättää... Sillä minun sydämeni on jo kauan ollut kiusattu yksinäisyyden kauhistavalla tunteella, jonka olen huomannut aina siitä ajasta asti kuin kohtasin esineen, minkä ympärillä kaikki ajatukseni kieppuvat."

"Mutta, hyvä Svaning, Annette ei ole varonut että te nyt niin pian vaatisitte hänen lupauksensa täyttämistä; te tiedätte myös minkä sisällisen taistelun se saattaa hänelle."

"Niin, mutta juuri tämä onneton taistelu täytyy kerran lopettaa. Hänen kylmyytensä ahdistaa minua, vaikka minä olen vakuutettu, että minun hellä uskollisuuteni sulattaa pian jääriitteen hänen sydämensä ympäriltä."

Rouva Miller oli tosiaankin pulassa, mutta rohkaisi itsensä ja sanoi:
"Me annamme Annetten itse päättää."

Annette siis kutsuttiin, mutta kun Dora oli hänen luonansa, täytyi hänen seurata rouvaa.

Aessori ei suosinut todistajaa; hän aikoi viivyttää, mutta rouva ei huomannut sitä varovaisuutta.

"Sinun sulhaisesi, Annette, tahtoo että menette naimiseen kuukauden kululla."

Annette vaaleni ja rupesi vapisemaan.

"Niin, rakkaani, sinä et voi ihmetellä että minä palan ikävyydestä sulkea sinun rinnolleni."

Annette astui takaperin ja kuiskasi: "Ei milloinkaan!"

"Ei milloinkaan? Kuulinko minä oikein?" virkkoi asessori ja meni vuorostaan askeleen takaisin; "hän on siis Annette, joka rikkoo, se on hän, mamma, en minä... Ei milloinkaan."

Annette vaipui tuolille ja piti kättänsä silmänsä edessä, ikäänkuin välttääkseen sulhaisensa ilkeitä silmäyksiä.

"Annette," alkoi asessori hellästi, "minä kuulin ehkä väärin, sano! minä kuulin väärin? Sinä et taida, sinä et voi sysätä ihmistä luotasi, joka niin hiljaa, niin kärsivästi, niin uhraavasti rakastaa sinua kuin minä."

Annette, joka piti varmana että Svaning vaan oman voiton pyynnöstä rakasti häntä, alkoi sitä epäillä. Sehän oli selvä todistus että asessori rakasti häntä, todistus että hän loukkaisi häntä peruuttamisellansa syvästi.

"Ei," huokasi Annette, "minä en tahdo sanoa ei milloinkaan; mutta minä tunnustan, Svaning, että olisi ollut paras, jos emme koskaan olisi joutuneet kihloihin. Sinä tiedät paraiten minkälaisessa tilassa minä annoin suostumukseni."

"Tiedämpä niinkin, rakkaani, tarkoitus ei ollut kuitenkaan että ikuisesti olisimme ainoastaan kihloissa. Ja ... ja sinä tiedät hyvin että minun täytyy tehdä päätös, ja nyt; se mahtaa menettää sinun rakkautesi ja kenties minun henkeni, mutta minä olen päättänyt että meidän pitää oleman naimisissa kuukauden kululla ... tahi loppu asiasta."

"Mutta täti kulta," muistutti Dora, kenenkään häntä pyytämättä, "eihän täti voi pitää häitä ennen murhevuoden loppua?"

"Enpä niin teekään," sanoi kamreerin rouva päättömästi, "menköön asia miten tahansa."

"Murhevuosi, murhevuosi, hm, se on ... vaan ei se vaikuta mitään asiaan. Mutta sama se, minä olen päättänyt, murhevuosi ei ole mikään laillinen este; minä tahdon Annetten vastauksen huomenna ... minun kohtaloni on ratkaistu."

Näin sanoen otti hän hattunsa, suuteli rouvan ja Annetten kättä, heitti tutkivan silmäyksen Doraan, joka aivan viatonna istui siinä ja nosti töppänenänsä ilmaan, sekä meni ja sanoi:

"Huomenna odotan minä tuomiotani... Älä pidä minusta lukua ... anna minun musertua, jos niin tahdot, Annette, sillä se on parempi kuin sieluntuskaan kuoleminen, jota kipua ei kukaan toinen, kuin hän joka on sen tuntenut, taida kuvailla itsellensä."

"Rakastaako hän tosiaankin minua itseni tähden," sanoi Annette hänen mentyänsä; "olisinko minä tehnyt väärin?"

"Väärin? Ei, Annette kulta, lähetä hänelle huomenna rukkaiset ... parempaa hän ei pyydä; anna hänelle huomenna rukkaiset ... ja niin se asia on lopussa."

"Mutta miten voit sinä uskoa..."

"En minä usko mitään, Annette kulta, mutta minä näen sen hänestä, hän tahtoo päätöstä, vaan ei itse peruuttaa, sen näin minä, sillä ilo loisti hänen silmistänsä, salainen riemu kuin sinä sanoit *ei milloinkaan*. Ja kuin sinä peruutit sen sanan, ajattelin minä: annas olla että tuo hyvänluontoinen ihminen nyt sanoo *jaa* ... ja niin tulin minä suruvuoden kanssa."

"Siinä teki Dora aivan oikein," huomautti rouva, "sillä minä en myönnä minkäänlaisilla ehdoilla häiden toimiin murhevuoden ajalla, ja puuttuu vielä kolme kuukautta."

"Mutta miten minä toimin väärin tekemättä?"

"Tutki itseäsi, tyttäreni, uskotko tulevasi onnelliseksi hänen kanssansa?"

Annette pudisti päätänsä.

"Luuletko sinä voitaisi tehdä hänen onnelliseksi?"

"En, mamma, jos avioliiton onni on rakkaudessa ja sydämmellisessä luottamuksessa ... en milloinkaan."

"Ei," muistutti Dora, "se on synnillistä, suorastaan synnillistä mennä naimiseen ihmisen kanssa, jota ei voi kärsiä. Voiko se milloinkaan olla velvollisuus?"

"Mutta, lapsi, kun on luvannut, niin..."

"Ei, hyvä täti; se tahtoo sanoa, jos tehdään tyhmyys, jonka voi auttaa, ollaanko velvollinen tekemään vielä auttamaton tyhmyys sen lisäksi? Minä en tahdo sanoa jos on käyttäytyvä väärin, mutta Annette on niin tehnyt antaessaan tuolle ihmiselle suostumuksensa."

"Dora on oikeassa, mamma, minä olen tehnyt kovasti väärin sanoessani *niin*, mutta vielä pahempi olisi jos..."

"Sinä tahdot siis..."

"Jättää siksensä, hyvä mamma," keskeytti Annette naurahtaen sitä juhlallista tapaa, jolla keskustelua

oli johdettu.

"Jätä vaan siksensä," sanoi Dora nauraen. "Oi, Jumalani, jos minä saisin kirjoittaa erokirjeen tuolle miehelle, sanoisin minä hänelle totuuden, niin että... Mutta nyt sinä söhrit hellän ja liikuttavan kirjeen ja itket, niin että sen tahrin vielä musteesen, ja on sydämellinen ja vilpiton sinun tavallasi. Mutta kirjoita kuitenkin *'jää hyvästi'* näkyvästi."

"Dorakin antaa neuvojansa," virkkoi rouva.

"Niin, hyvää tarkoittavasti, täti kulta, sillä Annette kuolisi kuin karpänen, jos tuo ihminen sulkisi hänen rinnoillensa ... ja hengen pelastamiseksi saa tehdä mitä voi."

* * * * *

Aamu koitti ja Annette ei vielä ollut silmäänsä ummistanut. Hän oli kirjoittanut kirjeen toisensa perään, mutta ei saanut yhtään sopivata.

"Hänellä on oikeus saada vastaus," sanoi Annette kun aika lähestyi. "Minulla ei ole oikeutta viivyttää ja pidentää hänen piinaavaa tietämättömyyttänsä. Mamma on antanut minulle täyden vallan tehdä niinkuin sydämeni käsklee. No hyvä, kahdeskymmenes kerta!"

Ja hän kirjoitti, luki kirjeen, pari kyyneltä putosi siihen ja muste läpäsi ... tuli vaaleita länttejä, aivan kuin Dora ennusti... mutta *'jää hyvästi'* näkyi selkeästi.

* * * * *

Asessorilla oli luonansa (hän tahtoi niin) sattumalta pari ystävää, joista "kaikkietävä," oli kauimmin.

"Se on erinomaista miten Pierro näyttää tänään synkkä-muotoiselta, tosiaankin kuin kiristorstai pahan ilman ja myrskyn kanssa. Mikä sinua vaivaa?"

"Ei mikään, mutta nyt on tärkeä päivä, tärkeä päivä."

"Tärkeä päivä? Onko tämä määräpäivä, vaikk'ei tämä kysymys ole sovelias, sillä nyt on sunnuntai, ja tällä ei voi hävittää enemmän kuin tullessansa kirkkoon papin sanoessa amen. Mutta silloin on vika kirkkoon menemisessä, sillä olisihan voitu välttää se tappio."

"Mutta siinä on Gabriel oikeassa, että sinä näytät harmistuneelta, rakas Svaning. Koetappas näyttäytyä leppeämmältä."

"Herra Svaning on tosiaankin vähän levoton, mutta hän kuitenkin toivoo että kaikki käy hyvin."

"No, eikös häät tule rouva Millerillä?" kysyi kaikkietävä. "Se oli lemmon tapaus rahain kanssa, Mummo on hullu."

"Minä pyydän, ei sellaisia sanoja minun läheisyydessäni," sanoi Svaning.

"No no, ethän mahda olla mammaankin rakastunut, niin että hänkin on enkeli pilvistä. En minä niin pahaa tarkoittanut. No, tulevatko häät pian?"

"Minä en tiedä." huokasi asessori.

"Sinä et tiedä, sepä pirua on, perustuuhan se sinusta."

"Mutta tila on sellainen etten minä tiedä," toisti asessori synkästi, kumartaen otsaansa, "ei ... mutta kaikki voi muuttua." (Huokaus).

"Siinä se on! Vai niin, sinä epäilet, niin niin, sitä ei kukaan epäile, jos peruuttaisit sen asian; sillä se oli hirmuinen lasku."

"Älä puhu siitä. Jumala tietää että minä rakastin tyttöä. Mutta ne vaimot, ne vaimot!"

"Ahaa, *hän* kenties tahtoo purkaa? No, anna mennä; sinä voit saada kauniimpia ja mukavampia tyttöjä kuin hän. Ei siinä ole huokailemista."

"Oi, jos olisit vaiti juoruinesi ... sinä et tiedä mikä on todellinen rakkaus," sanoi asessori.

"En, Jumalan kiitos; sillä se lienee tukala kipu, jonka näkee sinusta."

"Älä leikittele asessorin kanssa," sanoi toinen ystävä, "on vakaviakin asioita, Gabriel!"

Samassa tuokiassa avautui ovi ja piika jätti kirjeen. Svaning silmäili päällekirjoitusta, tunsikin Annetten käsialan ja vapisi todellakin luonnollisesti; sillä hän ei tietänyt mitä piti uskomansa. Ajattele jos ansa olisi liivastunut, niin että hän itse olisi takertunut...

"Näetkös, miten vaaleaksi hän muuttuu," kuiskasi maltteellisempi ystävä kaikkietäville.

Svaning murti kuitenkin kirjeen, silmäili sitä ja pudotti sen laattialle, samalla näytti hän menehtyvän.

"Se on siis lopussa," jupisi hän ja pusersi käsiänsä, niin että sormet naskuivat.

"Sepä on lempoa, mitä nyt?" kysyi kaikkietävä, joka huomasi asian liian miellyttäväksi kun ei saanut siitä selkoa, sillä aineet rupesivat puuttumaan ja yksi osa oli kulunut. "Mitä Jumalan nimessä nyt on? Tässä! juo lasi vettä... Onko se päättynyt, kunniallinen Pierro, onko se päättynyt? Miten se on lopussa?"

"Koko elämäni onni", sanoi Svaning, "on lopunut."

"Millä tavalla, lempo vieköön?"

"Oi, älä minua kiusaa. Mutta te olette minun ystäviäni," toisti asessorin pontevasti ja tukahutti tunteitansa; "te olette arvanneet kaikki; minä en taida salata itseäni... Niin, niin se on, morsiameni on peräytynyt minusta."

"Vai niin, ja sen sinä pidät niin hiton tärkeänä. Veli Svaning.

"Maailma on naisia täynnä,
Jos yhden kadotat, on tuhannen jäljellä."

"Ei mitään kokkapuheita, jos minä saan pyytää! Mutta luvatkaa minulle yksi, ystäväni ... olettehan molemmat minun ystäväni?"

"Totta kai, sen mahdat hyvin tietää, me olemme syöneet monta kertaa sinun kanssasi."

"Lupaatteko minulle ettette milloinkaan puhu tästä tapauksesta?"

"Ohoh! Se puhuu itse itsensä, sitä hän ei voi salata."

"Ei, minä en sitä tarkoittanut; mutta luvatkaa ainoastaan että säästätte Annettea. Sanokaa että minä rikoin lupaukseni, sanokaa mitä hyvänsä, kun ette vaan ilmoita hänen syyksensä."

"Tahdotko sinä ottaa syyn päällesi?"

"Tahdon, ystäväni, se on viimeinen osoitus sydämellisestä rakkaudestani häntä kohtaan, joka kiinnitti minun häneen. Te sanotte siis kaikkialla, kun puheeksi tulee tämä asia: Annette Miller on viaton; Svaning rukkaiset antoi."

"No niin, no niin, voimmehan sen tehdä," sanoi kaikkietävä, heittäen sivusilmäyksen ystävänsä.

"Niin, se on tietty, kun Svaning välttämättömästi siten tahtoo."

"Mutta tämä ei lempo olkoon käy päinsä. Svaning seuraa meitä. Minä olin eilen Barinsella, hän oli saanut Halmstadin lohta... Se on mukavaa näin aikaisin, mutta se on lemmon kallista. Menemme kuitenkin sinne."

"Pierro, mikä sinuun on mennyt, etkös tahdo seurata! Tietysti siellä menee annos lohta rukkaisiin, eikä se olekaan aivan vähäinen."

"Ei, ei, minä en seuraa."

"Pierro, oletkos vimattu! Englantilaisten on tapana ennen kuin ne hirtetään syödä hyvällä halulla osuus härkäpaistia, ja tottahan voi omamaalainen paulasta päästyänsä nauttia kaksi ohutta lohiviipaletta; sillä lohiviilut näin keväällä ovat selitys sanaan *Superficies* Euklideessa; jos jossain on leveys syvydettä, niin on se siinä, ha ha ha! Tule!

"Ei, sinä olet suututtava!"

"Kas niin, veli, ei mitään kursauksia! Ota takki tänne ja ripusta hänen päällensä; tässä ovat kalossit; hattu tänne; kas niin?"

"Enkö minä voi päästä?"

"Et, herraseni, et siinä tilassa. Sinä joka olet kaikkina päivinäsi juonut ainoastaan vettä, voisit joutua

siihen ajatukseen että menisit virtaan ja joisit unhotuksen sen laineista."

Hellällä väkinäisyydellä veivät molemmat ystävät onnettomasti pettyneen miehen kanssansa.

* * * * *

"Teitä ei ole näkynyt muutamaa päivää, ystäväiseni", sanoi hänen ylhäisyytensä, kun Svaning joku päivä sen jälkeen saapui.

"Teidän ylhäisyytenne suonee anteeksi..."

"Tietysti, oletteko puhuneet tytön kanssa?"

"Olen, teidän ylhäisyytenne."

"Ja?"

"Oi, teidän ylhäisyytenne, suokaa että vaan lyhyesti kerron. Asia surettaa minua syvästi. Minä rukoilen teidän ylhäisyyttänne olemaan armollinen ja ei milloinkaan suomaan, että jotain varjoa heitettäisiin morsiameni päälle... Hän on peräytynyt."

"Hän?"

"Niin, teidän ylhäisyytenne. Kun minä näin hänen, en kyennyt tyynesti puhumaan aineesta, joka liikutti sydäntäni niin syvästi; minä menin pois teidän ylhäisyytenne neuvot muassa, mutta epätoivo antoi rohkeutta ja minä tahdoin lopun tietämättömyydelleni. Pyysin siis varman vastauksen jos Annette tahtosi kuukauden kululla tehdä minun onnellisimmaksi ihmisistä. Vastaus piti saamani päivä sen jälkeen."

"Ja?"

"Ja hän peruutti, hän sanoi ettei hän rakasta minua, ettei hän ole milloinkaan rakastanut ... mutta hän rukoili etten olisi hänelle vihainen. Oi, hän ei koskaan tuntenut miten syvästi..."

"Hän on keveämielinen ihminen! Mutta lohduttautukaa, Svaning, hän ei ollut teidän uskollisuutenne arvoinen."

"Oi, rukoilen ettei teidän ylhäisyytenne niin sanoisi! Hän ei vaan tuntenut minua; syy ei ole hänen, se on minun, ainoastaan minun."

"Se on jalosti teiltä, rakas Svaning; mutta rauhoittukaa, teidän ei sovi syytä yleisesti kantaa."

"Se on ainoa uhraus, jonka voin tehdä, näyttääkseni hänelle..."

"Sitä hän ei ymmärrä, rakas Svaning. Mutta toiseen, teidän pitää antaa toimien, työn ja muitten puuhien hajoittaa raskasmielisyyttänne."

* * * * *

Sill'aikaa oli kaikkietävä kaupungin kaikissa virkakunnissa, johon vaan pääsi, ja yleensä missä kohtasi ystävän ... joita hänellä oli epälukuisesti ... hiljaisesti kertonut:

"Svaning raukan kanssa oli oikea näytöntö eilen."

"Mitä sitten?"

"No no, asia ei saa olla tunnettu, mutta sinulle voin minä sen kertoa... Sinä et siitä kai puhu kenellekään?"

"En suinkaan!"

"Kuules nyt, mamseli Miller on tehnyt takaperoiset hänen kanssansa, vaikka hän tahtoo että kaikki lukisivat sen hänen syyksensä, sillä katsos, hän pitää vieläkin siitä aaveesta."

"Ja?"

"Hän oli vallan innoissansa. Minä ja Adam Gregorius olimme siellä juuri kuin kirje tuli, niin että asia on aivan varma. Ja jos emme olisi vieneet väkisin häntä Bariuselle ja kaataneet hyvälle Pierrollemme muutamia lasillisia portviiniä... Se tahtoo sanoa, me söimme lohta, ja se oli ateria, joka maksoi minulle viisi-, kuusitoista riksiä, mutta mitä ei tehdä ystävydestä?... Jumala ties jos mies ei olisi hypännyt virtaan, jos minä ja Gregorius emme olisi siinä olleet."

"Vai niin."

"Niin, se oli todellisesti Jumalan ihmeellinen edeskatsomus; sillä sinä et voi uskoa miten se koski mieheen."

KUULUTUSPÄIVÄ.

"Sanokaas, mamma kulta," sanoi Dora äitillensä, kun kaikki olivat valmiina jälkeen puolenpäivän vastaanottamaan niitä harvoja tuttuja, joita siihen perheesen odotettiin onnentoivotuksille kuuluttajaisissa; "Sanokaapas, mamma kulta, onko tosiaankin niin, että minä näytän litteäkasvoiselta, niinkuin luulen?"

"Ei, sinä näytät oikein kauniilta, Dora kulta."

"Mutta minä luulen näyttäväni tyhmämäiseltä ja hämmästyneeltä... Rakas mamma, kuulutuspäivänä pitäisi näyttäytyä oikein somalta."

"Mihin aikaan tulee Rauhanen?"

"Hm, Jumala antakoon tuon siunatun ihmisen tulla, niin etten minä täällä tarvitse seisoa yksinäni ja näkyä typerältä, kun kaikki rouvat tulevat ja toivottavat onnea ja niin edespäin."

Kello tuli kaksi ... se löi kolme ... se löi puoli neljä.

Emäntä, vara-emäntä nimittäin, vanha koristettu mamseli, jolla oli koko puutarhan yhtiö hameessansa, tuli ensin.

Se ilahutti häntä äärettömästi ja saattoi hänen sydämelleen sisällisen ilon, että mamseli Dora Bernhard, joka aina oli ollut hänen silmäteränsä, meni naimiseen niin rehellisen ja yleisesti kunnioitetun miehen kanssa, kuin pastori Rauhanen oli, sillä hän oli saanut osaa Sidenkronan perinnöstä, että hän oli tulemaisillaan... Jumala tiesi miksi, mutta, puhelma oli pitkä, pöyhkeä ja oivallinen.

Dora oli ylenmäärin hämmästynyt ja näytti, niinkuin hän sanoi, tyhmämäiseltä; hän vaan niiasi ja niiasi eikä ollut kahta tavausta, vielä vähemmän kahta sanaa sanottavana. Koko rohkeutensa oli haihtunut, ja kun ei tullut tuo "siunattu ihminen," täytyi hänen yksin siellä seisoa. "Herra Jumalani, kun täti Printfell tulee," mietti hän; "jos hän ei ole täällä silloin, jään minä onnettomaksi."

Vihdoin kuultiin jonkun joutuisasti tulevan ylöspäin; hän ei voinut olla täti Printfell. Dora rukoili hartaan rukouksen, ettei siellä juokseva henkilö menisi yhtä astuinkertaa ylemmäksi, sillä sielläkin asui ihmisiä. Mutta oikein, vieras tuli kyökkiin, joka väliverholla takan edessä pidettiin eteishuoneena.

"Lienee vihdoin hän," mietti Dora, ja aivan oikein, Rauhanen astui sisään, eikä ennättänyt tervehtää morsiantansa, ennenkuin hyvä vara-emäntä tarttui häneen pitkällä puhelmalla, joka oli niin sydämellinen, ettei tahtonut laisinkaan loppua.

"Ja sinä annat minun raukan yksistäni täällä seisoa niin kauan."

"Hyvä Dora, minulla on ollut laillinen este; minä näen etteivät milleriläiset ole vielääkään tulleet."

"Ei, ne antavat aina odottaa itseänsä."

"Ja tänään heillä on siihen hyvä syy. Näetkös, katteini Hjalmar..."

"Katteini Hjalmar?"

"Niin, hän tuli nyt jälkeen puolenpäivän, ja kun hän tiesi minun asuntoni, tuli hän paikalla luokseni, kuulemaan miten asiat ovat Millerillä. No, kaikki oli hyvin, Annette vapaa kuin lintu metsässä, ja nyt on hän siellä."

"Vai niin, sentähden ne viipyvät."

Nyt keskeytyi puhe, sillä täti Printfell tuli sisälle.

"Nöyryn palvelijatar, herrasväkeni! Oi Herra Jumala, noin kauhistavat astuimet; hohhoh, voidaan

sanoa... Vai niin, nöyrin palvelijatar, hyvä mamselini Ahlstedt ... ja kas noita kihlatuita! Herra Jumala, muistan aivan hyvin kuin ensi kerta kuulutettiin Printfell vainaja ja minä, ja miten se oli juhlallinen päivä. En minä miettinyt kaikkia niitä onnettomuuksia, joita sittemmin piti tapahtuman, sillä talouden vastaan otto ei ole helppo, ja sitten saimme lapsia, mutta vanhin ... hän oli pieni poika, herttainen ja Printfell vainajan näköinen ... mutta hän kuoli päähän ilmaantuneesta vesitaudista; ja sitten oli kaksi tyttöä, jotka kuolivat, pikku Maria punarupuliin ja pikku Kustaava hammaskipuun, ollessaan viiden neljänneksen vuoden vanha ... ja niin jäimme yksinämme, ja sitten kuoli Printfell vainaja ... ja sitten olin minä yksistäni leskenä, jota koko maailma vainoo ja sortaa. Oi, vakava asia on naiminen. Herramme antaa monenlaista surua ja räsitystä, ikävyyksiä ja vastoinkäymisiä, ja loppuu niin että jää turvaton leskiraukka jälille. Mutta onnea pikku Doralle, sinä et tarvitse huolia minun puheiltani, vaikka minulla on kokemusta ja minä tiedän miten sinunkin kanssasi käypi, ja onnea herra pastorille! Herra Jumala! Pastori on tullut oikein lihavaksi sitten kun viimeisen ... hyvässä provastin lihassa, hyvässä provastin lihassa."

Täti Prinfellin historia oli vihdoinkin lopussa ja hän istui, mutta alkoi taas litaniansa kanssa.

"Minua oikein ikävystyttää hänen ennustuksensa," kuiskasi Dora sulhasellensa; "minä luulen että hän on oikeassa, me saamme kokea monta onnettomuutta, mekin, luuletko sinä niin?"

"Niin, Dora, sen luulen minä, mutta me kannamme ne yhteisesti, ja eihän se sitten ole kuin puoliksi raskas. Siinä juuri on avioliiton siunaus: iloitsimme kaksinkertaisesti, mutta murehdimme puoliksi kumpikin; sentähden Jumala tahtoo että kaksi yhteisesti taistelemat elämän lävitse."

Nyt tulivat milleriläiset ja Hjalmar.

Puheitten aika oli jo ohitse, sillä rouva Miller ja Annette eivät puhuneet sanaakaan Doraa syleillessään, ja Rauhaselle sanoi rouva Miller vaan: "Onneksi herra pastorille. Te saatte hyvän tytön, me tunnemme hänen."

Hjalmar nauroi taas tyynellä tavallansa, ja pusersi Doran ja hänen sulhaisensa kättä ja sanoi: "Meistä pitää tuleman kaksi hyvää naapuria, eikö niin?"

"Niinpä niin, hyvät naapurit ja ystävät elämässä ja kuolemassa," sanoi Dora, "Miten kaukana asumme toisistamme?"

"No sitä on tuskin neljäsosa peninkulmaa metsän lävitse," selitti pastori, "vähäinen kävely hyvälle rouville, joka juuri on parahultanen noin kerta päivässä."

"No, no, me saamme talouden hoitaaksemme," mietti Dora, "ei meillä ole aikaa niin usein käydä kyläilemässä."

Nyt kului ilta pian, eikä milloinkaan, milloinkaan elämässään ollut Annette niin onnellinen, niin puhtaan ihastuksen täyttämänä, kuin Dora Bernhardin kuuluttajaisissa.

* * * * *

"*Veni vidi vici* [tulit, näin, voitit], sanoi Caesar, ja samoin taitaa tuo pitkä luutnantti Hjalmar sanoa," virkkoi kaikkittietävä, joka oli illallisella teräväsilmaisena neuvosmiehen ja hänen rouvansa luona. "Nyt voidaan tajuta miksi hän peräytti Svaning raukan kanssa."

"Mutta hän mahtaa olla kovin pintapuolinen ihminen," sanoi joku toinen. "Neuvosmiehen rouva on kai kuullut päivän uutisen?"

"En tosiaankaan, minä en koskaan kiinny päivän tapauksiin."

"Mamseli Miller pitäisi näet mennä naimiseen katteini Hjalmarin kanssa, jonka kenties olette nähneet."

"Olenpa niinkin. Siihen aikaan kun seurustelin Millerillä, se tahtoo sanoa, niin kauan kuin kunnian arvoinen mies eli. Vai niin, minä olen kuullut jotain sinne päin."

"Hän teki takaperoiset joku päivä sitten asessori Svaningin kanssa."

"Siitä asiasta hän voi olla rauhassa, sillä hänellä ei ole yhtään vahinkoa. Kuitenkin viivytti hän asessoria joksikin kauan; hän ei ollut kai varma luutnantistansa ja arveli että tarvitsee olla yksi varalla," virkkoi oikeusneuvoksen rouva.

"Oi, Jumala, kun nainen voi sillä tavalla käyttäytyä," virkkoi nainen päähineessä ja heilutti päätänsä, niin että höyhenet keikkuivat.

"Niin, jos hän tahtoo alentaa itseään," sanoi pyöreäsilmäinen rouva, "niin, jos ei ole mitään menetettävänä."

"Niinpä todellakin," liitti kaikkitietävä. "Mamma on toiminut niin, ettei siellä ole mitään hävitettävää varallisessa katsannossa, ja mamseli on turmellut luonteensa, se on samanlaatuinen kappale."

"Mutta," sanoi suurisilmäinen rouva, "kavaliarit ovat tehneet parastansa pilataksensa tyttöä; te ... te, minä en tahdo sanoa suoraan kuninkaallista sihteeriä ... mutta sukupuolella yleisesti on suuri syy, että tyttö tuli sellaiseksi."

"Mutta, armoni, mitä piti tehdä? Millerillä annettiin hyviä illallisia."

"Vai niin! oliko se siitä syystä? No, mahtanen sanoa; mutta niin paljon on varma, ettei ketään toista kuin Annette Milleriä noudatettu seuroissa; kaikki toiset, Jumalan kiitos, jäivät paitsi imarruksen myrkkyä."

"Niinpä niin, hän kärsi myrkkyä ja kukoisti siitä."

"Hm. kukoisti; hän näyttää vielä nytkin kauniilta."

"Minä en ole häntä nähnyt pitkään aikaan; sillä hän on ollut kipeänä."

"Mutta, mamma kulta," huomautti muuan rouvan tyttäristä, "sanotaan että hiukset ovat varisseet Annette raukan päästä, ja että hän nyt käyttää varatukkaa."

"Aivan ihanasti, mutta se ei kai ole mahdollinen."

Kaikkitietävä meni edemmäksi ja kuiskasi eräälle tutullensa; "Tunnetko sinä Hjalmaria?"

"Tunnen, mitä sitten? sanotaan menevän naimiseen."

"Niin, mutta hän tulee onnelliseksi mieheksi, kenties onnellisimmaksi mieheksi mitä ajatella voi."

"Miten niin? Tyttö pitäisi olla keimaileva."

"Niin tietysti, mutta kuules, hän on menettänyt kaikki hampaansa."

"Ei, suo anteeksi veli," muistutti kolmas, "niin ei ole asia; minä kohtasin hänen ja Hjalmarin Hallituskadulla; ne olivat varmaan ostamassa mitä tarvitsevat tuolla ylhäällä."

"No, eikö hän taida sitä tehdä hampaitta?"

"Hän oli iloinen ja nauroi, ja hänellä oli, se on varma, yhtä kaunis päärlyrivi nyt kuin ennen."

"Niin, pantaluusta, veli! Pantaluusta, sen tiedän minä, joka asun liki Lindbergiä; se on varma, että ne ovat pantu kultavietereillä suuhun kiinni. Mutta se ei haittaa, sillä menehän nyt ihmisiä naimiseen, ja yksi hammas enempi eli vähempi, tahi hiussuortuva, jos se on oma tahi ostettu, ei ole niin tarkkaa avioliiton pyhässä säädysssä."

Älä väsy murtamasta vaivan kuorta.

Kerran ehdit kätkeyneesen sydämeen,

sanoo Kullberg ... ja kun hampaat ja hiukset ovat tiessänsä, niin on melkoisesti kuorta poissa. Sen puhdas voitto on miehelle, joka niinkuin Hjalmar antaa arvon hengelliselle ihmisessä, sillä tuo luutnantti on hitosti uskonnollinen luutnantti."

* * * * *

Ruotsin etelä-maakunnissa on kovin vaillinainen käsitys Pohjois-Ruotsista. Kaikki mitä on Upsalan ylipuolella tahi, jos on hyvin tutustunut, ylipuolella Gefleä, on tuntematonta, satumaista maata. Varma on että ruotsalaisten enemmistöllä on parempi selvä Itävallan keisarikunnan maakunnista, kuin Ruotsin omista, ja tarkemmalla paikkain tietoisuudella voivat puhua Hongkongista, kuin Sundsvallista.

Kuvaillaan ne avarat maa-alat asumattomiksi, autioiksi; kuvaillaan niiden asukkaat melkeen paimentolaisiksi tai kerjäläisiksi, ja arvellaan että kaikki elämän riennot loppuvat vähän matkaa Geflen ylipuolella, joka myös sijaitsee liki maan- napaa, mutta joka kuitenkin on suuri kauppakaupunki ja jolla on siis ainakin välttämättömimmät elämän tarpeet.

Tämä perintönä suvusta sukuun käypä luulo on vaikuttanut paljon, että aivan viimeisiin aikoihin asti on Norrlanni ollut valtion lapsipuoli, jolla ei ole suuria lahjoja ja saa siis olla jylhydessänsä, sentähden

viljeltiin mieluummin juoksuhietaa Skoonessa, kuin rikottiin viljelystä odottavaa maata Norrlannissa, jossa kesä, lyhyt, mutta kukoistava, kiihoittaa pikaisia viljantuloja vuosituhansia uinailleesta maasta. Jotain kuitenkin puuttuu pohjoismaista, ollakseen toisten maakuntain vertainen; ne ovat tiet, kulkuneuvot.

Tämä puute vaikuttaa että Norrlanni voi yhtä vähän ylentää hyvin voimistansa, kuin saada apua silloin kun se kärsii; molemmissa tapauksissa on maa suljettu kaukaisuuden takia, sillä sen lävitse ei kulje enemmän kuin yksi rautatie muutamilla sivu-haaroilla, jotka menevät niinkauas kuin voivat, se tahtoo sanoa, niin kauaksi kuin luonto itse on antanut niiden armossa eteentyä eikä ole lykännyt vuorta välille. Sillä aina viimeisiin aikoihin asti on yleisistä varoista annettu pikemmin raha-apuja uuden portin rakentamiseksi Trosan kaupungissa, kuin tien perustamista varten Norrlannissa.

Annettella ei ollut lapsuutensa ajoilta muuta muistoa kotimaastansa kuin hiljainen metsä, tietön seutu, pikkunen tupa Joutsenveden rannalla ja lumipäinen tunturi, joka ylentyi yli järven. Hän taisi siis vaan vailinaisesti kertoa Doralle, miten oikeastaan oli siellä ylhäällä; mutta molemmat tytöt olivat niin onnellisia, että päättivät ei olla tietävänänsäkään, vaikka tuntuisikin vähän kurjalta, vaan pitäytyä suorana ja otaksua kaikki hyväksi ja oivalliseksi.

Pastori Rauhanen ja Dora matkustivat heti häiden jälkeen ja rouva Bernhard heidän kanssansa. Heidän piti asettaa kaikki järjestykseen katteinin väelle, kun he myöhemmin tulivat.

"Mutta tämä on kuitenkin oikein huvittavaa." sanoi Dora kerta toisensa perästä, kulkeissaan useain kaupunkien lävitse. "Vielä nyt me olemme oikeassa Ruotsissa. Milloin tulemme Norrlanniin?"

"Me olemme jo siellä."

"Jo siellä, ja on oikeita kaupunkeja. Oi, niin somaa ja kaunista, jokainen ikkuna kuin kuvastin, ja kaikki uutta ja siistiä kuin nukkekaapissa! Oi, Hudiksvall, sehän oli tuon kaupungin nimi ... Hudiksvall?"

"Niin."

"Se on hyvin kaunis kaupunki, paljon somempi kuin itse Tukholmi."

"Ja siitä on ainoastaan yhtä ihmistä kiittäminen, yhden ainoan ihmisen uutteruutta."

Niin pitkitettiin matkaa, ja alituisesti sai Dora nähdä uusia esineitä.

"Mikä valkoinen tuolla kaukana on, onko se pilvi?"

"Ei, Dora, se on tunturi."

"Oi, näetkös miten aurinko paistaa tunturille, niin ihanata! Mutta näetkös miten valkenee tuolla kaukana tunturin ylipuolella, miten se ikäänkuin yhdistyy taivaan kanssa? Onko se meidän tunturi?"

"On, se on tunturi Joutsenveden luona. Sitä sanotaan Joutsentunturiksi, siellä kun aina lepää lumi kukkulalla."

"Oi, onko se mahdollista? Onko siellä nytkin lunta, näin kesäkuussa?"

"On, siellä sataa nyt lunta, tuo valkoinen viiru on lumisade, joka peittää tunturin valkoiseen vaippaansa."

"Se on kauniisti sanottu, hyvä Rauhanen; mutta sielläkin kai pyryttää, jossa meidän pitäisi asua?"

Pastori naurahteli.

"Ei, Dora kulta, ei kertaakaan Joutsenveden luona, joka on yhdeksän pennikulman päässä aivan tunturin kupeella. Siellä kenties lankeaa lauha kesäsade hiljaisesti, samalla kun lumi ryöppyää ympäri vuoren kukkuloita ja tunturituuli ulvoo vuoren onkaloissa."

"Oi, se on kaikki niin omituista, niin ihmeellistä, mutta täällä ei kuitenkaan ole erämaa; talot sijaitsevat hajallansa järven laaksoissa tahi yhdessä kylinä. Täällä on runsaasti pihlajia ja suuria haapoja, ja koivuja loppumattomasti, vieläpä petäjiäkin... Onko kotona niin?"

"On."

"Sitten on kaikki hyvästi, rakas Rauhanen, sitten kaikki on hyvästi."

"Niin, minä toivon sen, Dora kulta, mutta anoppi ei mitään puhu."

"Minä tunnen taas kaikki, sillä Bernhard vainaja oli kerran täällä ylhäällä," virkkoi mummo; "ja hän

sanoi ettei hän milloinkaan ole tehnyt hauskempaa matkaa, silloin hän oli nuori mies, siihen aikaan."

"Luonto on tietysti kaunis," mietti Dora, "mutta paljon täällä kuitenkin puuttuu."

Vihdoin lähestyttiin pientä kirkkoa, jonka vieressä sijaitsi pappila, mutta siellä ei ollut ketään kotona, sillä pastori rouvanensa oli mennyt uudistalolle, kertoi eräs tyttö, jonka he kohtasivat. He poikkeavat siis uudisasunnon tielle, jossa vähäinen, punaiseksi maalattu ja soma asuinhuone näkyi koivuvedessä ja kuvastui joessa, mikä hiljaa lirutteli sivuitse. Kaikki veräjät olivat lehditettyjä; punaposkisia ja valko-otsaisia vaaleahiuksisia tyttöjä seiso siellä ja niiasi kauniisti, ja heittivät koreita kukkia vaunuihin. Kaikki oli hiljaista ja iloista; leivoset visertelivät pelloilla, joissa ohra lainehti taajana ja viheriänä, aivan kuin silkkisametti, sellainen jota käytetään ranskalaisina kukkalehtinä. Ja niin olivat he perillä.

Nuori pastori rouva oli pikemmin pois vaunuista, kuin hänen miehensä ajajan istuimelta. Hän oli uutelias. Hän juoksi sisään ja kurkisti erään oven lävitse, mutta oli taas paikalla ulkona istuimilla.

"Mamma," huusi hän ylen määrin ihastuneena, "tuolla on ranskalaisia seinäpaperia, ranskalaisia seinäpaperia... Oi, Jumalani, miten minä olen iloinen!"

Se oli johdatus uudisasunnolla, jossa vanhemmat syleilivät tytärtä, jota eivät ennen tunteneet muutoin kuin pojan kirjoituksista, joihin luonnollisesti ei ollut aivan luottamista.

Kahdeksan päivää oli jo kulunut, eikä vanha komministeri ollut vielä yhtään arvostelua lausunut poikansa vaimosta. Mutta muuana sunnuntaina vanhusten ollessa lastensa luona ja nuoren pastori ja komministerin leikkiessä lautapeliä, ei käynyt hyvin ukolle; hän hairautui siirrossa eikä pitänyt vaaria pelistä.

"No, isäni, sepä oli kummallinen siirto."

"Niin, Antti Pietari, minä olen tehnyt monta tyhmää muuttoa, vaan se tuli siitä, etten minä voi olla katselematta Doraa, joka hoitaa taloutta ja ohjaa asioitansa aivan kuin hän olisi tottunut olemaan papin vaimona maalla."

"Sen hän on oppinut äitiltänsä, eikös ole niin? Mamma tietää miten papin perheessä on maalla."

"Sehän on minun tietäminen, kun itse olen papin tytär."

"Ei, Antti Pietari, heitä nappulat kokoon, heitä ne läjään. Tule tänne, Dora, minä tahdon puhua kanssasi, tyttöseni."

"Mitä isä tahtoo?" kysyi Dora.

"Niin, näetkös, lapseni, nyt tunnen minä sinun. Jumala siunatkoon sinua, lapsi, Jumala siunatkoon sinua!"

Niin liikuttettuna ja sydämellisesti rakkaana ei Antti Pietari milloinkaan ollut nähnyt isäänsä ensimmäisen vaimonsa hautauspäivän jälkeen; silloin otti hän pojan samalla tavalla syliinsä ja sanoi: Jumala siunatkoon sinua, lapsi, Jumala siunatkoon sinua!

Silloin eli surua, nyt iloa.

NUORET ROUVAT.

Nuori Dora rouva seiso keskellä salinlaattiaa Honkalassa katteinin virkatalossa, ja katseli ympärillensä. Kaikki ovet olivat auki, niin että melkeen silmänheitolla näki kaikkiin huoneisiin, ja kyökkiinkin jos tahtoi.

"Voi äiti, nyt minusta tuntuu, että se voi olla heille hyväksi. Kuvittelen, kuinka Annette ihmettelee piaanoa, joka saatiin aina tänne asti, ja sitten peiliä, tuota suurta. Siinä oli enemmän onnea kuin taitoa, että se tuli tänne ehjänä. Mitä mieltä on mamma?"

"Kyllä, kaikki on hyvin, mutta kenpä tietää kuitenkin, pitääkö piaanon olla noin lähellä ovea, se vahingoittuu vedosta."

"Ah, eihän se saa hammassärkyä, mamma pieni, ja he saavat panna oven kiinni kunnolla."

"Niin, mutta muutos siihen kuitenkin pitää tulla, se on aivan liian arvokas mööveli; ja kyllä minä muistan, että piaano, jonka sain heti mentyäni naimisiin Bernhard vainajan kanssa, turmeltui täysin sillä tavalla."

"Niinkö, mamma? Ja minä kun hankin torppareita ja renkejä, jotta saisin tuon raskaan esineen onnellisesti paikalleen, pitääkö minun taas pyytää heidät tänne avuksi?"

"Se lienee kuitenkin välttämätöntä."

"Hm, katsos millaisia kengänkoron jälkiä pitkä Antti jätti keskelle salin laattiaa, vaikka levitin mattoja heidän kuljettavakseen, mutta kas, tietysti täytyi hänen ottaa askelia sivulle. Mutta olkoon! Muutoin, äiti, kaikki on upeaa ja hyvää."

"Niin, aika kaunista," virkkoi äiti katsellen tutkivasti ympäri huonetta.

"Hjalmarin ostama verhokangas on oikein kaunista ja näyttää komealta, kun se sijoitetaan hyvin ... toisin sanoen, juuri niin kuin se nyt on," lisäsi Dora naurahtaen. "Mutta katsohan tänne, äiti, keittiöön; eikös täällä ole aika paljon kuparia ollakseen niin uusi talous, ja vuolukivisiä patoja keittämistä varten. On suuri vahinko, ettei täällä pohjoisessa kasva kirsikka, sillä vuolukivipatoja sylvyn keittämiseen olisi kyllin. Ja tietääkös mamma, aion tehdä oikein suuren keitoksen vadelmahilloa, se varmaan menisi kaupaksi Tukholmissa; katsotaan, eipä Fredrikssonilla ole paljon ja sitäpaitsi se ei saisi pilaantua; kyllähän me kaikki tulemme kerran vanhoiksi."

Pikku rouva oli siis järjestänyt kaikki kapteeni Hjalmarin uudessa taloudessa ja hän oli sydämellisen iloinen heidän tullessaan.

"Kas näin, Annette, meidän tulee asua," sanoi Hjalmar, kun hän vei vaimonsa sisään kauniisiin, vaikkakin vaatimattomiin huoneihin. "Katsopas! Tuolla järven toisella puolella, metsän takana näet ylempänä toisen järven ja sitten metsiä, jotka ylettyvät kauas, kunnes ne muuttuvat sinisiksi ja näkyvät vain sumuna. Näetkös?"

"Kyllä, Hjalmar, tuon tunnen ennestään jo lapsuudesta asti."

"Näetkö valkoisen pisteen ikäänkuin risaisen pilven pistävän esiin sinisen sumun toisella puolella?"

"Kyllä."

"Se on Joutsentunturi, siellä on Joutsenvesi ja mökki."

"Ah, minä näen siis Joutsentunturin! Sinne minä haluan aina katsella, kun puulusikka haluaa olla hopealusikka... Oi Hjalmar," lisäsi hän ja hypähti miehensä kaulaan, "voi, jos minä joskus lankean entiseen vikaani, etten halua näyttää siltä mikä olen, jos sinä, rakastettuni, huomaat, että haluan laittaa väärän hopeoituksen, joka peittää oman luontoni; jos ... jos, sanalla sanoen, unohdan itseni, vie minut silloin tuohon ikkunaan mutta älä sano mitään, vaan katso minua ainoastaan silmiin, uskollisesti, lempeästi, kuten aina teet — ja minusta tulee viisas jälleen, oma vaatimaton vaimosi; lupaa minulle se."

"Jaha, kas vain, niin juhlallisesti he syleilevät toisiaan," virkkoi Dora, joka tuli juuri sisään. "Siinä näemme tosiaan kapteenin, joka ryhtyy romanttiseksi, sen sijaan että ... niinkuin minä tein heti; minulla ei ollut aikaa seisoa syleilemässä miestäni."

"No, Dora, mitä teit sen sijaan?" kysyi Hjalmar nauraen.

"Niin, minä katsastin ruokakomeron ja vintin ja kellarin ja navetan ja puutarhan, ja Fredrikssonin sai luvan seurata mukana; sillä silloin hän sai lopultakin tietää, että vintti oli kattoparrujen alla ja kellari lattian alla, mistä (niiaten) kapteeni ei juuri ole ottanut selvää epätoivossaan."

Hjalmar hymähti ja sanoi: "Olet aina oikeassa, Dora."

"Oi kyllä, reivi M. kertoi minulle oikein hauskan tarinan, miten kapteeni oli ollut ihmisistä onnettomin; me nauroimme tosi paljon. Mutta nyt täytyy Annetten katsella ympärilleen; jätä nyt Hjalmar rauhaan, että hän voi tarkastaa nahkasohvalla varustetun huoneensa; lupaan, että siellä olevat mööpelit ovat tukevia."

Annetten täytyi seurata nuorta ystäväänsä.

"Mutta Dora," sanoi hän yhtäkkiä, kun tämä ruokakomerossa näytti hänelle kaikki maailman ihanuudet ja sitten maustekaapin, jossa kaikki oli pantu omiin laatikoihinsa ja kaikki oli erinomaisessa järjestyksessä, "mutta Dora, kuinka Herran nimessä osaan laittaa ruokaa Hjalmarille? Voi, että äiti tuon siunatun oikeudenkäynnin takia pysähtyisi Tukholmiin koko kuukaudeksi, juuri siksi kuukaudeksi, joka on tukalin."

"Laittaa ruokaa? Näetkös, se kaikki on omituinen taito. Tietysti minä laitoin ruokaa vähän mammalle ja itselleni, mutta tavallisesti hoiti mamma sitä asiaa, ja niin hän tahtoo vielä nyt, hyväntahtoinen mamma; mutta sitä en minä tahtonut, vaan..."

"No miten sinä käyttäytyit?"

"Minä sanoin suorastaan miehelleni: et sinä saa nureksia ruoasta, vaan olla niin hyvä ja syödä miettimättä ennemmin kuin jälkeemmin: sillä minä tahdon oppia, ymmärrätkös, opettaa itseäni."

"No, miten kävi laatuun?"

"Eipä aivan kehuttavasti alussa. Tuolla tultiin jäniksen kanssa; en minä ollut sellaista laittanut, paisti tuli hyväksi, mutta..."

"Mutta?"

"Paisti oli oikein hyvä, mutta sen rikki saaminen ei ollut kenenkään ihmisen vallassa ... näetkös, kaikissa on yksi vika ... mutta ne nauroivat minulle, pappi ja mamma oli samaa mieltä; ja sitten sain tietää että sellainen veitikka pitää venytettämän. Niin se käy alussa."

"Kaikin mokomin auta minua, Dora! tahi minä olen hukassa. Herra Jumala, minä olen oppinut koko joukon asioita, mutta en tätä. Luonnollisesti oli arveltu minun ottavan emännöitsijän, ja sentähden minun piti taitaman vähän, että olisin hänen vallassansa."

"Sinun pitää aluksi auttaa itseäsi," sanoi Dora vakaasti, "vaikk'en minäkään ole juuri nopsa, mutta menehän se mukiin".

Nuoret rouvat panivat tuumansa yhteen ja oli vielä hyvä apu äiteistä, jotka neuvolla ja työllä auttoivat heitä lukemattomissa huolissansa, mitkä talouden hoidossa tottumattomille nuorille rouville ilmestyvät, saadaksean ruoan miesten mieliksi pöydälle. Yleisesti on naisväessä se tunto, että miehet pitävät ruoan laitoksen tärkeänä ja antavat arvon sille, että se on laitettu taiteen sääntöjen mukaisesti. Sill'aikaa palkitsevat miehet useat ahkeroimiset ilkeimmällä riittämättömyydellä, he nousevat pöydän äärestä ja viisi minuuttia sen jälkeen kun niiltä kysytään, eivät edes voi sanoa minkälaisia Jumalan lahjoja ovat saaneet. Melkeen niin oli laita kahdessa Honkalan meille tunnetussa vähässä taloudessa. Vaan se ei kuitenkaan estänyt rouvia uskomasta, että heidän miehensä pitivät erittäin tärkeänä ruoan hyvyden, se on tietty, vaan että se myös piti olla taiteellisesti valmistettu.

Kun mies otti kaksi kertaa yhtä ruokalajia, otaksuivat he kauan aikaa sen siksi, että ruoka oli hyvin onnistunut, vaikk'ei se todellisuudessa merkinnyt muuta kuin miehen oivallista ruokahalua, ja sellaisia onnenpäiviä tapahtui siis silloin, kun katteini Hjalmar oli ollut metsästäjänä tahi pastori Rauhanen sairasta ripittämässä.

"Ei, nyt autamme itseämme," sanoi Dora äitillensä. "Se ei käy laatuun että me alituisesti kyselemme; paitsi sitä meillä on Nylander [tarkoittaa erästä kokkikirjaa] ja kun jotain tahdotaan, täytyy se suoriintua. Sunnuntaina menemme päivälliselle Hjalmarille, minä autan Annettea, sillä niin hän on pyytänyt; hän näet osaa vähemmän kuin minä, Annette raukka, mutta kyllä se onnistuu."

Aivan oikein oli Hjalmar, tietymätönnä kaikista huolista, äkkiä, kysymättä, kutsunut molemmat papinperheet sunnuntaiksi päivälliselle. Annette, saatuaan tuon Jobin postin tuli levottomaksi, sillä jokapäiväistä ruokaa hän osasi laittaa, mutta vieraitten vastaan otto — se oli erityinen asia. Neuvoteltiin Doran kanssa, joka ei milloinkaan epäillyt voimiansa ja arveli siitä kyllä selvittävän Nylanderin keralla.

"Mitä sinulla on?"

"Lintuja, riekkoja ja vikloja."

"Hei hei, sepä on oivallista!"

"Paistammeko niitä?"

"Ei, parempaa, ei, parempaa! me teemme lintupiirakkaa (pastej). Sinä et voi uskoa miten lintupiirakka on oivallista, sen muistan kun oltiin kerran parooni B:n luona Tukholmissa, sillä mamma on vanha tuttu paronessan kanssa. Saammepa kuulla mitä Nylander sanoo."

Sunnuntai tuli. Molemmat rouvat häärasivät hirmuisesti saadaksean kaikki valmiiksi, niin että taisivat mennä kirkkoon ja kuitenkin joutua kaikkein kanssa kello kahteen.

"Herra Jumala, miten minua huolettaa," sanoi Annette kirkosta tultuansa. "Tuo piirakka, Dora ... minä pelkään..."

"Mitä sinä pelkää? Olemmehan sen tehneet kuin Nylander neuvoo, ja vaikk'ei hän olisikaan erittäin kaunis, niin ei ole ketään muita paitsi mamma, jotka sitä käsittävät; toiset pitävät lukua vaan mausta, piirakan sydäimestä, ymmärrätkös, ja ovat liaksi yleviä sen muotoon."

Dora rohkaisi ystäväänsä lakkaamatta, ja tosiaankin, se näytti miellyttävältä ja ikäänkuin odotti vapautukseen muodon kahleista.

Seura oli kokoontunut.

"Kas niin, Annette, älä nyt hätäile vaan mene tervehtimään kohteliaasti, niin kaikki ovat valmiina," sanoi Dora. "Kas niin, minä itse käänän piirakan."

"Mutta minun tulee olla kanssa siinä," sanoi Annette, joka varovaisenaakaan ei voinut olla naurahtamatta ystävällensä, mikä kyökki esiliina edessä, punaisena kuin ruusu, työskenteli otsansa hiessä uunin ääressä, pannujen ja patojen kanssa, ja antoi ohjeita piioille, niinkuin kenraali ajutantillensa tappelupäivän kuumuudessa.

"Kas niin, tuo tänne mäti. Minä ihmettelen jos se ei irtaannu, hm, se oli eriskummallista! Kyllä se menee mukiin, kun vaan naputamme pohjaan! Nyt, nyt! Saat nähdä, Annette, miten pulskealta se näyttää... Kas niin!"

Vormun nostettua näytti se melkeen kuin olisi sukuhauta — mukavampaa muotoa ei siinä ollut, sillä suuri osa jäi jälille ja oli pohjaan palanut, kumpikin katsoi toiseensa, ikäänkuin kysyäkseen; miltä näyttää? Doralle, joka oli varma asiassansa, olivat erittäin piiat haitaksi, jotka tosin eivät milloinkaan olleet nähneet sellaista ruokalaitosta, mutta kuitenkin käsittivät ettei se niin pitänyt oleman. Hän lähetti ne eri suunnille, päästäkseen todistajista.

"Se minulla nyt on Nylanderin uskomisesta, ei mikään ole tyhmempi kuin kokkikirjojen oleminen, se on miten mamma sanoo: ei se kelpaa."

"Mutta miten pitää meidän nyt käyttäytymän? Me tulemme vallan onnettomiksi," huokaili Annette. "Jos olisimme tehneet tuuvinkia potaateista, sillä sitä minä osaan, ja paistaneet nuo siunatut linnut, olisi se kuitenkin soveltunut. Sitä ei voi kukaan ihminen saada toimeen."

"Saada toimeen? Kyllä, kun ei vaan mamma ja anoppi olisi kanssa, ei se mitään haittaisi. Luuletko ettei Hjalmar ja Rauhanen pidä siitä yhtä paljon, vaikka se näyttää Babelin tornilta."

"Mutta se ei käy laatuun."

Silloin keskeytti ne komministeri, joka naputti ovelle ja sanoi: "Kuulkaapas, tytöt, nyt haluamme syödä."

"Paikalla, pappa kulta. Kas niin, rohkeutta, Annette, näytä itsesi iloselta. Kyllä me teemme selon mamman syystä."

Tuo omituinen laji tuotiin pöydälle, ja kun katteinin leski oli kysymäisillään mitä se on ja pastorin rouva aikoi myös kysyä; kuiskasi Dora äitillensä: "Mamma, ei se tahtonut irtaantua vormusta, mutta älkää olko huomaavanannekaan, sillä Annette joutuu epätoivoon."

Herrat kehuivat aterioidessaan onnistumatonta piirakkaa, mutta rouvat eivät puhuneet mitään, ja niin kävi, kuin Dora ennusti, kaikki hyvin.

Sellainen tappio vaikutti etteivät nuoret enää luopuneet vanhain neuvosta, vaan työskentelivät ja syväntyivät, niinkuin sanotaan, taloudessa, niin että heistä tuli, mitä piti olla, kaksi hyvää perheen äitiä, jotka eivät ainoastaan anna omainsa nauttia hengellistä ravintoa ja ole yksistään miesten seurakumppanina, vaan, niinkuin pipliassa sanotaan, ovat hänen "apuna." Pian kuultiin kangaspuut paukkuvan ja kehruuvokki surisevan ja, niinkuin Dora sanoi, "kaikki kävi kuin tanssi." Mutta päivätyön loputtua kävivät he toisiaan tervehtimässä, ja istuivat ja neuloivat tahi tekivät jotain muuta hiljaista työtä, samalla kun herrat lukivat kuuluvasti tahi keskustelivat, tahi joku heistä pelasi nappulapeliä ukko Rauhasen kanssa. Siellä oltiin illallisillekin, mutta vaan vähäinen seura, joka eli toisillensa ja jolla ei ollut erilaatuista iloa.

JOUTSENVESI.

Muuan vuosi sitten oli eräs kaunis kesäpäivä. Heinäkuun aurinko kimelteli kirkkaana ja lämpöisenä tunturilaaksoissa, metsissä tuoksuivat monenlaiset kukat, jotka miljoonittain levittivät vaippaansa puitten alla.

"Tässä loppuu tie, Anna," sanoi katteini Hjalmar; "nyt täytyy kulkea satulassa."

"Hm, oi, niin! tämän muistan lapsuudestani asti," virkkoi hän, istuttuaan jo kauan äänettömänä jo katseltuaan seutua, jonka läpi hän monta vuotta sitten, jo silloin talvella, oli kulkenut. Hän tunsi uudelleen tuon kaukaisen vuoren, jonka kukkulalla oli nelikulmainen kallio: hän pelkäsi silloin, että se vyöryy alas laaksoon ja sulkee tien, hän ajatteli nytkin sellaista mahdollisuutta; mutta kallio oli siinä levännyt vuosisatoja ja tulee kenties olemaan monet ajat, kunnes ihmisteot kukistuvat soraksi ja pirstojensa alle peittävät unhotetut sukukunnat. Silloin kulkivat he yli järven; nyt lepäsi se sinisenä ja kiiltävänä metsäin välissä, kuin seinäkuvastin tummanviheriään marmorin juotettuna; kirkko oli siellä jo ennenkin, mutta nyt oli saanut uuden katon ja tornin. Hän tunsi kaikki; senpätähden hän istuikin miettivänä.

Muutamia vähäisiä vahvoja Norrlannin hevosia seisoivat valmiiksi satuloittuna, ja Annette istui yhden selkään.

"Kas niin, miten nyt käy Annette," kysyi hänen miehensä, antaissaan hevosen mennä ylöspäin ahdasta käytävää.

"Rakas Hjalmar, mikä minun on nimeni?"

"Anna, niin sinua sanotaan, vaimo kulta; minä en muistanut että olet muuttanut nimesi".

"Annaksi olen minä kastettu", sanoi hän, "ja sama niminen tahdon olla, minä tahdon tulla itse kaltaisekseni kuin mahdollista: ja se täytyy sinun myöntää, että Annette kuuluu jotenkin kamarineitsymäiseltä."

Matka meni onnellisesti ja illemmalla lähestyivät he Joutsenvettä.

"Olemmeko pian siellä?" kysyi nuori rouva satoja kertoja oppaalta, ja satoja kertoja hän vastasi:

"Hetki paikalla, on vaan vähän matkaa, kivenheitto," ja niin edespäin.

Vihdoinkin nähtiin sininen paikka pilkistävän puitten välistä.

"Joutsenvesi, tuolla on Joutsenvesi!" huusi Anna ja oli yhdellä hyppäyksellä rannalla; siellä ulpukat ikäänkuin niiasivat hänelle ja kysyivät: missä niin kauan olet ollut?

Aurinko paistoi tunturilta, jonka luminen kupulaki näytti uhkaavan syöksyä järveen, vaikka se oli kahden peninkulman päässä. Oli ilta ja sentähden lumi loisti ruusunpunaiselta niinkuin vastapuhjenneen orjantappuran kukan hennot lehdet. Taivas oli vaaleansininen muutamain hajapilvien kanssa, jotka kimeltelivät kuin hopea, ja lännessä liiteli kullan hohtavia pilviä. Luonto oli aseväreihinsä kaunistettu.

Tässä seisoivat Anna kauan ja katseli järveä ja mietti nuorta joutsenta, jonka kultainen sormus lepäsi sen pohjalla, pikkuista poikaa ja äitiä, jotka eivät sitä tavanneet. Oi, joka on sydämässään onnellinen, ei kaipaa kultaisia lahjoja, joka on vapaa ja itse siveellinen, voi tuoda auringon lasketessa kultaa taivaasta, ja pukeutua aamuruskon purppuraan sen ylös noustessa.

Hjalmarin täytyi herättää vaimoan hänen ajatuksistansa, ja, niin tottumaton oli hänen mielensä sellaisille näöille; niin myrskysivät tuhannet lapsuuden muistot hänen sielunsa lävitse. Hän ei ollut yhtään niistä hävittänyt — kaikki olivat jälillä, raittiina ja puhtaina kuin eilispäivästä.

Aurinko paistoi vielä heidän tullessaan tuvan eteen, sillä kesällä pohjoisessa katselee aurinko ympärillensä, johon ei sillä ole talvella aikaa. Ovella seisoivat Sakarin muori ja Antti ja kaikki, sillä siellä oli jommoinen joukko lapsia, jotka elivät tuon matalan katon alla.

"Jumalan olkoon kiitos ja ylistys", sanoi Anna ottaessaan mummoa syliinsä, "kun vielä kerran näin Joutsenveden! Tiedättekö, äiti, minä opin täällä rannalla yhtenä hetkenä enemmän, kuin kahtenatoista vuotena tuolla alhaalla... No, Antti, oletkos vielä vihainen", kysyi hän veljeltänsä, "olenko minä nyt itseni lainen?"

"No nyt minä tunnen sinun jälleen, nyt sinä olet vanha Anna, vaikka hienoissa vaatteissa ja paljon tietoja päässä, joita meillä ei ole."

"No, oletkos tyytyväinen minun kanssani?"

"Olen, ole varma. Sivistys on tehnyt sinut hyväksi, suurempi taito meitä onnellisemmaksi; mutta sydämesi on kuitenkin niinkuin ennen, muutoin et olisi tullut. Nyt saamme nähdä, mitä Tiinalla on sisällä, sillä katsos, tämä on Tiina, minun vaimoni, ja tuo on Sakari, hänellä on isänsä nimi ... pyyhi pois hiukset silmiltä, Sakari, ja suutele tätin kättä ... ja tuon nimi on Tiina, joka on kuuden vuoden vanha, ja tuossa Klaara neljän ... no niin, täällä on Jumalan siunaus lapsista."

Ja tupa oli koristettu lehvillä ja kukkaisilla, ja aurinko paistoi pikkuisten ikkunaruuutujen lävitse, ja kaikki olivat sisällä iloisia.

"Näetkös, Anna," sanoi Antti nauraen, "tässä on jotain, jonka Sakari on tehnyt sinulle."

"Puulusikka, Antti! Kiitoksia, Sakari! Ethän ole vaan lyijyä varteen pannut?"

"En, se on todellinen puulusikka, juomut heloittavat joka paikassa."

"Usko minua, Antti, sitä ei milloinkaan hopioita, mutta on yhtä kallis arvoinen kuin joku hopealusikka, sillä se on, niinkuin pitää, ainoastaan vaan miksi näkyy eikä mikään muu."

*** END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK PUULUSIKKA ***

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE
THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE
PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase "Project Gutenberg"), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™ electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. "Project Gutenberg" is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation ("the Foundation" or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You

can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase “Project Gutenberg” appears, or with which the phrase “Project Gutenberg” is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase “Project Gutenberg” associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than “Plain Vanilla ASCII” or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original “Plain Vanilla ASCII” or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, “Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation.”
- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.
- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.

- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain “Defects,” such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the “Right of Replacement or Refund” described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you ‘AS-IS’, WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™’s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation's EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state's laws.

The Foundation's business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.